

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ ASEAN: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่าน
หลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
กรณีศึกษาประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา
Learning Each Other Through ASEAN Tourism Education:
The Case of Vietnam and Cambodia

โดย อาจารย์ ธิรศัตยาพิทักษ์

พฤษภาคม 2554

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ ASEAN: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
กรณีศึกษาประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา
Learning Each Other Through ASEAN Tourism Education:
The Case of Vietnam and Cambodia

นักวิจัย
อารีย์ ธีรสัตยาพิทักษ์

สังกัด
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

โครงการ ASEAN: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว
ในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลงได้ด้วยการให้คำแนะนำในทุกขั้นตอนของการวิจัย และความเอาใจใส่จาก ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ รศ.ดร.ราณี อธิชัยกุล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,รศ. มนัส ชัยสวัสดิ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, รศ.สงบ บุญคล้าย Royal University of Phnom Penh, นาย Ho Vandy กรรมการผู้จัดการ บริษัท World Express Tours& Travel กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา, Ms. Nguyen Thi My Hanh มหาวิทยาลัย Thai Nguyen University of Economics and Business Administration ประเทศเวียดนาม, Dr. Sopheap Heng มหาวิทยาลัย National University of Management ประเทศกัมพูชา, Mr. Seng Bunthoeun มหาวิทยาลัย National University of Management ประเทศกัมพูชา, Mr. Mok Sarom มหาวิทยาลัย Royal University of Phnom Penh และ Dr. Stephen Paterson มหาวิทยาลัย National University of Management ประเทศกัมพูชาที่ให้ความเอื้อเฟื้อข้อมูล ข้อคิดเห็นและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในทุกขั้นตอนของการวิจัย

ขอขอบคุณ Hanoi University กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม, Thai Nguyen University of Economics and Business Administration เมือง Thai Nguyen ประเทศเวียดนาม และ University of Puthisastra กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชาซึ่งให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเอื้อเฟื้อสถานที่ในการจัดประชุมกลุ่ม

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ของผู้วิจัยที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในทุกๆด้าน และเป็นกำลังใจสำคัญตลอดมา

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่สนับสนุนทุนการทำวิจัย ตลอดจนบุคลากรทุกท่านของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่ได้ส่งเสริมให้ผู้วิจัยได้ศึกษามีความรู้เพิ่มเติมและตระหนักต่อความรับผิดชอบต่อสังคม

ดร.อารีย์ ธีรสัตยาพิทักษ์

4 พฤษภาคม 2554

บทสรุปผู้บริหาร

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เป็นระยะเวลาที่มากกว่าทศวรรษประเทศสมาชิกในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวว่าเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของสินค้า ผู้ค้า การลงทุน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเพิ่มมาตรฐานการครองชีพ หลังจากการลงนามความร่วมมือของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ในปีค.ศ. 1976 การท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วตั้งแต่ปีค.ศ. 1980 เป็นต้นมา ประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาซึ่งเป็นประเทศสมาชิกในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ได้พยายามเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศจากระบบเศรษฐกิจเชิงเกษตรกรรมเป็นระบบเศรษฐกิจเชิงอุตสาหกรรม ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงเป็นกลไกหนึ่งที่ทั้งสองประเทศใช้ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจไปสู่ระบบเศรษฐกิจเชิงอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง (Tirasatayapitak, 2005)

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ได้เปิดเสรีด้านการค้าสินค้า (ASEAN Free Trade Area: AFTA) เมื่อปี 1992 มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายการค้าในภูมิภาคดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และเพิ่มอำนาจต่อรองของกลุ่มประชาคมอาเซียนในเวทีโลก โดยกำหนดมาตรการการลดอัตราอากรศุลกากร (Tariff) ระหว่างกันเป็นร้อยละ 0 ครอบคลุมทุกรายการสินค้าซึ่งจะมีผลบังคับใช้กับกลุ่มประเทศสมาชิกเดิมในปีค.ศ.2010 และกลุ่มประเทศสมาชิกสมาชิกใหม่ในปีค.ศ.2015 จากยุทธศาสตร์การเปิดเสรีด้านการค้าสินค้าได้มีการกำหนดกลุ่มสินค้าประเภทการบริการที่จะเปิดเสรีก่อนคือ การท่องเที่ยว การบิน สำหรับสาขาบริการอื่นๆที่เหลือทั้งหมดให้เปิดเสรีภายในปีค.ศ. 2015 การเปิดเสรีด้านการค้าสินค้านี้ดังกล่าวจะส่งเสริมให้สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) พัฒนาเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) (www.fpo.go.th) ภายใต้แนวคิดความร่วมมือภาคีอาเซียนในการพัฒนาเชิงรุก (ASEAN Partnership in Dynamic Development) อาเซียนยังได้จัดทำความตกลงการยอมรับร่วม (Mutual recognition Arrangements: MRAs) รวมทั้งความตกลงยอมรับร่วมด้านการท่องเที่ยว (Mutual recognition Arrangements for Tourism Professional) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า การเคลื่อนย้ายทรัพยากรมนุษย์อย่างเสรี การปรับปรุงประสิทธิภาพและการแข่งขันเพื่อเปลี่ยนกำลังการผลิตและอุปทาน รวมถึงการกระจายบริการผ่านคู่ค้าทั้งภายในและ

ภายนอกอาเซียน จากบริบทการพัฒนาการท่องเที่ยวอาเซียนในเชิงรุกจะเห็นได้ว่าธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชามีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องทั้งรายได้จากการท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดก่อให้เกิดความต้องการบุคลากรที่มีความสามารถจำนวนมากไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว ดังนั้นมหาวิทยาลัยต่างๆในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาได้เปิดสอนหลักสูตรด้านการบริการและการท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท หลักสูตรส่วนใหญ่มุ่งเน้นการเรียนการสอนด้านธุรกิจ การตลาดและการพัฒนาทักษะด้านต่างๆของผู้เรียนเพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในงานบริการให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน (Choibamroong, 2005)

การสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) รวมทั้งการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้าและบริการผ่านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปีค.ศ. 2015 เป็นต้นไป จะส่งผลให้เกิดการถ่ายเทแรงงานด้านต่างๆในอาเซียน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น แต่อาจเกิดความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมและเกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะความไม่เข้าใจกันในวัฒนธรรมข้ามชาติเมื่อเกิดการไหลของแรงงานจากประเทศที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าไปสู่ประเทศที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจที่สูงกว่า เช่นในสหภาพยุโรป ดังนั้นประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจจะประสบปัญหาดังที่กล่าวแล้วหากขาดซึ่งการวางแผนและการจัดการที่ดีผ่านกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาการท่องเที่ยวและบริการในภูมิภาคซึ่งผลิตบุคลากรให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การบูรณาการการศึกษาข้ามวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการหาแนวทางในการสร้างความเท่าเทียมกันของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและเป็นการช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันเพื่อสร้างรอยยิ้มแห่งอาเซียนสู่ความเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวร่วมกัน (One Region One Destination)

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา
2. เพื่อศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา

3. เพื่อศึกษาแนวทางบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการ และการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา

4. เพื่อหาแนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี

การศึกษานี้ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1. **สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน)** หมายถึงองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีประเทศสมาชิกรวม 10 ประเทศ ประกอบด้วยอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์และไทย บรูไน เวียดนาม พม่า ลาว และกัมพูชา

2. **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน** หมายถึงการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกภายในอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างอาเซียนให้เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว เพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุนและแรงงานอย่างเสรี โดยมุ่งเน้นการลดช่องว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกของอาเซียน

3. **หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว** หมายถึงหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการองค์ความรู้ทางสหวิชาการ โดยเฉพาะด้านสังคมศาสตร์ กับทฤษฎี แนวปฏิบัติและทักษะด้านวิชาชีพที่จำเป็นต่อการประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว

4. **การศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ** หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ โดยการเชื่อมโยงวัฒนธรรมกับบริบทต่างๆของสังคม เช่น สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา และการสื่อสารโดยใช้กรอบแนวคิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ และความขัดแย้ง รวมถึงการเคลื่อนย้ายของประชากรที่เชื่อมโยงกับพัฒนาการทาง เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของภูมิภาค เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีทางสังคมและวัฒนธรรมในระดับภูมิภาค

3. วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา เป็นการวิจัย ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณและดำเนินงานด้วยการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิโดยวิธีการศึกษาจาก

เอกสาร เช่นหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา โดยกำหนดขนาดตัวอย่างหลักสูตรที่ใช้ในการศึกษาของแต่ละประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของหลักสูตรทั้งหมด คือ ขนาดตัวอย่างหลักสูตรประเทศเวียดนาม รวม 16 หลักสูตรและขนาดตัวอย่างหลักสูตรประเทศกัมพูชา รวม 13 หลักสูตร และการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิด้วยการสำรวจตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลและใช้การศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (Census study) สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์หัวหน้าสาขาการท่องเที่ยวหรือตัวแทนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา รวมจำนวนหน่วยตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 40 ตัวอย่าง สำหรับประเทศเวียดนามและ 22 ตัวอย่างสำหรับประเทศกัมพูชาโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่ทำงานในมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร เมืองเสียมราฐและเมืองสีหนุวิลล์ เท่านั้น และการจัดประชุมเฉพาะกลุ่ม (Focus Group Meeting) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์การสอนในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรีอย่างน้อย 1 ปี หรือมีประสบการณ์ในการบริหารหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวหรือร่วมพัฒนาหลักสูตรโดยจัดที่ประเทศเวียดนาม จำนวน 2 ครั้งมีผู้ทรงคุณวุฒิร่วมให้ข้อมูลรวมทั้งสิ้น 14 คน และจัดที่ประเทศกัมพูชา จำนวน 1 ครั้งมีผู้ทรงคุณวุฒิร่วมให้ข้อมูลรวมทั้งสิ้น 12 คน เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นในประเด็นต่างๆโดยใช้โปรแกรมสถิติทางคอมพิวเตอร์ด้วยการคำนวณค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอผลการวิจัยโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอเป็นคำบรรยาย

4. ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามและการจัดประชุมเฉพาะกลุ่ม (Focus Group Meeting) ได้ผลการศึกษามีข้อมูลสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันและแตกต่างกันบ้างในแต่ละประเด็นศึกษาดังนี้

4.1. สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของ ประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาได้ให้ความสนใจในการเปิดสอนหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการบริการและการท่องเที่ยว โดยที่ประเทศเวียดนามมีมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรดังกล่าวในระดับปริญญาตรีรวมทั้งสิ้น 40 แห่ง ซึ่งการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นในด้านการบริหารธุรกิจ (Business Administration) เพื่อผลิตบัณฑิตไปทำงานในตำแหน่งผู้บริหารและปัจจุบันมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบริการและการท่องเที่ยวของประเทศเวียดนามอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรม (Ministry of Education and Training) สำหรับประเทศกัมพูชามีจำนวนมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวประมาณ 25 แห่งซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ เยาวชนและการกีฬา (Ministry of Education, Youth and Sports) ปัจจุบันการจัดการหลักสูตรดังกล่าวในปัจจุบันจะกระจุกตัวอยู่เฉพาะสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในเมืองท่องเที่ยวหลักมากกว่า 20 แห่ง เช่น ในกรุงพนมเปญ เสียมราฐ สีหนุวิลล์ พระวิหาร บันเตียเมียนเจยและพระตะบอง ซึ่งการกระจายตัวของสถาบันที่สอนด้านนี้ไปยังเมืองท่องเที่ยวที่กำลังได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเช่นทางภาคอีสานของกัมพูชายังมีน้อย ประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาได้ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศรวมถึงส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้นความสำเร็จของทั้งสองประเทศในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ระบบการศึกษาจึงต้องเร่งผลิตบุคลากรที่มีทักษะความสามารถเพื่อทำงานในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตราการเติบโตของการท่องเที่ยวในภูมิภาค จะเห็นได้ว่ารัฐบาลเวียดนามให้ความสำคัญต่อการศึกษาโดยจัดสรรงบประมาณให้เป็นลำดับต้นสูงถึงร้อยละ 20 โดยประมาณของงบประมาณรัฐ (www.business-in-asia.org) นอกจากนี้ถึงแม้ว่ารัฐบาลของประเทศกัมพูชาจะประสบปัญหาด้านงบประมาณที่จะจัดสรรเพื่อการศึกษาด้วยประเทศอยู่ในช่วงกำลังพัฒนาและฟื้นฟูประเทศหลังจากสิ้นสุดยุคสงครามเขมรแดง แต่รัฐบาลได้แก้ไขอุปสรรคดังกล่าวโดยเปิดเสรีการลงทุนในด้านต่างๆรวมถึงด้านการศึกษา อย่างไรก็ตามการศึกษาในประเทศกัมพูชายังคงกระจุกตัวอยู่ที่เมืองหลวงและเมืองใหญ่ที่มีอัตราการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับสูงเช่นกรุงพนมเปญ เมืองเสียมราฐและเมืองสีหนุวิลล์เป็นหลัก ด้วยมหาวิทยาลัยเอกชนเล็งเห็นถึง

โอกาสในการรับนักศึกษาและความเป็นไปได้ในการบริหารและจัดการหลักสูตร เช่น การหาบุคลากรสาขาวิชาการมาสอนในหลักสูตร การได้รับความอนุเคราะห์จากภาคอุตสาหกรรมในเรื่องสถานที่ฝึกงานแก่นักศึกษา การเปิดหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัย เอกชนอย่างต่อเนื่องแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรนี้เป็นที่นิยมในตลาดการศึกษาเป็นอย่างมาก

ด้านการพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยวและการบริการมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามส่วนใหญ่จะพัฒนาหลักสูตรโดยคณะหรือภาควิชาซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Vietnam National Administration of Tourism เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเวียดนามด้านการท่องเที่ยวในปี 2015 (Vietnam human resources development in tourism program by 2015) ในขณะที่มหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชาส่วนใหญ่จะพัฒนาหลักสูตรโดยความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยเองเป็นหลัก มหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาส่วนใหญ่จะออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวโน้มของโลกและภูมิภาคที่มีต่ออุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวและความต้องการของภาคอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยบางส่วนซึ่งเป็นจำนวนน้อยยังคงออกแบบหลักสูตรโดยยึดถือปรัชญาของคณะหรือมหาวิทยาลัยเป็นหลัก มหาวิทยาลัย, คณะหรือภาควิชาส่วนใหญ่ในประเทศเวียดนามจะพัฒนาหลักสูตรและประกันคุณภาพหลักสูตรทุกปีโดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการดังกล่าว ขณะที่มหาวิทยาลัย, คณะหรือภาควิชาส่วนใหญ่ในประเทศกัมพูชาจะพัฒนาหลักสูตรทุกปีเช่นกันแต่มีมหาวิทยาลัยหลายแห่งมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนมหาวิทยาลัยทั้งหมดที่ไม่ได้ดำเนินการประกันคุณภาพหลักสูตรรวมถึงไม่ได้จัดให้มีการประเมินผลการสอนของอาจารย์ผู้สอนโดยนักศึกษาและคณะซึ่งการประเมินนี้ถือเป็นกระบวนการหนึ่งในการประกันคุณภาพ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยในสองประเทศโดยมีความถี่ในการดำเนินการทุกปีคงจะเป็นการปรับปรุงเนื้อหารายวิชาให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันและความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและไม่ใช้การปรับปรุงหลักสูตรตามวาระสิ้นสุดอายุของหลักสูตรเช่นในประเทศไทยคือทุก 4 ปี อย่างไรก็ตามยังคงมีมหาวิทยาลัยจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งที่ไม่เคยพัฒนาหลักสูตรเลยซึ่งถือเป็นจุดอ่อนในการจัดการหลักสูตรเพราะหลักสูตรที่ใช้อยู่อาจจะขาดความทันสมัยส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนอาจไม่สามารถผลิตบุคลากรได้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต นอกจากนี้หลักสูตรของทั้งสองประเทศมีปรัชญาหลักสูตรที่เหมือนกันคือมุ่งเน้นการเรียนการสอนด้านการจัดการ (Management Focus) เพื่อผลิตผู้บริหาร (Administration and Management Position) ให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นการจัดหลักสูตรที่เน้นความต้องการของตลาดเป็นหลัก

เพราะการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาเพิ่งจะพัฒนาและเติบโตอย่างเห็นได้ชัดในทศวรรษที่ผ่านมาและยังขาดบุคลากรในระดับบริหารจึงมีความต้องการเร่งด่วนในการผลิตผู้บริหารมาตอบสนองการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว ประกอบกับทัศนคติของผู้เรียนที่ต้องการประกอบอาชีพและพัฒนาเป็นผู้บริหารมากกว่าเป็นผู้ปฏิบัติการในระดับล่าง การจัดการหลักสูตรแบบนี้มีลักษณะเหมือนกับการจัดการหลักสูตรของประเทศไทยในระยะเวลา 18 ปีที่ผ่านมาที่เน้นหลักสูตรด้านการบริการและการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศเช่นกัน

ปัจจุบันการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามมีอัตราเติบโตอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความต้องการบุคลากรสูงถึงปีละ 10,000 คนโดยประมาณ และสถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามยังไม่สามารถผลิตบุคลากรได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม กล่าวคือผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มแสดงความคิดเห็นว่าสถาบันการศึกษาผลิตบัณฑิตได้เพียงปีละประมาณ 5,000 คนเท่านั้นหรือร้อยละ 50 จากความต้องการในเชิงปริมาณทั้งหมด ในทางตรงกันข้ามผลจากแบบสอบถามพบว่าสถาบันการศึกษาผลิตบัณฑิตได้เพียงปีละประมาณ 2,900-3,000 คนเท่านั้นหรือร้อยละ 30 จากความต้องการในเชิงปริมาณทั้งหมด เช่นเดียวกับประเทศกัมพูชาที่ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการมีความต้องการบุคลากรสูงถึงปีละ 30,000 คนโดยประมาณ แต่มหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชาสามารถผลิตบัณฑิตได้เพียงปีละ 6,000 คนโดยประมาณเท่านั้นหรือร้อยละ 20 จากความต้องการในเชิงปริมาณทั้งหมด อภิปรายผลการศึกษาได้ว่าหากเปรียบเทียบสถานการณ์การผลิตบัณฑิตหรือบุคลากรให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชากับผลการศึกษาของ ADB (2005) ซึ่งกล่าวว่าค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทุกๆ 1,000 ดอลลาร์จะก่อให้เกิดการจ้างงานใหม่ 0.26 คนในอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมนั้น จะเห็นว่าถึงแม้หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวจะได้รับความนิยมจากนักศึกษาทั้งในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาเป็นอย่างมากแต่จำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษาต่อปียังมีจำนวนไม่เพียงพอหรืออยู่ในภาวะวิกฤตต่อการตอบสนองอุปสงค์ด้านแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ หากมีเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือโดยเสรีในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ค.ศ. 2020 อาจจะทำให้เกิดวิกฤตด้านความพอเพียงบุคลากรได้ในหลายกรณี การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามจะใช้อาจารย์ที่มีคุณวุฒิการศึกษาขั้นต่ำคือปริญญาตรี แต่จากผลการศึกษาพบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่จะจบ

การศึกษาในระดับปริญญาโท และมีจำนวนอาจารย์ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาเอกไม่มากนัก ดังจะเห็นได้ว่าอาจารย์ชาวเวียดนามในมหาวิทยาลัยทั้งหมดที่จบการศึกษาในระดับปริญญาเอกมีเพียงร้อยละ 13.86 เท่านั้น (www.nesovietnam.org) และอาจารย์มีตำแหน่งวิชาการ เช่น รองศาสตราจารย์หรือศาสตราจารย์จำนวนน้อยเช่นกันซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากเงื่อนไขการขอตำแหน่งทางวิชาการของระบบการศึกษาในประเทศเวียดนาม และเป็นที่น่าสนใจว่าระบบการศึกษาในประเทศกัมพูชาจะไม่มีกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวจะมีอาจารย์ประจำหลักสูตรในจำนวนที่เพียงพอเป็นส่วนใหญ่มิผลการศึกษาจะพบว่าอาจารย์ที่ประจำอยู่ในหลักสูตรหลายท่านมีคุณวุฒิไม่ตรงสาขาที่สอนและยังขาดความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ตรงจากภาคอุตสาหกรรม ในขณะที่มหาวิทยาลัยเอกชนมักจะใช้บุคลากรภายนอกองค์กรในการจัดการหลักสูตรโดยเชิญบุคลากรจากอุตสาหกรรม กระทรวงการท่องเที่ยว หรืออาจารย์ประจำหลักสูตรในมหาวิทยาลัยของรัฐหรืออาจารย์ที่เกษียณอายุราชการแล้วมาเป็นอาจารย์พิเศษซึ่งอาจารย์เหล่านี้จะเป็นอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาสูง ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการที่มหาวิทยาลัยของทั้งสองประเทศไม่ได้มีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้รับผิดชอบการเรียนการสอนด้านการบริการและการท่องเที่ยวมาก่อน เมื่อการท่องเที่ยวได้รับการส่งเสริมและพัฒนาจากภาครัฐและภาคเอกชนส่งผลให้มีความต้องการแรงงานด้านการบริการและการท่องเที่ยวอย่างสูงในช่วงทศวรรษ มหาวิทยาลัยจึงใช้การบริหารจัดการคือใช้อาจารย์ที่มีศักยภาพในการพัฒนา เช่น อาจารย์ที่สอนในกลุ่มภาษาศาสตร์ หรือกลุ่มบริหารธุรกิจมาพัฒนาเป็นอาจารย์ผู้สอนด้านการบริการและการท่องเที่ยว พร้อมกับการพัฒนาอาจารย์โดยส่งอาจารย์ไปศึกษาต่อในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องหรือรับสมัครอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ตรงจากอุตสาหกรรมเพื่อพัฒนาให้คุณภาพหลักสูตรและบัณฑิตสามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงาน

4.2. จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา

การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาประสบกับอุปสรรคที่ทำหลายประการในเรื่องบุคลากร งบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดหาตำราและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามที่เปิดสอนด้านการท่องเที่ยวและการ

บริการเห็นว่าหลักสูตรของตนมีจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรคือ มหาวิทยาลัยพยายามที่จะปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เช่น คุณภาพอาจารย์ มีการปรับปรุงใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการเรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาหลักสูตร, หลักสูตรมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นอกสถานที่แก่นักศึกษาและอาจารย์, หลักสูตรมีการเสริมสร้างประสบการณ์ด้านการปฏิบัติแก่นักศึกษา, คณะหรือสาขาวิชาที่มีจำนวนนักศึกษาที่เพียงพอต่อการจัดการหลักสูตร รองลงมาคณะหรือสาขาวิชาที่มีจำนวนอาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตรที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สูงจากภาคอุตสาหกรรมที่เพียงพอ, หลักสูตรมีความทันสมัยเหมาะสมและมีเอกลักษณ์ ซึ่งการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรในปัจจุบันจำนวนบุคลากรอาจารย์ผู้สอนที่มีคุณภาพและประสบการณ์ตรงจากการทำงานในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวและความทันสมัยเหมาะสมและมีเอกลักษณ์ของหลักสูตรนั้นไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nguyen Thi My Hanh และมนัส ชัยสวัสดิ์, (2551) ซึ่งกล่าวว่าคุณภาพการศึกษา (Quality of education) ควรได้รับการปรับปรุง เช่น หลักสูตรขาดความทันสมัยและเหมาะสม (outdated and improper curricula), ขาดบุคลากรอาจารย์ผู้สอนที่มีคุณภาพและประสบการณ์ตรงจากการทำงานในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว

สำหรับจุดอ่อนของการจัดการหลักสูตรพบว่าคณะหรือสาขาวิชาส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอจากรัฐบาลในการบริหารจัดการหลักสูตร, คณะหรือภาควิชาไม่ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่อาจารย์ผู้สอนในการเข้าร่วมงานประชุมวิชาการและการสัมมนาในด้านการบริการและการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอื่นๆ นอกจากนี้การประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามควรได้รับการปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับทฤษฎีมากเกินไป ขาดการพัฒนาทักษะด้านการปฏิบัติและกระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนทำให้การผลิตบัณฑิตจากคณะที่สอนด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยวประสบความล้มเหลวในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ เมื่อนายจ้างรับบัณฑิตเข้าทำงานในภาคการบริการและการท่องเที่ยวจะต้องอบรมบัณฑิตใหม่อีกครั้งเพื่อสอนงานเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1-3 ปีโดยประมาณเกี่ยวกับความรู้เฉพาะวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Pham Thi Thu Huyen (www.vdf.org.vn) เกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาคือหลักสูตรขาดความทันสมัย, ขาดเครื่องอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม, ขาดกระบวนการที่จะตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมการศึกษาและสถาบันที่เปิดสอนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเพื่อ

ตอบรับความต้องการการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก และขาดอาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ

การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีจุดแข็งคือ รัฐบาลให้การสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวส่งผลให้หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนให้เปิดสอนได้อย่างเสรีในมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยมีเสรีภาพในการพัฒนาหลักสูตรซึ่งในการออกแบบหลักสูตรมหาวิทยาลัยหลายแห่งจะมีความร่วมมือกับภาคเอกชน หลักสูตรมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นอกสถานที่แก่นักศึกษาและอาจารย์ หลักสูตรมีมาตรฐานและคล้ายคลึงกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยอื่นๆ และนักศึกษามีโอกาสได้รับการจ้างงานสูง สำหรับจุดอ่อนของการจัดการพบว่าการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศไทยประสบปัญหาหลายด้านซึ่งส่งผลกระทบต่อมาตรฐานของการเรียนการสอนและคุณภาพบัณฑิตที่ผลิตออกมา เช่น อัตราการเติบโตของการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทยที่เกินจุดอิมตัวของตลาดการศึกษา ส่งผลให้ไม่สามารถรับนักศึกษาได้ตามจำนวนที่กำหนดไว้, ปัญหาการควบคุมคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา, มหาวิทยาลัยหลายแห่งพัฒนาและเปิดหลักสูตรการท่องเที่ยวตามกระแสนิยม (ad-hoc fashion) และขาดการวางแผนและการปรึกษากับภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา, คณะหรือสาขาวิชาไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอจากรัฐบาล, มหาวิทยาลัยไม่มีอิสระในการบริหารจัดการ, คณะหรือสาขาวิชาไม่มีความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ร่วมกันกับสถาบันในต่างประเทศและมีจำนวนนักศึกษาที่ไม่เพียงพอต่อการจัดการหลักสูตร, หลักสูตรที่เปิดสอนไม่ได้ตอบสนองต่อการขาดแคลนบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างแท้จริงและในมหาวิทยาลัยหลายแห่งยังคงมีข้อจำกัดในการจัดหาตำรา วารสารทางวิชาการและการเข้าถึงข้อมูลให้แก่ักศึกษาในหลักสูตรเนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ จะเห็นได้ว่าจุดอ่อนในการจัดการหลักสูตรของประเทศไทยและประเทศเวียดนามมีความคล้ายคลึงกันในด้านการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาเฉกเช่นประเทศที่กำลังพัฒนาโดยทั่วไปซึ่งมักไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ โดยเฉพาะหลักสูตรที่มีการปฏิบัติและมีความจำเป็นต้องจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์เพื่อให้ักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติในระหว่างเรียน จึงส่งผลให้อาจารย์มุ่งเน้นการสอนภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ การที่มหาวิทยาลัยได้รับเงินสนับสนุนที่ไม่เพียงพอประกอบกับไม่สามารถรับจำนวนนักศึกษาได้เพียงพอต่อการบริหารหลักสูตรย่อม

ส่งผลกระทบต่อการจัดสรรงบประมาณในด้านการพัฒนาอาจารย์หรือการแลกเปลี่ยนบุคลากร และนักศึกษากับสถาบันในต่างประเทศ

ผลการศึกษายังพบว่าในแง่การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือโดยเสรีในอาเซียนนั้น ผู้เข้าร่วมประชุมเฉพาะกลุ่มจากมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามคิดว่าแรงงานฝีมือจะถ่ายเทไปที่ประเทศสิงคโปร์ ประเทศไทยและประเทศมาเลเซียมากที่สุด เพราะประเทศเหล่านี้มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ดี รัฐบาลให้การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีอัตราการเติบโตสูงและการจ้างงานให้ค่าตอบแทนสูง และแรงงานฝีมือจากประเทศเวียดนามที่จะถ่ายเทไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนน่าจะมีอัตราที่ต่ำด้วยการเรียนการสอนของประเทศเวียดนามด้านการจัดการการบริการและการท่องเที่ยวยังต้องปรับปรุงและนักศึกษาไม่มีความรู้และทักษะต่างๆเพียงพอต่อการไปทำงานในต่างประเทศซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Faculty of Tourism and Hospitality, National Economics University (2006) พบว่าบัณฑิตที่จบจากหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวไม่สามารถทำงานได้ตามเงื่อนไขของงานและความต้องการของอุตสาหกรรม ด้วยยังขาดซึ่งทักษะที่จำเป็นในการทำงานเฉพาะด้าน เช่น ทักษะด้านการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาด การเงิน การบัญชีและบัณฑิตขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน มีทัศนคติและจิตบริการในการทำงานที่ไม่สูงนัก

นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มจากมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชามีความเห็นว่างานฝีมือจะถ่ายเทไปที่ประเทศมาเลเซียและประเทศกัมพูชามากที่สุด เพราะประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ดี อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีอัตราการเติบโตสูงและการจ้างงานให้ค่าตอบแทนสูง ในขณะที่ประเทศกัมพูชานั้นรัฐบาลให้การส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชายังคงมีอุปสงค์ด้านแรงงานฝีมืออยู่เป็นจำนวนมากและหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวไม่สามารถผลิตบุคลากรได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน แต่ถ้าหากมีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีจากกลุ่มประเทศอาเซียนไปยังประเทศเวียดนาม จุดอ่อนของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการจัดการการบริการและการท่องเที่ยวเมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานเหล่านั้นคือทักษะการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการบริการ และจิตบริการ และบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชามีจุดอ่อนในหลายด้านเช่นกัน เช่น ความคิดสร้างสรรค์, ทักษะการวิเคราะห์, ทักษะการบริการ, ทักษะการแก้ปัญหาและความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ

4.3.แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา

การศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) หรือ ASEAN Culture รวมถึงวิชา Cross-Culture, Cross-cultural Communication และ International Communication for Tourism ไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา พบว่ากลุ่มตัวอย่างหลักสูตรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 16 หลักสูตรของประเทศเวียดนามและ 13 หลักสูตรของประเทศกัมพูชาไม่มีการบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) หรือ ASEAN Culture รวมถึงวิชา International Communication for Tourism โดยเปิดเป็นรายวิชาเดี่ยวไว้ในหลักสูตรเลย มีบางมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนรายวิชาที่ใกล้เคียงด้านการสื่อสารและวัฒนธรรมอินโดจีนหรือ Communication Skills for Tourism อย่างไรก็ตามผู้เข้าร่วมประชุมเฉพาะกลุ่มจากมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามให้ข้อมูลว่าอาจารย์ผู้สอนได้บรรจุเนื้อหาหรือหัวข้อที่เกี่ยวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) อยู่ในรายวิชาอื่นๆของหลักสูตรแต่ไม่มากนัก เช่น ในรายวิชา International Economics, Tourism Economics, Politics, Psychology in Tourism, Tourism Management, Tour Guiding และ Hospitality Management ซึ่งจะพูดถึงขนบธรรมเนียมประเพณี (Custom) และธรรมเนียมปฏิบัติ (Tradition) ของประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามส่วนใหญ่มีแผนบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในสาขาการจัดการการท่องเที่ยวและบริการโดยจะบูรณาการเนื้อหาไว้ในหมวดวิชาชีพและวิชาศึกษาทั่วไป ขณะที่ผู้เข้าร่วมประชุมเฉพาะกลุ่มจากมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชาเห็นว่าความรู้เกี่ยวกับ Cross-cultural Communication และ/หรือ Intercultural Communication น่าจะมีความสำคัญต่อนักศึกษามากกว่าความรู้เกี่ยวกับ ASEAN Culture เพราะนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการจะมาจากประเทศต่างๆทั่วโลกไม่ใช่เฉพาะจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน และมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชามีการสอดแทรกเนื้อหาหรือหัวข้อที่เกี่ยวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติ อยู่ในรายวิชาอื่นๆบ้างเช่นกัน เช่น วิชาด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมแต่การเรียนการสอนจะเน้นวัฒนธรรมของประเทศกัมพูชาเองมากกว่า อย่างไรก็ตามผลการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยบางส่วนแสดง

ความเห็นว่าจะพิจารณาบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป การที่หลักสูตรในระดับปริญญาตรีของทั้งสองประเทศไม่มีการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในสาขาการจัดการท่องเที่ยวและการบริการสืบเนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่นการด้วยการเรียนการสอนทั้งในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาได้บรรจุเนื้อหาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและการเมืองการปกครองของประเทศในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ไว้ในการเรียนในระดับมัธยมศึกษาจึงส่งผลให้ไม่มีการบรรจุเนื้อหาดังกล่าวในการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านการบริการและการท่องเที่ยวอีก ทั้งนี้ประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนามได้เร่งพัฒนาประเทศจากระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นด้านการเกษตรมาเป็นระบบที่มุ่งเน้นด้านการอุตสาหกรรมและธุรกิจ การพัฒนาประเทศจึงเร่งพัฒนาในระดับมหภาคส่งผลให้โครงสร้างหลักสูตรของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาในภาพรวมมุ่งเน้นรายวิชาด้านการบริหารและจัดการธุรกิจมากกว่ารายวิชาด้านวัฒนธรรมหรือการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองต่อแนวทางในการพัฒนาประเทศ การออกแบบหลักสูตรที่ใช้หลักสูตรของประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นแนวเทียบซึ่งหลักสูตรการท่องเที่ยวมักเน้นด้านการจัดการและการบริหารธุรกิจ แนวคิดในการดำเนินธุรกิจของภาคีภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นตลาดกลุ่มเป้าหมายจากทวีปอื่น ๆ มากกว่านักท่องเที่ยวจากประเทศในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ด้วยกันซึ่งตลาดกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวมีกำลังซื้อที่สูงกว่า การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการบริการและการจัดการนักท่องเที่ยวมากกว่าการมุ่งเน้นบริบทของผู้ร่วมงาน นอกจากนี้ประเทศในกลุ่มอาเซียนมีลักษณะทางกายภาพ โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีความคล้ายคลึงกัน ประกอบกับเรื่องการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นเรื่องใหม่ มหาวิทยาลัยต่างๆจึงไม่ได้เล็งเห็นความสำคัญในการบรรจุรายวิชาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ไว้ในหลักสูตรในขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร นอกจากนี้มหาวิทยาลัยในสองประเทศมีความคิดเห็นพ้องกันว่าอาเซียนควรใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสาร ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นต้องบรรจุภาษาของประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนไว้หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัย ด้วยภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารของนานาประเทศอยู่แล้วจึงเป็นการง่ายในการสื่อสารโดยใช้ภาษาสากลดังกล่าว และแม้ว่าประเทศสมาชิกในอาเซียนจะมีความร่วมมือซึ่งกันและกันแต่ก็มีการแข่งขันระหว่างประเทศในด้านต่างๆในอัตราที่สูงเช่นกัน ดังนั้นแต่ละประเทศจึงมักให้

ความสำคัญแก่ความเป็นชาติและวัฒนธรรมของประเทศตนค่อนข้างสูงกว่าของประเทศเพื่อนบ้าน

ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ถึงการทำข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) และการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 นั้น ผลจากแบบสอบถามพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศเวียดนามร้อยละ 74.19 ให้ความสำคัญต่่อนโยบายดังกล่าวในระดับปานกลาง ขณะที่มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศกัมพูชาร้อยละ 76.2 ตระหนักถึงการทำข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) ในการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 90.5 ได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามแนวคิดดังกล่าว และเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่าผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มจากมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชามีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งค้ำกับผลของแบบสอบถาม คือผู้ร่วมประชุมกลุ่มไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement- MRA) และการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 กล่าวคือประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาเป็นประเทศที่เปิดรับการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ไม่นานนัก อุปสงค์ด้านแรงงานในประเทศมีค่อนข้างสูง ขณะที่อุปทานด้านแรงงานที่สามารถผลิตได้เองยังมีต่ำอยู่มาก ดังนั้นการถ่ายเทแรงงานฝีมือจากประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนน่าจะมีอัตราที่ต่ำซึ่งการถ่ายเทแรงงานดังกล่าวจะไม่ส่งผลกระทบต่อการขาดแคลนแรงงานในประเทศ ในทางตรงกันข้ามหากมีการถ่ายเทแรงงานฝีมือจากประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนเข้าสู่ประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาน่าจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพราะแรงงานเหล่านี้มีประสบการณ์การทำงานและทักษะด้านต่างๆในระดับดีสามารถทำงานได้ทันทีและภาคอุตสาหกรรมไม่จำเป็นต้องจัดการอบรมอีกครั้งและบุคลากรที่ผลิตได้จากมหาวิทยาลัยของเวียดนามและประเทศกัมพูชาในปัจจุบันยังคงมีจุดอ่อนไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตได้ทั้งในด้านความรู้ด้านวิชาชีพและทักษะด้านการปฏิบัติ

อย่างไรก็ตามการถ่ายเทแรงงานฝีมือในอาเซียน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวอาจก่อให้เกิดความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมและเกิดความขัดแย้งทาง

วัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะความไม่เข้าใจกันในวัฒนธรรมข้ามชาติ การวางแผนและการจัดการที่ดีผ่านกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาการท่องเที่ยวและการบริการในภูมิภาคซึ่งผลิตบุคลากรให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นแนวทางที่จะช่วยสร้างความเท่าเทียมกันของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ดังนั้น แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาควรมีแนวทางดังนี้

1. กระทรวงที่รับผิดชอบด้านการศึกษาของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาจะต้องเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษารายวิชาวัฒนธรรมข้ามชาติก่อนและชี้ให้มหาวิทยาลัยในประเทศของตนตระหนักถึงความสำคัญของบรรจुरายวิชาการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรโดยมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามอาจจะบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหมวดวิชาชีพซึ่งเป็นกลุ่มรายวิชาที่คณะหรือสาขาวิชาสามารถออกแบบรายวิชาได้เอง และมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชาอาจจะบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป โดยเฉพาะกลุ่มสังคมศาสตร์

2. มหาวิทยาลัยในละแต่ละประเทศทั้งประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาควรร่วมมือกันจัดการประชุม สัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและความสำคัญในการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติเพื่อผลักดันการบูรณาการรายวิชาให้เป็นรูปธรรมต่อไป

3. หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวที่เปิดสอนรายวิชาการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ในมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา ควรมีการกำหนดคำอธิบายรายวิชาที่ใกล้เคียงกัน คือ ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของประเทศสมาชิกกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน), วัฒนธรรมอาเซียน, ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาเซียน เจริญเปรียบเทียบ, วัฒนธรรมโลกและอาเซียน เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความเชื่อ วิถีชีวิต และแนวปฏิบัติในชีวิต, สังคมและธรรมเนียมปฏิบัติในการทำธุรกิจ

นอกเหนือจากการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรของแต่ละมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาโดยการดำเนินการของแต่ละประเทศแล้ว นั้น ในภาพรวมอาเซียนควรมีการผลักดันและดำเนินการดังนี้

1. อาเซียนควรเร่งให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานเพื่อผลักดันการบูรณาการ การศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในอาเซียน โดยเลือกกรรมการจาก มหาวิทยาลัยที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ 10 อันดับแรกของอาเซียน โดยให้กรรมการชุดนี้ คิดกรอบหลักสูตรมาตรฐานของอาเซียน แนวทางในการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้าม ชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวและเนื้อหารายวิชาการศึกษาวัฒนธรรมข้าม ชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) และ ให้แต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนนำเสนอแนวคิดดังกล่าวต่อกระทรวงศึกษาธิการของประเทศ ตนพิจารณาและดำเนินการผลักดันให้มีการถือปฏิบัติต่อไปอาเซียนควรจัดประชุมสัมมนา วิชาการ (ความสำคัญของการมีหลักสูตรมาตรฐานอาเซียนและการบรรจุรายวิชา รวมถึงวิชา ASEAN CULTURE)

2. อาเซียนควรเร่งให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานเพื่อกำหนดมาตรฐานนานาชาติ อาเซียนสำหรับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวโดยเกณฑ์มาตรฐานนานาชาติอาเซียน สำหรับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวควรกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอน และผู้ฝึกอบรม, เอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เช่น หลักสูตร รายละเอียดรายวิชา คำอธิบายรายวิชา คู่มือการสอน ตำรา, การวัดผลและการประเมินคุณภาพ, อุปกรณ์เครื่องใช้ใน การเรียนการสอนและฝึกอบรม, การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการเรียนการสอน และการ เรียนการสอนต้องมุ่งเน้นมาตรฐานวิชาชีพ การคิดวิเคราะห์ ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียน และทักษะการจัดการ

4.4. แนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ

การสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้าง ความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการควรได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากภาคีที่มีว ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น มหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ ภาครัฐบาลและภาคธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการของแต่ละประเทศ โดยมีแนวทางดังนี้

1. รัฐบาลของประเทศสมาชิกอาเซียนควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยใน อาเซียนในทุกด้าน

2. กระทรวงศึกษาธิการของประเทศสมาชิกอาเซียนควรร่วมมือกันผลักดันให้มีการ

สร้างเครือข่ายและพันธมิตรทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยในระดับภูมิภาคอาเซียนอย่างจริงจัง

3.ภาครัฐและหน่วยงานด้านการพัฒนาที่เกี่ยวข้องควรรีบบ่มขวัญงบประมาณในการสร้างเครือข่ายและพันธมิตรทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนด้านวิชาการอย่างจริงจัง

4.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีการลงนามความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษาร่วมกันและมีการผลักดันให้ความร่วมมือนั้นได้มีการถือปฏิบัติอย่างจริงจัง

5.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรร่วมกันสร้างศูนย์ข้อมูลและเว็บไซต์ที่สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายและพันธมิตรทางวิชาการร่วมกัน

6.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีการประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

7.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรร่วมมือกันในการจัดตั้งกองทุนบริหารจัดการการศึกษาอาเซียนเพื่อช่วยเหลือมหาวิทยาลัยที่ด้อยโอกาสในประเทศสมาชิกอาเซียนในการพัฒนาหลักสูตร บุคลากรและนักศึกษา

8.อาเซียนควรมีการให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณ เทคโนโลยีและวิชาการแก่มหาวิทยาลัยในประเทศที่ด้อยกว่า

9.อาเซียนควรมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนให้การแลกเปลี่ยนด้านวิชาการเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมีบรรทัดฐานเดียวกัน

10.อาเซียนควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานโดยมีกรรมการที่เลือกมาจากภาครัฐและมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชนจากประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อทำงานร่วมกันเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของอาเซียน ร่างหลักสูตรมาตรฐานและโปรแกรมการฝึกอบรมทั้งระดับมหาวิทยาลัยและระดับวิทยาลัยอาชีวศึกษา

11.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ร่วมกันอย่างจริงจัง เช่น การอบรมอาจารย์ผู้สอน (Train educator) การแลกเปลี่ยนนักศึกษาและบุคลากร

12.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนด้านวิชาการ การจัดประชุมวิชาการ สัมมนาและการทำวิจัยร่วมกันระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว อาจารย์และนักศึกษาระหว่างสถาบันในอาเซียน

13.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนแบบทางไกลด้านการจัดการบริการและการท่องเที่ยว (Distance Learning Curriculum in Hospitality and

Tourism Management) โดยนักศึกษาจะได้รับปริญญาร่วมสาขาการท่องเที่ยวอาเซียนจากมหาวิทยาลัยในอาเซียนที่รับผิดชอบ

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ: TRI/ASEAN/0001

ชื่อโครงการ: “ASEAN” การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว
ในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศเวียดนามและ
ประเทศกัมพูชา

ชื่อนักวิจัย: นางอารีย์ ธีรสัตยาพิทักษ์

คณะกรรมการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

E-mail address: aree2507@gmail.com

ระยะเวลาโครงการ: 1 มิถุนายน 2553 – 31 พฤษภาคม 2554

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา, จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตร, เสนอแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาและแนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือการวิจัยคือ การวิจัยเอกสาร การสำรวจตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามและการจัดประชุมเฉพาะกลุ่ม ที่กรุงฮานอย และเมืองไทเหมียน ประเทศเวียดนามและกรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมสถิติทางคอมพิวเตอร์และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา นักวิจัยจะพิจารณาเนื้อหาการวิเคราะห์โดยเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการศึกษา และอภิปรายผลการศึกษาโดยใช้การบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่าปัจจุบันประเทศเวียดนามมีมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรีรวม 40 แห่งและประเทศกัมพูชามีมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรนี้รวม 25 แห่ง หลักสูตรของมหาวิทยาลัยทั้งสองประเทศจะมุ่งเน้นในด้านการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาไม่สามารถผลิตบัณฑิตได้เพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การจัดการหลักสูตรใน

มหาวิทยาลัยของทั้งสองประเทศประสบกับอุปสรรคคล้ายคลึงกันในเรื่องคุณภาพบุคลากร งบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตร คุณภาพการจัดเรียนการสอน และหลักสูตรที่เปิดสอนไม่ได้ตอบสนองต่อการขาดแคลนบุคลากรในอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ตัวอย่างหลักสูตรที่ใช้ในการศึกษานี้ทั้งหมดไม่มีการบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) หรือ ASEAN Culture โดยเปิดเป็นรายวิชาเดี่ยวไว้ในหลักสูตร แนวทางในการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาคือ บูรณาการการศึกษาดังกล่าวไว้ในหมวดวิชาชีฟสำหรับประเทศเวียดนามและในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับประเทศกัมพูชา อย่างไรก็ตามหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวที่เปิดสอนรายวิชาการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ของทั้งสองประเทศ ควรมีการกำหนดคำอธิบายรายวิชาที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้แนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการร่วมกัน มหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามเห็นว่าสถาบันการศึกษาควรเพิ่มความร่วมมือในการจัดประชุมวิชาการและสัมมนาร่วมกัน, ควรมีการแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษาระหว่างสถาบัน โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสาร และมหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนแบบทางไกลด้านการจัดการ การบริการและการท่องเที่ยว (Distance Learning Curriculum in Hospitality and Tourism Management) โดยนักศึกษาจะได้รับปริญญาร่วมสาขาการท่องเที่ยวอาเซียนจากมหาวิทยาลัยในอาเซียนที่รับผิดชอบ ขณะที่มหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชาเห็นว่ารัฐบาลของประเทศสมาชิกอาเซียนควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยในอาเซียนในทุกด้าน, มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีการประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและอาเซียนควรมีการให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณ เทคโนโลยีและวิชาการแก่มหาวิทยาลัยในประเทศที่ด้อยกว่า

คำสำคัญ: การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม, กลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, หลักสูตรการบริการและ
การท่องเที่ยว

ABSTRACT

Project Code: TRI/ASEAN/0001

Project Title: Learning Each Other Through ASEAN Tourism Education:
The Case of Vietnam and Cambodia

Investigator: Aree TIRASATAYAPITAK
The Faculty of Hospitality and Tourism, Prince of Songkla University

E-mail address: aree2507@gmail.com

Project duration: 1 June 2010 – 31 May 2011

This research study aimed to examine the current management situations of the hospitality and tourism curricula of universities in Vietnam and Cambodia by analyzing the weaknesses and strengths of the curriculum management and propose the guidelines to integrate the study of ASEAN culture in the hospitality and tourism curricula of the universities in Vietnam and Cambodia as well as the guidelines to establish the collaboration among universities in ASEAN to strengthen the good understanding and academic exchange. The research conducted was qualitative and quantitative study. The documentary research, questionnaires and the focus group meetings, held at Hanoi and Thai Nguyen, Vietnam and Phnom Penh, Cambodia, were used as the research tools. The Computer Statistical Analysis Program was employed to analyze the quantitative data and content analysis was used to study the qualitative data. The researcher considered the content in relation to the study objectives and the conceptual frameworks. Results of the analysis were explained in the descriptive presentation.

The results of the study currently revealed that there are 40 universities in Vietnam and 25 universities in Cambodia that offer the hospitality and tourism curricula at Bachelor Degree level. The university curricula of both countries emphasize upon the Business Administration. The number of graduates from universities in Vietnam and Cambodia are inadequately supply the needs for the

tourism industry. The curricula management of the universities in both countries has encountered the comparable difficulties in terms of the quality of instructors, inadequate budget for the curricula management and administration, the quality of teaching arrangements and the improper curricula designed to fulfill the shortage of professional capacity in the industry. In addition, the overall exemplars of the hospitality and tourism curricula reviewed in this study do not include the ASEAN culture as a distinct subject in the curricula. The guidelines to integrate the study of ASEAN culture in the hospitality and tourism curricula of the universities in Vietnam and Cambodia are to integrating such subject in the professional knowledge for Vietnam and in the general education for Cambodia. Nevertheless, the hospitality and tourism curricula that provide the subject of ASEAN Culture in both countries should establish the comparable course description. In addition, the universities in Vietnam proposed the guidelines to establish the collaboration among universities in ASEAN to strengthen the good understanding and academic exchange that academic institutes should increase the collaboration in arranging the academic meeting and seminars together, exchange the teaching staff and students among institutes and use English as a common language in communication and universities in ASEAN should provide distance learning curriculum in Hospitality and Tourism Management and the joint degree in ASEAN tourism would be granted by responsible universities. In the meanwhile, universities in Cambodia affirmed that the governments of ASEAN member countries should promote the collaboration among universities in all aspects. Universities in ASEAN should collaborate in doing the public relations and exchanging regularly the academic data resources and ASEAN should support the universities in poorer countries the budget, technology and academics.

Key words: ASEAN culture, The ASEAN Economic Community, Hospitality and Tourism curricula

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อภาษาไทย	ท
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	บ
สารบัญ	ผ
สารบัญตาราง	ว
สารบัญแผนภาพ	ห
บทที่ 1 บทนำ	
1.1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2. วัตถุประสงค์	5
1.3. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.4. ขอบเขตการศึกษา	5
1.5. นิยามศัพท์เฉพาะ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1. แนวคิดเกี่ยวกับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: อาเซียน (ASEAN)	10
2.2. แนวคิดเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)	13
2.3. แนวคิดเกี่ยวกับข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement)	17
2.4. แนวคิดเกี่ยวกับความตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพ ท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangements on Tourism Professional)	20
2.4.1. สมรรถนะขั้นพื้นฐานของบุคลากรที่ประกอบวิชาชีพท่องเที่ยว แห่งอาเซียน (ASEAN Common Competency Standards for	

Tourism Professionals: ACCSTP)

21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.4.2.การเตรียมการด้านมาตรฐานสมรรถนะแรงงาน (Competency standard) ของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวในระดับอาเซียน	24
2.5.แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการศึกษาในการเป็นประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน	26
2.6.แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมและการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ข้ามชาติในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture)	30
2.7.แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านการบริการและ การท่องเที่ยวในประเทศเวียดนาม	34
2.7.1.จุดแข็งและจุดอ่อนในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ด้านการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนาม	38
2.8.แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านการบริการและ การท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชา	41
2.8.1.จุดแข็งและจุดอ่อนในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้าน การบริการและการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชา	46
2.9.แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวใน ประเทศเวียดนาม	49
2.10.แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชา	179
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	223
3.1. แนวทางคุณภาพ	223
3.2.แนวทางปริมาณ	225
บทที่ 4 ผลการวิจัย	227
4.1.ผลการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research)	227
4.1.1การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของ	

ประเทศกัมพูชา

227

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.1.1.1 สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว ในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชา	227
4.1.1.2. จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว ในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชา	232
4.1.1.3. การบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคม ประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศ กัมพูชา	235
4.1.2. การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของ ประเทศเวียดนาม	236
4.1.2.1. สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว ในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม	236
4.1.2.2. จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการ และการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม	240
4.1.2.3. การบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคม ประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศ เวียดนาม	242
4.2. ผลการรวบรวมข้อมูลจากการประชุมกลุ่ม (Focus-group discussion)	244
4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของตัวแทนหลักสูตรการ บริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนาม	244
4.2.1.1. สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและ การท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม	244
4.2.1.2. จุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรการบริการ และการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนาม	245

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.2.1.3. การรับรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 และการบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัย	247
4.2.1.4. แนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการร่วมกัน	250
4.2.2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของตัวแทนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชา	251
4.2.2.1. สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชา	251
4.2.2.2. จุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชา	252
4.2.2.3. การรับรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 และการบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัย	253
4.2.2.4. แนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการร่วมกัน	255

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3. ผลการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม	256
4.3.1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของตัวแทนหลักสูตร บริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนาม	256
4.3.1.1. สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและ การท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม	257
4.3.1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการ บริการและการท่องเที่ยว	257
4.3.1.1.2. การจัดการด้านวิชาการ	259
4.3.1.1.3. จำนวนนักศึกษาชาวเวียดนามที่ศึกษาหลักสูตร การจัดการการท่องเที่ยวและบริการ	263
4.3.1.1.4. จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่ศึกษาในหลักสูตรการ จัดการการท่องเที่ยวและบริการ	265
4.3.1.1.5. จำนวนอาจารย์ชาวเวียดนามประจำหลักสูตรการจัดการ การท่องเที่ยวและบริการ	266
4.3.1.1.6. จำนวนอาจารย์ชาวต่างชาติประจำหลักสูตรการจัดการ การท่องเที่ยวและบริการ	269
4.3.1.1.7. จำนวนอาจารย์ประจำสังกัดหลักสูตรการจัดการการ ท่องเที่ยวและบริการ	270
4.3.1.1.8. จำนวนอาจารย์พิเศษสังกัดหลักสูตรการจัดการการ ท่องเที่ยวและบริการ	272
4.3.1.1.9. จำนวนอาจารย์ตามระดับคุณวุฒิสังกัดหลักสูตร การจัดการการท่องเที่ยวและบริการ	274
4.3.1.1.10. จำนวนอาจารย์ตามตำแหน่งทางวิชาการสังกัด หลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและบริการ	276

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3.1.1.11. จำนวนนักศึกษาสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยว และการบริการที่คาดว่าจะจบการศึกษาใน ปีการศึกษา 2011	278
4.3.1.1.12. การพัฒนาหลักสูตรการจัดการการบริการและการ ท่องเที่ยว	280
4.3.1.2. จุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรการจัดการ บริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม	284
4.3.1.2.1. จุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรจัดการ การบริการและการท่องเที่ยว	284
4.3.1.2.2. คุณสมบัติที่คาดหวังของบัณฑิตที่จบการศึกษาจาก หลักสูตรการจัดการการบริการและการท่องเที่ยว	288
4.3.1.2.3. ระดับสมรรถนะ, คุณสมบัติและจุดอ่อนของบัณฑิต ที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการจัดการการบริการและ การท่องเที่ยวในการแข่งขันและประกอบอาชีพ ในต่างประเทศ	289
4.3.1.3..การบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคม ประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรการบริการและ การท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม	290
4.3.1.3.1.การบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติไว้ใน หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว	290
4.3.1.3.2. การรับรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020	294

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3.1.3.3. การตอบรับนโยบายการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 ของมหาวิทยาลัยของ ประเทศเวียดนาม	296
4.3.1.3.4. ความคิดเห็นต่อการกำหนดมาตรฐานนานาชาติอาเซียน สำหรับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว	298
4.3.1.4. แนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือของสถาบัน การศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจ อันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการร่วมกัน	300
4.3.2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของตัวแทนหลักสูตร การบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชา 301	
4.3.2.1. สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในข มหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชา	301
4.3.2.1.1. ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตร การบริการและการท่องเที่ยว	301
4.3.2.1.2. การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว	303
4.3.2.2. จุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรการจัดการ บริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชา	308
4.3.2.2.1. จุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรการจัดการ การบริการและการท่องเที่ยว	308
4.3.2.2.2. ระดับสมรรถนะและคุณสมบัติของบัณฑิตที่จบการศึกษา จากหลักสูตรการจัดการการบริการและการท่องเที่ยวใน การแข่งขันและประกอบอาชีพในต่างประเทศ	310

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.3.2.3.การบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคม ประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของ ประเทศกัมพูชา	312
4.3.2.3.1. การบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตร การบริการและการท่องเที่ยว	312
4.3.2.3.2. การรับรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020	313
4.3.2.3.3.การตอบรับนโยบายการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 ของมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชา	315
4.3.2.4. แนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษา ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและ การแลกเปลี่ยนทางวิชาการร่วมกัน	318
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ	319
5.1. สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล	319
5.1.1.สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวใน มหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา	320
5.1.2.จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและ การท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา	324
5.1.3.การบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและ การท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา	328

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.1.4. แนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาใน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและ การแลกเปลี่ยนทางวิชาการ	333
บรรณานุกรม	335
ภาคผนวก ก บทควมวิจัย	341
ภาคผนวก ข แบบสรุปโครงการวิจัย	361
ภาคผนวก ค แบบสอบถามสำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชา	366
ภาคผนวก ง แบบสอบถามสำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนาม	374
ภาคผนวก จ แนวคำถามการประชุมกลุ่มในประเทศเวียดนามและ ประเทศกัมพูชา	384
ภาคผนวก ฉ มาตรฐานสมรรถนะแรงงาน (Competency standard) ของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวในระดับอาเซียน	388
ภาคผนวก ช ภาพกิจกรรมการประชุมกลุ่ม (Focus Group Meeting) ที่ Hanoi University ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศเวียดนาม	425
ภาคผนวก ซ ภาพกิจกรรมการประชุมกลุ่ม (Focus Group Meeting) ที่ Thainguyen University of Economics and Business ณ เมือง Thainguyen ประเทศเวียดนาม	427
ภาคผนวก ฅ ภาพกิจกรรมการประชุมกลุ่ม (Focus Group Meeting) ที่ University of Puthisastra ณ กรุงเทพมหานคร	429
ประวัตินักวิจัย	432

สารบัญตาราง

	หน้า
บทที่ 2	
ตารางที่ 2-1 จำนวนสถาบันการอุดมศึกษาในประเทศเวียดนาม	37
ตารางที่ 2-2 สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอยู่ภายใต้การกำกับดูแล ของกระทรวงต่างๆ	43
ตารางที่ 2-3 ตัวอย่างมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการท่องเที่ยวและ การบริการในกัมพูชาและจำนวนนักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่ในหลักสูตร	45
บทที่ 3	
ตารางที่ 3-1 การกำหนดขนาดตัวอย่างหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว ที่ใช้ในการศึกษา	239
บทที่ 4	
ตารางที่ 4-1 โปรแกรมด้านการบริการและการท่องเที่ยวที่เปิดสอนใน ประเทศเวียดนาม	253
ตารางที่ 4-2 ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัย	271
ตารางที่ 4-3 จำนวนมหาวิทยาลัยและปีที่จัดตั้งคณะหรือภาควิชา ด้านการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการ	272
ตารางที่ 4-4 การจัดการด้านวิชาการ	275
ตารางที่ 4-5 จำนวนนักศึกษาชาวเวียดนามที่ศึกษาหลักสูตรการจัดการ การท่องเที่ยวและการบริการ	278
ตารางที่ 4-6 จำนวนนักศึกษาชาวต่างชาติที่ศึกษาหลักสูตรการ จัดการการท่องเที่ยวและการบริการ	280
ตารางที่ 4-7 จำนวนอาจารย์ชาวเวียดนามประจำหลักสูตรการจัดการ การท่องเที่ยวและการบริการ	282
ตารางที่ 4-8 จำนวนอาจารย์ชาวต่างชาติประจำหลักสูตรการจัดการ การท่องเที่ยวและการบริการ	283
ตารางที่ 4-9 จำนวนอาจารย์ประจำสังกัดหลักสูตรการจัดการ	

การท่องเที่ยวและบริการ 285

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 (ต่อ)

ตารางที่ 4-10 จำนวนอาจารย์พิเศษสังกัดหลักสูตรการจัดการ	
การท่องเที่ยวและบริการ	287
ตารางที่ 4-11 จำนวนอาจารย์ตามระดับคุณวุฒิสังกัดหลักสูตรการจัดการ	
การท่องเที่ยวและบริการ	289
ตารางที่ 4-12 จำนวนอาจารย์ตามตำแหน่งทางวิชาการสังกัดหลักสูตร	
การจัดการการท่องเที่ยวและบริการ	291
ตารางที่ 4-13 จำนวนนักศึกษาสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยว	
และบริการที่คาดว่าจะจบการศึกษาในปีการศึกษา 2011	293
ตารางที่ 4-14 การพัฒนาหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยว	295
ตารางที่ 4-15 จุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรการจัดการ	
บริการและการท่องเที่ยว	299
ตารางที่ 4-16 คุณสมบัติที่คาดหวังของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตร	
การจัดการบริการและการท่องเที่ยว	302
ตารางที่ 4-17 ระดับสมรรถนะ, คุณสมบัติและทักษะของบัณฑิตที่จบการศึกษา	
จากหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวในการแข่งขัน	
และประกอบอาชีพในต่างประเทศ	303
ตารางที่ 4-18 การบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคม	
ประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน)	
(ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรบริการและการท่องเที่ยว	
ในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม	305
ตารางที่ 4-19 การรับรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	
(ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020	309

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 (ต่อ)	
ตารางที่ 4-20 การตอบรับนโยบายการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 ของมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม	311
ตารางที่ 4-21 ความคิดเห็นต่อการกำหนดมาตรฐานนานาชาติอาเซียนสำหรับ หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว	313
ตารางที่ 4-22 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานนานาชาติอาเซียนสำหรับ หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว	313
ตารางที่ 4-23 แนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือของสถาบัน การศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจ อันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการร่วมกัน	314
ตารางที่ 4-24 ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชา	316
ตารางที่ 4-25 การพัฒนาหลักสูตรการจัดการการบริการและการท่องเที่ยว ของมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชา	318
ตารางที่ 4-26 จุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรการจัดการ การบริการและการท่องเที่ยวของประเทศกัมพูชา	323
ตารางที่ 4-27 ระดับสมรรถนะ, คุณสมบัติและทักษะของบัณฑิตที่จบการศึกษา จากหลักสูตรการจัดการการบริการและการท่องเที่ยวในการแข่งขัน และประกอบอาชีพในต่างประเทศ	325
ตารางที่ 4-28 การบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตร การบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชา	326
ตารางที่ 4-29 การรับรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 ของมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชา	328

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 (ต่อ)	
ตารางที่ 4-30 การตอบรับนโยบายการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 ของมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชา	329

สารบัญแนภาพ

	หน้า
บทที่ 2	
แผนภูมิที่ 2-1 แผนที่สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations)	11
แผนภูมิที่ 2-2 วุฒิการศึกษาในระบบอุดมศึกษาของประเทศเวียดนาม	36

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เป็นระยะเวลาที่การทอ้งเกี่ยวระหว่างประเทศได้เป็นองค์ประกอบทางเศรษฐกิจที่สำคัญของการค้าโลกและเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศในทุกภูมิภาคของโลก ประเทศสมาชิกในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการทอ้งเกี่ยวว่าเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของสินค้า ผู้ค้า การลงทุน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเพิ่มมาตรฐานการครองชีพ หลังจากการลงนามความร่วมมือของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ในปีค.ศ. 1976 การทอ้งเกี่ยวในภูมิภาคนี้ได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วตั้งแต่ปีค.ศ. 1980 เป็นต้นมา ประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาซึ่งเป็นประเทศสมาชิกในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ได้พยายามเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศจากระบบเศรษฐกิจเชิงเกษตรกรรมเป็นระบบเศรษฐกิจเชิงอุตสาหกรรม ดังนั้นการทอ้งเกี่ยวจึงเป็นกลไกหนึ่งที่ทั้งสองประเทศใช้ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจไปสู่ระบบเศรษฐกิจเชิงอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง (Tirasatayapitak, 2005)

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ได้เปิดเสรีด้านการค้าสินค้า (ASEAN Free Trade Area: AFTA) เมื่อปี 1992 โดยประเทศสมาชิกประกอบด้วย บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย (กลุ่มประเทศสมาชิกเดิม) กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม (กลุ่มประเทศสมาชิกใหม่) มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายการค้าในภูมิภาค ดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของประเทศสมาชิกและเพิ่มอำนาจต่อรองของกลุ่มประชาคมอาเซียนในเวทีโลกโดยกำหนดมาตรการการลดอัตราอากรศุลกากร (Tariff) ระหว่างกันเป็นร้อยละ 0 ครอบคลุมทุกรายการสินค้าซึ่งจะมีผลบังคับใช้กับกลุ่มประเทศสมาชิกเดิมในปีค.ศ.2010 และกลุ่มประเทศสมาชิกสมาชิกใหม่ในปีค.ศ.2015 จากยุทธศาสตร์การเปิดเสรีด้านการค้าสินค้าได้มีการกำหนดกลุ่มการค้าสินค้าที่จะเปิดเสรีก่อนคือ กลุ่มสินค้าประเภทเกษตร ประมง ยาง สิ่งทอ ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสุขภาพ นอกจากนี้กลุ่มการค้าสินค้าประเภทการบริการที่จะเปิดเสรีก่อนคือ การทอ้งเกี่ยว การบิน เทคโนโลยีสารสนเทศและสุขภาพ สำหรับสาขาบริการอื่นๆที่เหลือทั้งหมดให้เปิดเสรี

ภายในปีค.ศ. 2015 การเปิดเสรีด้านการค้าสินค้าดังกล่าวจะส่งเสริมให้สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) พัฒนาเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) (www.fpo.go.th) นอกจากนี้สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ได้กำหนดวิสัยทัศน์อาเซียนขึ้นเมื่อปีค.ศ.1997 คือวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 (ASEAN Vision 2020) มุ่งหวังให้อาเซียนเป็นดินแดนแห่งสันติภาพ อิสรภาพ และภราดรภาพ วิสัยทัศน์อาเซียน 2020 ดังกล่าวภายใต้แนวคิดความร่วมมือภาคีอาเซียนในการพัฒนาเชิงรุก (ASEAN Partnership in Dynamic Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อบูรณาการระบบเศรษฐกิจในภูมิภาคให้มีความเข้มแข็ง สร้างเสถียรภาพและแก้ปัญหาการแข่งขันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคโดยใช้กลไกการค้าเสรีทางสินค้า การบริการ การลงทุน เงินทุนและการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค เพื่อลดความยากจนและความไม่เท่าเทียมทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก (www.aseansec.org)

นอกจากมาตรการการลดอัตราอากรศุลกากรโดยการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้าแล้วอาเซียนยังได้จัดทำความตกลงการยอมรับร่วม (Mutual recognition Arrangements: MRAs) รวมทั้งความตกลงยอมรับร่วมด้านการท่องเที่ยว (Mutual recognition Arrangements for Tourism Professional) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า การเคลื่อนย้ายทรัพยากรมนุษย์อย่างเสรี การปรับปรุงประสิทธิภาพและการแข่งขันเพื่อเปลี่ยนกำลังการผลิตและอุปทาน รวมถึงการกระจายบริการผ่านคู่ค้าทั้งภายในและภายนอกอาเซียน ประกอบด้วยโครงการ ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals (ACCSTP) Project เพื่อพัฒนารูปแบบมาตรฐานความสามารถของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านการบริการและการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนให้อยู่ในระดับที่สามารถแข่งขันได้ และเพื่อเพิ่มกำลังการผลิตบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในอาเซียนให้สอดคล้องกับกรอบความตกลงอาเซียนด้านการบริการ (ASEAN Framework Agreement in Services) (www.uq.edu.au) ดังนั้นการบูรณาการด้านการท่องเที่ยวในอาเซียนจะไม่สามารถบรรลุซึ่งเป้าประสงค์หากขาดซึ่งความร่วมมืออย่างจริงจังและจริงใจจากสมาชิกประเทศกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจในระดับชาติและนานาชาติ

จากบริบทการพัฒนาการท่องเที่ยวจะเห็นได้ว่าธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชามีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องทั้งรายได้จากการท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนประเทศ

เวียดนามระหว่างปีค.ศ. 2001-2005 มีจำนวนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 10.9 ซึ่งอัตราการเติบโตทางการท่องเที่ยวในปีค.ศ. 2005 ถือเป็นสัญญาณบ่งชี้ถึงความสำเร็จแห่งการท่องเที่ยวของประเทศเวียดนามในปีค.ศ. 2006-2010 จากความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว ประเทศเวียดนามกำหนดเป้าหมายจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติในปีค.ศ. 2010 สูงถึง 6 ล้านคน และจำนวนนักท่องเที่ยวภายในประเทศ 25 ล้านคน จะก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนภายในประเทศจำนวน 4.5 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.5 ของผลผลิตมวลรวมของประเทศทั้งหมด และการท่องเที่ยวดังกล่าวจะก่อให้เกิดการจ้างงานสูงถึง 1.4 ล้านคน (www.asiapacificprojects.com)

การท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชามีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องเช่นกันในช่วงระยะเวลา ระหว่างปีค.ศ. 1996-2006 คือ ประเทศกัมพูชาต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาตินานาชาติมากกว่าปีละ 1 ล้านคน กล่าวคือในช่วงครึ่งปีแรกของปีค.ศ. 2005 ประเทศกัมพูชาต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งสิ้น จำนวน 682,431 คนคิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 34.72 ของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมดในช่วงปีค.ศ. 2004-2005 ในภาพรวมประเทศกัมพูชาต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติในปีค.ศ. 2005 รวมทั้งสิ้น 1,421,615 คน คิดเป็นอัตราการเติบโตร้อยละ 14.41 (www.mot.gov.kh) การพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าวก่อให้เกิดความต้องการบุคลากรที่มีความสามารถจำนวนมากไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว ส่งผลให้มหาวิทยาลัยต่างๆ ในกลุ่มประชาคมอาเซียนรวมทั้งประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาเปิดสอนหลักสูตรด้านการบริการและการท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท แต่เป็นที่สังเกตว่าหลักสูตรส่วนใหญ่มุ่งเน้นการเรียนการสอนด้านธุรกิจและการตลาด รายวิชาที่เปิดสอนจะเน้นการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ของผู้เรียนหรือนักศึกษา เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในงานบริการให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน (Choibamroong, 2005) อย่างไรก็ตามเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการจัดการจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว (Tourist Destination Management) ของเจ้าบ้าน (Host) มหาวิทยาลัยในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียนควรคำนึงถึงหลักสูตรที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในองค์รวมที่เสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้การสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ในปีค.ศ. 2020 เป็นต้นไปและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมาเยือนอาเซียนในฐานะเป้าหมายหลักร่วมกันโดยลดการแข่งขันกันเองใน

ภูมิภาคและก้าวไปสู่ความเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวร่วมกัน (One Region One Destination) รวมทั้งการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้า ความตกลงการยอมรับร่วม (Mutual recognition Arrangements: MRAs) และความตกลงยอมรับร่วมด้านการท่องเที่ยว (Mutual recognition Arrangements for Tourism Professional) จะส่งผลให้เกิดการถ่ายเทแรงงานด้านต่างๆในอาเซียนโดยเฉพาะอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวง่ายขึ้น แต่อาจเกิดความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมและเกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมได้โดยเฉพาะความไม่เข้าใจกันในวัฒนธรรมข้ามชาติเมื่อเกิดการไหลของแรงงานจากประเทศที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าไปสู่ประเทศที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจที่สูงกว่า เช่นในสหภาพยุโรป ดังนั้นประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจจะประสบปัญหาดังที่กล่าวแล้วหากขาดซึ่งการวางแผนและการจัดการที่ดีผ่านกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษากการท่องเที่ยวและโรงแรมในภูมิภาคซึ่งผลิตบุคลากรให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การบูรณาการการศึกษาข้ามวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการหาแนวทางในการสร้างความเท่าเทียมกันของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและเป็นการช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันเพื่อสร้างรอยยิ้มแห่งอาเซียนสู่ความเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวร่วมกัน (One Region One Destination) โดยมีคำถามการวิจัยดังนี้

1. สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาเป็นอย่างไร
2. จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาเป็นอย่างไร
3. หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา มีการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรหรือไม่
4. แนวทางบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาควรเป็นอย่างไร
5. แนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีควรเป็นอย่างไร

1.2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา
2. เพื่อศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา
3. เพื่อศึกษาแนวทางบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา
4. เพื่อหาแนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี

1.3. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา
2. ทำให้ทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา
3. ได้แนวทางบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา
4. ได้แนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี

1.4. ขอบเขตการศึกษา

ด้วยการดำเนินงานวิจัยเป็นการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาโดยมุ่งเน้นการศึกษาการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมข้ามชาติในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN Culture) ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา ก่อนที่จะมีการนำผลที่ได้ไปใช้ในการเสนอแนะแนวทางบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและ

ประเทศกัมพูชาและแนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน โดยมีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1.4.1. ศึกษาจากกรอบแนวคิดการจัดตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) ความตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangements on Tourism Professional) หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวและการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศไทยเวียดนามและประเทศกัมพูชา

1.4.2. ขอบเขตของพื้นที่การศึกษา ในประเด็นนี้จะชี้ให้เห็นถึงการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศไทยเวียดนามและประเทศกัมพูชา

1.4.3. การดำเนินงานการศึกษาด้วยการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา ตำรา งานวิจัย เอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลมากำหนดกรอบการวิจัยและเครื่องมือการวิจัย และการสำรวจตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม และจัดประชุมเฉพาะกลุ่มกับกลุ่มประชากรที่จะศึกษา เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวดังกล่าวโดยมุ่งที่จะให้ได้คำตอบที่เป็นผลลัพธ์ซึ่งจะนำไปใช้ออกมาต่อไปอย่างเชื่อถือได้ในการเสนอแนะแนวทางการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาและแนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี

1.5. นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1. **สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน)** หมายถึง องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีประเทศสมาชิกรวม 10 ประเทศ ประกอบด้วยอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์และไทย บรูไน เวียดนาม พม่า ลาวและกัมพูชา

1.5.2. **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน** หมายถึงการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่าง ประเทศสมาชิกภายในอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างอาเซียนให้เป็ตลาดและฐาน การผลิตเดี่ยว เพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุนและแรงงานอย่าง เสรี โดยมุ่งเน้นการลดช่องว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกของอาเซียน

1.5.3. **ข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement)** หมายถึงข้อตกลงเกี่ยวกับการแสวงหาจุดยอมรับร่วมกันเรื่อง คุณสมบัติของผู้ทำงานด้านบริการโดยเฉพาะในกลุ่มที่เป็นนักวิชาชีพ เช่น แพทย์ วิศวกร สถาปนิกและนักบัญชี ที่ประเทศสมาชิกอาเซียนใช้ในการกำหนดข้อตกลงยอมรับร่วม คุณสมบัตินักวิชาชีพอันประกอบด้วยเรื่องการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพ แรงงานเชี่ยวชาญและผู้มีความสามารถพิเศษของ อาเซียนได้อย่างเสรี

1.5.4. **ความตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว แห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangements on Tourism Professional)** หมายถึงข้อตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวซึ่งสมาชิกอาเซียน ทั้งหมดได้ลงนามในข้อตกลงร่วมกัน ยกเว้นประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพในสาขาการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน และพัฒนา การศึกษาและฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพในประเทศสมาชิกอาเซียนให้มีมาตรฐานสอดคล้องกัน และเป็นที่ยอมรับในกลุ่มประเทศสมาชิก โดยการกำหนดข้อตกลงยอมรับร่วมกันนั้นจะ พิจารณาสรรถนะของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆ โดยใช้คุณสมบัติ การศึกษา การฝึกอบรม และ/หรือประสบการณ์ในการทำงาน เป็นเกณฑ์พื้นฐานในการรับรองมาตรฐานของบุคลากร วิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน

1.5.5. **มาตรฐานความสามารถบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียน (ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals: ACCSTP)** หมายถึงสมรรถนะขั้นพื้นฐานของบุคลากรที่ประกอบวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของผู้ประกอบวิชาชีพในสาขาที่พักและการเดินทาง อันประกอบด้วยสมรรถนะร่วมสำหรับทุกกลุ่มสาขา (Common Core Competencies) และสมรรถนะด้านวิชาชีพ (Generic and Functional Competencies)

1.5.6. **หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว** หมายถึงหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการองค์ความรู้ทางสหวิทยาการโดยเฉพาะด้านสังคมศาสตร์ กับทฤษฎี แนวปฏิบัติและทักษะด้านวิชาชีพที่จำเป็นต่อการประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว

1.5.7. **การศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ** หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของประเทศต่างๆโดยการเชื่อมโยงวัฒนธรรมกับบริบทต่างๆของสังคม เช่น สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา และการสื่อสารโดยใช้กรอบแนวคิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ และความขัดแย้ง รวมถึงการเคลื่อนย้ายของประชากรที่เชื่อมโยงกับพัฒนาการทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของภูมิภาค เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีทางสังคมและวัฒนธรรมในระดับภูมิภาค

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศไทยเวียดนามและประเทศกัมพูชาจึงจำเป็นต้องศึกษาแนวความคิด เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวเพื่อเป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยมีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องดังนี้

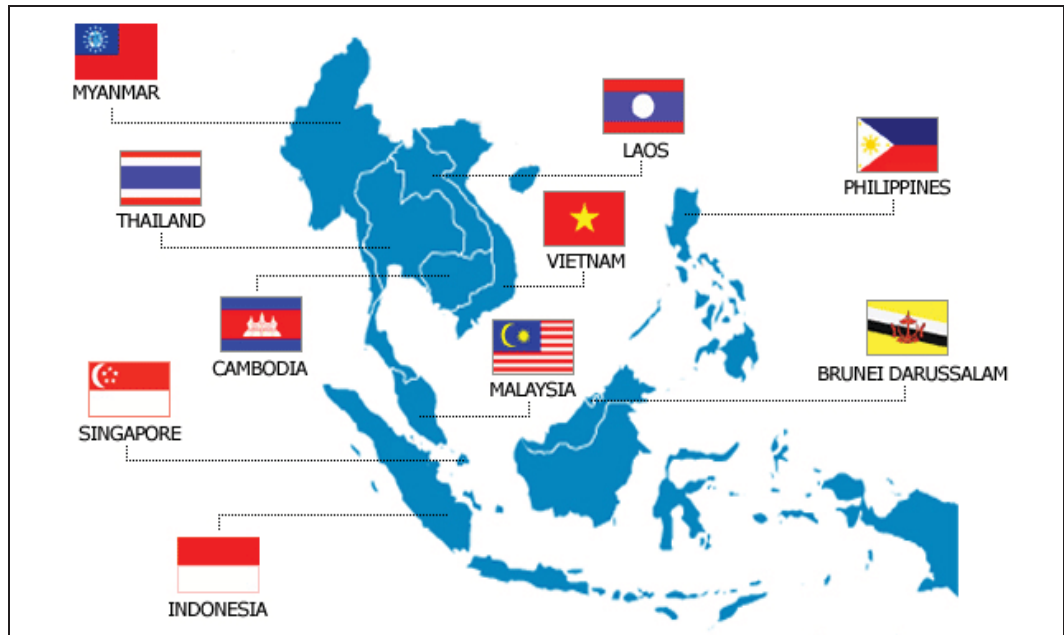
1. แนวคิดเกี่ยวกับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน)
2. แนวคิดเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)
3. แนวคิดเกี่ยวกับข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement)
4. แนวคิดเกี่ยวกับความตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangements on Tourism Professional)
5. แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการศึกษาในการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
6. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศไทย
7. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชา
8. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ออนไลน์และการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมข้ามชาติในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture)
9. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวประเทศไทย
10. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวประเทศกัมพูชา

2.1.แนวคิดเกี่ยวกับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: อาเซียน (ASEAN)

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรือ อาเซียน (ASEAN) เป็นองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีจุดเริ่มต้นเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2504 โดยประเทศไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ได้ร่วมกันจัดตั้งสมาคมอาสา (ASA) หรือ Association of South East Asia ขึ้นเพื่อการร่วมมือกันทาง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม แต่ดำเนินการได้เพียง 2 ปี ก็ต้องหยุดชะงักลง เนื่องจากความผันแปรทางการเมืองระหว่าง ประเทศอินโดนีเซีย กับประเทศ มาเลเซีย (www.bbcpoint.ob.tc) ต่อมาสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ ก่อตั้งขึ้นโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของ 5 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ ร่วมลงนามใน “ปฏิญญากรุงเทพฯ” (Bangkok Declaration) (www.lms.thaicyberu.go.th) ที่วังสราญรมย์ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 (ค.ศ. 1967) จากคำประกาศอาเซียน (ASEAN Declaration) (www.bbcpoint.ob.tc) เพื่อจัดตั้งสมาคมความร่วมมือในระดับภูมิภาคของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากมติในที่ประชุม ปฏิญญากรุงเทพฯ ได้ระบุวัตถุประสงค์ สำคัญ 7 ประการของการจัดตั้งอาเซียนดังนี้ (www.lms.thaicyberu.go.th)

1. ส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และการบริหาร
2. ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค
3. เสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจพัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค
4. ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี
5. ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในรูปของการฝึกอบรมและการวิจัย และส่งเสริม การศึกษาด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
6. เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจนการ ปรับปรุงการขนส่งและการคมนาคม และ
7. เสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศภายนอก องค์การ ความร่วมมือแห่ง ภูมิภาคอื่นๆ และองค์การระหว่างประเทศ

แผนภูมิที่ 2-1: แผนที่สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations)

แหล่งข้อมูล: www.cmemployment.org

สัญลักษณ์ของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน คือ ต้นข้าวสีเหลือง 10 ต้นมัดรวมกันไว้ ปัจจุบันสมาคมมีสำนักงานเลขาธิการตั้งอยู่ที่กรุงจาร์กาตาร์ ประเทศอินโดนีเซีย ผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการอาเซียนคนปัจจุบัน คือ ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ (ไทย) และมีประเทศสมาชิกรวม 10 ประเทศ (ข้อมูล ณ ปี 2009) ดังแผนภาพที่ 2.1 (www.bbcpoint.ob.tc) ดังนี้

1. อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์และไทย เข้าร่วมก่อตั้ง ในปี พ.ศ. 2510
2. บรูไนเข้าร่วมเป็นสมาชิก เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2527
3. เวียดนามเข้าร่วมเป็นสมาชิก เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2538
4. ลาว และพม่าเข้าเป็นสมาชิกพร้อมกัน เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2540
5. กัมพูชาเข้าร่วมเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2542

ความร่วมมือในกรอบของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีดังนี้

1. ความร่วมมือทางการเมือง

อาเซียนตระหนักดีว่าภูมิภาคที่มีสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคง และความเป็นกลางจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้เจริญรุดหน้า จึงได้ร่วมกันสร้างประชาคมอาเซียนให้เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ และสร้างเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันในระหว่างประเทศสมาชิก ผลงานที่สำคัญที่ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ คือสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือกันในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia: TAC) การประกาศให้ภูมิภาคอาเซียนเป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง (Zone of Peace, Freedom and Neutrality: ZOPFAN) การก่อตั้งการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF) และสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Nuclear Weapon-Free Zone Treaty: SEANWFZ)

2. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่างๆของโลกและการแข่งขันทางการค้าที่เพิ่มมากขึ้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้อาเซียนตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องรวมตัวกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพื่อปรับแนวการดำเนินนโยบายของตนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในปี 2535 อาเซียนจึงได้ตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) ขึ้น เพื่อที่จะส่งเสริมการค้าระหว่างกัน โดยการลดภาษีศุลกากรให้แก่สินค้าส่งออกของกันและกัน และดึงดูดการลงทุนจากภายนอกภูมิภาคให้เข้ามาลงทุนในภูมิภาคมากยิ่งขึ้น เขตการค้าเสรีอาเซียนนี้จะบรรลุผลสมบูรณ์สำหรับสมาชิก 6 ประเทศแรกในปี 2546 ตามด้วยเวียดนามในปี 2549 ลาวและพม่าในปี 2551 และกัมพูชาในปี 2553 นอกจากนี้ อาเซียนยังได้มีมาตรการต่างๆ ในการส่งเสริมการค้าการลงทุน และความร่วมมือกันในด้านอุตสาหกรรม การเงินและการธนาคาร และการบริการระหว่างกัน ที่สำคัญได้แก่ โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Cooperation: AICO) และ เขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area: AIA) เป็นต้นนอกจากนี้ เพื่อให้อาเซียนเติบโต มีความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ และมีความมั่นคงร่วมกัน อาเซียนได้มีข้อริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration: IAI) ขึ้น เพื่อที่จะลดช่องว่างทางการพัฒนาระหว่างสมาชิกเก่าและใหม่ของอาเซียนด้วย

3.ความร่วมมือเฉพาะด้าน

นอกจากความร่วมมือทางการเมืองและเศรษฐกิจแล้ว อาเซียนยังให้ความสำคัญต่อความร่วมมือเฉพาะด้าน (Functional Cooperation) ระหว่างประเทศสมาชิกได้แก่ ความร่วมมือในด้านการพัฒนาสังคม การศึกษา สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและสนเทศ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการต่อต้านยาเสพติด ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ โครงการความร่วมมือเฉพาะด้านระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนที่สำคัญได้แก่ การจัดตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน การประกาศให้อาเซียนเป็นเขตปลอดยาเสพติด ในปี พ.ศ. 2558 แผนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการอาเซียนเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ และการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมขนส่งทั่วทั้งภูมิภาคเป็นต้น นอกจากนี้ อาเซียนยังได้จัดตั้งมูลนิธิอาเซียนเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในความเป็นอาเซียน และพัฒนาทรัพยากรบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน (www.bbcpoint.ob.tc)

2.2.แนวคิดเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง หลังจากอาเซียนได้มีการบรรลุข้อตกลงในการก่อตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN FREE TRADE AREA: AFTA) ในปีพ.ศ.2546 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในฐานะที่เป็นฐานการผลิตที่สำคัญเพื่อป้อนสินค้าสู่ตลาดโลก โดยอาศัยการเปิดเสรีด้านการค้าและการลดภาษีและอุปสรรคข้อกีดขวางทางการค้าที่มีใช้ภาษี รวมทั้งการปรับเปลี่ยนโครงสร้างภาษีศุลกากรเพื่อเอื้ออำนวยต่อการค้าเสรี ต่อมาที่ประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN SUMMIT) ครั้งที่ 8 เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2545 ได้เห็นชอบให้อาเซียนกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community : EEC) ก็ได้กำหนดวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 (ASEAN Vision 2020) ที่จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ โดยมีแนวคิดที่อาเซียนจะกลายเป็นเขตการผลิตเดี่ยว ตลาดเดี่ยว หรือ Single market and production base คือจะต้องมีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรี สามารถดำเนินกระบวนการผลิตที่ไหนก็ได้ โดยสามารถใช้ทรัพยากรจากแต่ละประเทศทั้งวัตถุดิบและแรงงานมาร่วมในการผลิต มีมาตรฐานสินค้า กฎเกณฑ์ และกฎระเบียบเดียวกัน (www2.oae.go.th)

โดยมุ่งให้เกิดการไหลเวียนอย่างเสรีของสินค้า การบริการ การลงทุน เงินทุน การพัฒนาทาง เศรษฐกิจ และการลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมภายในปี ค.ศ. 2020 (พ.ศ.2563) ซึ่งเป็นการริเริ่มกลไกและมาตรการใหม่ๆ ในการปฏิบัติตามข้อริเริ่มทางเศรษฐกิจ ที่มีอยู่แล้ว และให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน อันได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม หรือ CLMV เพื่อลดช่องว่างของระดับการพัฒนา และช่วยให้ประเทศ เหล่านี้เข้าร่วมในกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือ ในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค ตลาดการเงิน และตลาดเงินทุน การประกันภัยและ ภาษีอากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม กรอบความร่วมมือด้านกฎหมาย การพัฒนาความร่วมมือด้านการเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือ(www.bbcpoint.ob.tc)

ความจำเป็นที่อาเซียนต้องเร่งรัดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในก็เพื่อเสริมสร้าง ขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับอาเซียนเองและเพื่อสร้างให้อาเซียนเป็นศูนย์กลาง ภายในภูมิภาค คานอำนาจของประเทศอื่นๆที่มีบทบาทโดดเด่นในภูมิภาค เช่น จีนและอินเดีย (www2.oae.go.th) จากความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจในภูมิภาค ในช่วงการประชุมสุดยอด ผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 13 ปีพ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007) ณ ประเทศสิงคโปร์ ผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบ ที่จะให้เร่งการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจากปี 2563 (ค.ศ. 2020) เป็นปี 2558 (ค.ศ. 2015) (www.bbcpoint.ob.tc) ในสาขาสินค้าและการบริการที่สำคัญ 11 สาขาเพื่อเป็นการ นำร่องและส่งเสริมการผลิตสินค้า (Outsourcing) (www2.oae.go.th) โดยได้ร่วมลงนามใน แผนการดำเนินงานไปสู่การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint – AEC Blueprint) และผู้นำอาเซียนยังได้ให้การรับรองกฎบัตร อาเซียน (ASEAN Charter) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งกรอบทางสถาบันและกฎหมายสำหรับ อาเซียนในการเป็นองค์กรระหว่างประเทศชั้นนำในภูมิภาค โดยกฎบัตรอาเซียนจะมีผลบังคับ ใช้หลังประเทศสมาชิกทุกประเทศให้สัตยาบัน (www.bbcpoint.ob.tc)

เป้าหมายของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนตามแผนงานการจัดตั้งประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) (www.thaipr.net) มีดังนี้

1. การสร้างอาเซียนให้เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว เพื่อให้มีการเคลื่อนย้ายของ สินค้า บริการ การลงทุน เงินทุนและแรงงานฝีมืออย่างสะดวกและเสรีมากขึ้น รวมทั้งการ ส่งเสริมการรวมกลุ่มสาขาสำคัญของอาเซียนให้เป็นรูปธรรม

- 1.1. การดำเนินการเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของสินค้าอย่างเสรี (Free flow of

goods) โดยมุ่งเน้นการลดอุปสรรคในการนำเข้าส่งออกสินค้าของแต่ละประเทศในกลุ่มสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรคที่เกิดจากด้านภาษีศุลกากร ข้อจำกัดทางการค้าที่มีใช้ภาษี การปรับปรุงกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าของอาเซียนให้ทันสมัยและเชื่อมต่อการค้าขายในภูมิภาค ตลอดจนวางมาตรการที่จะอำนวยความสะดวกทางการค้าในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดตั้ง ASEAN Single Window ที่จะทำให้ผู้ส่งออกนำเข้าเกิดความสะดวกในการติดต่อประสานหน่วยงานโดยยื่นเอกสารเพียงจุดเดียว

1.2. การดำเนินการเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของบริการอย่างเสรี (Free flow of services) มีการเจรจาเพื่อลดอุปสรรคในการเข้ามาประกอบธุรกิจบริการให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างเสรี และผู้บริโภคมีเสรีภาพที่จะเลือกใช้บริการต่าง ๆ ตามความพึงพอใจ สาขาธุรกิจบริการที่อาเซียนตั้งเป้าหมายเร่งรัดการรวมกลุ่มให้เห็นผลเป็นรูปธรรมมี 5 สาขา ได้แก่ สาขาท่องเที่ยว การบิน สุขภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศ และโลจิสติกส์

1.3. การดำเนินการเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของการลงทุนอย่างเสรี (Free flow of investment) ได้มีการจัดทำความตกลงด้านการลงทุนของอาเซียนฉบับใหม่ (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) แทนความตกลงที่มีอยู่เดิม คือ ความตกลงเขตการลงทุนอาเซียน (Agreement on the ASEAN Investment Area: AIA) 1998 และความตกลงด้านการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน (Agreement for the Promotion and Protection of Investment) 1987 ซึ่งความตกลงฉบับใหม่นี้ จะมีขอบเขตกว้างขึ้นและมีความครอบคลุมมากขึ้น โดยจะครอบคลุมเนื้อหา 4 ด้านหลัก คือ การคุ้มครองการลงทุน การอำนวยความสะดวกและความร่วมมือในการลงทุน การส่งเสริมการลงทุน และการเปิดเสรีการลงทุน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มและรักษาระดับความสามารถของอาเซียนในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการลงทุนภายในภูมิภาคอาเซียน

1.4. การดำเนินการเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของเงินทุนอย่างเสรี (Free flow of capital) เป็นการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดโดยรัฐมนตรีคลังของอาเซียน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตลาดทุนและการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น โดยประเทศสมาชิกสามารถมีมาตรการเพื่อรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศได้

1.5. การดำเนินการเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี (Free flow of skilled labor) เป็นการแสวงหาความร่วมมือที่จะสร้างมาตรฐานที่ชัดเจนของแรงงานมีฝีมือ และอำนวยความสะดวกให้กับแรงงานมีฝีมือที่มีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่กำหนด ทำให้สามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานในกลุ่มประเทศสมาชิกได้ง่ายขึ้น

2. การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน โดยให้ความสำคัญกับประเด็นด้านนโยบายที่ช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ อาทิ นโยบายด้านทรัพย์สินทางปัญญา พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ และการคุ้มครองผู้บริโภค อันจะสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสมาชิก และสร้างความสามารถในการต่อรองกับประเทศภายนอกภูมิภาค

3. การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค โดยส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) และเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการต่าง ๆ อันจะส่งผลให้กลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กมีความสามารถในการพัฒนา เติบโต และแข่งขันกับคู่แข่งอื่น ๆ ได้อย่างเป็นธรรม นอกจากนี้ยังจะมุ่งเน้นการลดช่องว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะหว่างประเทศสมาชิกใหม่และสมาชิกเก่าของอาเซียน

4. การเชื่อมโยงของอาเซียนเข้ากับเศรษฐกิจโลก. จะเน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนที่มีต่อประเทศภายนอกภูมิภาค เพื่อให้อาเซียนมีท่าทีร่วมกันอย่างชัดเจนเป็นไปในทางเดียวกัน เช่น การจัดทำเขตการค้าเสรีของอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในด้านการผลิตและการจำหน่ายภายในภูมิภาคให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก

ตามแผนการดำเนินงานเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อาเซียนได้มอบหมายให้ประเทศต่างๆ ทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นผู้ประสานงานหลัก (Country Coordinator) (www2.oae.go.th) ดังนี้

1. พม่า - ผลิตภัณฑ์เกษตร (Agro-based products) และสาขาประมง (Fisheries)
2. มาเลเซีย – สาขาผลิตภัณฑ์ยาง(Rubber-based products) และสาขาสีงทอ (Textiles and Apparels)
3. อินโดนีเซีย – สาขายานยนต์ (Automotives) และสาขาผลิตภัณฑ์ไม้ (Wood-based products)
4. ฟิลิปปินส์ – สาขาอิเล็กทรอนิกส์ (Electronics)
5. สิงคโปร์ – สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ (e-ASEAN) และสาขาสุขภาพ (Healthcare)
6. ไทย – สาขาการท่องเที่ยว (Tourism) และสาขาการบิน (Air travel)

2.3. แนวคิดเกี่ยวกับข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement)

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ 8 เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2545 ณ ประเทศกัมพูชา ประเทศสมาชิกได้เห็นชอบให้อาเซียนกำหนดทิศทางการทำงานเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) เพื่อดำเนินการตามมติดังกล่าวของผู้นำอาเซียน รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Ministers: AEM) ได้เห็นชอบให้มีการจัดจ้างบริษัท McKinsey ทำการศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน (ASEAN Competitiveness Study) ซึ่งผลการศึกษาได้เสนอแนะให้อาเซียนเร่งรัดการรวมกลุ่มในสาขาอุตสาหกรรม/บริการที่มีศักยภาพของอาเซียนโดยเฉพาะอุตสาหกรรมด้านสินค้าอุปโภค/บริโภค ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่อาเซียนมีการค้าระหว่างกันในอาเซียนสูงสุด และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนการส่งออกสูงสุดของอาเซียน ในขณะเดียวกันอาเซียนต้องปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานภายในของอาเซียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 9 ในปีพ.ศ.2546 ณ เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียนได้ออกแถลงการณ์แถลงการณ์บาหลี ฉบับที่ 2 (Bali Concord II) เห็นชอบให้มีการรวมตัวไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือ AEC ภายในปีพ.ศ. 2563 โดยมุ่งหวังให้ประเทศสมาชิกอาเซียนมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี ทั้งนี้เพื่อเร่งรัดการรวมกลุ่มเปิดเสรีสินค้าและบริการสำคัญ 11 สาขาสำคัญ (priority sectors) ได้แก่ การท่องเที่ยว การบินยานยนต์ ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์ สินค้าเกษตรและประมง เทคโนโลยีสารสนเทศ และสุขภาพ ต่อมาได้เพิ่มสาขาโลจิสติกส์ เป็นสาขาที่ 12 ต่อมาในการประชุมผู้นำอาเซียนครั้งที่ 12 เมื่อเดือน มกราคม พ.ศ.2550 ที่ฟิลิปปินส์ ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาเซบูว่าด้วยการเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปีพ.ศ. 2558 เพื่อเร่งรัดเป้าหมายการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้เร็วขึ้นอีก 5 ปี

เพื่อให้การดำเนินงานกิจกรรมต่างๆของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนได้มีการกำหนดให้จัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพ (ASEAN Mutual Recognition Arrangement: MRA) ด้านคุณสมบัติในสาขาวิชาชีพหลักภายในปีพ.ศ. 2551 เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพ แรงงานเชี่ยวชาญและผู้มีความสามารถพิเศษของอาเซียนได้อย่างเสรี ซึ่ง

ข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพ เป็นข้อตกลงเกี่ยวกับการแสวงหาจุดยอมรับร่วมกัน เรื่องคุณสมบัติของผู้ทำงานด้านบริการ โดยเฉพาะในกลุ่มที่เป็นนักวิชาชีพ เช่น แพทย์ วิศวกร สถาปนิก นักบัญชี เป็นต้น วัตถุประสงค์ของข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพ (MRA) (สุวรรณฯ ตุลยวสินพงษ์และคณะ, 2553) มีดังนี้

1. การอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพในประเทศสมาชิกอาเซียน
2. เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในการสอน และฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพ โดยใช้สมรรถนะเป็นหลัก (competency-based) ทั้งนี้ เพื่อร่วมมือและเสริมสร้างความสามารถในหมู่สมาชิกอาเซียน ช่วยยกระดับมาตรฐาน และการลดช่องว่างความแตกต่างของบุคลากร

คุณสมบัติที่ประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนใช้ในการกำหนดข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพ (ASEAN Mutual Recognition Arrangement: MRA) คือ เรื่องการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นเงื่อนไขในการได้รับอนุญาตให้ทำงานในประเทศหนึ่งๆ และเป็นการช่วยให้ นักวิชาชีพอาเซียนสามารถเคลื่อนย้ายเข้าไปทำงานในประเทศอาเซียนอื่นได้สะดวกมากขึ้น สามารถยื่นคำขอใบอนุญาต โดยไม่เสียเวลาตรวจสอบคุณสมบัติซ้ำ ทั้งนี้ผู้ประกอบการวิชาชีพยังต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องของประเทศที่เข้าไปทำงาน เช่น การสอบ การขึ้นทะเบียน การขอใบอนุญาตทำงาน เป็นต้น ตัวอย่างเช่น นาย ก เป็นวิศวกรไทย จบปริญญาตรีด้านวิศวกรรมศาสตร์ ทำงานมาแล้ว 7 ปี และได้รับใบประกอบวิชาชีพวิศวกรรมในประเทศไทยแล้ว ตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพ (MRA) อาเซียนเกี่ยวกับอาชีพ วิศวกร นาย ก สามารถที่จะไปขอขึ้นทะเบียนเป็นวิศวกรวิชาชีพอาเซียนได้ เพื่อจะได้ไปสมัครกับสภาวิศวกรของประเทศอาเซียนอื่น (เช่น อาจเป็น สิงคโปร์) เพื่อเข้าทำงานเป็นวิศวกรต่างด้าว แต่ นาย ก ก็ยังจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศนั้น (เช่น หาก สิงคโปร์กำหนดว่าต้องมีใบอนุญาตวิชาชีพวิศวกร นาย ก ก็ต้องสอบใบอนุญาตให้ได้ก่อน) ดังนั้น จะเห็นว่าข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพ (MRA) จะช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบวิชาชีพในประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถมีโอกาสไปทำงานในประเทศอื่นๆ ภายในในกลุ่มอาเซียนที่ได้ผลตอบแทนมากกว่าได้ง่ายขึ้น เพราะ ข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพ (MRA) นั้นได้ช่วยลดขั้นตอนการตรวจสอบและรับรองวุฒิการศึกษา หรือความรู้ทางวิชาชีพนั้นๆ ให้แล้ว ส่วนประโยชน์ที่จะตกอยู่กับประชาชนธรรมดาทั่วไป คือ โอกาสที่เพิ่มมากขึ้นในการได้รับบริการจากนักวิชาชีพที่มีความสามารถจากชาติอาเซียนอื่นๆ

ที่อาจจะเข้ามาทำงานในประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยไม่ต้องเสียค่าเดินทางไกลๆ เพื่อขอรับบริการ ส่วนนักวิชาชีพในประเทศนั้นหากกลัวการถูกแย่งงานจากนักวิชาชีพอาเซียนอื่นๆ ก็จำเป็นที่จะต้องกระตุ้นเพิ่มพูนศักยภาพตนเอง ซึ่งประโยชน์จากการยกระดับความสามารถนี้ก็จะตกอยู่กับผู้บริโภคอีกเช่นกัน (www.thaifta.com อ้างในสุวรรณา ตุลยวสินพงษ์และคณะ,2553)

ปัจจุบันประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศได้ลงนามในข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติ นักวิชาชีพ (MRA) ของวิชาชีพต่างๆ 7 วิชาชีพ (สุวรรณา ตุลยวสินพงษ์และคณะ,2553) ดังนี้

- 1.ข้อตกลงยอมรับร่วมสาขาวิชาชีพแพทย์ของอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Medical Practitioners)
- 2.ข้อตกลงยอมรับร่วมสาขาวิชาชีพทันตแพทย์ของอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Dental Practitioners)
- 3.ข้อตกลงยอมรับร่วมสาขาวิชาชีพการพยาบาลของอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Nursing Services)
- 4.ข้อตกลงยอมรับร่วมสาขาวิศวกรรมของอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Engineering Services)
- 5.ข้อตกลงยอมรับร่วมสาขาสถาปัตยกรรมของอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Architectural Services)
- 6.ข้อตกลงยอมรับร่วมในคุณสมบัติด้านการสำรวจของอาเซียน (ASEAN Framework Arrangement for the Mutual Recognition of Surveying Qualifications)
- 7.กรอบข้อตกลงยอมรับร่วมวิชาชีพบัญชีของอาเซียน (ASEAN Framework Mutual Recognition Arrangement Framework on Accountancy Services)

2.4. แนวคิดเกี่ยวกับความตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangements on Tourism Professional)

การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) นั้นเป็นแนวทางในการช่วยลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนได้ แต่ในความแตกต่างกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งด้านระบบเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และอื่นๆ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงจำเป็นต้องมีมาตรฐานในทางปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับได้ในประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันทั้งหมด อาเซียนมีความตกลงหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เช่น ASEAN Framework Agreement on Services, ASEAN Tourism Agreement, Bali Concord II, ASEAN Framework for Integration of Priority Sectors ใน Roadmap สาขาท่องเที่ยวมีมาตรการด้านการพัฒนากำลังคนที่เร่งให้จัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมกันคุณสมบัตินักวิชาชีพ (Mutual Recognition Arrangement หรือ MRA) โดยให้กำหนดสมรรถนะขั้นต่ำของบุคลากรด้านท่องเที่ยว ให้มีเครือข่ายของบุคลากร มีหลักสูตรร่วม และการพัฒนาบุคลากรร่วมกัน (www.tourism.go.th)

นอกจากข้อตกลงยอมรับร่วมกันคุณสมบัตินักวิชาชีพ (ASEAN Mutual Recognition Arrangement หรือ MRA) ทั้ง 7 ฉบับที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศลงนามไปแล้วนั้น ยังมีข้อตกลงยอมรับร่วมกันคุณสมบัตินักวิชาชีพอีกฉบับหนึ่งคือ ข้อตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals) ซึ่งสมาชิกอาเซียน 9 ประเทศ (ยกเว้นประเทศไทย) ได้ลงนามในข้อตกลงร่วมกันดังกล่าว ที่กรุงฮานอย เวียดนาม เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2552 (สุวรรณา ตูลยวสินพงศ์และคณะ, 2553)

ข้อตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียนมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับข้อตกลงยอมรับร่วมกันคุณสมบัตินักวิชาชีพ (ASEAN Mutual Recognition Arrangement: MRA) สาขาวิชาชีพอื่นๆ คือ อำนวยความสะดวกให้เกิดการเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพในสาขาการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน (Foreign Tourism Professional) และการช่วยให้การศึกษาและฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพในประเทศสมาชิกอาเซียนสอดคล้องกันรวมถึงมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับกันในกลุ่มประเทศสมาชิกได้ ทั้งนี้ผู้ผ่านการรับรองคุณสมบัติและได้รับใบรับรองมาตรฐานวิชาชีพดังกล่าวมีสิทธิในการเดินทางไป

ทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนได้ แต่ยังคงปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องของประเทศที่เข้าไปทำงาน สำหรับสาระสำคัญของข้อตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียนกำหนดให้ประเทศสมาชิกพิจารณาสมรรถนะของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆ โดยใช้คุณสมบัติ การศึกษา การฝึกอบรม และ/หรือประสบการณ์ในการทำงาน เป็นเกณฑ์พื้นฐานในการรับรองมาตรฐานของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (สุวรรณ ตุลยวสินพงศ์และคณะ, 2553)

2.4.1. สมรรถนะขั้นพื้นฐานของบุคลากรที่ประกอบวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals: ACCSTP)

สมรรถนะขั้นพื้นฐานของบุคลากรที่ประกอบวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals: ACCSTP) เป็นมาตรฐานขั้นต่ำ (minimum requirements) สำหรับสมรรถนะขั้นพื้นฐานของผู้ประกอบวิชาชีพในสาขาที่พักและการเดินทาง การกำหนดสมรรถนะขั้นพื้นฐานดังกล่าวก็เพื่อยกระดับการบริการในภาคท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวกให้การดำเนินการตามข้อตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียนในประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นไปได้ตามเป้าหมาย ทั้งนี้สมรรถนะขั้นพื้นฐานที่ ACCSTP กำหนด ประกอบด้วยสมรรถนะร่วมสำหรับทุกกลุ่มสาขา (Common Core Competencies) และสมรรถนะด้านวิชาชีพ (Generic and Functional Competencies) ซึ่งมีรายละเอียดสำหรับบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน ประกอบด้วย 2 สาขาหลักคือ สาขาที่พัก และ สาขาการเดินทาง ครอบคลุมตำแหน่งงาน 32 ตำแหน่งดังนี้

1. สาขาที่พัก (Hotel Services)

1.1 แผนกต้อนรับ (Front Office)

- 1.1.1 ผู้จัดการฝ่ายต้อนรับ (Front Office Manager)
- 1.1.2 ผู้ควบคุมดูแลฝ่ายต้อนรับ (Front Office Supervisor)
- 1.1.3 พนักงานต้อนรับ (Receptionist)
- 1.1.4 พนักงานรับโทรศัพท์ (Telephone Operator)
- 1.1.5 พนักงานยกกระเป๋า (Bell Boy)

1.2 แผนกแม่บ้าน (House Keeping)

- 1.2.1 ผู้จัดการแผนกแม่บ้าน (Executive Housekeeper)
- 1.2.2 ผู้จัดการฝ่ายซักกรีด (Laundry Manager)
- 1.2.3 ผู้ควบคุมดูแลห้องพัก (Floor Supervisor)
- 1.2.4 พนักงานซักกรีด (Laundry Attendant)
- 1.2.5 พนักงานดูแลห้องพัก (Room Attendant)
- 1.2.6 พนักงานทำความสะอาด (Public Area Cleaner)

1.3 แผนกอาหาร (Food Production)

- 1.3.1 หัวหน้าพ่อครัว (Executive Chef)
- 1.3.2 พ่อครัวแต่ละงาน (Demi Chef)
- 1.3.3 ผู้ช่วยพ่อครัวฝ่ายอาหาร (Commis Chef)
- 1.3.4 พ่อครัวงานขนมหวาน (Chef de Partie)
- 1.3.5 ผู้ช่วยพ่อครัวขนมหวาน (Commis Pastry)
- 1.3.6 งานขนมปัง (Baker)
- 1.3.7 งานเนื้อ (Butcher)

1.4 แผนกอาหารและเครื่องดื่ม (Food and Beverage Service)

- 1.4.1 ผู้อำนวยการแผนกอาหารและเครื่องดื่ม (F&B Director)
- 1.4.2 ผู้จัดการ Outlet อาหารและเครื่องดื่ม (F&B Outlet Manager)
- 1.4.3 หัวหน้าพนักงานบริการ (Head Waiter)
- 1.4.4 พนักงานผสมเครื่องดื่ม (Bartender)
- 1.4.5 พนักงานบริการ (Waiter)

2. สาขาการเดินทาง (Travel Services)

2.1 ตัวแทนท่องเที่ยว (Travel Agencies)

- 2.1.1 ผู้จัดการทั่วไป (General Manager)
- 2.1.2 ผู้ช่วยผู้จัดการทั่วไป (Assistant General Manager)
- 2.1.3 หัวหน้าผู้แนะนำการเดินทาง (Senior Travel Consultant)
- 2.1.4 ผู้แนะนำการเดินทาง (Travel Consultant)

2.2 บริษัททัวร์ (Tour operation)

2.2.1 ผู้จัดการธุรกิจ (Product Manager)

2.2.2 ผู้จัดการฝ่ายขายและการตลาด (Sales and Marketing Manager)

2.2.3 ผู้จัดการฝ่ายบัญชี (Credit Manager)

2.2.4 ผู้จัดการฝ่ายตั๋ว (Ticketing Manager)

2.2.5 ผู้จัดการฝ่ายท่องเที่ยว (Tour Manager)

แม้ข้อตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals) ซึ่งสมาชิกอาเซียน 9 ประเทศได้ลงนามในข้อตกลงร่วมกันดังกล่าวที่กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ.2552 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาของประเทศไทย ได้แจ้งต่อที่ประชุมว่าไม่สามารถลงนามในข้อตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียนดังกล่าว เนื่องจากรัฐธรรมนูญของประเทศไทยระบุไว้ว่า การลงนามในบันทึกข้อตกลงใดๆ กับต่างประเทศ จะต้องผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากรัฐสภา ก่อน จึงจะลงนามในบันทึกข้อตกลงได้ แต่การเตรียมการเพื่อรองรับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางด้านการท่องเที่ยวอาเซียนยังคงดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ ประเทศไทยได้รับมอบหมายให้มาจัดทำหลักสูตรอบรมเพื่อรองรับสมรรถนะขั้นพื้นฐานของบุคลากรที่ประกอบวิชาชีพท่องเที่ยวใน 32 ตำแหน่งงาน ครอบคลุมตำแหน่งงานด้านที่พักมี 4 กลุ่มคือ Front Office, Housekeeping, Food Production, Food & Beverage Service ด้านการเดินทางมี 2 กลุ่มคือ Travel Agencies และ Tour Operation โดยสมรรถนะจะมีทั้ง core, generic, functional ในแต่ละตำแหน่งงาน ซึ่งขณะนี้คู่มือจัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว เป็นภาษาไทย โดยมีการประยุกต์มาจากหลักสูตรของออสเตรเลีย ประกอบกับการออกแบบสมรรถนะและหลักสูตรที่ใช้ความต้องการของภาคธุรกิจเป็นฐาน มีความยืดหยุ่น ทั้งนี้ การรับรองสมรรถนะจะแบ่งเป็น 5 ระดับ Certificate 2, 3, 4 และ Diploma 1, 2 หน่วยกิตที่เรียน / อบรมสามารถเทียบโอนระหว่างตำแหน่งงานที่ต่างกันได้ ระดับที่สูงขึ้นเป็นการเพิ่มสมรรถนะเฉพาะทางไม่ใช่เพิ่มระยะเวลาเรียน/อบรม Certificate 2 มีทักษะพื้นฐานที่ทำเป็นประจำ (ใช้เวลา 3 เดือน) Certificate 3 มีทักษะที่กว้างขึ้นและความรับผิดชอบของผู้นำทีม (ใช้เวลา 6 เดือน) Certificate 4 มีสมรรถนะทางเทคนิคมากขึ้นและมีทักษะให้คำแนะนำ (ใช้เวลา 1 ปี) Diploma 1 มีสมรรถนะเฉพาะทางและทักษะในการจัดการ (ใช้เวลา 1 ปีครึ่ง) และ Diploma 2 มี

สมรรถนะเฉพาะทางที่กว้างขึ้นและทักษะสูงในการจัดการ (ใช้เวลา 2 ปี) ทั้งนี้ เมื่อประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมกันพิจารณาหลักสูตรและยอมรับให้เป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์แล้ว จึงจะนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติใช้สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนต่อไป¹

2.4.2. การเตรียมการด้านมาตรฐานสมรรถนะแรงงาน (Competency standard) ของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวในระดับอาเซียน

นับแต่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีการลงนามในการประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ 8 เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2545 ณ ประเทศกัมพูชา โดยประเทศสมาชิกมีมติเห็นชอบให้อาเซียนกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) นั้น ประเทศสมาชิกอาเซียนยังได้ลงนามในข้อตกลงด้านการท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Tourism Agreement) โดยข้อตกลงดังกล่าวมีเป้าหมายให้เกิดการเตรียมความพร้อมในการเปิดเสรีภาคธุรกิจบริการท่องเที่ยวระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งการเตรียมความพร้อมส่วนหนึ่งภายใต้การเปิดเสรีนั้น จำเป็นต้องมีการยกระดับสมรรถนะแรงงานและสร้างมาตรฐานเดียวกันในระดับภูมิภาค จนทำให้เกิดข้อตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals) ในเวลาต่อมา เพื่อให้เกิดความมั่นใจในมาตรฐานแรงงานในระดับภูมิภาค จึงจำเป็นต้องมีการสร้างมาตรฐานการฝึกอบรมและกำหนดคุณสมบัติของกำลังแรงงานตำแหน่งต่างๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้เกิดโครงการพัฒนาสมรรถนะขั้นพื้นฐานของบุคลากรที่ประกอบวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (The Developing ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals)²

โครงการพัฒนาสมรรถนะขั้นพื้นฐานของบุคลากรที่ประกอบวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (The Developing ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals) เป็นโครงการที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลออสเตรเลีย (AusAID) ในช่วงปี

¹ บทสัมภาษณ์ของนางธนัญญา เสวตศิลา มณีโชติ รองปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในหนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจฉบับที่ 2,529 วันที่ 9-12 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 อ้างในสุวรรณา ตูลยวสินพงศ์และคณะ, 2553

² AADCP-RPS Project summary of The Developing ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals. AusAID, Australian Government. July 2007 อ้างในสุวรรณา ตูลยวสินพงศ์และคณะ, 2553

พ.ศ. 2547-2549 โดยมีการว่าจ้างให้บริษัท UniQuest จำกัด แห่งมหาวิทยาลัย Queensland ทำศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางการกำหนดสมรรถนะขั้นพื้นฐานของบุคลากรในสาขาวิชาชีพท่องเที่ยวในระดับภูมิภาคอาเซียน เพื่อพัฒนาแนวทางดังกล่าวสร้างเป็นมาตรฐานสมรรถนะขั้นพื้นฐานของกำลังแรงงานในภาคท่องเที่ยวของประเทศสมาชิกอาเซียน และการศึกษาในโครงการนี้เป็นที่มาของสมรรถนะขั้นพื้นฐานของบุคลากรที่ประกอบวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals: ACCSTP) ซึ่งถูกใช้เป็นมาตรฐานขั้นต่ำ (minimum requirements) สำหรับสมรรถนะขั้นพื้นฐานของผู้ประกอบวิชาชีพแต่ละตำแหน่งในสาขาที่พักและการเดินทางในอาเซียน เพื่อการยกระดับการบริการในภาคท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวกให้การดำเนินการตามข้อตกลง MRA ในประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นไปได้ตามเป้าหมาย ทั้งนี้ สมรรถนะขั้นพื้นฐานที่ ACCSTP กำหนดเป็นผลจากการรวบรวมมาตรฐานสมรรถนะขั้นพื้นฐานของหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพและมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับของประเทศต่างๆ ในอาเซียน แล้วนำมาจัดกลุ่มใหม่ จำแนกเป็นสมรรถนะร่วมสำหรับทุกกลุ่มสาขา (Common Core Competencies) และสมรรถนะด้านวิชาชีพ (Generic and Functional Competencies) ครอบคลุมตำแหน่งงาน 32 ตำแหน่งในสาขาที่พัก และ สาขาการเดินทาง ซึ่งจะถูกใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานที่ประเทศสมาชิกในอาเซียนยอมรับและนำไปใช้ปฏิบัติในการวัดมาตรฐานบุคลากรในวิชาชีพท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกันทุกประเทศ (ดังรายละเอียดในภาคผนวก ง)

2.5. แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการศึกษาในการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะทำงานมหกรรมประชาชนอาเซียน จัดการประชุมเรื่อง “ก้าวต่อไปของภาคประชาชนในอาเซียนยุคใหม่” เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 (www.apf2008.org) มีผลการประชุมดังนี้

สุเนตร ชุตินธรานนท์ (ผู้อำนวยการสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) กล่าวว่า อาเซียนเติบโตในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออุษาคเนย์มาตลอด อาจแบ่งความรู้เกี่ยวกับอาเซียนของประชาชนในภูมิภาคได้เป็น 2 ลักษณะ คือ หนึ่ง โลกของรัฐ ประชาชนในภูมิภาคมักไม่รู้และเข้าใจว่าอาเซียนเป็นเรื่องของรัฐบาล ที่หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนระดับรัฐต่อรัฐ อีกโลกหนึ่งเป็นของนักวิชาการและผู้มีความเกี่ยวข้องเฉพาะกลุ่ม อาทิ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นักธุรกิจ ในสาขาที่เกี่ยวข้องซึ่งไม่ได้เป็นที่รู้จักหรือรับรู้มากนัก ทั้งที่อาเซียนมีความสำคัญแต่มีช่องว่างระหว่างอาเซียนกับภาคประชาสังคมค่อนข้างมากและไม่ค่อยเป็นรับรู้ในภาคประชาสังคม ด้วยมีอุปสรรคในทางปฏิบัติ 3 ข้อ คือ ก) ปรัชญาการรวมกลุ่มของอาเซียนที่เน้นการรวมตัวกันของความหลากหลายของประเทศสมาชิก ซึ่งสวนทางกับปรัชญาชาตินิยมที่ปลูกฝังกันมาช้านาน ข) กลไกของอาเซียนเป็นกลไกของภาครัฐ ดังนั้นการจัดตั้งกลไกในภาคประชาสังคมให้มั่นคงเป็นตัวของตัวเองอาจเป็นก้าวสำคัญก้าวหนึ่ง และคงมีความจำเป็นต้องวางโครงสร้างกำหนดกิจกรรมที่ต่อเนื่องและยั่งยืนให้ภาคประชาสังคมก้าวควบคู่ไปกับภาครัฐในระยะยาว และ ค) นโยบายไม่แทรกแซงกิจการภายในของอาเซียนนั้นจะเป็นอุปสรรคในการผลักดันบทบาทภาคประชาสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน

ศ.วิจิต มันทาภรณ์ (คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) กล่าวว่า อาเซียนมีทั้งประเทศที่มีวัฒนธรรมประชาธิปไตยและไม่มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย แต่ทุกประเทศสามารถอยู่ร่วมกันได้ ดังนั้นแล้วมูลค่าเพิ่มของอาเซียนจึงคือสันติภาพ จากการประชุมที่บาหลี เมื่อปี ค.ศ. 2002 เสาหลัก 3 เสาของอาเซียนได้ถูกกำหนดขึ้นอยู่ในแผนปฏิบัติการ ได้แก่ ประชาคมการเมืองความมั่นคง ประชาคมเศรษฐกิจ และประชาคมวัฒนธรรมและสังคม ต่อมามีการร่างแผนใหม่ที่เรียกว่า พิมพ์เขียว (blueprint) ขึ้น เพื่อบังคับใช้ให้ได้ภายในปี 2015 อย่างไรก็ตามในแผนใหม่นี้มีกรอบที่เน้นหลักกฎหมายและความร่วมมือทางด้านกฎหมายมากขึ้น ทั้งยังจะมีการจัดให้มีเครือข่ายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน กรรมการสิทธิสตรีและเด็กมากขึ้นด้วย

ดังนั้นด้านประชาคมวัฒนธรรม จึงควรเน้นเรื่องการพัฒนามนุษย์ เช่น การศึกษา ความยั่งยืน ทางสิ่งแวดล้อม การกระจายรายได้และที่ดิน และการเคารพความหลากหลายของสังคมและ วัฒนธรรม ส่วนประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียนจะต้องให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อสังคมที่จะ เกิดจากการสร้างตลาดเดียว หรือการเปิดการค้าเสรีกับที่ต่างๆ ด้วย (www.measwatch.org)

จากผลการประชุมคณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนในวันที่ 12 ตุลาคม 2553 เรื่อง ผลการประชุมคณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Council-ASCC) ครั้งที่ 4³ คณะรัฐมนตรีอนุมัติ มอบหมายให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามผลการประชุมและเห็นชอบให้เพิ่ม สำนักงาน ก.พ.ร. เป็นหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินมาตรการภายใต้แผนงานการ จัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนด้วย ตามความเห็นของสำนักงาน ก.พ.ร. ดังนี้

1. ให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องนำแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรม อาเซียนมาบรรจุไว้ในแผนงานของหน่วยราชการนั้น ๆ โดยติดตามและประเมินผลความ คืบหน้าในการดำเนินการและเสนอคณะรัฐมนตรีและแจ้งคณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติ ทราบเป็นระยะ ๆ และเห็นสมควรให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ (สศช.) พิจารณานำมาตรการที่เกี่ยวข้องตามแผนงานจัดตั้งประชาคมสังคมและ วัฒนธรรมมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555- 2559)

2. มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อุ้เกี่ยวกับ อาเซียน ประเทศสมาชิกและภาษาของสมาชิกอาเซียนตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควบคู่ ไปกับการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนด้านวิชาการและเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขัน

3. มอบหมายให้หน่วยราชการที่เป็นหน่วยงานหลักของไทยในกรอบความร่วมมือ อาเซียนด้านการศึกษา วัฒนธรรม ผลักดันข้อเสนอของประเทศไทยในการประชุมคณะมนตรีฯ เพื่อร่วมกันเสริมสร้างอัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรมอาเซียน ปลุกฝังความเข้าใจในประวัติศาสตร์ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเป็นทางการ โดยเน้นการยอมรับซึ่งกันและกันต่อไป

³ ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (นายกรัฐมนตรี) วันที่ 12 ตุลาคม 2553 อ้างใน

นอกจากนี้กระทรวงการต่างประเทศ (กต.) ได้สรุปผลการประชุมฯ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้เข้าร่วมการประชุมฯ (ASCC) ครั้งที่ 4 ที่เมืองดานัง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ระหว่างวันที่ 15-16 สิงหาคม 2553 ดังนี้ การติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (Blueprint for the ASEAN Socio-Cultural Community 2009-2015) ที่ประชุมมีมติให้จัดทำข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นที่เกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างประชาชน (People-to-People Connectivity) เพื่อนำไปปรับปรุงร่างแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (Master Plan on ASEAN Connectivity) ในประเด็นด้านวัฒนธรรม การศึกษา และการท่องเที่ยว เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการสร้างความเชื่อมโยงทางด้านกายภาพและด้านสถาบัน โดยเน้นย้ำถึงการให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมและการศึกษาในการสร้างประชาคมอาเซียน และได้เสนอให้ชาติอาเซียนส่งเสริมการปลูกฝังความเข้าใจประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเป็นทางการตระหนักถึงบทบาทของอารยธรรมที่เข้ามาในภูมิภาคพร้อมกับศาสนาต่าง ๆ และการเขียนประวัติศาสตร์ขึ้นใหม่ร่วมกันในมุมมองของชาติอาเซียน โดยได้ยกตัวอย่างความสำเร็จในการรวมตัวของสหภาพยุโรป แม้ว่าในประวัติศาสตร์จะมีความขัดแย้งและการสู้รบระหว่างกันมาเป็นเวลานาน นอกจากนี้ ยังได้เสนอให้ผลักดันการศึกษาภาษาของชาติอาเซียนเป็นภาษาที่สาม นอกเหนือจากภาษาประจำชาติของประเทศสมาชิกและภาษาอังกฤษ รวมทั้งเสนอให้ชาติสมาชิกอาเซียนให้ความสำคัญกับอารยธรรมเอเชียที่มีความรุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีต รวมทั้งต้องร่วมกันสร้างอัตลักษณ์ของความเป็นประชาคมอาเซียนร่วมกัน (www.ryt9.com)

หากกล่าวถึงอาเซียนในบริบทด้านอุดมศึกษา การศึกษาแม้ว่าจะปรากฏอยู่ในเสาหลักด้านสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน แต่นับว่าเป็นส่วนสำคัญในทุกเรื่อง การพัฒนาการศึกษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ควรคำนึงถึงศักยภาพของประเทศสมาชิกที่ยังมีความเหลื่อมล้ำกัน ความร่วมมือในระดับทวิภาคียังคงมีความสำคัญในการขับเคลื่อนสู่การเป็นประชาคมอาเซียน กฎบัตรอาเซียนได้ให้ความสำคัญต่อการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และการตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาประเทศ แนวโน้มการศึกษาในปัจจุบันให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากยิ่งขึ้นโดยเป็นการเรียนรู้นอกวิชาการที่ผู้คนจะแสวงหาความรู้ และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตการแข่งขันด้วยตนเอง การพัฒนาศักยภาพคนจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเพื่อรับมือการเคลื่อนย้ายประชากรในอาเซียน เช่น การยกเว้นวีซ่าสำหรับประชาชนในอาเซียนเพื่อการท่องเที่ยว การเตรียมพร้อมสำหรับการเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียน โดยการศึกษาจะต้องพัฒนาพร้อมกับองค์ความรู้เพื่อสร้าง

บุคคลากรให้ทันกับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง บทบาทของการอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับการสร้างประชาคมอาเซียน ควรมีการเรียนรู้ภาษาเพื่อนบ้าน รวมทั้งการทำความร่วมมือระหว่างกันในวิชาชีพทางการแพทย์ ทันตแพทย์ เป็นต้น⁴

การจัดการเรียนในระดับอุดมศึกษาควรเตรียมพร้อมรับมือการเคลื่อนย้ายของประชากรในภูมิภาค ให้ความสำคัญต่อการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ที่มีความเท่าเทียมกัน ขณะนี้เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนกำลังทำกรอบคุณภาพการศึกษา (Quality Framework) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเคลื่อนย้ายที่เรียนและถ่ายโอนหน่วยกิตระหว่างกันได้ หรือสามารถเทียบปริญญาที่ประเทศในอาเซียนมอบให้ผู้เรียนของแต่ละประเทศ โดยขณะนี้ มีประเทศที่ดำเนินการในเรื่องนี้ได้แก่ กัมพูชา อินโดนีเซีย ไทย เวียดนาม โดยประเทศมาเลเซียรับเป็นเลขานุการ เพื่อนำไปสู่การสร้างกรอบคุณภาพในภูมิภาค

ความสำคัญในการจัดการศึกษาที่จะต้องพัฒนาควบคู่กับมิติการเมืองเศรษฐกิจ การจัดการศึกษาควรคำนึงถึงการสร้างความเข้มแข็งในอาเซียน สร้างจิตสำนึกแห่งความเป็นอาเซียนร่วมกัน ทำให้เกิดวัฒนธรรมอาเซียน สร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องอาเซียน ควรมีการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างกัน การพัฒนาการศึกษาต้องมีทิศทางที่ชัดเจน มีจุดเน้นที่จะทำให้การศึกษาเกิดความเข้มแข็งในอาเซียน การจัดการศึกษาจะต้องร่วมมือจัดการศึกษาเป็นมาตรฐานอาเซียนระดับโลก มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อสามารถเผชิญแรงเสียดทานด้านเศรษฐกิจในปัจจุบันและอนาคต

ในกรอบด้านการศึกษาของอาเซียนต้องรู้ศักยภาพของแต่ละประเทศ เช่น มีความก้าวหน้าในด้านการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ ต้องรู้นโยบายด้านการศึกษาของแต่ละประเทศ เช่น ประเทศเวียดนามให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นลำดับแรก และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเป็นลำดับรอง เวียดนามมีแผนที่จะสร้างผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกจำนวน ๓,๐๐๐ คน ภายใน ๕ ปี เป็นต้น นอกจากนี้การเตรียมความพร้อมในการเกิดเป็นประชาคมอาเซียนในอีก ๖ ปี ข้างหน้า ควรให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของอาเซียน ต้องเรียนรู้ภาษาเพื่อนบ้าน วัฒนธรรมของประเทศในอาเซียน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

⁴ ข้อมูลจาก “การประชุมเชิงวิชาการระดับชาติ เรื่องความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาค: สู่การขับเคลื่อนประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน” อ้างใน www.opp.go.th/.../news/.../interest_20-10-52_1256022632.doc

สำหรับการเตรียมความพร้อมการเปลี่ยนแปลงในอาเซียนภายใต้กฎบัตรอาเซียนนั้น ก่อให้เกิดการค้าเสรี มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างอิสระ ต้องเตรียมความพร้อมของเยาวชนในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ควรมีการเรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศในอาเซียน ควรมีการเตรียมการศึกษาเรื่องของอาเซียนในบริบทต่าง ๆ เพื่อเตรียมทรัพยากรบุคคลอันเป็นผลจากการออกกฎบัตรอาเซียน การจัดการศึกษาในอาเซียน ต้องให้ความรู้แก่เยาวชนเพื่อการเรียนรู้เท่าทัน ควรมีพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ควรศึกษาเรื่องความเหมือนและความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างกัน ควรมีการเตรียมความรู้ด้านภาษาอังกฤษของประชาชน เนื่องจากอาเซียนใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก นอกจากนี้ควรส่งเสริมการใช้ภาษาเพื่อนบ้านเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันด้วย การสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเป็นอาเซียน ความร่วมมือด้านการศึกษาเป็นความร่วมมือหนึ่งที่จะสร้างความเข้าใจ รวมถึงเสริมสร้างศักยภาพของการเกิดประชาคมอาเซียน ซึ่งการดำเนินความร่วมมือเพื่อสร้างความเป็นอาเซียน ประกอบด้วยการเพิ่มการศึกษาสู่ประชาคมทุกระดับเพื่อให้เกิดการรวมตัวของอาเซียนและการสร้างความร่วมมือระดับนโยบายในการยกระดับการศึกษาให้เทียบเคียงกับชาติตะวันตก โดยการใช้จุดแข็งของประเทศสมาชิกในอาเซียนมาช่วยยกระดับการพัฒนา เช่น เรื่องของวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ภาษา ควรมีการกำหนดความร่วมมือระหว่างประเทศในมิติต่าง ๆ เป็นประเด็นหลักที่ควรจะมีมือทำอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนสู่การเรียนรู้ เช่น การจัดทำหลักสูตรอาเซียน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม (www.opp.go.th)

2.6. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมและการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมข้ามชาติในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture)

ในต้นปี 2553 นั้น อาเซียนได้กำหนดแผนการเพิ่มความร่วมมือระหว่างกันให้มากขึ้น โดยประเทศสมาชิกได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) และเห็นชอบให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ประชาคมอาเซียนนี้จะประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก (Pillars) ได้แก่ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community: ASC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) เพื่อให้เป็นสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน แก้ไขปัญหาความยากจน เสริมสร้างความเสมอภาค รวมถึง การปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ การป้องกันจัดการภัยพิบัติ การจัดการสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมความร่วมมือด้านสาธารณสุข การส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในระดับและวงการต่างๆ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของกันและกัน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของกันและกัน (www.newsser.fda.moph.go.th)

นอกจากนี้ นายนากร เกษมสุวรรณ ตำแหน่งประธานกรรมการบริหาร บริษัท เล-ซี บอยเอเชีย จำกัด กล่าวว่าอุปสรรคของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นเรื่องการเข้าไปลงทุนในต่างประเทศที่มีความมุ่งมั่นต่างกัน รวมถึงความจริงใจ ความกระตือรือร้นตื่นตัวในการเอาตัวรอดทางธุรกิจ นอกจากนี้กฎระเบียบในการเข้าไปลงทุนยังขาดความชัดเจน และผู้ประกอบการธุรกิจต้องรู้จักวัฒนธรรมของการมี "เครือข่าย" ประกอบธุรกิจ ต้องมีความเข้าใจในเรื่องการเมืองหรือความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล รวมถึงการทำสนธิสัญญาปกป้องการลงทุน ความต่างของรสนิยมลูกค้าที่ต่างกันไปในแต่ละแห่งและวัฒนธรรมการทำงาน (www.ncc.or.th) ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมข้ามชาติในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดความขัดแย้งและช่องว่างทางความคิดของทรัพยากรมนุษย์ในภูมิภาค

มีผู้ให้คำจำกัดความคำว่า วัฒนธรรม ไว้มากมายซึ่งสรุปค่านิยมของวัฒนธรรมได้ดังนี้ วัฒนธรรม คือ วิถีดำเนินชีวิตทุกด้านของคนทั้งหมดในสังคม ซึ่งหมายถึงวิธีการกระทำสิ่งต่างๆ ทุกอย่าง ทั้งหมดทั้งสิ้น นับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถี จรรยา และขนบส่ง วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ตลอดจนวิถีแสดงทางความสุขทางใจและหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิตทั้ง เครื่องใช้ หรือวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่นำมาใช้

เพื่อการเหล่านั้น ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไม่ว่าสิ่งของ เหล่านั้นจะเป็นสิ่งของที่นำมา จากธรรมชาติหรือคิดค้นประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ก็ตาม (เจดีย์ว บุรีภักดี, ม.ป.ป) วัฒนธรรมเป็น ผลงานด้านต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นโดยผ่านการคัดเลือกปรับปรุงและยึดถือสืบทอดกัน มาจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมเป็นทั้งลักษณะนิสัยของคนหรือกลุ่มคนในชาติ ลัทธิความเชื่อ ภาษา ขนบธรรมเนียม อาหารการกิน เครื่องใช้ไม้สอย ศิลปะต่าง ๆ และการประเพณีปฏิบัติใน สังคม นอกจากนี้วัฒนธรรมยังหมายรวมถึง วิธีการดำเนินชีวิต (Way of life) หรือรูปแบบแห่ง พฤติกรรม (Behavior patterns) และบรรยายผลงานทั้งหมดที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น ได้แก่ ศาสนา ปรัชญา ภาษา กฎหมาย การปกครอง ศิลปวิทยาการ เครื่องใช้ต่างๆ ฯลฯ ซึ่งมีการส่ง ต่อและสืบทอดติดต่อกันมา (เสาวณีญ์ จิตต์หวมวด, ม.ป.ป.) (www.thaiwisdom.org)

ปัจจุบันสถาบันการศึกษาหลายแห่งได้เปิดสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม การ เชื่อมโยงวัฒนธรรมกับบริบทต่างๆของสังคมในภูมิภาคต่างๆของโลก รวมทั้งภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ เช่น การสื่อสาร การเมือง การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การสื่อสารข้าม วัฒนธรรม เอเชียศึกษา วัฒนธรรมศึกษา และวัฒนธรรมอาเซียน ดังตัวอย่างรายวิชาและ คำอธิบายรายวิชาต่อไปนี้

1. รายวิชา ม. 333 วัฒนธรรมและสังคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คำอธิบายรายวิชา

การศึกษาประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งประเทศบนผืนแผ่นดินใหญ่ และประเทศบนเกาะ โดยเน้นการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดระเบียบและการเปลี่ยนแปลง ของสถาบันต่างๆในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อสร้างความ เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมในระดับภูมิภาค และเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจสังคมไทย และเปรียบเทียบกับสังคมอื่นอย่างกว้างขวาง (www.socio.tu.ac.th)

2. รายวิชา 2403357 สังคมและวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(Societies and Cultures of Southeast Asia)

คำอธิบายรายวิชา

สังคมและวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ประเด็นทางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญๆของปัจจุบัน โดยใช้กรอบแนวคิดการ ผสมผสานทางวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ และความขัดแย้ง การเคลื่อนย้ายของประชากรที่ เชื่อมโยงกับพัฒนาการทางเศรษฐกิจสังคม การเมืองของภูมิภาคในปัจจุบันและการศึกษา

ภาคสนามประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อให้มีประสบการณ์ตรงและมีทักษะในการทำงานในภูมิภาคนี้ (www.sclaimon.wordpress.com)

3. รายวิชา Southeast Asian Civilization

คำอธิบายรายวิชา

Southeast Asian civilization as a product of the creative cultural life of several different races and peoples in Southeast Asia; the formation of various centers of early civilization in Southeast Asia resulting from geographical conditions, inter-regional and intra-regional contacts, cultural integration and the rise of urban communities; the conditions that maintained the existence of each civilization center, the evolution of Southeast Asian civilization. (www.inter.mua.go.th)

4. รายวิชา Asian Cultures and Tourism

คำอธิบายรายวิชา

This course introduces students to some of the philosophical, social and cultural traditions which underpin contemporary societies. The course offers a broad survey of some of the most important issues presently impacting on different cultures, but it focuses specifically on issues relevant to the tourism, hospitality and event industries (www.uq.edu.au)

5. รายวิชา ภ. 347 การสื่อสารระหว่างชนต่างวัฒนธรรม

(Cross-Cultural Communication)

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาธรรมชาติและปัญหาของการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันในด้านภาษา และวัฒนธรรม ศึกษาอิทธิขของความแตกต่างด้านภาษาและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการสื่อสาร (www.tuart.netdesignhost.com)

7. รายวิชา 1535208 การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Communication)

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาทฤษฎีของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม อภิปรายเกี่ยวกับสังคม การปกครอง วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ และปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำธุรกิจกับต่างชาติ เสนอแนววิธีแก้ปัญหา โดยอาศัยความเข้าใจในเรื่องความแตกต่างทางวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (www.bsru.ac.th)

7. รายวิชา 870-312 การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Communication)

คำอธิบายรายวิชา

ภูมิหลังทางสังคม วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ในสังคมระดับต่าง ๆ โดยเน้นสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อการรับรู้ มโนทัศน์ ทัศนคติ ค่านิยมของบุคคลและสังคมที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบทางวัฒนธรรม และการปรับตัวทางวัฒนธรรมที่เกิดจากสื่อมวลชน กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลและสังคมต่างวัฒนธรรม (www.comm-sci1.pn.psu.ac.th)

2.7. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศไทย

การอุดมศึกษาถือเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่รัฐบาลเวียดนามให้ความสำคัญเป็นลำดับต้นๆ ในการพัฒนาการศึกษาและการฝึกอบรมของประเทศโดยมุ่งหวังที่จะสร้างระบบการศึกษาที่ทันสมัยและมีมาตรฐานในการฝึกอบรมบุคลากรและการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาตามความต้องการของยุคอุตสาหกรรมและกระแสโลกาภิวัตน์ รัฐบาลเวียดนามได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาโดยจัดสรรงบประมาณให้เป็นลำดับต้น ซึ่งการศึกษาใช้เงินทั้งสิ้นร้อยละ 20 โดยประมาณของงบประมาณรัฐหรือคิดเป็นร้อยละ 5.5 ของผลผลิตมวลรวม (GDP) (www.business-in-asia.org)

การศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างเห็นได้ชัดในช่วงปลายปีค.ศ. 1993 เป็นต้นมา สถาบันการอุดมศึกษาขนาดเล็กได้มีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยสหวิทยาการ (multi-disciplinary universities) เช่น Vietnam National

University in Hanoi (VNU-H) Vietnam National University in Ho Chi Minh City (VNU-HCM) (www.unesdoc.unesco.org) กระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรม (Ministry of Education and Training: MOET) ได้ปรับปรุงระบบการศึกษา (ตั้งแผนภูมิ 2-2) ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นดังนี้

1. การศึกษาในระดับปริญญาตรี ปรับให้มีระยะเวลาการศึกษา 4-6 ปี โปรแกรมการศึกษาที่ใช้ระยะเวลานาน ได้แก่ สาขาแพทยศาสตร์และทันตแพทยศาสตร์ ใช้ระยะเวลาการศึกษา 6 ปี สาขาวิศวกรรมศาสตร์ 5 ปี ส่วนในสาขาอื่น ๆ ใช้เวลาในการศึกษา 4 ปี โดยปรับการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ กล่าวคือ

ระยะที่ 1: 2 ปีแรกเป็นการศึกษาพื้นฐานทั่วไป (General Education)

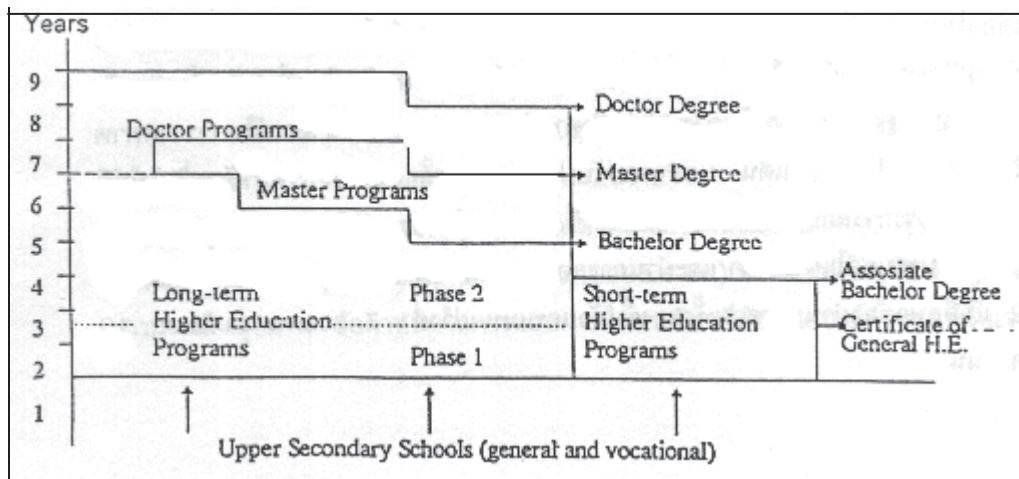
ระยะที่ 2: 2-4 ปีหลังเป็นการศึกษาเฉพาะสาขาวิชาชีพ (Professional Education)

เมื่อนักศึกษาสอบผ่านในระดับแรกแล้วจะได้รับประกาศนียบัตร แล้วจึงมีสิทธิสอบเข้าเรียนในระดับสอง นักศึกษาที่สอบไม่ผ่านจะต้องเตรียมตัวสอบใหม่คราวต่อไป หรือไปเลือกเรียนหลักสูตรสายอาชีพระยะสั้น สำหรับนักศึกษาที่สอบเข้าไปเรียนในระดับที่สองต้องเขียนปฏิญานินพนธ์ ซึ่งเป็นข้อกำหนดของหลักสูตร

2. การศึกษาในระดับปริญญาโท (Master Program) รับนักศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมาเรียนต่อ 1.5-2 ปี

3. การศึกษาระดับปริญญาเอก (Doctorate Program) นักศึกษาที่เข้าเรียนในหลักสูตรนี้มี 2 ประเภท คือ ประเภทแรกจบการศึกษาปริญญาตรีระดับ ยอดเยี่ยม (Excellency, Loai Xuat Sac) ต้องมีการสอบวิชาเบื้องต้นผ่านก่อนจึงได้เข้าศึกษาได้แก่ วิชาการเมืองภาษาต่างประเทศ และวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพและประเภทที่สองคือ จบการศึกษาระดับปริญญาโท (Master Degree) ไม่ต้องมีการสอบวิชาเบื้องต้นดังกล่าว (www.onec.go.th; <http://www.rihed.seameo.org>)

แผนภูมิที่ 2-2 วุฒิมหาวิทยาลัยในระบบอุดมศึกษาของประเทศเวียดนาม

แหล่งข้อมูล: www.onec.go.th

นอกจากนี้การอุดมศึกษาของประเทศเวียดนามยังมีจัดการศึกษาเป็นระบบหน่วยกิต คือ มีการเปลี่ยนระบบการเรียนแบบชั้นปีที่มีหลักสูตรเดียวมาเป็นแบบหน่วยกิต และเปลี่ยนจากการเรียนแบบชั้นเรียนมาเป็นแบบรายวิชา ซึ่งดำเนินการทั้งในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยของรัฐทุกแห่ง ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1988 โดยหนึ่งรายวิชาจะมีการจัดการเรียนการสอนประมาณ 14-16 สัปดาห์ จำนวนหน่วยกิตตามโครงสร้างหลักสูตรมีดังนี้

- หลักสูตร 4 ปี นักศึกษาต้องลงทะเบียนเรียนจำนวน 210 หน่วยกิต
- หลักสูตร 5 ปี นักศึกษาต้องลงทะเบียนเรียนจำนวน 270 หน่วยกิต
- หลักสูตร 6 ปี นักศึกษาต้องลงทะเบียนเรียนจำนวน 320 หน่วยกิต

นอกจากนี้ยังปรับปรุงในด้านการประเมินคุณภาพซึ่งแต่ละรายวิชาต้องมีเกณฑ์กำหนดที่ชัดเจนในการสอบผ่านในรายวิชา (www.onec.go.th; www.business-in-asia.com)

วาระการปฏิรูปการอุดมศึกษาปี 2006-2020 (The Higher Education Reform Agenda 2006-2020) ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการศึกษาอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเห็นได้จากจำนวนสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับอุดมศึกษาที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทั้งสถาบันของรัฐ วิชาธุรกิจ (semi-public) และเอกชน เช่นในปีค.ศ. 2000 มีสถาบันการศึกษาทั้งสิ้น 153 แห่ง เพิ่มขึ้นเป็น 369 แห่งในปีค.ศ. 2008 (ดังตารางที่ 2-1) ซึ่งในจำนวนดังกล่าวมีมหาวิทยาลัย

เอกชนมากกว่า 40 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 25 ของจำนวนมหาวิทยาลัยทั้งหมด (www.business-in-asia.com)

ตารางที่ 2-1 จำนวนสถาบันการอุดมศึกษาในประเทศเวียดนาม

ปีการศึกษา	1999-2000	2003-2004	2005-2006	2006-2007	2007--2008
จำนวนทั้งหมด	153	214	255	322	369
1.Universities (มหาวิทยาลัย)	69	87	104	139	160
-Public Institutions (สถาบันของรัฐ)	52	68	79	109	120
-Non Public Institutions (สถาบันเอกชน)	17	19	25	30	47
2.Colleges	84	127	151	183	209
-วิทยาลัยของรัฐ	79	119	142	166	185
-วิทยาลัยเอกชน	5	8	9	17	24

แหล่งข้อมูล: www.business-in-asia.com

ก่อนปีค.ศ.1990 มหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามมีเพียง 3 แห่งเท่านั้นที่เปิดสอนด้านการบริการและการท่องเที่ยว คือ The Public Food and Beverage Faculty of Hanoi University of Commerce, ภาควิชาท่องเที่ยว (The Tourism Department) ของ Price of Goods Faculty of Hanoi National Economics University และ The Tourism Faculty of Ho Chi Minh City College of Economics (VNAT, 2004) ต่อมาการศึกษาด้านการท่องเที่ยวได้บรรจุเป็นสาขาพิเศษภายใต้กลุ่มเศรษฐศาสตร์การท่องเที่ยว (Tourism Economics) มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้เปิดสอนสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรม (Ministry of Education and Training) เช่น

National Economics Universities in Hanoi, Hanoi Open University, Hanoi National University, Hanoi Commerce University, Hanoi University of Culture, Da Nang University, Ho Chi Minh City College of Economics และ National University in Ho Chi Minh City ซึ่งการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นในด้านการบริหารธุรกิจ (Business Administration) เพื่อทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร ในปีค.ศ. 2004 มีมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยรวม 38 แห่งที่เปิดสอนด้านการบริการและการท่องเที่ยว ปัจจุบันการเรียนการสอนด้านการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประกาศนียบัตร (Diploma Program) ระดับปริญญาตรี (Undergraduate Program) และระดับบัณฑิตศึกษา (Postgraduate Program) ประกอบด้วยระดับปริญญาโทและเอก (Nguyen Thi My Hanh และมนัส ชัยสวัสดิ์, 2551)

ภาคการบริการในประเทศเวียดนามมีศักยภาพอย่างมากที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนความเติบโตทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาสารสนเทศ (Information Technology) การท่องเที่ยว (Tourism) การจัดการท่าเรือ (Harbor Management) การต่อเรือ (Ship Building) การเงิน (Finance) และการธนาคาร (Banking) จากการคาดคะเนของกระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรม (Ministry of Education and Training) ประเทศเวียดนามมีความต้องการแรงงานที่จบการศึกษาจากสาขาดังกล่าวข้างต้นประมาณ 10,000-15,000 คนต่อปี แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันสถาบันการศึกษามีขีดความสามารถในการผลิตบุคลากรเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้เพียง 40-60% เท่านั้น (www.nesovietnam.org)

โอกาสทางการศึกษาในประเทศเวียดนามมีค่อนข้างจำกัด กล่าวคือในปี ค.ศ. 2009 มหาวิทยาลัยทั้ง 376 แห่งสามารถรับนักศึกษาได้เพียง 400,000คน จากจำนวนนักศึกษาที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยทั้งสิ้น 1.2 ล้านคน คิดเป็นประมาณร้อยละ 33 แม้ว่าจำนวนนักศึกษาในมหาวิทยาลัยจะเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณจากปี 1990 แต่จำนวนอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไม่ได้เพิ่มขึ้นเลย อาจารย์ชาวเวียดนามในมหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาในระดับปริญญาเอกมีเพียงร้อยละ 13.86เท่านั้น (www.nesovietnam.org) สืบเนื่องจากการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษายังอยู่ในระดับที่ต่ำ ส่งผลให้บุคลากรที่มีความสามารถที่จบการศึกษาในระดับปริญญาหรือประกาศนียบัตรมีน้อยมาก จากการขาดแคลนแรงงานนี้ส่งผลให้เงินเดือนของบุคลากรในบางสาขาอาชีพเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 30-50 ต่อปี โดยเฉพาะสาขาการโรงแรม การธนาคาร การเงิน การบัญชี การจัดการทรัพยากรมนุษย์และผู้บริหารระดับกลาง

ดังนั้นภาคธุรกิจจึงแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการจ้างแรงงานมาจากประเทศอินเดีย ฟิลิปปินส์ และประเทศอื่นๆในทวีปเอเชีย

2.7.1. จุดแข็งและจุดอ่อนในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านการบริการ และการท่องเที่ยวในประเทศไทย

ผลการศึกษาของ Vietnam National Administration of Tourism เกี่ยวกับ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเวียดนามด้านการท่องเที่ยวในปี 2015 (Vietnam human resources development in tourism program by 2015) พบว่าการเรียนการสอนด้านการบริการและการท่องเที่ยวจะใช้หลักสูตร รวมถึงตำราที่พัฒนาขึ้นจากตำราต่างประเทศและพัฒนาขึ้นเองโดยอาจารย์ผู้สอนภายในประเทศเวียดนาม ซึ่งทั้งหลักสูตรและตำราจะมีความแตกต่างกันค่อนข้างมากในแต่ละมหาวิทยาลัยขาดซึ่งความเป็นเอกภาพ ดังนั้นการปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอนจึงอยู่ในดุลยพินิจของแต่ละสถาบัน วิชาเอกด้านการท่องเที่ยวที่มหาวิทยาลัยเปิดสอนในระดับปริญญาตรี ได้แก่ สาขามัคคุเทศก์ (Tour Guide), สาขาการจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management), สาขาการบริหารธุรกิจการท่องเที่ยว (Tourism Business Administration), เศรษฐศาสตร์การท่องเที่ยว (Tourism Economics) และภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว (Tourism Geography) (VNAT, 2006a อ้างใน Nguyen Thi My Hanh และมนัส ชัยสวัสดิ์, 2551)

หลักสูตรด้านการบริการและการท่องเที่ยวที่ใช้สอนในระดับการอุดมศึกษาในปัจจุบันเป็นหลักสูตรมาตรฐานสำหรับสาขาการบริหารธุรกิจหรือเวียดนามศึกษา (Vietnamese Studies) ที่สร้างขึ้นโดยกระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรม (Ministry of Education and Training) และสาขาการบริการและการท่องเที่ยวจะรวมอยู่ในสาขาการบริหารธุรกิจหรือเวียดนามศึกษา ดังนั้นการเรียนการสอนจึงจัดตามมาตรฐานหลักสูตร นักศึกษาจะเรียนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารธุรกิจหรือเวียดนามศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งหลายรายวิชาจะไม่เกี่ยวข้องกับการบริการและการท่องเที่ยว เช่น วิชา Econometrics, วิชา Advanced Statistics, และวิชา History of Economic theory การเรียนการสอนจะมุ่งเน้นทฤษฎี ขาดการสอนความรู้เฉพาะสาขา ทักษะและการปลูกฝังทัศนคติตามที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องการ ขาดการฝึกอบรมนักศึกษาด้วยชุดอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็น ส่งผลให้นักศึกษาขาดความชำนาญเฉพาะวิชาชีพสำหรับการบริการและการท่องเที่ยว (Nguyen Thi My Hanh และมนัส ชัยสวัสดิ์, 2551)

นอกจากนี้ในปี ค.ศ. 2006 Faculty of Tourism and Hospitality, National Economics University ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่รับบัณฑิตที่จบจากคณะฯ โดยสอบถามจากหน่วยงานทั้งสิ้น 250 แห่ง ผลการศึกษาพบว่า:

1. นักศึกษามีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์และการบริหารธุรกิจในระดับดี
2. บัณฑิตที่จบไปไม่สามารถทำงานได้ตามเงื่อนไขของงาน ด้วยยังขาดซึ่งทักษะที่จำเป็นในการทำงานเฉพาะด้าน เช่น ทักษะด้านการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาด การเงิน การบัญชี
3. บัณฑิตขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน มีทัศนคติและจิตบริการในการทำงานที่ไม่สูงนัก บัณฑิตต้องการทำงานในระดับผู้บริหารซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม

จากการศึกษาของ Nguyen Thi My Hanh และมนัส ชัยสวัสดิ์ (2551) เรื่อง สถานการณ์ปัจจุบันและการพัฒนาในอนาคตของการศึกษาสาขาวิชาการบริการและการท่องเที่ยว ระดับอุดมศึกษาในเวียดนาม ผลการศึกษาพบว่าสถาบันการศึกษาของรัฐจำนวนร้อยละ 74.1 เป็นผู้ให้การศึกษสาขาวิชาการบริการและการท่องเที่ยวที่เหลือน้อยละ 25.9 ให้การบริการโดยสถาบันการศึกษาเอกชน สถาบันการศึกษาส่วนมากมีการฝึกอบรมพัฒนาอาจารย์ผู้สอน การประเมินผลการศึกษาโดยนักศึกษา ใช้วิธีการสอนแบบใหม่ ปรับปรุงและใช้เครื่องมือสมัยใหม่ในการเรียนการสอน อย่างไรก็ตามสถาบันการศึกษาในเวียดนามมีปัญหาด้านขาดแคลนอาจารย์ผู้สอนที่มีคุณสมบัติตรงและมีประสบการณ์สอน หลักสูตรไม่มีความเหมาะสม ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาลไม่เพียงพอและขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา

Pham Thi Thu Huyen ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอุดมศึกษาของประเทศเวียดนาม เรื่อง Higher Education in Vietnam: A Look from Labour Market Angle (www.vdf.org.vn) กล่าวว่าสาเหตุของจุดอ่อนในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพของการอุดมศึกษาในปัจจุบันมีดังนี้

1. วิธีการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยที่ให้ความสำคัญกับทฤษฎีและหลักการมากเกินไป ขาดการพัฒนาทักษะและความสามารถเชิงสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้กระบวนการศึกษาไม่ได้ให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติและกระบวนการคิดของผู้เรียน คุณภาพการสอนอยู่ในระดับต่ำ ด้วยอาจารย์ผู้สอนไม่มีประสบการณ์ตรงจากการทำงานในอุตสาหกรรม การโรงแรมและการท่องเที่ยว การสอนของอาจารย์จึงมุ่งเน้นที่ทฤษฎีจากหนังสือและตำรา (Theory-based) ซึ่งหลายคณะได้พยายามที่จะแก้ไขปัญหานี้โดยพยายามลงทุน

ให้มากขึ้นในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆเช่น Ho Chi Mink City Hotel และ Tourism Training School ได้สร้างโรงแรมของตนขึ้นเพื่อให้นักศึกษาได้ใช้เป็นที่ฝึกงาน

2.กระบวนการจัดการในระดับอุดมศึกษาขาดความคล่องตัว ด้วยรัฐบาลไม่อนุญาตให้มหาวิทยาลัยสามารถปรับเปลี่ยนโปรแกรมการสอนและฝึกอบรม (Training programs) ได้เองอาจกล่าวได้ว่าจุดยืนของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของเวียดนามไม่ค่อยสอดคล้องกับกระแสเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมการศึกษาโลก

3. การจ้างงานของตลาดแรงงาน ก่อให้เกิดแรงกดดันต่อลูกจ้างในการพัฒนาความรู้ด้านวิชาชีพและทักษะพื้นฐานในการทำงานให้ดี ด้วยภาคธุรกิจของรัฐและบริษัทจำนวนมากไม่ได้ให้ความสำคัญต่อคุณภาพของลูกจ้างในด้านความสามารถพิเศษ สมรรถนะทางวิชาชีพ และทักษะที่ได้รับการอบรม แต่กลับให้ความสำคัญแก่ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล จดหมายฝากงานและเงินสินบนตอนรับสมัครงาน ดังนั้นสิ่งเหล่านี้ทำให้นักศึกษาไม่เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาตามความสามาถของตน และส่งผลให้การอุดมศึกษาขาดแรงผลักดันในการเปลี่ยนแปลง

4.คุณภาพการศึกษา (Quality of education) คือหลักสูตรขาดความทันสมัย (outdated curricula) ขาดเครื่องอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม (Lack of training facilities) ขาดกระบวนการที่จะตรวจสอบคุณภาพ (Quality control) ของโปรแกรมการศึกษา และสถาบันที่เปิดสอนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองความต้องการการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมากและขาดอาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ (A shortage of qualified lecturers and trainers)

2.8.แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชา

การศึกษาของประเทศกัมพูชามีการปรับโครงสร้างใหม่ในปีค.ศ. 1979 หลังสิ้นสุดยุคเขมรแดง จากปีค.ศ.1979-2008 กระทรวงศึกษาธิการ (The Ministry of Education) ได้ปรับปรุงระบบการศึกษาของประเทศอย่างต่อเนื่อง เช่น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยปฏิรูประบบการศึกษา หลักสูตร ตำราและวิธีการเรียนการสอน จากปีค.ศ. 1996- ปัจจุบัน รัฐบาลกัมพูชาจัดระบบการศึกษาทั่วไป 12 ปี ประกอบด้วยประถมศึกษา 6 ปี (เกรด 1-6) มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี (เกรด 7-9) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (เกรด 10-12) จากนั้นนักเรียนจะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาซึ่งใช้เวลา 4-7 ปี เป็นที่น่าสนใจว่าการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของประเทศกัมพูชาจะเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนได้มีความรู้ลึกลงไป ในรายวิชาเฉพาะ เพื่อที่นักเรียนจะสามารถเลือกแนวทางการศึกษาต่อได้ว่าจะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาหรือระดับวิทยาลัยซึ่งมีการจัดรายวิชาการท่องเที่ยว (Tourism) บัญชี (Accounting) และการจัดการธุรกิจ (Business Management) เป็นรายวิชาเลือกด้วย (www.bett-cambodia.org) อัตราการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประชาชนชาวกัมพูชามีอัตราที่ต่ำคิดเป็นร้อยละ 1.2 ของประชากรทั้งหมดหรือเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียนทุกประเทศซึ่งมีประมาณร้อยละ 20.7 (www.culturalprofiles.net)

การศึกษาระดับอุดมศึกษาเริ่มมีการเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาครั้งแรกในปีค.ศ. 1997 (www.rihed.seameo.org) ประเภทของสถาบันการศึกษาในกัมพูชามี 3 ประเภท คือ

1. วิทยาลัย (ACADEMY) ซึ่งมีแห่งเดียวคือ The Royal Academy of Cambodia ซึ่งดูแลด้านงานวิจัยและเป็นคลังสมองของชาติ จัดการฝึกอบรมระดับปริญญาโท-เอก
2. มหาวิทยาลัย (UNIVERSITY) อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงต่างๆ (ดังตารางที่ 2-2) และมหาวิทยาลัยเอกชนอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการศึกษาเยาวชนและกีฬา (Ministry of Education, Youth and Sport)
3. สถาบันการศึกษานอกกำกับของรัฐ (Institutes/ Independent Schools) มีทั้งสถาบันของรัฐและเอกชนมีหน้าที่จัดอบรมสาขาเฉพาะด้าน จะไม่ดำเนินการวิจัยหรืออบรมในสาขาสหวิทยาการ

ตารางที่ 2-2 สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ
กระทรวงต่างๆ

Parent Ministry/ Agency	No. of Institutions
Ministry of Education, Youth and Sport	53
Ministry of Labour and Technical Vocational Education and Training	7
Ministry of Health	2
Ministry of Agriculture, Forestry and Fishery	3
Ministry of Cultural Fine Arts	1
Ministry of Economy and Finance	2
Ministry of Religious Affairs	4
Ministry of National Defense	1
Office of the Council of Minister	1
Ministry of Interior	1
Ministry of Public Work and Transport	1

กระทรวงศึกษาธิการ เยาวชนและกีฬา (Ministry of Education, Youth and Sport) ของประเทศกัมพูชาได้ปฏิรูประบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยเริ่มจากปีการศึกษา 2005-2006 (เดือนกันยายน 2005) ดังนี้

1. มีการจัดการศึกษาปรับพื้นฐานให้แก่นักศึกษาทุกคนในชั้นปีที่ 1 โดยจัดการเรียนการสอนรายวิชาพื้นฐาน (Foundation Year Program) ในสาขาวิชาหลัก ดังนี้ ศิลปะและมนุษยวิทยา (Art and Humanity) คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์, สังคมศาสตร์และภาษาต่างประเทศ

2. การใช้ระบบหน่วยกิตและการโอนย้ายหน่วยกิต เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่นักศึกษาในการย้ายไปศึกษาในสถาบันอื่นได้โดยสะดวก หรือนักศึกษาภาคสมทบในการสะสมหน่วยกิต ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การขาดความเข้าใจและความชำนาญในแนวคิดนี้ทำให้เกิดความล่าช้าในการนำไปปฏิบัติ

ด้วยรัฐบาลกัมพูชาได้เปิดเสรีทางด้านเศรษฐกิจ (Economic liberalization) ส่งผลให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเอกชนขึ้นเป็นจำนวนมากในช่วงระยะเวลา 10 ปีนับจากปี ค.ศ. 1997 เป็นต้นมา (www.mekongtourism.org) มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งแรกในกัมพูชาในปี ค.ศ. 1997 คือ Norton University ซึ่งเปิดสอนด้านการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการ (Tourism and Hospitality Management) อย่างไรก็ตามจำนวนมหาวิทยาลัยมีมากกว่าความต้องการของตลาดการศึกษาหรืออาจเรียกได้ว่าเกินจุดอิ่มตัวส่งผลให้มหาวิทยาลัยไม่สามารถรับนักศึกษาได้ตามเป้าที่กำหนดไว้ การศึกษาระดับอุดมศึกษาของกัมพูชาเริ่มจากมหาวิทยาลัยของรัฐจำนวน 8 แห่งที่เริ่มก่อตั้งในปี 1980 เป็นต้นมา ในปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยทั้งหมด 77 แห่ง ซึ่งเป็นสถาบันเอกชนประมาณ 55 แห่ง (Inne-Brown, 2006 อ้างใน Tim Martin, www.mekongtourism.org; Kim Burana, 2010)

จากการคาดการณ์ของ ADB (Asian Development Bank) ประเทศของอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขงจะต้องเผชิญกับความท้าทายในการให้การศึกษาและจัดอบรมบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการท่องเที่ยวและการบริการเพิ่มเติมถึง 2.5 ล้านคนเพื่อให้สอดคล้องกับอัตราการเติบโตของการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง ในช่วงปี ค.ศ. 2006-2015 (www.mekongtourism.org) ประเทศกัมพูชาก็ไม่แตกต่างจากประเทศสมาชิกอื่นๆ ของอาเซียนที่ต้องเร่งผลิตบุคลากรที่มีทักษะความสามารถเพื่อทำงานในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว ดังนั้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในจุดนี้ หลักสูตรการท่องเที่ยวและการบริการจึงมีการเปิดสอนในสถาบันการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย วิทยาลัย และสถาบัน ฝึกวิชาชีพ (Vocational Institutes) เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดหลักสูตรการท่องเที่ยวและการบริการในปัจจุบันจะกระจุกตัวอยู่เฉพาะสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในเมืองท่องเที่ยวหลักมากกว่า 20 แห่ง เช่นในกรุงพนมเปญ เสียมราฐและสีหนุวิลล์ บันเตียเมียนเจย พระตะบองและพระวิหาร ซึ่งการกระจายตัวของสถาบันที่สอนด้านนี้ไปยังเมืองท่องเที่ยวที่กำลังได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเส้นทางภาคอีสานของกัมพูชายังมีน้อย เป็นที่น่าสังเกตว่าหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยหลายแห่งมีประกาศอยู่บนหน้าเว็บไซต์แต่ไม่มีนักศึกษาเข้ามาเรียน ด้วยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มชื่อเสียงของสถาบันว่ามีการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่หลากหลาย ตัวอย่างมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการท่องเที่ยวและการบริการในกัมพูชาและจำนวนนักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่ในหลักสูตรมีดังนี้ (ดังตารางที่ 2-3)

ตารางที่ 2-3 ตัวอย่างมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการท่องเที่ยวและการบริการใน
กัมพูชาและจำนวนนักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่ในหลักสูตร

ชื่อมหาวิทยาลัย	สาขาที่เปิดสอน	จำนวนนักศึกษา
มหาวิทยาลัยของรัฐ		
National University of Management	-Tourism and Hospitality Business management -Travel and Tour Operator Business Management -Tour Guide	1,000
Royal University of Phnom Penh	Tourism Management	108
National Polytechnic Institute of Cambodia	Tourism and Hospitality	81
Mean Chey University	Tourism	?
University of Battambang	Tourism	?
มหาวิทยาลัยเอกชน		
Build Bright University	Tourism and Hospitality Management	225 (วช. พนมเปญ) 200 (วช. เสียมราฐ)
Asia Euro University	Hospitality and Tourism Management	28 (วช. พนมเปญ)
Angkor University	Tourism and Hospitality	120 (วช. เสียมราฐ)
University of Cambodia	Hospitality and Tourism Management	52 (วช. เสียมราฐ)

ชื่อมหาวิทยาลัย	สาขาที่เปิดสอน	จำนวนนักศึกษา
มหาวิทยาลัยเอกชน		
Norton University	Hotel and Tourism Management	500 (วช. พนมเปญ)
University of Management and Economics	Tourism Management	30 (วช. สี่หนุวิลล์)

แหล่งข้อมูล Martin, 2007

จากตารางที่ 2-2 จะพบว่าหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและบริการที่เปิดสอนจะเน้นที่สาขา Tourism and Hospitality Management, Travel and Tour Operator Business Management, Tourism Management, Tourism and Hospitality, Tourism และ Tour Guide หลักสูตรไม่ค่อยมีหลักสูตรที่โดดเด่นเฉพาะทาง จากการศึกษาของ Sloper (2004) พบว่าในปีค.ศ. 2004 นักศึกษาจำนวนร้อยละ 83 ที่เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาจะเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน และจำนวนนักศึกษาที่คาดว่าจะจบการศึกษาในปีค.ศ. 2010 จากมหาวิทยาลัย 19 แห่งในกรุงพนมเปญ เสียมราฐ สี่หนุวิลล์ คิดเป็น 5921 คน (Martin, 2007)

รูปแบบการเรียนการสอนในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและบริการแบ่งเป็น

- 1. หลักสูตรมหาวิทยาลัย (University Curricula)** จะเน้นด้านการจัดการ (Management Focus) ที่มุ่งเน้นเตรียมบัณฑิตไปทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร (Administration and management position)
- 2. หลักสูตรสถาบันวิชาชีพ (Vocational Institutes)** จะเน้นการสร้างความสามารถด้านการบริการ (Service-based capacity building) ในสาขาการผสมเครื่องดื่ม (bartending) แม่บ้าน

2.8.1. จุดแข็งและจุดอ่อนในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านการบริการ และการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชา

จากการศึกษาของทิม มาร์ติน (Tim Martin, 2007) เกี่ยวกับ A Review of Cambodian Tourism Capacity Builders and their Curricula ผลการศึกษาพบว่า การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชามีจุดแข็งและจุดอ่อนดังนี้

จุดแข็ง

1. นักศึกษามีความสนใจสูงที่จะศึกษาในด้านการท่องเที่ยวและการบริการ
2. มีองค์กร สถานประกอบการและสถาบันวิชาชีพต่างๆจำนวนมากที่พร้อมจะรับนักศึกษาฝึกงาน
3. หลักสูตรมีการฝึกงานส่งผลให้นักศึกษามีประสบการณ์ตรงจากอุตสาหกรรม
4. การปฏิรูปการศึกษาหลังสิ้นสุดยุคเขมรแดงส่งผลให้การจัดการศึกษาแก่เยาวชน มีอัตราการเติบโตอย่างเห็นได้ชัด
5. มีการเปิดสอนรายวิชาด้านการท่องเที่ยวยั่งยืนเพื่อตอบสนองนโยบายการพัฒนาแห่งชาติ

จุดอ่อน

1. สืบเนื่องจากปัญหาการควบคุมคุณภาพของการศึกษาระดับอุดมศึกษาของกัมพูชา ธนาคารโลก (World Bank) ได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่จะมาควบคุมและตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาในปีค.ศ. 2003 เรียกว่า Accreditation Committee of Cambodia (ACC) ถึงแม้ธนาคารโลกจะแนะนำว่าคณะกรรมการนี้ควรจะเป็นอิสระจากรัฐบาลกัมพูชาและควรประกอบด้วยภาคีหลายฝ่าย เช่น เจ้าหน้าที่รัฐภาคอุตสาหกรรม เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัย อาจารย์และนักศึกษา คณะทำงานนี้ก็ยังคงถูกควบคุมโดยคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลกัมพูชา ส่งผลให้ระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษามีการครอบงำของระบบราชการมากเกินไป แต่อย่างไรก็ตามระบบราชการของกระทรวงต่างๆดูเหมือนจะขาดการควบคุมด้านคุณภาพ นอกจากนี้บุคลากรที่ทำงานในคณะกรรมการตรวจสอบมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาจำนวนมากจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยที่มีมาตรฐานค่อนข้างต่ำ

2. การศึกษาระดับอุดมศึกษา ยังไม่ได้รับการยอมรับในเรื่องมาตรฐานการเรียนการสอน มีการแข่งขันที่รุนแรงมากระหว่างสถานศึกษาในการรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชนจึง

ใช้กลยุทธ์การลดค่าเล่าเรียนเพื่อดึงดูดนักศึกษาส่งผลให้มหาวิทยาลัยลดต้นทุนการจัดการ ด้วยการจ้างอาจารย์ผู้สอนจำนวนน้อยและมีคุณสมบัติต่ำกว่าเกณฑ์ รวมถึงการประหยัดค่าใช้จ่ายในการเรียนการสอน วิธีที่ใช้โดยทั่วไปคือ จัดรายวิชาทั่วไป (common classes) ให้แก่นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในระดับปริญญาตรีและระดับคุณวุฒิที่เทียบเท่าปริญญาตรี ให้เรียนด้วยกันส่งผลให้การศึกษามีมาตรฐานการศึกษาระดับนานาชาติได้

3. อัตราค่าสอนในระดับอุดมศึกษาอยู่ในอัตราที่ต่ำ ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรการท่องเที่ยวและการบริการจึงมักเป็นอาจารย์ที่รับสอนเป็นอาชีพเสริม เช่นบุคลากรของกระทรวงการท่องเที่ยว (Ministry of Tourism) ภาคเอกชน หรือองค์กรอิสระ (NGO) อัตราค่าสอนจะจ่ายตามภาระงานสอนและไม่มีค่าตอบแทนใดๆในการทำงานที่ไม่ใช่งานด้านการเรียนการสอนรวมถึงการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นจึงมีนักการศึกษาจำนวนน้อยมากที่อุทิศเวลาให้แก่การทำงานพัฒนาหลักสูตรระดับมหาวิทยาลัย

4. หลักสูตรการท่องเที่ยวและการบริการที่เปิดสอนทั่วประเทศมักเปิดตามกระแสนิยม (Ad-hoc fashion) โดยปราศจากการวางแผนและคำปรึกษาของภาคีที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพหลักสูตรการอุดมศึกษาและไม่ได้จัดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการขาดแคลนบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ ซึ่งส่งผลอย่างเห็นได้ชัดต่อมาตรฐานของการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยและบัณฑิตที่ผลิตออกมา

5. หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวที่เปิดสอนทั่วประเทศไม่ได้จัดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการขาดแคลนบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ (Department of Tourism, 2005) กล่าวคือหลักสูตรมหาวิทยาลัยมักจะเน้นการเรียนการสอนด้านการจัดการโดยเตรียมบัณฑิตให้สามารถทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร แต่ผู้จ้างงานต้องการบัณฑิตที่มีความสามารถในทักษะเหล่านี้

- ภาษาอังกฤษ
- ทักษะการบริการ (Service skills)
- ทักษะการจัดการส่วนหน้า (Front office skills)
- ความรู้ด้านการตลาด (Market Knowledge)
- ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ (Computer skills)

6. ในการสร้างหลักสูตรยังขาดคำอธิบายรายวิชาในรายวิชาที่เปิดสอน ซึ่งคณะจะออกแบบหลักสูตรเพียงแค่มียรายวิชาใดบ้างที่นักศึกษาต้องเรียน จากนั้นอาจารย์ผู้สอนจะออกแบบเนื้อหาที่จะสอนเองโดยขาดการสร้างคำอธิบายรายวิชาที่ชัดเจน ส่งผลให้การจัดการ

เรียนการสอนขาดความต่อเนื่องหากเปลี่ยนอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา นอกจากนี้คำอธิบายรายวิชาจะไม่มี การแลกเปลี่ยนและเผยแพร่กับมหาวิทยาลัย Royal University of Phnom Penh เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนจะสอนในหลายมหาวิทยาลัยจึงสงวนลิขสิทธิ์เป็นของตนเองเพื่อไม่ให้ผู้อื่นคัดลอก

7. บุคลากรในมหาวิทยาลัยเอกชนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในระดับคุณภาพที่ดีมากได้ ด้วยบุคลากรขาดความเข้าใจการจัดการและการดำเนินงานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการอย่างแท้จริง

8. หลักสูตรขาดการสร้าง ความเข้มแข็งทางวิชาการและคุณภาพบัณฑิตเพื่อให้สอดคล้องกับความตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangements on Tourism Professional) ใน 6 สาขาหลัก: การจัดการส่วนหน้า (front office), แม่บ้าน (Housekeeping), การนำเที่ยว (Tour operation), บริษัทนำเที่ยว (travel agency), อาหารและเครื่องดื่ม (Food and beverage) และการจัดเลี้ยงนอกสถานที่ (Catering) ซึ่งหลักสูตรการฝึกอบรมของวิทยาลัย (Vocational Training) จะจัดการหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตได้ตรงสาขาของความตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียนมากกว่า

รัฐบาลกัมพูชาควรจะทำให้ความสำคัญแก่ปัญหาการจัดการหลักสูตรดังนี้

1. การสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและคุณภาพบัณฑิต
2. สร้างความร่วมมือกับภาคีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อเร่งแก้ปัญหาอุปสงค์ที่มากเกินไป

เกินไปด้านปริญญาที่เน้นการจัดการ (Oversupply of management-based degrees) ปัญหาอุปสงค์ที่น้อยเกินไปด้านการผลิตบัณฑิตที่มีทักษะ (Undersupply of skills-based graduates) รวมถึงการไม่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของนักศึกษาและภาคอุตสาหกรรม

3. ควรมีการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในกลุ่มสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อช่วยให้กัมพูชาได้เรียนรู้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงโอกาสในการสร้างความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

2.9.แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนาม

หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามมีการจัดโครงสร้างหลักสูตรดังนี้

-หน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 127-244 หน่วยกิต

-โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย

1) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป

- 1) กลุ่มวิชาการทหารและกิจกรรมพลศึกษา
- 2) กลุ่มวิชาทฤษฎีการเมือง
- 3) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
- 4) กลุ่มวิชาภาษา
- 5) กลุ่มวิชาสารสนเทศ

2) หมวดวิชาเฉพาะ

2.1) กลุ่มวิชาแกน

- 1) กลุ่มวิชาชีพ
- 2) กลุ่มฝึกปฏิบัติงานและวิทยานิพนธ์

ตัวอย่างหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามมีดังนี้

1. Hong Bang International University (private university – International program)

หลักสูตร Hospitality Management Program

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 193 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตร

ก) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	จำนวน	64	หน่วยกิต
5) กลุ่มวิชาการทหารและกิจกรรมพลศึกษา		16	หน่วยกิต
6) กลุ่มวิชาทฤษฎีการเมือง		15	หน่วยกิต
7) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์		17	หน่วยกิต
8) กลุ่มวิชาภาษา		12	หน่วยกิต
9) กลุ่มวิชาสารสนเทศ		4	หน่วยกิต
ข) หมวดวิชาเฉพาะ	จำนวน	129	หน่วยกิต
3) กลุ่มวิชาแกน		68	หน่วยกิต
4) กลุ่มวิชาชีพ		46	หน่วยกิต
5) กลุ่มฝึกปฏิบัติงานและวิทยานิพนธ์		15	หน่วยกิต

No.	Code	Subject name	Number of Credit	Theory	Exercise, Practice and Discussion	Reading documents, self-research (guided)	Note
1	Foundation Education (compulsory)		64	42	21	73	
I.0	Military Education and Physical Education		16	5	11	5	Military Education (4 weeks)
1	GP4190	Military Education (1)	3	2	1	1	
2	GP4191	Military Education (2)	3	2	1	1	
3	GP4192	Military Education (3)	5	1	4	1	
4	GT4194	Physical Education (1)	1	0	1	0	Physical Education (at the Club)

No.	Code	Subject name	Number of Credit	Theory	Exercise, Practice and Discussion	Reading documents, self-research (guided)	Note
5	GT4195	Physical Education (2)	1	0	1	0	
6	GT4196	Physical Education (3)	1	0	1	0	
7	GT4197	Physical Education (4)	1	0	1	1	Physical Education (at the Club)
8	GT4198	Physical Education (5)	1	0	1	1	
I.1	Political Theory		15	15	0	30	
9	ML4101	Basic principles of Marxism and Leninism	7	7	0	14	
10	TT4102	Ho Chi Minh's thought	3	3	0	6	
11	LS4203	Revolutionary Direction of the Vietnam Communist Party	5	5	0	10	
No.	Code	Subject name	Number of Credit	Theory	Exercise, Practice and Discussion	Reading documents, self-research	Note

							Discussion	(guided)	
I.2	Social – Humanity Knowledge		17		12		5	6	
I.2.1	Compulsory subjects		11		7		3	12	
12a	LS4110 Vietnamese History		3		2		1	4	
12b	PL4111 Foundational Law		3		2		1	2	
12c	PP4158 Scientific Research method		2		2		0	1	
12d	QH4212 Public Relation		3		3		0	4	
I.2.2	Elective Subjects (2 out of 3 subjects in group 1 or group 2)		6		4		2	4	
13a	SH4213 Intellectual property		3		2		1	4	GROUP 1

No.	Code	Subject name	Number of Credit	Theory	Exercise, Practice and Discussion	Reading documents, self-research (guided)	Note
13b	PL4214	International public law	2	1	0	1	
13c	TR4215	Philosophy (Eastern, Western)	2	1	0	1	
14a	QT4216	Electrical Office management	3	2	1	4	GROUP 2
14b	VH4217	Vietnamese Culture	2	1	0	1	
14c	LS4218	American History	2	1	0	1	
I.3	Foreign language		12	9	3	18	
15	TA4180	Communicative English 1	4	3	1	6	
16	TA4181	Communicative English 2	4	3	1	6	
17	TA4282	Communicative English 3	4	3	1	6	

No.	Code	Subject name	Number of Credit	Theory	Exercise, Practice and Discussion	Reading documents, self-research (guided)	Note
I.4	Informatics		4	2	2	4	
18	TH4143	Applied Informatics	4	2	2	4	
II	Professional Education		129	78	51	160	
II.1	Basic Knowledge		68	46	22	92	
19	DLKV420	Microeconomics	3	2	1	4	
20	DLQT427	Management Studies	3	2	1	4	
21	DLTT422	Monetary and International payment	3	2	1	4	
22	DLKT426	Foundational Accounting	3	2	1	4	
23	DLTK435	Tourism statistics	3	2	1	4	

No.	Code	Subject name	Number of Credit	Theory	Exercise, Practice and Discussion	Reading documents, self-research (guided)	Note
24	DLKM421	Macroeconomics	3	2	1	4	
25	DLMA423	Basic Marketing	3	2	1	4	
26	DLAV 432	English for Tourism (1)	5	3	2	6	
27	DLTL424	Tourists' Psychology and communication art	3	2	1	4	
28	DLLD 428	Tourism Law – Environment Law and Heritage	3	2	1	4	
29	DLTQ 429	Overview of tourism industry	3	2	1	4	
30	DL AV 433	English for Tourism (2)	5	3	2	6	
31	DLMD430	Tourism Marketing	3	2	1	4	
32	DLTN437	Japanese 1	4	3	1	6	

33	DLTN438	Japanese 2	4	3	1	6	
34	DLTN439	Japanese 3	4	3	1	6	
35	DLTN440	Japanese 4	4	3	1	6	
36	DLKD431	Kế toán du lịch	3	2	1	4	
37	DLQH434	Môi trường và qui hoạch du lịch	3	2	1	4	
38	DLĐL436	Địa lí du lịch	3	2	1	4	
II.2	Core Knowledge		46	29	17	62	
39	QDAV468	English for Tourism 3	5	3	2	6	
40	QDAV469	English for Tourism 4	5	3	2	6	
41	QDPA 460	Serving Professional for F&B	2	1	1	2	
42	QDBP461	Room professional	3	2	1	4	

No.	Code	Subject name	Number of Credit	Theory	Exercise, Practice and Discussion	Reading documents, self-research (guided)	Note
43	QDLT462	Management of Hotel Accommodation Activity and Rental apartment	3	2	1	4	
44	QDNS470	Human Resources Management in Hospitality	3	2	1	4	
45	QDNB463	Bar – Restaurant management	3	2	1	4	
46	QDLT464	Front office and Reception management	3	2	1	4	
47	QDRE465	Resort management	3	2	1	4	
48	QDAT466	Food management	3	2	1	4	

No.	Code	Subject name	Number of Credit	Theory	Exercise, Practice and Discussion	Reading documents, self-research (guided)
49	QDMI471	Mice tourism- Meeting Management and Service	3	2	1	4
50	QDTH467	Applied Informatics in Hospitality	3	2	1	4
51	QDKD472	Hospitality Management	3	2	1	4
52	QDTT460	Summer Internship at Restaurant	2	1	1	2
53	QDTT461	Room Internship at hotel	2	1	1	2
II.3	Graduation Internship and thesis (final examination)		15	3	12	6
54	QDTT480	Graduation Internship and report	5	1	4	2
55	QDTN490	Final Examination – Thesis	10	2	8	4

2. Ho Chi Minh University of Technology

หลักสูตร Hospitality Management Program

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 131 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตร

ก) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	จำนวน	33	หน่วยกิต
1) กลุ่มวิชาทฤษฎีการเมือง		10	หน่วยกิต
2) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์		4	หน่วยกิต
3) กลุ่มวิชาภาษา		9	หน่วยกิต
4) กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ สารสนเทศและวิทยาศาสตร์		10	หน่วยกิต
ข) หมวดวิชาการทหารและกิจกรรมพลศึกษา	จำนวน	5	หน่วยกิต
(165 class-periods)			
ค) หมวดวิชาเฉพาะ	จำนวน	92	หน่วยกิต
1) กลุ่มความรู้พื้นฐานวิชาชีพ		20	หน่วยกิต
2) กลุ่มวิชาแกน		36	หน่วยกิต
6) กลุ่มความรู้เสริมและฝึกปฏิบัติงาน		28	หน่วยกิต
(Complementary knowledge, Internship)			
7) กลุ่มฝึกปฏิบัติงานและวิทยานิพนธ์		8	หน่วยกิต

No.	Code	Subject name	Number of credit
1		Foundational Education	33
1.1		Political Theory	10
1.1.1	21025001	Basic principles of C.Mark - V.I. Lenin	5
1.1.2	21022002	Ho Chi Minh's thought	2
1.1.3	21023003	Revolution Line of Vietnamese Communist Party	3
1.2		Social Sciences and Humanities	4
		<i>Compulsory</i>	2
1.2.1	20122021	Foundational Law	2
		<i>Elective</i>	2
1.2.2	20552162	Humans and Environment	2
1.2.3	20552163	Introduction to Socialism	2
1.3		Foreign Language	9
1.3.1	20323036	English 1	3
1.3.2	20323037	English 2	3
1.3.3	20323038	English 3	3
1.4		Maths – Informatics – Natural Sciences	10

No.	Code	Subject name	Number of credit
		<i>Compulsory</i>	10
1.4.1	20132008	Advanced Maths 1	2
1.4.2	21133101	Fundamental Informatics	3
1.4.3	20132009	Advanced Maths 2	2
1.4.4	20132011	Probability y and Statistics	3
1.5		Physical Education	5
1.6		Military Education	165 class-periods *
2		Professional Education	92
2.1		<i>Basic knowledge of Professional Education Block and the discipline</i>	20
		<i>Compulsory</i>	20
2.1.1	20543001	Microeconomics	3
2.1.2	20543002	Macroeconomics	3
2.1.3	20552013	Principles of Econometric	2
2.1.4	20542006	Statistics	2
2.1.5	20542005	Principles of Accounting	2
2.1.6	20552008	Management Studies	2
2.1.7	20552011	Financial Management	2
2.1.8	20552024	Strategic management	2
2.1.9	20552010	Human Resources Management	2

No.	Code	Subject name	Number of credit
2.2		<i>Core knowledge</i>	36
		<i>Compulsory</i>	36
2.2.1	20552155	English for Hotel 1	2
2.2.2	20552099	English for Hotel 2	2
2.2.3	20552081	Foundations of Vietnamese Culture	2
2.2.4	20552084	Tourism Public law	2
2.2.5	20552085	Tourism Marketing	2
2.2.6	20552086	History of World Civilization	2
2.2.7	20552091	Food Culture	2
2.2.8	20552093	Skill of supervising hotels	2
2.2.9	20552012	Quality Management	2
2.2.10	20552009	Finance-Monetary	2
2.2.11	20542075	Entertainment and Resort Management	2
2.2.12	20552089	International Payment in Tourism	2
2.2.13	20552092	Hotel Reception	2
2.2.14	20552095	Food Process	2

No.	Code	Subject name	Number of credit
2.2.15	20542077	Restaurant – Bar management	2
2.2.16	20552165	Communication	2
2.2.17	20551167	Field trip at 4 – 5 star hotel	2
2.2.18	20552094	Immigration and Stay management	2
2.3		Complementary knowledge, internship	28
		<i>Compulsory</i>	22
2.3.1	20552097	Activities	2
2.3.2	20551098	Cocktail process	1
2.3.3	20551099	Showmanship Art	1
2.3.4	20551100	Marketing Software – Guerrilla	1
2.3.5	20552102	Water/Waitress	2
2.3.6	20542076	Tourism Geography	2
2.3.7	20551103	Photoshop software	1
2.3.8	20551106	Room Service	1
2.3.9	20551117	Preventing and Fighting Fire	1
2.3.10	20552104	Lingual Communication 2 (1)	2
2.3.11	20552108	Lingual Communication 2 (2)	2
2.3.12	20552107	Customs and tourists' psychology	2

No.	Code	Subject name	Number of credit
2.3.13	20551033	E-commerce	1
2.3.14	20551042	Virtual stock market	1
2.3.15	20552043	Job recruitment	2
		Selective	6
2.3.1	20552158	Theology and Religion	2
2.3.2	20552159	Architecture and Fine Art	2
2.3.4	20552151	System of Vietnamese Museum	2
2.3.5	20552164	Vietnamese Traditional Stage	2
2.3.6	20552160	Customer Care service	2
2.3.7.	20552161	MICE market	2
2.4		Graduation Internship and Thesis	
2.4.1	20550044	Internship	2
2.4.2	20556048	Thesis	6

No.	Code	Subject name	Number of credit
2.4.3		Subjects replaced for thesis	
	20553115	Lobby management	3
	20553096	Selling and Marketing in hotel	3

3. Pacific Ocean University (Public University)

หลักสูตร Hospitality and Tourism management (4 years)

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 148 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตร

ก) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	จำนวน	22	หน่วยกิต
ข) หมวดวิชาคณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	
	จำนวน	24	หน่วยกิต
ค) หมวดวิชาเฉพาะ (กลุ่มวิชาบริหารธุรกิจ)			
	จำนวน	15	หน่วยกิต
ง) หมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพ	จำนวน	50	หน่วยกิต
จ) หมวดวิชาชีพเฉพาะสาขา	จำนวน	27	หน่วยกิต
ฉ) วิทยานิพนธ์	จำนวน	10	หน่วยกิต

10	Advanced Mathematics 1	x	3	30	15				90
11	Advanced Mathematics 1	x	3	30	15				90
12	Possibility Statistics	x	3	30	15				90
13	Basic Informatics	x	3	30		45			60
14	Technique of drafting documents	x	2	15		30			45
15	Management Studies	x	2	15		30			45
16	Foundational Law		2	15		30			45
17	Foundational Psychology		2	15		30			45
18	Foundational Sociology		2	15		30			45
19	Logistics		2	15		30			45
20	Pedagogics		2	15		30			45
21	Optimization		2	15	15				60
22	Scientific Research method	x	2	15			30		45
23	Skill of Group work	x	2	15			30		45
III	Basic knowledge professional block	12	15						
24	Microeconomics	x	3	30	30				75
25	Macroeconomics	x	3	30	30				75
26	Applied Informatics	x	3	30		30			60
27	Economic Law		3	30	30				60

28	Statistics and Forecast			3	30					30			60	
29	Statistics	x		3	30				30				60	
30	Stock market			3	30					30			60	
31	Basic Marketing			3	30					30			60	
IV	Basic knowledge of the discipline	41		50										
32	Principles of Accounting			3	30				30				75	
33	Strategic management	x		4	45				30				105	
34	Office management			3	30				30				75	
35	Business Finance			3	30				30				75	
36	Field Study 1	x		3						90			45	
37	Marketing management	x		4	45				30				105	
38	Managerial Accounting			3	30				30				75	
39	International Business Law	x		3	30				30				75	
40	Financial management in Service industry			3	30				30				75	
41	Quality Management	x		3	30				30				75	
42	Human Resources Management			3	30				30				75	
43	Risk management			3	30				30				75	
44	Brand-name management	x		3	30				30				75	
45	Customer Relation management			3	30				30				75	

64	Product Quality management in Hospitality		3	30				30		75	
65	Ecotourism		3	30				30		75	
66	Professional Internship	x	3					90		45	
67	Receptionist and Diplomatic		3	30				30		75	
68	Entertainment Area management		3	30				30		75	
VI	Graduation	10	10								
69	Thesis – Replace subjects	x	10								

4. Van Hien University

หลักสูตร Tourism and Hospitality Business Management

Major: Business Management

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 185 หน่วยกิต

ยกเว้น Physical Education (5 Credits) และ Military Education

(165 class-periods)

โครงสร้างหลักสูตร

ก) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	จำนวน	57	หน่วยกิต
ข) หมวดวิชาชีพ	จำนวน	101	หน่วยกิต
1) กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ		61	หน่วยกิต
2) กลุ่มวิชาชีพเฉพาะสาขา		40	หน่วยกิต
ค) หมวดการฝึกปฏิบัติงาน และการสอบปลายภาค			
	จำนวน	27	หน่วยกิต
(การฝึกงาน, วิทยานิพนธ์ หรือการสอบปลายภาค)			

No	Foundation Education	57 Credits
1	Basic Principles of Marxism and Leninism	8
2	Ho Chi Minh Ideology	3
3	Revolutionary Road of the Vietnam Communist Party	4
4	Vietnamese History	3
5	General Vietnamese Culture	3
6	General Law	2
7	Vietnamese Documents	3
8	High Grade Math	3
9	Basic Informatics	4
10	Basic Foreign Language	24
11	Physical Education (5 Credits)	
12	Military Education (165 class-periods).	
	Professional Education	101 Credits
	1. Basic knowledge	61
13	General Tourism	3
14	Macroeconomics	3
15	Microeconomics	3

16	The World's Civilizations	3
17	Tourism Geography	3
18	Tourism Statistics	3
19	Basic Marketing	2
20	General Management Studies	2
21	Comprehensive Quality Management	3
22	Human Resource Management	2
23	Project Management	2
24	Entertainment Centre and Resort Management	2
25	Tourist Psychology and Communication Skills	4
26	Enhancing Informatics	4
27	Basic Foreign Language for Major	18
28	Office Skills in Tourism	2
29	Customs Procedure, Transportation Charge, Entry – Exit	2
* Replied Subject		13
	Regional Tourism Plan	3
	Food Culture	3
	Customer Care Service	2

	Ecotourism and Sustainable Development	2
	Money and International Payments	3
2. Major Knowledge		
30	Reception and Temporary Residence	4
31	Food and Beverage Management (F&B)	2
32	Food and Food Processing	3
33	Supervision in Hotel	2
34	Sales and Marketing in Hotel	2
35	Accounting in Tourism Enterprise	3
36	MICE Market	2
37	Hotel P.R	3
38	Security in Hotel	2
39	Room Service Skills	2
40	Table and Bar Service Skills	3
41	Foreign Language for Major	10
42	Entertainment and Beauty Care Skills in Tourism	2
* Replied Subject		
	Informatics in Tourism – Hotel	3

	International Hotel Business System	3
	Discourse on Method and Research Method	2
	3. Internship and Final Examination	27
43	Skills Internship 1	5
44	Skills Internship 2	12
45	Graduation Thesis or Final Examination	10

5. Ho Chi Minh University of Foreign Studies and Informatics

หลักสูตร Tourism and Hotel – Restaurant Management Program (English Program)

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 203 หน่วยกิต ยกเว้น

Physical Education (5 Credits) และ Military Education (165 class-periods)

โครงสร้างหลักสูตร

ก) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	จำนวน	92	หน่วยกิต
ข) หมวดวิชาชีพ	จำนวน	111	หน่วยกิต
1) กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ		66	หน่วยกิต
2) กลุ่มวิชาชีพเฉพาะสาขา		45	หน่วยกิต

Training process, graduating condition:

1. Students who has finished 203 credits for professional sector and national defense course (165 period), physical education (5 units), and have average result at least 7.0 mark, can to protect their graduating compositions, don't make the finish examination, only pass the basic Marxism terms subjects.

2. Student who has finished 203 units for professional sector and national defense course (165 periods), physical education (5 units), and have average result at least 5.0 marks will graduate when pass three conditions:

- Pass the basic Marxism terms subjects at least 5.0 mark.
- Pass the exam for professional subject at least 5.0 mark:

+ Hotel and restaurant management subject (for Hotel - restaurant management students)

+ Tourism management (for Tourism management students)

3. They cannot fall two per these subjects:

1. Constitutional Law
2. General Psychology
3. International relationship and Reception
4. The second language
5. Internship
6. General informatics
7. Indochina Civilization and Culture
8. Fundamental of Vietnamese culture
9. British Civilization and Culture
10. American Civilization and Culture
11. Monetary and international payment
12. Science research method
13. Tourism marketing

1. Foundation Education:

No.	Subjects	Number of credits	Compulsory	Elective
1	Principles of Marxism-Leninism	07	X	
2	Ho Chi Minh's Thought	03	X	
3	Vietnamese Communist Party's Revolution Line	05	X	
4	Indochina Civilization and culture	04		X
5	Constitutional Law	03		X
6	Foundational of Vietnamese culture	03		X
7	General Informatics	04		X
8	English in Hospitality and Tourism	48	X	
9	Psychological	03		X
10	Foreign language 2 (French)	12		X
		92		

2. Professional education:

2.1. Basic knowledge

No.	Subjects	Number of credits	Compulsory	Elective
1	International relationship and Reception	03		X
2	British Civilization- Culture	03		X
3	American Civilization- Culture	03		X
4	Business Communication	04	X	
5	Tourism psychology	03	X	
6	Tourism and business law	04	X	
7	Introduction to tourism	04	X	
8	Management Informatics	03	X	
9	English in Hospitality and Tourism	16	X	
10	Microeconomics	03	X	

No.	Subjects	Number of credits	Compulsory	Elective
11	Macroeconomics	03	X	
12	Business Accounting	04	X	
13	Financial management	04	X	
14	Service management	03	X	
15	Statistical and Commercial Math	03	X	
16	Monetary and international payment	03		X
		66		

2.2. Professional Education:

No.	Subjects	Number of credits	Compulsory	Elective
1	Introduction to Tourism management	03	X	
2	Tourism marketing	03		X
3	Reception management	03	X	
4	Eating and drinking management	04	X	
5	Human resource management	03	X	
6	Science research method	02		X
7	English in Hospitality and Tourism	12	X	
8	Internship	05	X	
9	Thesis	10	X	
		45		

6. HOA SEN UNIVERSITY

หลักสูตร Tourism and Hospitality Management Program

Major: Tourism and Hospitality Management

Academic year: 2009 – 2013 (Applied from the 1st Semester of Academic year 2009-2010)

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 142 หน่วยกิต ยกเว้น Physical Education (150 class-periods) และ Military Education (165 class-periods)

โครงสร้างหลักสูตร

ก) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	จำนวน	51	หน่วยกิต
1) กลุ่มวิชา C. Mark - V.I. Lenin Philosophy and Ho Chi Minh's Thoughts	10		หน่วยกิต
2) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	6		หน่วยกิต
3) กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ	20		หน่วยกิต
4) กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ สารสนเทศ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ สิ่งแวดล้อม	12		หน่วยกิต
5) กลุ่มวิชาเตรียมความพร้อมการฝึกงาน	3		หน่วยกิต
ข) หมวดวิชาชีพ	จำนวน	63	หน่วยกิต
1) กลุ่มวิชาแกน	21		หน่วยกิต
2) กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ	6		หน่วยกิต
3) กลุ่มวิชาชีพเฉพาะสาขา	24		หน่วยกิต
4) กลุ่มวิชาเลือกเสรีภาษาต่างประเทศ	12		หน่วยกิต
ค) หมวดวิชาเลือกเสรี	6		หน่วยกิต
ง) โครงงาน	4		หน่วยกิต
จ) หมวดการฝึกงานและวิทยานิพนธ์	18		หน่วยกิต

1. Aim and Objective of the program

1.1. Aim

The program aims at producing Bachelors of Business Administration in Tourism and Hospitality and Tourism Management with full knowledge and professional skills, political character, ethics, professional style and good health to be able to work effectively in tourism field in general, meeting the requirements of the society and economy in the integration process.

1.2 Objectives

Students after completing this program should have:

- Knowledge-Skills:
  - Practical skills and professional knowledge essential for tourism management in general and management of tourism-related and hospitality enterprises in particular.
  - Ability of tourism planning, setting up policies and State management of tourism, suitable to general plan of socio-economic development and environment protection.
  - Fluent foreign language in daily communication and profession.
  - Ability of pursuing abroad or international program conducted in Vietnam
- Attitude:
  - Good, on time and professional attitude
  - Rightly political standpoint
- Job opportunity: Graduated students will be able to work in tourism business and management sectors as follows:
  - Domestic and foreign travel agencies: tour guide, tour design and operation, tourism companies' management and operation in different fields such as administration, human resources, finance, marketing and so on.

- Resorts and entertainment areas: management, administration, human resources, finance, marketing
- Be able to receive works in different departments of 3-5 star hotel such as receptionist, front office, room service, F&B, Banquets, human resources, Finance-Accounting, Business-Marketing.
- Institutes of researching, planning and developing tourism; domestic and abroad tourism education institutions: researchers and managers.
- Tourism state management agencies at national and local levels: staff of travel, marketing, promotion and development departments.

2. Duration: 4 years

3. Total number of credits: 142 credits, exclude Physical education (150 class-periods) and Military Education (165 class-periods).

3.1. Foreign language: at the beginning, students will be tested their English proficiency to arrange reasonable classes.

- Students selecting Vietnamese program must achieve input requirement relevant to TOEIC 350 and start to learn EIC Pre-Int. After 4 levels, they must achieve a level relevant to TOEIC 550.
- Students selecting English program must achieve input requirement relevant to IELTS 4.5 and start to learn EIC Int. 2. After the first two years, students have to complete 4 levels, relevant to IELTS 5.5.
- If students do not meet the input requirement of English, they have to learn by themselves or register an English preparation course that are not belong to the curricula at the university's foreign language center and will be tested after that.
- Students selecting Vietnamese program will not be tested input English proficiency if they have certificate of TOEIC 350 (or relevant).

- Students selecting English program input English proficiency if they have certificate of (or relevant).
- Students selecting Vietnamese program do not have to learn English if they have one of the following certificates:
  - + TOEFL (paper) over 500 points or TOEFL IBT over 60 points.
  - + IELTS over 5.0.
  - + TOEIC over 6.0.
- Students selecting English program do not have to learn English if they have one of the following certificates:
  - + TOEFL (paper) 550 points or TOEFL IBT 80 points.
  - + IELTS over 5.5.
  - + TOEIC over 6.5.
- The above certificates must be in valid when submitting to ask for not learning or testing input English and ask for graduation examination.

3.2. Students selecting major from the beginning of the course; if selecting English program, they will study all subjects in English from the third year.

4. Training process, graduation requirements

Follow the credit system of education under the Decision No. 664-08/QĐ-BGH of the Director of Hoa Sen University dated on September 23, 2008.

Students meeting the following requirements will be examined to graduate:

- Have not been imposed the blame for criminal responsibility;
- Accumulate enough number of credits regulated
- Average grade of whole course is 2.00 and above, no subject fails (D+, D, D-, F)
- Subjects from section 7.1.1 to 7.1.4 are ≥ 4.0 (grading system: 10)
- Subjects from section 7.1.5 to 7.2.4 are ≥ 5.0 (grading system: 10)
- Major subjects, practical subjects and thesis must get C or above.

- Have certificates of Physical Education and Military Education.
- Students studying Vietnamese program must have certificate of TOEIC 550 (or relevant)
- Students studying English program must have certificate of IELTS 5.5 (or relevant)

Students who graduate will be granted Degree of Hospitality and Tourism Management of the Ministry of Education and Training.

5. Grading system

No.	Graded	Grading system 10	Letter grading system	Grading system 4
1	Pass (number of accumulated credits)	9,0 – 10	A	4,0
2		8,5 – 8,9	A-	3,7
3		7,5 – 8,4	B+	3,3
4		7,0 – 7,4	B	3,0
5		6,0 – 6,9	B-	2,7
6		5,5 – 5,9	C+	2,3
7		5,0 – 5,4	C	2,0
8	(Pass with the condition)	4,0 – 4,9	C-	1,7
9	Fail	3,0 – 3,9	D+	1,3
10		2,0 – 2,9	D	1,0
11		1,0 – 1,9	D-	0,7
12		00 – 0,9	F	00

6. Program structure

6.1. Foundational Education

6.1.1. C. Mark - V.I. Lenin Phylosophy and Ho Chi Minh's Thoughts

No.	Code	Subject name	Number of class-periods	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study
Political subjects								
1	DC107DV01	Basic principles of <i>C. Mark - V.I. Lenin</i>	90	48	42	0	5	150
2	DC105DV01	Ho Chi Minh's Thoughts	36	20	16	0	2	60
3	DC108DV01	Vietnamese Community Party's Revolution Line	56	28	28	0	3	90
Total			182	96	86	0	10	300

6.1.2. Social Science

— Compulsory

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study
	Select 2 of 4 following subjects:							
4	DC115DV01	University Education Method	42	28	0	14	3	60
5	DC116DV01	Defense Thought	42	28	0	14	3	60
6	DC117DV01	Communication skill	42	28	0	14	3	60
7	DC118DV01	Scientific Research Method	42	28	0	14	3	60
Total			168	112	0	56	6	120

6.1.3. English

- Vietnamese program

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
8	AV103DV01	EIC Pre-Int.	117	30	20	67	5	120	
9	AV104DV01	EIC Int. 1	117	30	20	67	5	120	
10	AV203DV01	EIC Int. 2	117	30	20	67	5	120	
11	AV204DV01	EIC Upper- Int. 1	117	30	20	67	5	120	
Total			552	136	148	268	26	660	

- English program

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
10	AV203DV01	EIC Int. 2	117	30	20	67	5	120	QT
11	AV204DV01	EIC Upper-Int. 1	117	30	20	67	5	120	QT
12	AV303DV01	EIC Upper-Int. 2	117	30	20	67	5	120	QT
13	AV304DV01	EIC Pre- Advanced	117	30	20	67	5	120	QT
Total			552	136	148	268	26	660	

6.1.4. Mathematics – Informatics – Natural Sciences – Technology –
Environment

– Compulsory

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study
12	TINV101DV02	General Informatics	42	18	0	24	3	90
13	Select one of the following subjects:							
	TINV202DV01	Office Informatics 2	42	14	0	28	3	90
	TINV203DV01	Spreadsheet	42	14	0	28	3	90
	TINV204DV01	Database management	42	14	0	28	3	90
	TINV205DV01	Website and graphical design	42	14	0	28	3	90

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
14	QT111DV03	Advanced mathematics	56	28	0	28	3	90	
15	QT215DV02	Theory of Probability and Statistics	42	28	0	14	3	90	
Total			266	112	0	154	12	540	

6.1.5. Physical Education: 150 class-periods, with certificate of Physical Education

6.1.6. Military Education: 165 class-periods, with certificate of Military Education

6.1.7. Awareness internship at enterprises/organizations: 8 weeks, 3 credits.

6.2. Professional Education

6.2.1. Basic Knowledge

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study
16	QT101DV01	Microeconomics	42	28	14	0	3	90
17	QT102DV01	Kinh tế vĩ mô	42	28	14	0	3	90
18	MK203DV01	Basic Marketing	42	28	14	0	3	90
19	QT106DV01	Management Studies	42	28	0	14	3	90
Vietnamese program								
20	QT216DV01	Economic Laws	42	28	14	0	3	90
21	MK209DV01	E-commerce	42	28	0	14	3	90
22	DL207DV01	Law & Legal Document Tourism - Hotel - Restaurant	42	36	6	0	3	90
23	KT204DV01	Principle of Accounting	42	28	14	0	3	90

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
	English program								
24	QT216DE01	General laws	42	20	0	22	3	90	QT
25	KT204DE01	Principle of Accounting	42	42	0	0	3	90	QT
26	MK209DE01	E-Commerce	42	35	7	0	3	90	QT
27	DL207DE01	Law & Legal Document Tourism - Hotel - Restaurant	42	36	6	0	3	90	QT
Total			294	204	76	14	21	630	

6.2.2. Core knowledge

6.2.2.1. General knowledge of the major Tourism and Hospitality

Management

- Compulsory

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
28	DL103DV01	Overview of Tourism and Hotel- Restaurant Industry	42	36	6	0	3	90	
Vietnamese program									
29	DL302DV01	Event Management	42	30	6	0	3	90	
English program									
30	DL302DE01	Event Management	42	30	6	0	3	90	QT
Total			84	66	12	0	6	180	

6.2.2.2. Core knowledge of the majors.

- Compulsory

Major of Tourism Management:

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
31	DL102DV02	Tourism Geography 1	42	28	14	0	3	90	
32	DL208DV01	Tourism Geography 2	42	28	14	0	3	90	
33	DL209DV01	History of Vietnam Culture	42	28	14	0	3	90	
	Vietnamese program								
34	DL202DV02	Tour Guide Profession 1	42	36	6	0	3	90	

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
35	DL301DV01	Tour Guide Profession 2	42	36	6	0	3	90	
36	DL304DV01	Travel product development	42	36	6	0	3	90	
37	DL402DV01	History of Civilizations	42	36	6	0	3	90	
38	DL401DV01	Tourism Planning and Environment	42	36	6	0	3	90	
	English program								
39	DL202DE02	Tour Guide 1	42	36	6	0	3	90	QT
40	DL301DE01	Tour Guide 2	42	36	6	0	3	90	QT
41	DL304DE01	Travel product development	42	36	6	0	3	90	QT

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
42	DL402DV01	History of the civilizations	42	36	6	0	3	90	QT
43	DL401DE01	Tourism planning and Environment	42	36	6	0	3	90	QT
Total			336	264	72	0	24	720	

Hotel-Restaurant management:

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
44	KS101DV01	Food Service 1	42	26	0	16	3	90	
4 5	KS203DV01	Food Service 2	42	26	0	16	3	90	
Vietnamese program									
4 6	KS201DV02	Room Division	56	30	0	26	3	90	

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
47	KS311DV01	Front Office Management	56	36	0	20	3	90	
48	KS312DV01	Cuisine knowledge and menu designate	56	36	0	20	3	90	
49	KS313DV01	Bar & beverages services	42	26	0	16	3	90	
50	KS402DV01	Managerial skills in hospitality	42	26	0	16	3	90	

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
51	KS305DV01	Food Production	56	36	0	20	3	90	
	English program								
52	KS201DE02	Room Division	56	36	0	20	3	90	QT
53	KS311DE01	Front Office Management	56	36	0	20	3	90	QT
54	KS312DE01	Cuisine knowledge and menu designate	56	36	0	20	3	90	QT
55	KS313DE01	Bar & beverages services	42	26	0	16	3	90	QT
56	KS402DE01	Managerial skills in hospitality	42	26	0	16	3	90	QT

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
57	KS305DE01	Food Production	56	36	0	20	3	90	QT
Total			392	248	0	144	24	720	

- Freely select foreign language (12 credits)

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
58	PHAP101DV01	French 1	70	20	20	30	3	90	
59	PHAP102DV01	French 2	70	20	20	30	3	90	
60	PHAP103DV01	French 3	70	20	20	30	3	90	
61	PHAP201DV01	French 4	70	20	20	30	3	90	
62	NHAT101DV01	Japanese 1	70	20	20	30	3	90	

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
63	NHAT102DV01	Japanese 2	70	20	20	30	3	90	
64	NHAT103DV01	Japanese 3	70	20	20	30	3	90	
65	NHAT201DV01	Japanese 4	70	20	20	30	3	90	
66	TQ101DV01	Chinese 1	70	20	20	30	3	90	
67	TQ102DV01	Chinese 2	70	20	20	30	3	90	
68	TQ103DV01	Chinese 3	70	20	20	30	3	90	
69	TQ201DV01	Chinese 4	70	20	20	30	3	90	
Total			280	80	80	120	12	360	

- Elective subjects (6 credits)

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
	Vietnamese program								
70	DL307DV01	Special Tourism	42	36	6	0	3	90	
71	DL308DV01	Destination Management	42	36	6	0	3	90	
72	KS303DV01	Banquet and Conference Management	42	30	0	12	3	90	
73	KS307DV01	Sales & marketing in hospitality	56	48	8	0	3	120	
74	DL309DV01	Strategic Tourism Management	42	36	6	0	3	90	

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
75	KS310DV01	Sales negotiations in tourism & hospitality	42	36	0	6	3	90	
	English program								
76	DL307DE01	Special Tourism	42	36	6	0	3	90	QT
77	DL308DE01	Destination Management	42	36	6	0	3	90	QT
78	KS303DE01	Banquet and Conference Management	42	30	0	12	3	90	QT
79	KS307DE01	Sales & marketing in hospitality	56	48	8	0	3	120	QT

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
80	DL309DE01	Strategic Tourism Management	42	36	6	0	3	90	QT
81	KS310DE01	Sales negotiations in tourism & hospitality	42	36	0	6	3	90	QT
Total			84	72	6	6	6	180	

- Project (4TC)

No.	Code	Subject name	Number of period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
	Vietnamese program								
82	DL201DV01	Project 1: Tourists's Psychology					2		
83	DL313DV01	Project 2: Project Management in Tourism and Hospitality					2		
	English program								
84	DL201DV01	Project 1: Tourists's Psychology					2		

No.	Code	Subject name	Number of period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
85	DL313DE01	Project 2: Project Management in Tourism and Hospitality					2		QT
Total							4	120	

6.2.3. Freely Supplementary Knowledge (6 credits)

Students are free to select subjects in the list of the subjects of the University that they have not studied yet. However, it is encouraged to select the following subjects:

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
86	NS207DV01	Human Resources Management	42	28	14	0	3	90	
87	MK202DV01	Customer Behavior	42	30	0	12	3	90	
88	QT104DV02	Business Ethics	42	28	0	14	3	90	
89	NS301DV01	Leadership	42	28	14	0	3	90	
Total							6		

6.2.4. Internship and Thesis

- Internship: 9 credits.
- Do thesis (if average grade TBTL ≥ 2.8): 9 credits.
- Study 9 credits of subjects following oriented industry:

+ Vietnamese program

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
<u>Tourism management</u>									
88	DL311DV01	M.I.C.E Tourism Management	56	48	8	0	3	120	
89	KS307DV01	Sales & marketing in hospitality	56	48	8	0	3	120	
90	DL403DV01	Travel Management	42	36	6	0	3	90	
<u>Hospitality and Tourism Management</u>									
88	DL311DV01	M.I.C.E Tourism Management	56	48	8	0	3	120	
89	KS307DV01	Sales & marketing in hospitality	56	48	8	0	3	120	
90	KS403DV01	Travel Management	56	48	8	0	3	120	
Total			154	132	22	0	9	330	

+ English program

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
	<u>Tourism management</u>								
88	DL311DE01	M.I.C.E Tourism Management	56	48	8	0	3	120	QT
89	KS307DE01	Sales & marketing in hospitality	56	48	8	0	3	120	QT
90	DL403DE01	Travel Management	42	36	6	0	3	90	QT

No.	Code	Subject name	Number of class-period	Theory	Exercise	Practice	Number of Credit	Self-study	Note
<u>Hospitality and Tourism Management</u>									
88	DL311DE01	M.I.C.E Tourism Management	56	48	8	0	3	120	QT
89	KS307DE01	Sales & marketing in hospitality	56	48	8	0	3	120	QT
90	KS403DE01	Finance and accounting management in hospitality	56	48	8	0	3	120	QT
Total			154	132	22	0	9	330	

7. Hung Vuong University

หลักสูตร Hospitality (Hotel-Restaurant) Management Program

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 207 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตร

ก)หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	จำนวน	59	หน่วยกิต
1) กลุ่มวิชา Marxism และแนวคิดโฮจิมินห์		15	หน่วยกิต
2) กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมนิยม และวัฒนธรรม		20	หน่วยกิต
3) กลุ่มวิชาภาษา		10	หน่วยกิต
4) กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์14			หน่วยกิต
5) กลุ่มวิชากิจกรรมพลศึกษา		5	หน่วยกิต
ข)หมวดวิชาเฉพาะ	จำนวน	133	หน่วยกิต
1) กลุ่มวิชาแกน		30	หน่วยกิต
2) กลุ่มวิชาชีพ		60.5	หน่วยกิต
3) กลุ่มความรู้เสริม		42.5	หน่วยกิต
a. หมวดการฝึกปฏิบัติงาน สอบปลายภาคหรือวิทยานิพนธ์		15	หน่วยกิต

1. Aim of the program:

The program aims to produce bachelors with political quality, professional ethics, good health; good knowledge on history, culture, social-economic and system of knowledge on tourism management, including deep skills of business administration of hotels, travel agencies, resorts; capability of setting plans, planning business strategies of enterprises, organize business serving activities for tourism and establish a new enterprise. Graduated students can work in restaurants, hotels, tourism companies.

2. Duration: 4 years

3. Total credits of the program: 207 credits and Defense education (165 class-periods), physical education (150 class-periods),

4. Participants: All Vietnamese citizens who have enough these conditions:

- Educational level: High school holders (or equivalent)
- Appearance: Male (at least 1.60 m), Female (1.52 m), no malformation
- Health: enough health as regulated by the Ministry of education and training (MOET)
- Have good communication.

5. Training process and graduating conditions

5.1. Training process

Apply the training model of academic years and combine with regulation on credit of MOET.

5.2. Graduating conditions

- No subject's mark is less than 5 points until the day of considering graduation
- Have certificates of Physical Education and Military Education.
- Participate in all programs of internship, practice and reports must be at least 5.0 points.
- Not be blamed for criminal responsibility or disciplinary types of stop studying until the day of considering graduation

6. Grading system: 10/10 for all subjects, passing mark: 5 points and above.

7. Program Structure:

Credits

7.1. Foundation Education

7.1.1. Marxism and Ho Chi Minh's Thought: 15

7.1.2. Science – Economy – Socialist – Culture:

1. Practical Vietnamese: 4

2. Vietnamese general laws: 3

3. Process of Vietnamese history	5
4. Science Research Method	2
5. Logistics	3
6. General American studies	3
7.1.3 Foreign Language (choose one of three languages):	
1. English:	10
2. Chinese:	10
3. Japanese:	10
7.1.4. Math – technology – nature sciences	
1. Advanced math:	6
2. Probability theory and Statistics	4
3. General Informatics	
- Theory:	2
- Practice:	2
7.1.5. Physical education:	5 credits (150 class-periods)
7.1.6. Military education:	160 class-period
7.2. Professional knowledge:	
7.2.1. Basic knowledge:	
1. Microeconomics:	4
2. Macroeconomics:	4
3. Basic Marketing and tourism marketing:	4
4. Principles of Accounting	3
5. Statistics	4
6. General sociology	3
7. Fundamentals of Vietnamese culture:	4
8. General Psychology and Tourists' Psychology	4

7.2.2. Professional knowledge:

1. Introduction to Tourism:	5
2. Vietnamese tourism geography:	2.5 (45 class-periods)
3. Tourism planning	3
4. Foreign language in Tourism 1:	10
5. Tourism law:	2
6. Tourism culture:	2
7. General management studies:	3
8. Travel service management:	4
9. Reception management:	3
10. Human resources management:	3
11. Financial management:	3
12. Strategy management:	3
13. Office operating management:	3
14. Room management:	2.5
15. Investment Project management:	3
16. Supervising hotel:	3
17. F&B management:	2.5
18. Product quality management:	3

7.2.3. Supplementary knowledge:

1. International tourism:	3
2. Communicative skill in tourism:	2
3. Accounting in tourism:	3
4. Ecotourism:	2.5
5. History of International civilization	4
6. Taking picture – camera (elective):	2
7. Monetary and international payments:	2
8. Foreign language in Tourism 2:	10

9. Foreign language in Tourism 3: 10
10. Activities for tourism (Procedures of Immigration or leave a country): 4
- 7.2.4. Internship on tourism destination and surveying into tourism service: 48 days
- 7.2.5. Learning internship, Final internship and final examination (or thesis):
15 credits
- 7.2.6. Final examination: C.Marx -V.I.Lenin and Ho Chi Minh's thought: 4 credits

8. HANOI UNIVERSITY OF FOREIGN STUDIES

หลักสูตร Tourism Management

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 222 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตร

ก)หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	จำนวน	102	หน่วยกิต
ข)หมวดวิชาเฉพาะ	จำนวน	120	หน่วยกิต
1) กลุ่มวิชาแกน		25	หน่วยกิต
2) กลุ่มวิชาชีพ		50	หน่วยกิต
3) กลุ่มวิชาเลือก		30	หน่วยกิต
4) กลุ่มการฝึกปฏิบัติงานและสอบปลายภาค		15	หน่วยกิต

1. Program Description

Bachelor of Tourism (BTR) with Tourism Management major at Hanoi University of Foreign Studies aims at providing students with knowledge and skills to work in a highly complete and rapid development industry - tourism and hospitality. It is the first ever undergraduate program in Vietnam which is completely delivered in English. As tourism is an integrated field of study, during this program, students will have opportunities to explore tourism and hospitality business from different angles, such as culture, geography, environment and business. The program emphasizes on developing managerial skills and knowledge focused on a long-term strategic thinking, commitment to offer high quality service, effective management and ability to meet international work force requirement. It is also the best time for students to build their technical, human and conceptual skills and critical thinking which we believe are of extremely important for their success in the future. Building up the program on a strong link between the

academic environment and the tourism business community and the cutting edge of knowledge, incorporating the latest developments and trends in both curriculum content and design allow us to help our students gain professional qualifications, further their educational and research opportunities, and achieve their career aspirations.

2. Program Structure

The program consists of 222 credit points and is divided into two blocks: Foundation Education Block and Professional Education Block.

- **Foundation Education** (Apply to Vietnamese students only)

Students have to accomplish 102 credit points from the following subjects to finish the Foundation Education.

No	Subject Code Credit	Subject Name
1	VIE 101 6	General Philosophy
2	VIE 215 8	Political Economics
3	VIE 303 4	Scientific Socialism
4	VIE 304 4	History of Vietnam Communist Party
5	VIE 405 3	Ho Chi Minh's Thoughts
6	VIE 116 3	Introductory Laws

No	Subject Code Credit	Subject Name
7	VIE 107 4	Introduction to Computer Science
8	MAT 201 6	Calculus
9	STA 201 4	Probability and Statistics
10	ENG 101 20	English I
11	ENG 102 20	English II
12	ENG 203 20	English III
13	VIE 108 5	Physical Education
14	VIE 109 165 periods	Military Education

-Professional Education

Professional Education Block consists of 120 credits in which 25 credit points from the following core subjects

No	Subject Code Credit	Subject Name
1	ECO 201 5	Microeconomics
2	ECO 302 5	Macroeconomics
3	MKT 301 5	Principles of Marketing
4	ACC 201 5	Principles of Accounting
5	ECO 303 5	Econometrics

50 credit points from the following core Financial Management major subjects

No	Subject Code Credit	Subject Name
1	MGT 201 5	Introduction to Management
2	MGT 405 5	Strategic Management
3	HRM 301 5	Human Resource Management
4	FIN 301 5	Financial Management

5	THM 301	Introduction to Tourism and Hospitality
	5	
6	THM 303	Tourism and Hospitality Marketing
	5	
7	THM 406	Tourism Psychology
	5	
8	THM 407	Festival and Event Management
	5	
9	THM 408	Tourism Policy and Planning
	5	
10	THM 413	Tourism Enterprise Management
	5	
30 credit points from the following elective subjects		
No	Subject Code	Subject Name
	Credit	
1	ACC 302	Financial Accounting
	5	
2	ACC 403	Managerial Accounting
	5	
3	CIS 301	Information System Overview
	5	
4	FIN 407	Money & Banking
	5	
5	FIN 408	Multinational Business Finance
	5	

6	FIN 409 5	Financial Derivatives
7	FIN 511 5	Financial Risk Management
8	HRM 402 5	Organizational Behavior
9	LAW 301 5	Corporate Law
10	LAW 402 5	Business Law
11	MGT 302 5	Business Communication
12	MGT 403 5	International Management
13	MGT 404 5	Management Information System
14	MKT 402 5	Consumer Behavior
15	THM 302 5	Tourism Geography
16	THM 304 5	Culture and Tourism
17	THM 405 5	Hospitality Management
18	THM 409 5	Travel Management

19	THM 410 5	Tourism and Environment
No	Subject Code Credit	Subject Name
20	THM 411 5	Destination Marketing and Management
21	THM 412 5	International Tourism

And 15 credits for Internship and Final Examination

9.Hue University

หลักสูตร Business Management (Major: Tourism Management)

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 185 หน่วยกิต
โครงสร้างหลักสูตร

ก)หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	จำนวน	69	หน่วยกิต
1) กลุ่มวิชา Marxism และแนวคิดLenin		25	หน่วยกิต
2) กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์		17	หน่วยกิต
3) กลุ่มวิชาสังคมและมนุษยศาสตร์		12	หน่วยกิต
4) กลุ่มวิชาภาษา		10	หน่วยกิต
5) กลุ่มวิชากิจกรรมพลศึกษา		5	หน่วยกิต
ข)หมวดวิชาเฉพาะ	จำนวน	98	หน่วยกิต
1) กลุ่มวิชาแกน		53	หน่วยกิต
2) กลุ่มวิชาชีพ		45	หน่วยกิต
3) หมวดการฝึกปฏิบัติงาน สอบปลายภาคหรือวิทยานิพนธ์			
		18	หน่วยกิต

No	Subject Name	Credits	Semester	No	Subject Name	Credits	Semester
A	Foundation Education			B	Professional Education		
I	C. Marx – V.I. Lenin Science	25		IV	General Knowledge	29	
1	C. Marx – V.I. Lenin Philosophy	6		1	Tourism Economics	4	5
2	C. Marx – V.I. Lenin Political Economics I	4	1	2	Marketing in Tourism	4	5
3	C. Marx – V.I. Lenin Political Economics II	4	2	3	Hospitality Management	4	6
4	Scientific Socialism	4	2	4	Travel Management	4	6
5	History of the Vietnam Communist Party	4	3	5	Restaurant Management	3	6
6	Ho Chi Minh's Thought	3	3	6	Tour Guide	3	6
II	Natural Sciences	17	4	7	Psychology and Method of Communication in Tourism	3	5
1	General	4		8	Culture and	2	5

	Informatics				Tourism		
2	Advanced Math 1	3	2	9	Scheme for Major Subject	2	7
3	Advanced Math 2	3	1	V	Supporting Subjects	33	
4	Environmental Science	3	1	1	Electronic Commerce	2	4
5	Probability Theory and Mathematical Statistic	4	2	2	Environmental Economics	3	5
III	Social Sciences and Humanities	12	3	3	International Economics	3	4
1	General State and Law	3		4	Tourism Statistics	3	6
2	Psychology	3	1	5	Enterprise Accounting	3	6
3	Economic Law	3	2	6	Business Analysis	3	7
4	History of Economic Theories	3	4	7	International Commercial Skills	3	7
IV	Non-Professional Foreign Language	10	4	8	Setting up and managing investment project	3	6

1	Foundation English	10		9	Principles of Economic Statistics	3	4
VI	Physical Education	5	1,2,3	10	Development Economics	2	5
VII	Military Education	Period-class		11	Finance - Monetary	3	4
B	Professional Education			12	Quality Management	2	5
I	Basic knowledge of professional education block	8		C	Internship and Graduation		
1	Microeconomics I	4	2	I	Internships	8	
2	Macroeconomics I	4	3	1	Learning Internship	3	7
II	Basic knowledge of group of fields of study	12		2	Final Internship	5	8
1	Foundation Marketing	4	4	II	Thesis (or Final Examination)		
2	Principles of Accounting	4	3	1	Thesis; Final Examination	10	8
3	Econometrics	4	4	2	Final Examination of Marxist – Leninist Science	Considering Graduation's requirement	

III	Basic knowledge of the major	16					
1	Management Studies	4	3				
2	Strategic Management	4	5				
3	Human Resource Management	4	5				
4	Financial Management	4	6				
Total: 185 Credits							

10. National Economics University

หลักสูตร Hospitality and Tourism Management

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 244 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตร

ก)หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	จำนวน	64	หน่วยกิต
1) กลุ่มวิชาบังคับโดยกระทรวงศึกษาธิการและฝึกอบรม			52 หน่วยกิต
2) กลุ่มวิชาบังคับโดยมหาวิทยาลัย			6 หน่วยกิต
3) กลุ่มวิชาเลือกโดยคณะฯ			6 หน่วยกิต
4) กลุ่มวิชาภาษา			10 หน่วยกิต
5) กลุ่มวิชากิจกรรมพลศึกษา			5 หน่วยกิต
ข)หมวดวิชาชีพ	จำนวน	160	หน่วยกิต
ค)หมวดการฝึกปฏิบัติงาน สอบปลายภาคหรือวิทยานิพนธ์	จำนวน	20	หน่วยกิต

1. Aim of the program

The program aims at training business carders for national economy in general and Tourism industry in particular, meeting the following requirements:

- + Have a broad knowledge on economic management, management and especially on Hospitality and Tourism Management.
- + Have good virtuous character, be loyal to the motherland; know how to apply creatively and productively policies of The Community and State in practice.
- + Have good health and complete tasks.

2. Attained skills: With the accomplished knowledge, graduated students are able to combine theory and practice in setting up plans and business strategies; analyzing business activity; managing technological infrastructure; managing human resources;

managing finance, managing marketing, etc. in travel agencies, hotels, restaurants and other service enterprises. Moreover, the students can research in Institute of Tourism.

3. **Working place:** After graduating, the students are able to work in tourism-related enterprise such as Travel agencies, Hotels-Restaurants and others. Moreover, the students can research in Institute of Economics and Tourism as well as tourism institutions.

4. Program Structure

No.	Subject Name	Number of credit
A	Foundation Education	64
	<i>Compulsory subjects (by the Ministry of Education and Training - MOET)</i>	52
1	C. Mark - V.I. Lenin Philosophy	6
2	C. Mark - V.I. Lenin Political Economics	8
3	Scientific Socialism	4
4	History of Vietnam Communist Party	4
5	Ho Chi Minh's Thoughts	3
6	Foreign Language	10
7	Advanced Mathematics	6
8	Probability Theory and Statistics	4
9	General Law	3
10	General Informatics	4

No.	Physical Education Subject Name	Number of credit
	<i>Compulsory section (by the university)</i>	6
1	Sociology	3
2	Economical History	3
	<i>Elective part (by the faculty)</i>	6
1	The history of Economic theories	3
2	Tourism Geography	3
B	Professional Education	115
	<i>Compulsory section of the professional education and major</i>	20
1	Microeconomics	4
2	Macroeconomics	4
3	Basic Marketing	4
4	Principles of Accounting	4
5	Statistics	4
	<i>Professional Knowledge Supplementary for the major</i>	35
	<i>Majoring knowledge (by MOET)</i>	12
1	Management Studies	3
2	Strategic Management	3
3	Human Resources Management	3
4	Financial Management	3
	<i>Supplementary professional knowledge</i>	23
	<i>Compulsory section of the university</i>	8

1	English for Economics and Business	8
	<i>Elective section (of the faculty)</i>	15
1	Tourism Statistics	3
2	Applied Informatics	4
3	Tourism English	8
C	Professional and Supplementary Professional Knowledge (selected by the faculty)	45
	<i>Professional knowledge</i>	24
	<i>Theoretical knowledge</i>	8
1	Tourism Economics	4
2	Psychology and Behaved Communicative Art in Tourism	4
	<i>Professional education</i>	16
1	Travel Management	6
2	Hospitality Management	6
3	Tourism Marketing	4
	<i>Major 's supplementary knowledge</i>	21
1	Tourism Service Quality Management	3
2	Tourism Culture	3
3	Tour Guiding	4
4	Information System Management in Tourism	3
5	Technology for Hotel-Restaurant	4
6	International Payment in Tourism	2
7	Meetings Management	2

8	Environment and Ecotourism	2
9	World Civilization History	2
10	Law in Tourism Business	2
	Internship and Thesis (or Final Examination)	20
	<i>Essay and Project</i>	5
1	Philosophical Essay (assignment)	1
2	Project on Political Economics	2
3	Project on Tourism Economics	2
	<i>Internship: 15 weeks</i>	5
1	Stage 1: 6 weeks (semester 7)	2
2	Stage 2: 9 weeks (semester 8)	3
	<i>Thesis or Final Examination</i>	10
1	Final Examination 1 1. Travel Management 2. Tourism Economics	5
2	Final Examination 2 1. Hospitality Management 2. Tourism Marketing	5
or	Thesis	10

11. Nha Trang University

หลักสูตร Tourism Management

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 212 หน่วยกิต

* VOLUME OF EDUCATION:

- Education Program includes 212 Credits except for Physical Education (5 Credits) and Military Education (165 class-periods).

1.1. General Education

2.1.1. Marxism – Leninism and Ho Chi Minh's thought

- Compulsory Subjects

1. C. Marx – V.I. Lenin Philosophy
2. History of the Vietnamese Communist Party
3. Ho Chi Minh's Thought
4. C. Marx – V.I. Lenin Political Economics I
5. C. Marx – V.I. Lenin Political Economics II
6. Scientific Socialism

- Elective Subjects:

1. History of Philosophy
2. History of Economic Theories

2.1.2. Social Sciences and Humanities

- Compulsory Subjects

1. General Laws
2. Introduction to Logics

- Elective Subjects:

1. Fundamentals of the Vietnamese Culture
2. Drafting Scientific Documents in Vietnamese
3. Introduction to State Administration

2.1.3. Foreign Language

1. English 1
2. English 2
3. English 3
4. Tourism English 1
5. Tourism English 2

2.1.4. Mathematics – Informatics – Natural Sciences – Technology - Environment

- Compulsory Subjects

1. Algebra
2. Analysis
3. General informatics
4. General Informatics Lab
5. Applied Informatics
6. Probability Theory and Mathematical Statistic
7. Ecology and Environment

- Elective Subjects:

1. Linear Programming

2.1.5. Physical Education

1. Running
2. Swimming
3. Weight-pushing, Long - Jump
4. Volleyball
5. Football

2.1.6. Military Education

1. Military Education 1
2. Military Education 2
3. Military Education 3

2.2. Professional Education

2.2.1. Foundation Knowledge

- Required Subjects

1. Microeconomics 1
2. Macroeconomics 1
3. Econometrics
4. Management Studies
5. Basic Marketing

- Elective Subjects:

1. Development Economics
2. Tourism Geography

2.2.2. Major's Knowledge

2.2.2.1. General Knowledge

- Compulsory Subjects

1. Business Analysis
2. Management Accounting
3. Financial Accounting
4. Investment Project Planning and Evaluating
5. Economic Forecasting
6. Economic Law
7. Principles of Economic Statistics
8. Principles of Accounting
9. Foreign Trade Professional Competence

- Elective Subjects:

1. Finance - Money
2. Communication Skills
3. International Payments
4. Fishery Economics
5. Management Accounting

2.2.2.2. Specialized Knowledge

- Compulsory Subjects

1. Marketing Management
2. Management Information System
3. Commercial Management
4. Quality Management
5. Human Resources Management
6. Comprehensive Corporate Management
7. Psychology of Tourist and Guiding Method
8. Trade and Tourism Accounting
9. Financial Management
10. Reception Management
11. Strategic Management
12. Major exercise of Strategic Management
13. Travel Management
14. Restaurant Management
15. Hotel Management
16. Food Processing Management

- Elective Subjects:

1. Risk Management and Business Insurance
2. International Business Management
3. National and International Tourism Laws

2.2.3 Learning Internship

2.2.4. Internship and Thesis (or Final Examination)

- Marxism-Leninism & HCM's Thought Examination
- Thesis
- Students who do not meet the requirement of doing thesis have to:

- Final Special Subject + 2 Final Exam Papers
- Microeconomics + Macroeconomics
- Hotel Management + Restaurant Management

2. Teaching schedule:

	Subject Name	Credits	Notes
Semester I	A. Compulsory Subjects	19	
	1. C. Marx – V.I. Leninist Philosophy	6	
	2. General Laws	3	
	3. Algebra	2	
	4. General Informatics	3	
	5. General Informatics Lab	1	
	6. English 1	4	
	7. Military Education 1		3 Credits
	8. Running 100m, 800m and 1500m		1 Credit
	B. Elective Subjects	6	
	1. History of Philosophy	3	
	2. History of Economic Theories	3	
	3. Fundamentals of the Vietnamese Culture	3	
	4. Drafting Scientific Documents in Vietnamese	2	
Semester II	A. Compulsory Subjects	19	
	1. Analysis	4	
	2. C. Marx – V.I. Lenin Political Economics 1	5	
	3. C. Marx – V.I. Lenin Political Economics 2		
	4. English 2	3	
	5. Microeconomics 1		
	6. Military Education 2	3	
7. Swimming	4		

	B. Elective Subjects	6	3 Credits
	1. Fundamentals of State Administration	3	1 Credit
	2. Introduction to Logics	3	
	3. Ecology and Environment	3	
	4. Tourism Geography	3	
Semester III	A. Compulsory Subjects	27	
	1. English 3	3	
	2. Scientific Socialism	4	
	3. Macroeconomics 1	4	
	4. Probability Theory and Mathematical Statistic	4	
	5. Management Studies	4	
	6. Basic Marketing	4	
	7. Tourism Economics		1 Credit
	8. Military Education 3		1 Credit
	9. Weight-pushing, Long - Jump	3	
	B. Elective Subjects:	3	
	1. Linear Programming	3	
	2. Development Economics		
Semester IV	A. Compulsory Subjects	26	
	1. History of the Vietnam Communist Party	4	
	2. Econometrics	4	
	3. Economic Law	4	
	4. Principles of Economic Statistics	4	
	5. Principles of Accounting	4	
	6. Marketing Management	3	
	7. Tourism English 1	3	
	8. Volleyball and Football	3	

	B. Elective Subjects:	3	
	1. Management Accounting	3	
	2. National and International Tourism Laws	3	
	3. Stock Market	2	
Semester V	A. Compulsory Subjects	22	
	1. Communication Skills	3	
	2. Ho Chi Minh's Thought	3	
	3. Business Analysis	4	
	4. Tourism English 2	3	
	5. Commercial Management	3	
	6. Quality Management	3	
	7. Human Resources Management	4	
	B. Elective Subjects:	7	
	1. Finance - Money	4	
	2. Applied Informatics	4	
	3. International Payments	3	
	4. International Business Management	3	
Semester VI	A. Required Subjects	26	
	1. Economic Forecasting	3	
	2. Reception Management	2	
	3. Trade and Tourism Accounting	4	
	4. Management Information System	4	
	5. Psychology of Tourist and Guiding Method	2	
	6. Comprehensive Corporate Management	3	
	7. Restaurant Management	4	
	8. Food Processing Management	4	
	B. Elective Subjects:	4	
	1. Risk Management and Business Insurance	4	

	2. Fisheries Economics	3	
Semester VII	A. Required Subjects	25	
	1. Financial Management	4	
	2. Hotel Management	5	
	3. Investment Project Planning and Evaluating	3	
	4. Strategic Management	4	
	5. Major exercise of Strategic Management	1	
	6. Travel Management	3	
	7. Learning Internship	5	8 Weeks
Semester VIII	Graduation	18	
	- Marxism-Leninism & HCM's Thought	3	15 weeks
	Examination	15	10 weeks
	- Thesis		
	-Students who don't meet the requirement of doing thesis have to:	5	
		5	
	- Final Special Subject	5	
	- Microeconomics - Macroeconomics		
	- Hotel Management and Restaurant Management		
		212	

12. Thai Nguyen University of Economics and Business Administration (TUEBA)

หลักสูตร Hospitality and Tourism Management

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 127 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตร

ก)หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	จำนวน	35	หน่วยกิต
1) กลุ่มวิชา Marxism และแนวคิดโฮจิมินห์		10	หน่วยกิต
2) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์		4	หน่วยกิต
3) กลุ่มวิชาภาษา		9	หน่วยกิต
4) กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม		12	หน่วยกิต
5) กลุ่มวิชากิจกรรมพลศึกษา		3	หน่วยกิต
ข)หมวดวิชาเฉพาะ	จำนวน	80	หน่วยกิต
1) กลุ่มวิชาแกน		27	หน่วยกิต
2) กลุ่มวิชาชีพ		53	หน่วยกิต
-กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ		25	หน่วยกิต
-กลุ่มวิชาชีพเฉพาะสาขา		28	หน่วยกิต
ค)หมวดการฝึกปฏิบัติงาน สอบปลายภาคหรือวิทยานิพนธ์		10	หน่วยกิต
ง)Learning practice		2	หน่วยกิต

1. Aim of the program

To produce Bachelors of Business Administration with good political character, ethics and health; basic knowledge of socio-economic, business administration, skills on management of hospitality and tourism service enterprises; ability of planning policies, strategies, business plans; the way to organize business activities and set up a new

business. Graduated students will work in enterprises of service, tourism, hospitality, etc.

2. Duration: 4 years

3. Total number of credits: 127 credits

Learning practice: 2 credits

Internship and Thesis: 10 credits

4. Participants: pupils graduating High Schools

5. Training process and Graduation requirements

Graduated students will be provided with Degree of Bachelor of Business Administration majoring in Hospitality and Tourism Management when they complete 127 credits.

6. Grading scale: 10

7. Program structure

7.1. *Foundation Education: 35 credits + Physical Education + Military Education*

1.1. Foundation Education: (35 credits)

1.1.1. Principles of C. Mark - V.I. Lenin and Ho Chi Minh's Thoughts

No.	Subject Name	Number of Credit
1	Basic principles of CMark - V.I. Lenin	5
2	Ho Chi Minh's Thoughts	2
3	Vietnamese Revolution Line	3
	Total	10
1.1.2. Social Sciences		
<i>Compulsory</i>		
No.	Subject Name	Number of Credit
1	General Law	2
2	General Psychology	2
	Total	4

1.1.3. Literature - Art: None		
No.	Subject Name	Number of Credit
1.1.4. Foreign Language		
1	English I	3
2	English II	3
3	English III	3
	Total	9
1.1.5. Mathematics – Informatics – Natural Sciences – Technology – Environment		
No.	Subject Name	Number of Credit
1	Advanced Mathematics	4
2	Probability Theory and Statistics	3
3	General Informatics	3
4	Linear Programming	2
	Total	12

1.1.6. Physical Education		
No.	Subject Name	Number of Credit
1	Physical Education	3
	Total	3
1.7. Military Education		
1	Military Education	165
	Total	165

7.2. Professional Education: 80 credits

7.2.1. Basic Knowledge

- Basic knowledge of Professional Education Block:

No.	Subject Name	Number of Credit
1	Microeconomics	3
2	Macroeconomics	3
	Total	6

- Basic knowledge of the discipline:

No.	Subject Name	Number of Credit
1	Basic Marketing	3
2	Principle of Accounting	3
3	Statistics	3
4	The history of Economic theories	2
5	Optimal Methods in Economics	2
6	Advanced Informatics	3
7	Principles of Economic Statistics	3
8	Finance – Monetary	2
	Total	21

7.2.2. Core Professional Knowledge:

- General knowledge of the major: 25 credits

No.	Subject Name	Number of Credit
1	Economic State Management	2
2	Economic Law	3
3	Management Studies	2
4	Business Activity Analysis	3
5	Enterprise Statistics	2
6	Management Accounting	3
7	Management Psychology	2
8	Project Management	2
9	E-commerce	2
10	Professional English I	2
11	Professional English II	2
	Total	25

- Core professional education: 28 credits

+ Compulsory section

No.	Subject Name	Number of Credit
1	Tourism Economics	3
2	Hospitality Management	3
3	Travel Management	3
4	Tourism Marketing	2
5	Tour Guide	2
6	Technology for Hotel-Restaurant	2
7	Tourism Service Quality Management	2
8	Strategic Management	2
9	Financial Management	2
10	Human Resources Management	2
11	International Payment in Tourism	2
	Total	24

- Elective section: Select 6 credits from No.1 to No.6.

No.	Subject Name	Number of Credit
1	Festival and Event Management	2
2	Financial Accounting	2
3	Business Ethics and Business Culture	2
4	Communicative and Behavior Art and in Tourism Business	2
5	Economies Development	2
6	International Business	2
7	Science Research Methods	2
8	Information System in Tourism Management	2
9	Commerce Management	2
10	Marketing Research	3
11	Public Relation	2
12	General Management	3

7.2.3 Internship and Thesis (or Final Examination): 10 credits

- Internship: 4 credits

- Thesis: 6 credits

Students who do not do thesis have to accumulate more 6 credits from No.7 to No.12.

13.

UNIVERSITY OF ECONOMICS - DA NANG UNIVERSITY
FUCULTY OF COMMERCE – TOURISM

71 Ngu Hanh Son, Da Nang City, Tel: 0511.3836935

Website: www.due.edu.vn

INTRODUCTION TO
MAJOR OF TOURISM – SERVICE MANAGEMENT

Field of study	Business Administration			
Major	Tourism – Service Management			
Training level	Undergraduate	Type of training	Regular	Block
Form of training and duration	Credit statute, 3 - 6 years			A

1. Aim of the program

The program of Tourism and Service Management will produce students who are able to organize and implement professions of business administration in enterprises in general and service ones in particular.

Specifically, students graduating this major are able to select information, analyze, make decision and organize starting-up activities, direct for a long-time as well as business professions for a short-time in service enterprises in general and especially in enterprises trading in accommodation, restaurant and travel agency services.

2. Areas that students can work for after graduation

Students graduating Tourism-Service management can work in enterprises (both domestic and abroad) trading in tourism and service as well as professional management organizations such as:

- Enterprises trading in tourism and service
- Research Institutes
- State-management organizations of tourism
- Institutions training tourism professionals
- Etc.

3. Teaching and learning method

Students are learned by credit statute. The program is structured by unit of study. Learning process is the learner's accumulation by each unit of study. This is a flexible training process, let learners build the route of knowledge accumulation suitable to each individual's ability and condition by unit of study. Students are examined to graduate when they accumulate enough number of units of study as regulated.

This program also allows learners transfer their major easily. Students study major of Tourism and Service Management can accumulate some more units of study to be granted the Degree of other majors easily such as

General Management, Financial Management, Marketing Management, Commerce Management, International Business Management and so on.

Students are provided with modern teaching method that heightens initiative and active of the learners. Beside learning theory at university, students will be attended outdoor activities and visited tourism-service enterprises, listened to practical professors' talk on special subjects and practice at enterprises and long-time picnic and so on.

4. Learning ability after graduation

In order to meet the expectation of continuing to learn after graduation, the program is structured to allow students to be able to pursue master programs, doctor programs under Business Administration field of study in both domestic and abroad. Besides, students can register to pursue the program that grants dual degree through in-service training type at the university or other universities.

THE CURRICULA MAJORING IN TOURISM-SERVICE MANGEMENT

No.	Subject Name
I. Foundation Education	
1	C. Mark - V.I. Lenin Philosophy
2	C. Mark - V.I. Lenin Political Economics
3	Scientific Socialism
4	History of Vietnam Communist Party
5	Ho Chi Minh's Thoughts
6	Sociology
7	General Laws
8	Economic Laws
9	Management studies
10	General Foreign Language
11	Advanced Mathematics
12	Probability theory and Statistics
13	General Informatics
14	Quantitative method in economics

No.	Subject Name
3/ Supplementary	
33	Financial Accounting
34	Managerial Accounting
35	Marketing research
36	Business statistics
37	Restaurant management
38	Supply-chain management
39	Psychology and communicative art in tourism business
40	History of Vietnamese Culture
41	Organizing tourism territory
42	English in Tourism
43	System of managerial informatics
4/ Elective subjects (select 2 subjects)	
44	Event and Festival Management

15	Physical Education
16	Military Education
II. Professional Education	
1/ Basic Knowledge	
17	Microeconomics
18	Macroeconomics
19	Principles of Accounting
20	Basic Marketing
21	Statistics
2/ Core knowledge	
22	Management Studies
23	Human Resources Management
24	Financial Management
25	Marketing management
26	Strategic Management
27	Project Management

45	Tour guide
46	Serving process for Hospitality
47	Public Economics
III. Project, Essay and Major exercise	
1	Project: Principle of tourism business
2	Essay: Strategic management
3	Major exercise - Marketing research - Accomodation management - Travel agency management
4	Out-door activity
IV. Graduation	
Option 1:	
Special Subject and Final Examination	
1	Defense of special subject
2	Final examination: - Professional competence I: Principle of

29	Accommodation Management
30	Travel Management
31	Service Marketing
32	Principle of tourism business

	management. - Professional competence II: Accommodation management and Travel mangement.
	Option 2: Thesis defense

14. Ho Chi Minh University of Economics

หลักสูตร Tourism Management

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 180 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตร

ก)หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	จำนวน	64	หน่วยกิต
ข)หมวดวิชาเฉพาะ	จำนวน	116	หน่วยกิต
1) กลุ่มวิชาแกน		20	หน่วยกิต
2) กลุ่มวิชาชีพ		81	หน่วยกิต
-กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ		57	หน่วยกิต
-กลุ่มวิชาชีพเฉพาะสาขา		24	หน่วยกิต
-การฝึกปฏิบัติงาน สอบปลายภาคหรือวิทยานิพนธ์		15	หน่วยกิต

I. Aim of the program:

This program aims at training students who able to work in two basic fields of tourism that are Travel and Hotel/Restaurant. The detail objectives of curricula are to help the students:

- o Understand management models in tourism and the professional structure of each management field.
- o Identify types of organizations and stakeholders participating in tourism.
- o Segment tourism market, understand demands and supplying types in tourism.
- o Thoroughly understand types of new technology applied in tourism field and the way of integrating into international tourism business community.
- o Analyze customs, general rule and their origin.
- o Know how to develop business initiatives, plan and organize to implement and control.
- o Know how to investigate and research market, analyze and measure decisions.
- o Have communicative skills and retain service rules for tourists.

II. Program structure

The program consists of 180 credits, exclude Physical education (5 credits) and Military education (165 class-periods).

Duration: 4 years.

No.	Subject Name	Number of credit
1. Foundation education		64
1.1	Advanced Mathematics	6
1.2	C. Mark - V.I. Lenin Philosophy	6
1.3	General Law	3
1.4	Probability Theory and Statistics	4
1.5	C. Mark - V.I. Lenin Political Economics	8
1.6	General Informatics	4
1.7	Scientific Socialism	4
1.8	History of Vietnam Communist Party	4
1.9	Ho Chi Minh's Thoughts	3
1.10	Foreign Language (English)	10
1.11	International Economics	3
1.12	Linear Programming	3
1.13	Monetary Financial Theory	3
1.14	Development Economics	3
1.15	Physical Education	5
1.16	Military Education	165 period [*]

2. Professional Education		116
2.1 Basic knowledge of professional education block		8
2.1.1	Microeconomics	4
2.1.2	Macroeconomics	4
2.2 Basic knowledge of the field of the study		12
2.2.1	Statistics	4
2.2.2	Basic Marketing	4
2.2.3	Principles of Accounting	4
2.3 Major's knowledge		37
2.3.1	Management Studies	4
2.3.2	Strategic Management	4
2.3.3	Human Resources Management	4
2.3.4	Financial Management	4
2.3.5	Organizational Behavior	3
2.3.6	Marketing Management	3
2.3.7	Quality Management I	3
2.3.8	Research Method in Business	3
2.3.9	International Management	3
2.3.10	Risk Management	3
2.3.11	Business Communication	3
2.4 Supplementary knowledge		20
2.4.1	Economical Law	3
2.4.2	Stock Market	3
2.4.3	Professional Foreign Language	8

2.4.4	International Payment	3
2.4.5	Management Accounting	3
2.5 Core Professional knowledge (*)		24
2.6 Internship and Thesis/ Final Examination		15

(*) Professional training program:

No.	Subject Name	Number of credit
2.5 Professional knowledge		24
1	Tourism Management	3
2	Hospitality Management	3
3	Restaurant Management	3
4	Travel Management	3
5	Festival and Event Management	3
6	Transportation Management	3
7	Tourism Area and Ecotourism	3
8	Tourism Marketing	3

15. University of Commerce

หลักสูตร Hospitality and Tourism Management

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 130 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตร

ก)หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	จำนวน	31	หน่วยกิต
ข)หมวดวิชาเฉพาะ	จำนวน	99	หน่วยกิต
1) กลุ่มวิชาแกน		32	หน่วยกิต
2) กลุ่มวิชาชีพ		39	หน่วยกิต
3) กลุ่มวิชาเสริม		13	หน่วยกิต
4) การฝึกปฏิบัติงาน สอบปลายภาคหรือวิทยานิพนธ์		15	หน่วยกิต

1	Foundation Education	31 credits			
1.1	Compulsory subjects	29	10	Method of study university	1
1	Basic principles of C. Mark - V.I. Lenin 1	2	11	Method of self-research and creation	1
2	Basic principles of C. Mark - V.I. Lenin 2	3	2	Professional education	99
3	Ho Chi Minh's Thoughts	2	2.1	Basic knowledge of the professional education	32
4	Vietnam Communist Party's Revolution Line	3	2.1.1	<i>Compulsory subjects</i>	27
5	General Laws 1.2	2	1	Microeconomics 1.3	3
6	Introduction to English (French, Chinese)	1	2	Macroeconomics 1.3	3
7	English skill (French, Chinese) 1.1	2	3	Basic Marketing 1.3	3
8	English skill (French, Chinese) 1.2	2	4	Principle of Accounting 1.3	3
9	English skill (French, Chinese) 1.3	2	5	Statistics	3
10	Advanced Mathematics 1	2	6	Economics of service and tourism enterprises	2
11	Advanced Mathematics 2	2	7	Introduction to Finance-Monetary 1.2	2
12	Theory of Probability and Statistics 1.3	3	8	Basic E-commerce	2
13	General Informatics	3	9	Overview of Tourism 1.2	2

1.2	Elective subjects		2	10	English skill (French, Chinese) 1.4	2
1.2.1	Select 1 credit out of subjects of knowledge development as follows:			11	English skill (French, Chinese) 1.5	2
1	History of Vietnamese economy		1	2.1.2	<i>Elective subjects</i>	5
2	General Sociology		1	2.1.2. 1	Select 3 credits out of subjects of knowledge development as follows:	
3	General Psychology		1		Package 1	
4	General commerce economics 1.1		1	1	Method of Economic Mathematics 1.3	3
5	Environmental Economics 1.1		1		Package 2	
6	WTO-Organizations and basic principles		1	1	Principle of Economic Statistics 1.2	2
1.2.2	Select 1 credit out of subjects of skill development as follows:			2	International Economics 1	1
7	Practice of Office informatics 1		1		Package 3	
8	Practice of communicating English I.1		1	1	Technology management	2
9	Presenting skill		1	2	Commerce overview of property right activities	1
	Package 4			6	Marketing Management 1.2	2
1	Stock market 1.2		2	7	Logistics Management in tourism business	1
2	Commerce overview of investment activities		1	8	Management information system 1.2	2

	Package 5				9	Theory of processing F&B 1.1	1
1	Tourism resources		1		10	Service Quality Management	2
2	Environment and Labor safety		1		11	Economics and Commerce Laws 1.2 (Tourism)	2
3	Vietnamese Culture Basis 1.1		1		12	Operation Management in Tourism Management 1.3	3
	Package 6				13	Tourism Management 1.3	3
1	Tourism resources		1		14	Professional Management for tourism enterprises	2
2	Environment and Labor safety		1		15	Case of professional management in Tourism management	1
3	Development Economics 1		1		2.2.2	<i>Elective subjects</i>	6
2.1.2.2	<i>Select 2 credits out of subjects of skill development as follows:</i>				2.2.2. 1	<i>Select 4 credits out of the following subjects:</i>	
	Package 1					Package 1	
1	Skill of using Power Point		1		1	Marketing art	1
2	Practice of comprehensively listening foreign language 1.1		1		2	Practice of processing F&B	1
	Package 2				3	Project Management	2
1	Skill of using SPSS		1			Package 2	

2	Practice of comprehensively reading foreign language 1.1	1	1	1	Service Management 1.2	2
	Package 3			2	International Tourism Marketing	1
1	Skill of planning and researching issues	1	1	3	Service Brand-name Management	1
2	Practice of communicating foreign language 1.2	1			Package 3	
	Package 4			1	Travel Business	1
1	Science research method	1	1	2	Tourism agency business	1
2	Practice of communicating foreign language 2.2	1			Package 4	
2.2	Professional education (including major's)	39		1	Tour guide	1
2.2.1	Compulsory subjects	33		2	PR management	1
1	Management Studies 1.1	3		3	Risk management	2
2	Strategic Management 1.3	3		2.2.2. 2	Select 2 credits out of the following subjects of skill development follows:	
3	Human Resources Management 1.3	3			Package 1	
4	Financial Management 1.3	3		1	Practice of communicating foreign language	1
5	English (French, Chinese) 1.6	2		2	Selling skill	1
	Package 2				tourism) in English II	
1	Skill of trading document (in tourism) in English 1	1		1	General international business 1.2	2

2	PR skill	1	2	Real-estate business 1.2	2
	Package 3			Package 3	
1	Skill of planning market research and business (marketing)	1	1	Intellectual management	2
2	Skill of using SPSS in business data analysis	1	2	Enterprise's value analysis and evaluation	2
	Package 4			Package 4	
1	Skill of setting plan and business project	1	1	Management Psychology	2
2	Skill of analyzing and making report on researching and investigating market and business	1	2	Operation Management of International commerce	2
	Package 5			Package 5	
1	Skill of economic analysis in tourism and service enterprises	1	1	Introduction to Finance-Monetary	1
2	Practice of professionals for hospitality	1	2	Information on market and commerce	1
	Package 6		3	E-commerce Marketing 1.2	2
1	Case of tourism marketing	1		Package 6	
2	Skill of analyzing and making report on researching and investigating market and business	1	1	Supply-chain management	2

2.3	Supplementary knowledge	13	2	Internationally Financial management	2
2.3.1	Compulsory subjects	7		Package 7	
1	Foreign Language II.1	2	1	Promote and propaganda tourism destination	1
2	Foreign Language II.2	1	2	Business Communication	1
3	Service business management	2	3	International Commerce Management	2
4	Special subject and annually supplementary subject	2	2.3.2.2	Select 2 credits out of the following subjects:	
2.3.2	Elective subjects	6		Package 1	
2.3.2.1	Select 4 out of subjects of skill development as follows:		1	Practice of comprehensively listening foreign language I.2	1
	Package 1		2	Skill of Team working	1
1	Business communication	1		Package 2	
2	International Payment and Credit	1	1	Practice of comprehensively reading foreign language I.2	1
3	Stock business	2	2	Skill of doing thesis topic and special subject	1
	Package 2			Package 3	
1	Practice of reading documents (selling and advertising	2	1		
1	Practice of comprehensively reading (selling and advertising goods in tourism)				
2	Skill of investigating and sharing online information				
	Package 4				

2	Skill of searching data on network for business administration					
	Package 5					
1	Skill of presenting professional issue					
2	Skill of making managerial decision					
	Package 6					
1	Practice of comprehensively listening foreign language I.2					
2	Skill of event organization					
2.4	Internship and Graduation					
1	Final examination of 3 subjects regulated by MOET					
2	Thesis or Special subject (8 credits) and study some more subjects (5 credits)					
Total credits accumulated of the whole course: 130 credits, of which at least 96 credits of compulsory subjects						

16. Can Tho University

หลักสูตร Tourism and Service Management

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 138 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตร

ก)กลุ่มวิชาบังคับ	จำนวน	107	หน่วยกิต
ข)กลุ่มวิชาเลือก	จำนวน	31	หน่วยกิต

I. Basic Courses:

No	Semester	Code	Subject	No. of Credit	Compulsory	Compulsory Optional
1	1	HS132	Population Education & HIV/AIDS Prevention	1	x	
2	1	KT105	Principles of Management	4	x	
3	1	ML103	Vietnamese State and Law	3	x	
4	1	ML109	History of Philosophy A	3	x	
5	1	ML128	Essay on Philosophy	0	x	
6	1	ML151	Marxist-Leninist Philosophy	6	x	
7	1	TD101	Basic Athletics	1	x	
8	1	TL604	Linear Algebra B	3	x	
9	1	TN009	Differential Calculus C	3	x	
10	1	NN681	English 1	4		x
11	1	NN685	French 1	4		x
	1		Total	28	24	4
1	2	KT300	Communication Skills	1	x	
2	2	KT480	Economic Mathematics	3	x	
3	2	ML119	Political Economy A	8	x	
4	2	ML127	Essay on Political Economy A	0	x	
5	2	QS103	National Defense Education	7	x	
6	2	TN007	Probability and Statistics A	4	x	
7	2	NN682	English 2	4		x
8	2	NN686	French 2	4		x
9	2	TD118	Advanced Athletics 1	1		x
10	2	TD120	Volleyball 1	1		x
11	2	TD122	Advanced Taekwondo 1	1		x
12	2	TD124	Football 1	1		x
13	2	TD126	Table Tennis 1	1		x
14	2	TD128	Badminton 1	1		x

No	Semester	Code	Subject	No. of Credit	Compulsory	Compulsory Optional
			Total	28	23	5
1	3	KT101	Microeconomics	4	x	
2	3	KT543	Macroeconomics	4	x	
3	3	ML106	History of Economic Doctrines A	3	x	
4	3	NV613	Vietnamese Language B	2	x	
5	3	TH016	Basic Informatics (Lecturing)	3	x	
6	3	TH017	Basic Informatics (Assignment)	2	x	
7	3	GD102	Principles of Pedagogy B	2		x
8	3	GD104	Principles of Psychology B	2		x
9	3	ML112	Principles of Logics B	2		x
10	3	NN683	English 3	4		x
11	3	NN687	French 3	4		x
12	3	NV109	Communication and Media B	2		x
13	3	NV111	Documentation and Archives B	2		x
14	3	NV615	Introduction to Vietnamese Culture B	2		x
15	3	SD103	History of International Relations	2		x
16	3	SD105	Principles of Ethnography B	2		x
17	3	SD107	Population Sciences	2		x
18	3	SD111	World History B	2		x
19	3	SD113	Vietnamese History B	2		x
20	3	TD119	Advanced Athletics 2	2		x
21	3	TD121	Volleyball 2	2		x
22	3	TD123	Advanced Taekwondo 2	2		x
23	3	TD125	Football 2	2		x
24	3	TD127	Table Tennis 2	2		x
25	3	TD129	Badminton 2	2		x
			Total	32	18	14

II. Specialized Courses:

No	Semester	Code	Subject	No.of Credit	Compulsory	Compulsory Optional
1	4	LK175	Principles of Commercial Law	4	x	
2	4	KT467	Principles of Marketing	4	x	
3	4	KT554	Principles of Economic Statistics	4	x	
4	4	KT545	Finance and Money 1	3	x	
5	4	KT474	Research Methods for Economics	2	x	
6	4	KT483	Applied Informatics 1 (Lecturing)	3	x	
7	4	KT484	Applied Informatics (Assignment)	2	x	
8	4	ML125	Scientific Socialism	4	x	
9	4	NN684	English 4	4		x
10	4	NN688	French 4	4		x
			Total (Semester)		26	4
1	5	KT548	Case Study in Personnel Management	1	x	
2	5	KT461	Econometrics	4	x	
3	5	KT331	Personnel Management	3	x	
4	5	KT310	Taxation	3	x	

No	Semester	Code	Subject	No.of Credit	Compulsory	Compulsory Optional
5	5	KT391	Principles of Accounting	4	x	
6	5	KT477	Operations Research	3	x	
7	5	KT486	Organization Behaviors	3	x	
8	5	ML115	History of Vietnamese Communist Party	4	x	
9	5	NN635	English 5	4		X
10	5	NN636	French 5	4		X
11	5	KT303	International Economics	3		X
12	5	KT338	Marketing Research	3		X
13	5	KT402	Production Economics	3		X
			Total (Semester)		25	7
1	6	KT496	Case Study in Financial Management 1	1	x	
2	6	KT378	Term Paper	1	x	
3	6	KT392	International Payments	3	x	
4	6	KT450	Financial Management 1	3	x	
5	6	KT502	Strategic Management	4	x	
6	6	KT511	Tourism Economics	4	x	

No	Semester	Code	Subject	No.of Credit	Compulsory	Compulsory Optional
7	6	ML144	Ho Chi Minh's Thoughts	3	x	
8	6	SD420	History of Vietnamese and World Cultures	3	x	
9	6	NN587	English for Tourism (Level 1)	3	x	
10	6	KT304	Financial Markets	3		X
11	6	KT332	Office Management	3		X
12	6	KT413	Business Activity Analysis	3		X
13	6	KT440	Negotiation Techniques	3		X
14	6	KT441	Advertisement	3		X
15	6	KT451	Financial Accounting 1	3		X
			Total (Semester)		25	6
1	7	KT452	Tourism Marketing	3	x	
2	7	KT453	Tourist Guidance Methods	3	x	
3	7	KT464	E-Commerce	2	X	
4	7	KT471	Development Project Management	3	X	
5	7	KT512	Product, Tourist and Services Quality Management	3	X	
6	7	KT513	Hotel and Restaurant Management	3	X	

No	Semester	Code	Subject	No.of Credit	Compulsory	Compulsory Optional
7	7	KT514	Case Study in Hotel and Restaurant Management	1	X	
8	7	KT515	Tour Management	3	X	
9	7	KT516	Case Study in Tour Management	1	X	
10	7	NN588	English for Tourism (Level 2)	3	X	
11	7	LK111	Social Activity	2	X	
12	7	KT319	Enterprise Management	3		X
13	7	KT350	Managerial Accounting 1	3		X
14	7	KT417	International Business 1	3		X
15	7	KT446	Marketing Management	3		X
			Total (Semester)		27	3
1	8	KT555	Thesis	12		X
2	8	KT562	Final Paper	7		X
3	8	KT387	Advanced Business Administration	5		x
4	8	KT517	Tourist Business Organization	5		x
5	8	ML191	Marxist-Leninist Sciences and Ho Chi Minh's Thoughts 1A	4		X

No	Semester	Code	Subject	No.of Credit	Compulsory	Compulsory Optional
6	8	ML192	Marxist-Leninist Sciences and Ho Chi Minh's Thoughts 2A	4		X
7	8	ML193	Marxist-Leninist Sciences and Ho Chi Minh's Thoughts 3A	4		X
			Total (Semester)		0	16
			Total (Program)	222	168	54

2.10.แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชา

หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวกำหนดโครงสร้างหลักสูตรดังนี้

-จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 112-170.5 หน่วยกิต

-กลุ่มรายวิชา แบ่งได้เป็น 7 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มสังคมศาสตร์
2. กลุ่มวิชาภาษา
3. กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์และสถิติ
4. กลุ่มวิชาบริหารธุรกิจ
5. กลุ่มวิชาการบริการ
6. กลุ่มวิชาการท่องเที่ยว
7. กลุ่มวิชาสหวิทยาการและการฝึกงาน

หลักสูตรที่เปิดสอนทั่วไปจะมีความคล้ายคลึงกันในลักษณะรายวิชาและโครงสร้างหลักสูตร โดยทั่วไปจะเน้นการเรียนการสอนด้านทักษะการจัดการในกลุ่มรายวิชาการจัดการโรงแรม (Hotel Management) แหล่งท่องเที่ยว (Tourist Attraction Management) และการจัดการขนส่ง (Transportation Management) (Martin, 2007)

รายวิชาที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อน นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการท่องเที่ยวและบริการในภาพกว้างแต่ไม่สามารถสร้างองค์ความรู้เฉพาะในสาขาที่ตนสนใจได้ มีบางมหาวิทยาลัยเท่านั้นที่เปิดสอนวิชา ASEAN & Global Tourism, Consumer Behavior in Tourism, Managing People across Culture, Professional Ethics for Business, Leadership, Business Communication, Organizational Behavior ดังตัวอย่างหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวต่อไปนี้

1. Cambodian Mekong University

หลักสูตร Tourism (www.mekong.edu.kh)

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 112 หน่วยกิต

YEAR I FOUNDATION YEAR

<i>No</i>	<i>Semester 1</i>	<i>Credit</i>	<i>Semester II</i>	<i>Credit</i>
1	History	1.5	Khmer Literature	2
2	Computer Administration	3	Business Mathematics	3
3	General Administration	3	Intro- to Eco- (Micro)	3
4	Business English	3	Business English	3
5	Introduction to Business	1.5	Principle of Management	3
6	Principle of Accounting	3	Principle of Accounting	2
	Subtotal Credit	15	Subtotal Credit	16
	YEAR II			
<i>No</i>	<i>Semester 1</i>	<i>Credit</i>	<i>Semester II</i>	<i>Credit</i>
1	Basic Marketing	3	Marketing Management	3
2	Business Statistics (1)	3	Business Statistics (2)	3
3	Business Concepts	3	Human Resources Management	3

4	Company + Contract Law	3	Financial Management	3
5	Financial Accounting	3	Cost Accounting	3
6	Principle of Accounting	3	Principle of Accounting	3
	Subtotal Credit	15	Subtotal Credit	15
	YEAR III			
No	Semester 1	Credit	Semester II	Credit
1	Introduction to Tourism & Hospitality	3	Travel Agency Management	3
2	Tourist Safety & Security	3	Front Office Operations	3
3	Consumer Behavior in Tourism	3	Tourism Planning & Development	3
4	Tourism Marketing	3	Food & Beverage Management	3
5	Tourism Management	3	Research Methodology	3
	Subtotal Credit	15	Subtotal Credit	15

YEAR IV				
No	Semester 1	Credit	Semester II	Credit
1	Productivity & Service Quality in Tourism	3	Hospital Relationship Management	3
2	Hotel Management	3	Community Tourism Development	3
3	Tourism & Hospitality in Cambodia	3		
4	Tourism Event Management	3		
5	Tourism Law	3		
	Subtotal Credit	15	Subtotal Credit	6

2. The National Polytechnic Institute of Cambodia (NPIC)

หลักสูตร Tourism and Hospitality (www.npic.edu.kh)

GENERAL SUBJECTS

General English

Korean

Business Mathematics and Statistics

Physical Education

Music

Fine Art

Cultural and Society

Environment

BASIC SUBJECTS

Service English

MS Word and Excel

MS Power Point

Principle of Marketing

Principle of Management

Business Law (Contract Law)

Public Administration

Tourism Geography in Cambodia

Cambodia History

Art & Civilization of Cambodia

MAJOR SUBJECTS

Introduction to Tourism and Hospitality Industry

The Business of Tourism and Hospitality

Consumer Behavior for Tourism

Micro Economics

Business Techniques and Entrepreneurship
Logistic Management
Principle of Accounting
Macro Economics
Productivity and Service Quality
Financial Accounting
Communication Skills and Etiquette
Front Office Operations
Property Management Systems (Room Master 2000)
Financial Management
Menu Designs and Management
Housekeeping Operations
Airline Ticketing (Amadeus System)
Tourism Economic
Tourism Regulation and Law
Food and Beverage Operations
Business of Travel Agency Operations
Meeting, Incentives, Convention and Exhibition
Retail Liquor Operations
Accounting for Hotel and Restaurant
Eco-tourism
Tour Guide Methodology
Method of Research
Tourism and Hospitality Marketing
Travel and Tour Operations
Tourism Attraction Management
Human Resources Management
Marketing Research in Tourism

Sustainable for Tourism Planning and Development

Restaurant Management

Tourism Management

Hotel management

Thesis

3. ASIA EURO UNIVERSITY

หลักสูตร (Hotel and Tourism Management) (www.aeu.edu.kh)

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 170.5 หน่วยกิต

Year/Semester		Subjects	Sessions (1=90min)	Credits	Total hours
Year I	Semester1	- Theory of Economic FIN	2	3	48
		- Introduction to Tourism THS	2	3	48
		- Business Mathematics FIN	3	4.5	72
		- History Arts and Culture of Khmer KS	2	3	48
		- Regional Language LS	2	3	48
		- English LS	4	6	96
		- English LS	4	6	96
	Semester2	- Principles of Accounting FIN	2	4.5	72
		- Introduction to Business GBO	2	3	72
		- Reservation and Ticket Agent THS	3	4.5	72
		- Japanese Language LS	2	3	48
		- English LS	3	4.5	72
		- English LS	4	6	96
		- Business Communication GBO	4	6	96
Year II	Semester1	- Introduction to Statistic-Part one	3	4.5	72
		- Introduction to Statistic-Part two	3	4.5	72
		- R	2	3	48
		- Principle of Accounting (II) FIN	2	4.5	72
		- Microeconomics FIN	3	4.5	72
		- Tourism Attraction Management THS	2	3	48
		- Tourism Attraction Management THS	4	6	96

		- Software Application (Excel) O - English LS - Japanese LS	2	3	48	
	Semester2	- Travel Operation Management THS - Ecology of Tourism SUS - Statistic in Tourism R - General Management GBO - Japanese LS - English LS	2 1 3 2 2 2 1	3 1.5 4.5 3 3 3 1.5	48 24 72 48 48 48 48	
Year III	Semester1	- Business Law(Obligation & Contract) GBO - Hospitality Management in Tourism THS - Hotel Management THS - Principle of Marketing GBO - Human Resource Management GBO - Method of Research R	2 2 3 2 2 2	3 3 4.5 3 3 3	48 48 72 48 48 48	
		Semester2	- Computer SPSS R - Foot & Beverage Management THS - Tourism Law THS - Marketing in Tourism THS - Software Application (Access) R - Economic of Tourism FIN	2 3 2 3 2 3	3 4.5 3 4.5 3 4.5	48 72 48 72 48 72

Year IV	Semester1	- Tourism Management THS			
		- Business Technology for Tourism THS	2	3	48
		- Guiding Technique in Tourism THS	2	3	48
		- Policy Planning in Tourism THS	2	3	48
		- Develop. THS	2	3	48
		- Convention, Exhibition Meetings THS	2	3	48
	Semester2	- Research Study R			
		- Report Writing and Defend O	-	-	-
		- Review for State Exam O			

4. Phnom Penh International University

หลักสูตร Hospitality and Tourism Management (www.ppiu.edu.kh)

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 126 หน่วยกิต

Bachelor	No	Subjects	Credits
Year 1 Semester 1	1	Philosophy	3
	2	Public Administration	
	3	Computer Literacy	3
	4	Cambodian History	3
	5	Professional English Speaking I	3
		Total Credit for Semester 1	
Year 1 Semester 2	1	Math Calculus	3
	2	Cambodian Study	3
	3	Professional English Speaking II	3
	4	Introduction to Economic (Microeconomics)	3
	5	Introduction to Business	3
		Total Credit for Semester 5	

Year 2 Semester1	1	English for HTM	3
	2	Macroeconomics	3
	3	Principle of Management	3
	4	Basic Marketing	3
	5	Business Law	3
	6	Principle of Accounting	3
		Total Credit for Semester 6	18
Year 2 Semester 2	1	English for HTM	3
	2	SBM and Entrepreneurship	3
	3	Business Statistics	3
	4	Marketing Management	3
	5	Human Resource Management	3
	6	Financial Accounting	3
		Total Credit for Semester 4	18

Year 3 Semester 1	1	Business Communication	3
	2	Introduction to HTM	3
	3	Financial Management	3
	4	Marketing Research	3
	5	Organizational Behavior	3
	6	Tourism Culture & Geography	3
		Total Credit for Semester 5	18
Year 3 Semester 2	1	International Business	3
	2	ASEAN & Global Tourism	3
	3	Corporate Finance	3
	4	Operations Management	3
	5	Money and Banking	3
	6	Travel Operation Management	3
		Total Credit for Semester 6	18

Year 4 Semester1	1	Hospitality Marketing Management	3
	2	Food & Beverage Management	3
	3	Tour Production & Distribution	3
	4	Research Methodology	3
		Total Credit for Semester 7	12
Year 4 Semester2	1	Hotel and Restaurant Management	3
	2	Front Office Management	3
	3	Sustainable Tourism Practices	3
	4	Strategic Management in HTM	3
		Total Credit for Semester 8	12
		Total Credit for Bachelor of Business Administration (Major: Hospitality and Tourism Management)	126

5. SACHAK ASIA DEVELOPMENT INSTITUTE

หลักสูตร Hotel and Tourism

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 141 หน่วยกิต

Year I Semeste I

No	Subject	Credit
1	Khmer History	3
2	Mathematical Analysis	3
3	Public Administration	3
4	Introduction to Tourism	3
5	Geography of Tourism in Cambodia	3
6	English for Hotel & Tourism Industry	3

Year I Semester II

No	Subject	Credit
1	Khmer Culture & Civilization	3
2	Basic Computer	3
3	Geography	3
4	Restaurant Management	3
5	Principle Accounting	3
6	English for Hotel & Tourism Industry	3

Year II Semester I

No	Subject	Credit
1	Principle Accounting	3
2	Principle Marketing	3
3	Economic Tourism	3
4	Travel Operation Management	3
5	Tourism Management	3
6	English for Hotel & Tourism Industry	3

Year II Semester II

No	Subject	Credit
1	Financial Management	3
2	Strategy of Tourism Marketing	3
3	Psychology of Tourism	3
4	Tourism Guide	3
5	Front Office Management	3
6	English for Hotel & Tourism Industry	3

Year III Semester I

No	Subject	Credit
1	Professional Convention Organization	3
2	Food and Beverage Management	3
3	Tourism Statistics	3
4	Ticketing for Tourism	3
5	Hotel Operation	3
6	English for Hotel & Tourism Industry	3

Year III Semester II

N0	Subject	Credit
1	Tourism Impact	3
2	Introduction to Law	3
3	Human Resources Management	3
4	Public Relation & Tourism Marketing	3
5	Hotel Management	3
6	English for Hotel & Tourism Industry	3

Year IV Semester I

No	Subject	Credit
1	Sustainable Tourism Development	3
2	Tourism Destination Management	3
3	Tourism Law	3
4	Event Management	3
5	Tourism Planning & Development	3

Year IV Semester II

No	Subject	Credit
1	Tourism Business Plan	3
2	Small Business for Tourism	3
3	Thesis Preparation	3
4	Strategic Management for Tourism Hospitality Enterprises	9

6. Build Bright University

หลักสูตร Tourism Management (www.bbu.edu.kh)

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 138 หน่วยกิต

Year I

Semester I	Semester II
101 Core English I	FY206 Core English II
FY102 Khmer Studies	FY216 Environment
FY103 Public Administration	FY217 Academic Writing
FY104 Computer Basic	FY207 Philosophy
FY105 Economics	FY218 Cultural Studies

Year II

Semester I	Semester II
FY212 Geography of Tourism in Cambodia	TH303 International Geography of Tourism
FY213 Introduction to Tourism and Hospitality	TH307 Practicum (Tourism Geography & History)
TH302 Khmer Culture, Art and History	TH402 Tourism Guide
ENG373 Core English II.1	ENG476 Core English II.2
ENG374 Academic Writing for Tourism I	ENG477 Academic Writing for Tourism II
ENG375 Practicum (Tourism Geography & History)	ENG478 Cultural Studies II.2

Year III

Semester I	Semester II
TH404 Food and Beverage Management	TH503 Human Resource Management
TH509 Front Office Management	TH609 Restaurant Operation Management
TH510 Travel and Tour Operation Management	TH610 ticketing
TH512 Practicum (Restaurant Management)	TH613 Practicum (Restaurant Management)
ENG579 Core English III.1	ENG682 Core English III.2
ENG580 English for Tourism	ENG683 Translation Studies
ENG581 Communication Studies I	ENG684 Communication Studies II

Year IV

Semester I	Semester II
TH706 Research Methodology	TH702 Marketing Management
TH709 Hotel Operation Management	TH808 Resort Development and Management
TH711 Practicum (Hotel Management)	TH810 Project Paper & Professional Internship
ENG785 Core English IV.1	TH810 Project Paper & Professional Internship
ENG786 Interpretation Studies	Internship
TH811 Travel Agency Management	

7. HUMAN RESOURCE UNIVERSITY

หลักสูตร Tourism (www.hru.edu.kh)

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 123 หน่วยกิต

Year I (Foundation Year)

<i>Semester 1</i>	<i>Credit</i>	<i>Semester II</i>	<i>Credit</i>
Khmer History	1.5	Khmer Literature, Culture & Civilization	1.5
Introduction to Computer	3	Business Mathematics	3
General Administrative Affairs	3	Economics (Microeconomics)	3
Business Concepts for English Practice I	3	Business Concepts for English Practice II	3
Introduction to Business	1.5	Introduction to Basic Management	3
Basic Accounting I (Principle of Accounting)	3	Basic Accounting II (Principle of Accounting)	1.5
Subtotal Credit	15	Subtotal Credit	15

Year II

<i>Semester 1</i>	<i>Credit</i>	<i>Semester II</i>	<i>Credit</i>
Basic Marketing	3	Marketing Management	3
Business Statistics I	3	Business Statistics II	3
Business English	3	Human Resource Management	3
Company and Contract Law	3	Financial Management	3
Financial Accounting	3	Cost Accounting	3
Subtotal Credit	15	Subtotal Credit	15

Year III

Semester I	Credit	Semester II	Credit
Introduction to Tourism and Hospitality	3	Travel Agency Management	3
Tourist Safety and Security	3	Front Office Operations	3
Consumer Behavior in Tourism	3	Tourism Planning and Development	3
Tourism Marketing	3	Food and Beverage Management	3
Tourism Management	3	Research Methodology	3
Subtotal credit	15	Subtotal credit	15

Year IV

Semester I	Credit	Semester II	Credit
Productivity and Service Quality in Tourism	3	Hospital Relationship Management	3
Hotel Management	3	Community Tourism Development	3
Tourism and Hospitality in Cambodia	3	Thesis and Presentation	12
Tourism Event Management	3		
Tourism Law	3		
Subtotal credit	15	Subtotal credit	18

8. NATIONAL UNIVERSITY OF MANAGEMENT

หลักสูตร Tourism Management (www.num.edu.kh)

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 129 หน่วยกิต

Objective: With the training program of Faculty of Tourism and Hospitality, Graduates will acquires comprehensive knowledge in Economics & BA and deep knowledge in three main specialties: (1) Tourism & Hospitality Business Management, (2) Travel & Tour-Operator Business Management, and (3) Tour Guide.

YEAR 1 = 10 COURSES = 30 CREDITS							
SEMESTER I				SEMESTER II			
N°	COURSE	CREDIT	HOUR	N°	COURSE	CREDIT	HOUR
1	Khmer History	3	48	1	Culture and Civilization	3	48
2	Mathematics Analysis	3	48	2	Basic of Computer	3	48
3	History of Economic	3	48	3	Public Administration	3	48
4	Eco-Tourism	3	48	4	Geography Tourism	3	48
5	Business English I	3	48	5	Business English II	3	48

YEAR 2 = 10 COURSES = 36 CREDITS							
SEMESTER I				SEMESTER II			
N°	COURSE	CREDIT	HOUR	N°	COURSE	CREDIT	HOUR
1	Introduction to Tourism	3	48	1	Front Office Operation	3	48
2	Micro Economics	3	48	2	Macro Economics	3	48
3	Managing Tourism Services	3	48	3	Marketing Research in Tourism	3	48
4	Accounting Principle in Tourism	3	48	4	Cost Accounting	3	48
5	Business Statistics	3	48	5	Tourist Safety and Security	3	48
6	English for Tourism I	3	48	6	English for Tourism II		
7	Computer *	3	48	7	Computer *	3	48

YEAR 3 = 12 COURSES = 36 CREDITS							
SEMESTER I				SEMESTER II			
Nº	COURSE	CREDIT	HOUR	Nº	COURSE	CREDIT	HOUR
1	Financial Management in Tourism	3	48	1	Consumer Behavior in Tourism	3	48
2	Hospitality and Tourism HRM	3	48	2	Sustainable Tourism Development	3	48
3	Contract Law in Tourism	3	48	3	Tourism Regulation	3	48
4	Hotel Management	3	48	4	Travel and Tour Operation	3	48
5	Tourism Transport Management	3	48	5	Food and Beverage Management	3	48
6	English for Tourism III	3	48	6	English for Tourism IV		
7	Computer *	3	48	7	Computer *	3	48

YEAR 4 = 9 COURSES = 27 CREDITS							
SEMESTER I				SEMESTER II			
N°	COURSE	CREDIT	HOUR	N°	COURSE	CREDIT	HOUR
1	Travel Agency Management	3	48	1	Strategic Management in Tourism	3	48
2	Productivity & Service Quality	3	48	2	Tourism Events Management	3	48
3	Tourist Guide	3	48	3	Hospitality Relationship Management **	3	48
4	Tourism Planning & Development	3	48	4	Corporate Travel Management **	3	48
5	Research Methodology	3	48	5	Research Writing & Presentation ***	3	48

9. ROYAL UNIVERSITY OF PHNOM PENH

หลักสูตร Tourism Management (www.rupp.edu.kh)

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 161 หน่วยกิต

YEAR ONE					
Semester One			Semester Two		
24 Hours/Week	Code	20 Credits	24 Hours/Week	Code	20 Credits
English Language I	*	4 (2-4)	English Language II	*	4 (2-4)
Cambodian History	FGHI01	2 (2-0)	Khmer Literature	FGKL01	2 (2-0)
Introduction to Philosophy	FGPP01	2 (2-0)	Khmer Culture & Civilization	FGKL02	2 (2-0)
General and Applied Mathematics	FGMA04	2 (1-2)	Statistics	FGMA03	2 (1-2)
Computer Applications	FGCS01	2 (1-2)	Fundamentals of Environment General Biology	FGES01 FGBI01	2 (1-2)
General Geography	FGGE02	2 (2-0)	Using Library Resources Demography	FGLI01 FGGE01	1 (1-0) 1 (1-0)
Fundamentals of Sociology	FGSO01	2 (2-0)	General Psychology	FGPS01	2 (2-0)
Geography for tourism	FETO01	4 (4-0)	World History of Tourism	FETO02	4 (4-0)

YEAR TWO					
Semester One			Semester Two		
24 Hours/Week	Code	20 Credits	22 Hours/Week	Code	20 Credits
Basic Requirements			Basic Requirements		
General Language III*		2(6-0)	English Language IV*		2(6-0)
Major Courses			Major Courses		
Introduction to Travel and the Tourism System	HTO201	3(3-0)	Human Resource Management	HTO207	3(3-0)
The Cambodian Tourism Product	HTO202	3(3-0)	Information Technology for Tourism	HTO208	3(2-2)
Tourism, Government and Policy	HTO203	3(3-0)	Introduction to Sustainable Tourism	HTO209	3(3-0)
Principles of Management	HTO204	3(3-0)	Principles of Accounting for Hospitality and Tourism	HTO210	3(2-2)
Principles of Marketing	HTO205	3(3-0)	International Tourism	HTO211	3(3-0)
Tourism and the Environment	HTO206	3(3-0)	Travel Agency and Tour Operations	HTO212	3(3-0)

YEAR THREE					
Semester One			Semester Two		
20 Hours/Week	Code	21 Credits	21 Hours/Week	Code	21 Credits
Basic Requirements			Basic Requirements		
English for Tourism I*	HTO313	3(3-0)	English for Tourism II*	HTO314	3(3-0)
Major Courses			Major Courses		
Introduction to Research for Tourism	HTO301	3(2-2)	Regional Tourism Planning	HTO307	3(3-0)
Special Interest Tourism	HTO302	3(3-0)	Student Seminar Series	HTO308	3(3-0)
Marketing of Tourism Services	HTO303	3(3-0)	Visitor and Attractions Management	HTO309	3(3-0)
Strategic Tourism Management	HTO304	3(3-0)	Introduction to Cultural Heritage Tourism	HTO310	3(3-0)

YEAR THREE					
Semester One			Semester Two		
Hours/Week	20 Code	21 Credits	21 Hours/Week	Code	21 Credits
Tourism Economics	HTO305	3(3-0)	Intermediate Research for Tourism	HTO311	3(3-0)
The Transport Sector	HTO306	3(3-0)	Tourism Impact Management	HTO312	3(3-0)

YEAR FOUR					
Semester One			Semester Two		
21 Hours/Week	Code	21 Credits	Variable Hours/Week	Code	18 Credits
Major Courses			Major Courses		
Global Issues in World Tourism	HTO401	3(3-0)	Project Management	HTO408	3(3-0)
Community Based Tourism	HTO402	3(3-0)	Communication Skills for Tourism	HTO409	3(3-0)
Sustainable Tourism Development and Management	HTO403	3(3-0)	Field Research & Practicum		
Conference and Events Management	HTO404	3(3-0)	Tourism Research Project	HTO410	12

Hotel and Resort Management	HTO405	3(3-0)	OR		
Advanced Tourism Research Methods	HTO406	3(3-0)	Tourism Industry Practicum	HTO411	12
Financial Management for Tourism	HTO407	3(3-0)			

10. WESTERN UNIVERSITY

10.1.หลักสูตร Hotel and Hospitality Management (www.western.edu.kh)

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 132 หน่วยกิต

Year	N°	Semester I	Credits	N°	Semester II	Credits
Foundation Year /Year I	1	Basic English for Communication	3	1	English for Communication II	3
	2	Public Administration	3	2	History of Economics	3
	3	Cambodia History	3	3	Office Application	3
	4	Introduction to Business	3	4	Principles of Marketing	3
	5	Introduction to Tourism	3	5	Financial Mathematics	3
	6	Financial Accounting I	3	6	Financial Accounting II	3
Total :			18	Total:		18
II	1	English for Communication II	3	1	English for Communication IV	3
	2	Principles of Microeconomics	3	2	Principles of Macroeconomics	3
	3	Managerial Accounting I	3	3	Managerial Accounting II	3

	4	Principles of Management	3	4	Attraction and Destination	3
	5	Advanced Excel	3	5	Financial Management	3
	6	Applied Statistics I	3	6	Applied Statistics II	3
Total:			18	Total:		18
III	1	Khmer Culture and Civilization	3	1	Housekeeping Management	3
	2	Front Office Management	3	2	International Travel Management	3
	3	Food & Beverage Management	3	3	Strategic Management	3
	4	Business Law	3	4	Consumer Behavior	3
	5	Human Resource Management	3	5	Research Methodology	3
	6	Organizational Behavior	3			
Total:			18			15
IV	1	Managing People across Culture	3	1	Internship	
	2	International Hotel management	3	2	Comprehensive exams	
	3	Facilities	3	3	Thesis	12

		Management & Logistics				
	4	International Business	3			
	5	Hotel Management Operation	3			
Total:			15	Total:		12

10.2. หลักสูตร Tourism Management

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 141 หน่วยกิต

Year	N°	Semester I	Credits	N°	Semester II	Credits
Foundation Year /Year I	1	Introduction to Tourism	3	1	Philosophy	3
	2	Applied Mathematics	3	2	Introduction to Business	3
	3	Economic Geography	3	3	Cambodian History	3
	4	English I	3	4	English II	3
	5	Public Administration	3	5	Office Application	3
	6	Principles of Accounting I	3	6	Principles of Accounting II	3
Total :			18	Total:		18
II	1	Principles of Marketing	3	1	Khmer Culture and Civilization	3
	2	Basic statistics for Bus-Eco	3	2	English for Tourism II	3
	3	Attraction and Destination	3	3	Managerial Accounting	3

	4	Cost Management Accounting	3	4	Macroeconomics	3
	5	Microeconomics	3	5	Financial Management	3
	6	English for Tourism I	3	6	Statistics for Bus-Econ	3
Total:			18	Total:		18
III	1	Front Office Management	3	1	Housekeeping Management*	3
	2	Event Management	3	2	International Travel Management*	3
	3	Food & Beverage Management*	3	3	Strategic Management	3
	4	Human Resource Management	3	4	Entrepreneurship	3
	5	Organizational Behavior	3	5	Research Methodology	3
	6	Business Law	3	6	Travel Operation Management	3
Total:			18			18
IV	1	Leadership	3	1	Managing People across Culture*	3
	2	Internet Marketing	3	2	Comprehensive exams	

	3	International Hotel management*	3	3	Thesis and Defense	12
	4	Facilities Management & Logistics*	3			
	5	Consumer Behavior	3			
	6	Hotel Management Operation*	3			
Total:			18	Total:		15

Note: The content of the curriculum is subject to change. (*) Star means specialized course.

Elective courses:

- Geographical of Tourism
- Business Analysis in Tourism*
- Insurance
- Consumer Behavior*
- Guiding Techniques in Tour* Reservation Ticket Agent

11. The University of Cambodia

หลักสูตร Marketing and Tourism (www.uc.edu.kh)

Core Courses (3 credits each; choose six)

- ACC101: Principles of Accounting*
- BUS101: Introduction to Business*
- BUS201: Introduction to Management*
- BUS202: Information Systems in Business
- BUS203: Business Law and Policy
- BUS304: Leadership Skills
- ECN201: Principles of Economics
- FIN201: Introduction to Financial Management
- HRM201: Introduction to Human Resource Management*
- MKT201: Fundamentals of Marketing*
- ORG201: Organizational Behavior*

Major Elective Courses (3 credits each)

- BUS303: Purchasing and Operations Management*
- ITE324: E-commerce*
- MKT401: International Marketing
- MKT402: Customer Relationship Management
- MKT404: Marketing Management
- MKT405: Advertising*
- TOU301: Tourist and Customer Behavior Management
- TOU403: Food Service Management
- MKT490: Marketing Internship *or* TOU490 Tourism Internship
- MKT495: Marketing Project *or* TOU495 Tourism Project

* required for students studying for an Associate degree

12. Limkokwing University

หลักสูตร Tourism Management (www.limkokwing.net)

Year I	
Semester 1	Semester 2
Microeconomics	Business Accounting
Organizational Behaviour	Tourism Geography
Public Relations	Marketing Management for Destination & Attractions
Introduction to Tourism Management	Research & Presentation: Cross Cultural project
English for Tourism (1)	Web Design for Business
Innovative Problem Solving Skills	English for Tourism (2)
Bahasa Malaysia A / B	Moral / Islamic Studies*

Year 2	
Semester 3	Semester 4
Event Management	Professional Ethics for Business
Consumer Behavior	Strategic Marketing Management
Business Planning for Tourism Industry	Internship
Innovation IT Strategies for the Tourist Industry	Innovation Management for Sustainable Tourism
Tourism Economics	Destination Management
	Malaysian Studies

Year 3	
Semester 5	Semester 6
Managerial Accounting	Contemporary Issues in Tourism
Marketing Research	Tour Guiding
Creative Problem Solving – A Research Project 1	Creative Problem Solving – A Research Project 2
International Policies of Tourism Studies	Planning for Tourism
Leisure & Tourism Management	Ticketing & Reservation
Principles of Transport	Service Operation Management
Heritage & Cultural Tourism	

13. Panha Chiet University

หลักสูตร Hotel and Tourism

หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 129 หน่วยกิต

YEAR 1 = 10 COURSES = 30 CREDITS			
SEMESTER 1		SEMESTER 2	
Khmer studies	3	Cambodia history	3
Statistic Mathematics	3	Computer Application	3
Public Administration	3	Principle of Economic	3
English A1	3	English A 2	3
Intro. to Tourism	3	Front Office Management	3

YEAR 2= 12 COURSES = 36 CREDITS			
SEMESTER 1		SEMESTER 2	
Geography of Tourism	3	Tourism Guide	3
Contract Law	3	Psycho of Tourism	3
Khmer Culture	3	Tourism Safety & Security	3
Eco Tourism	3	Hotel Management	3
Tourism Marketing	3	Tourism Regulation	3
English for Tourism	3	English for Tourism	3

YEAR 3= 12 COURSES = 36 CREDITS			
SEMESTER 1		SEMESTER 2	
Accounting for Hotel & Tourism	3	Tourism and the Environment	3
Travel Operation Management	3	Travel and Tour Operation	3
Human Resource Management	3	F&B management	3
Hotel Operation Management	3	Hotel & Tourism Marketing	3
Tourism & Transportation Management	3	Total Quality Management	3
Language in Hospitality & Tourism	3	Business English	3

YEAR 4= 9 COURSES = 27 CREDITS			
SEMESTER 1		SEMESTER 2	
Productivity and Service Quality	3	Corporate Travel Management	3
Tourism Impact	3	Strategic Management in Hospitality	3
Travel Agency Management	3	Seminar & Practicum Training	3
Tourism Enterprise Management	3	Leadership for HR Development	3
Tourism Planning & Development	3	Research and Thesis	3

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่องการบูรณาการการเรียนรู้อัจฉริยะผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา เป็นการศึกษาวิจัยศึกษาทั้งแนวทางคุณภาพ (Qualitative research) และแนวทางปริมาณ (Quantitative research) ผู้วิจัยได้จำแนกการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

3.1. แนวทางคุณภาพ

1. การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิโดยวิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research)

1.1. รวบรวมและวิเคราะห์จากตำรา งานวิจัย และเอกสาร บทความและสิ่งตีพิมพ์ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) กลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) ความตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangements on Tourism Professional) สมรรถนะขั้นพื้นฐานของบุคลากรที่ประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวของอาเซียน (ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals: ACCSTP) การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์สถานการณ์การจัดหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาและจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของรัฐของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา และนำแนวคิดมากำหนดกรอบการวิจัย

1.2. ศึกษาหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา โดยมุ่งศึกษาการบูรณาการการเรียนรู้อัจฉริยะข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตร การกำหนดขนาดตัวอย่างของหลักสูตรที่จะใช้ศึกษาของประเทศเวียดนามและกัมพูชาในการศึกษานี้อ้างอิงแนวคิดของกาย

(Gay, L.R., 1992) ซึ่งให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับขนาดกลุ่มตัวอย่างว่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างควรมีขนาดใหญ่ แต่อย่างน้อยที่สุดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะยอมรับได้ขึ้นอยู่กับประเภทของงานวิจัย คือ งานวิจัยเชิงบรรยายใช้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 ของประชากร นักวิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างหลักสูตรที่ใช้ในการศึกษาของแต่ละประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ทั้งนี้การได้มาซึ่งหลักสูตรขึ้นอยู่กับความร่วมมือของสถาบันการศึกษาและการเผยแพร่หลักสูตรบนระบบอินเทอร์เน็ตดังนี้

ตารางที่ 3-1 การกำหนดขนาดตัวอย่างหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวที่ใช้ในการศึกษา

ประเทศ	จำนวนมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว	จำนวนตัวอย่างหลักสูตรที่ใช้ศึกษา	จำนวนตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ
ประเทศเวียดนาม	40 แห่ง	16	40
ประเทศกัมพูชา	25 แห่ง (โดยประมาณ)	13	50

2. การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิโดยวิธีการศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Research) จัดประชุมเฉพาะกลุ่ม (Focus group meeting) ซึ่งการศึกษาจะมุ่งประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว การบูรณาการการศึกษาด้านวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรและการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี นักวิจัยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Techniques) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 6-10 คน สุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิไว้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

ก. จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

ข. มีประสบการณ์การสอนในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรีอย่างน้อย 1 ปี หรือมีประสบการณ์ในการบริหารหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวหรือร่วมพัฒนาหลักสูตร

ค. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแนวคำถามในการจัดประชุม (ดังภาคผนวก ค) การวิจัยนี้จัดประชุมเฉพาะกลุ่ม (Focus-group meeting) กับกลุ่มประชากรที่จะศึกษาดังนี้

ประเทศ	สถานที่จัดประชุม	จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิร่วมให้ข้อมูล
ประเทศเวียดนาม	ครั้งที่ 1 จัดที่ Hanoi University	7 คน
	ครั้งที่ 2 จัดที่ Thai Nguyen University of Economics and Business Administration (TUEBA)	7 คน
ประเทศกัมพูชา	จัดที่ Puthisastra University กรุงพนมเปญ	12 คน

3. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอเป็นคำบรรยาย

3.2. แนวทางปริมาณ

1. การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิโดยวิธีการศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยใช้แบบสอบถาม (ดังภาคผนวก ก และ ข) ซึ่งการศึกษาจะมุ่งประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว การบูรณาการการศึกษาด้านวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรและการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี วิธีการดำเนินงานวิจัยได้กำหนดเป็นแบบแผนการศึกษาวิจัยเพื่อให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการกำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยจึงกำหนดภายใต้เงื่อนไขความพอเพียงในการวิเคราะห์ข้อมูลและช่วงเวลาที่สามารถเก็บข้อมูลภาคสนามได้ โดยใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียว (Cross-sectional approach) การกำหนดขนาดตัวอย่าง (จำนวนหน่วยตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูล) ใช้การศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (Census study) สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากอาจารย์หัวหน้าสาขาการท่องเที่ยวหรือตัวแทนหลักสูตรการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัย

ในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา รวมจำนวนหน่วยตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 48 ตัวอย่างสำหรับประเทศเวียดนามและ 22 ตัวอย่างสำหรับประเทศกัมพูชาซึ่งจะเก็บข้อมูลเฉพาะมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในเมืองท่องเที่ยว คือกรุงพนมเปญ เสียมราฐและสีหนุวิลล์เท่านั้น

2. ข้อมูลแนวทางปริมาณใช้การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติทางคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าเฉลี่ยของคำตอบ และนำเสนอผลการวิจัยโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา นำเสนอในรูปอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) และความถี่ (Frequency)

ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย วิเคราะห์หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา โดยมุ่งศึกษาการบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรและทำการวิเคราะห์เพื่อหาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา (6 เดือน)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาคสนาม (Field research) ในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา เพื่อจัดประชุมเฉพาะกลุ่ม (Focus group meeting) และเก็บแบบสอบถามกับกลุ่มประชากรที่จะศึกษา (1 เดือน)

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลปฐมภูมิ (2 เดือน)

ขั้นตอนที่ 4 เขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ (3 เดือน)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและผลการสำรวจจากแบบสอบถาม และการจัดประชุมกลุ่ม (Focus group meeting) จากกลุ่มตัวอย่างในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาเพื่อศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว แนวทางบูรณาการการศึกษาระหว่างวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา และแนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ออกตามการศึกษา ดังนี้

4.1. ผลการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research)

จากการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร เช่น ตำรา งานวิจัย และเอกสาร บทความ และสิ่งตีพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา โดยมุ่งศึกษาสถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาและจุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตร โดยแบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา
2. จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา

3. การบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา

4.1.1. การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชา

4.1.1.1. สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชา

ประเทศกัมพูชาเป็นประเทศสมาชิกในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีความเติบโตทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางการเมือง การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 3 ของประเทศ รองจากภาคอุตสาหกรรมเกษตรและอัญมณี ในปีค.ศ.2010 ประเทศกัมพูชาต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนประเทศกัมพูชามากกว่า 2 ล้านคน และคาดว่าจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้นในแต่ละปีประมาณร้อยละ 20-30 รัฐบาลคาดการณ์ว่าการท่องเที่ยวจะนำรายได้เข้าสู่ประเทศสูงถึง 1,705 ล้านดอลลาร์ ในปี 2018 และจะทำให้มีการจ้างงานสูงถึง 1,121,000คน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.7 ของการจ้างงานทั้งหมด (World Travel & Tourism Council, 2008) จากอัตราการการเติบโตทางการท่องเที่ยวที่กล่าวมาข้างต้น ประเทศกัมพูชาจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาขีดความสามารถของประชากรเพื่อตอบสนองความต้องการของภาคการบริการและการท่องเที่ยวทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งเป็นความท้าทายของรัฐบาลกัมพูชาในการพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการให้บริการที่มีคุณภาพ (Quality service) ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้เมื่อมีบุคลากรที่มีความรู้และได้รับการอบรมมาเป็นอย่างดี (ADB, 2005)

การศึกษาของประเทศกัมพูชามีการปรับโครงสร้างใหม่ตั้งแต่ปีค.ศ. 1979 เป็นต้นมา กระทรวงศึกษาธิการ (The Ministry of Education, Youth and Sport) ได้ปรับปรุงระบบการศึกษาของประเทศอย่างต่อเนื่อง เช่น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยปฏิรูประบบการศึกษาหลักสูตร ตำรา และวิธีการจัดการเรียนการสอน เป็นที่น่าสนใจว่าการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของประเทศกัมพูชานั้นจะมีการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนให้มีความรู้เฉพาะลงไปในเรื่องวิชา เพื่อที่นักเรียนจะสามารถเลือกแนวทางการศึกษาต่อได้ว่าจะศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยหรือศึกษาต่อในระดับวิทยาลัย ซึ่งมีการจัดรายวิชาการท่องเที่ยว (Tourism) การ

บัญชี (Accounting) และการจัดการธุรกิจ (Business Management) เป็นรายวิชาเลือกด้วย (www.bett-cambodia.org) เมื่อเปรียบเทียบอัตราการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประชาชนกัมพูชากับจำนวนการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศสมาชิกทุกประเทศในกลุ่มอาเซียนซึ่งมีประมาณร้อยละ 20.7 จะเห็นได้ว่าอัตราการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประชาชนกัมพูชามีอัตราที่ต่ำคิดเป็นร้อยละ 1.2 ของประชากรทั้งหมด (www.culturalprofile.net)

ประเทศกัมพูชาก็ไม่แตกต่างจากประเทศสมาชิกอื่นๆของอาเซียนที่ต้องเร่งผลิตบุคลากรที่มีทักษะความสามารถเพื่อทำงานในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตราการเติบโตของการท่องเที่ยวในภูมิภาค ดังนั้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการบุคลากรในจุดนี้ หลักสูตรการท่องเที่ยวและบริการจึงมีการเปิดสอนในสถาบันการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย วิทยาลัย และสถาบันฝึกวิชาชีพ (Vocational Institutes) หลายแห่ง จำนวนมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชามีประมาณ 25 แห่ง (Bunnara, K, 2010) และการจัดหลักสูตรการท่องเที่ยวและบริการในปัจจุบันจะกระจุกตัวอยู่เฉพาะสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในเมืองท่องเที่ยวหลักมากกว่า 20 แห่ง เช่น ในกรุงเทพมหานคร เสียมราฐ สีหนุวิลล์ พระวิหาร บันเตียเมียนเจยและพระตะบอง ซึ่งการกระจายตัวของสถาบันที่สอนด้านนี้ไปยังเมืองท่องเที่ยวที่กำลังได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเช่นทางภาคอีสานของกัมพูชายังมีน้อย

รูปแบบการเรียนการสอนในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและบริการแบ่งเป็นหลักสูตรมหาวิทยาลัย (University Curricula) ที่มุ่งเน้นการเรียนการสอนด้านการจัดการ (Management Focus) ที่มุ่งเน้นเตรียมบัณฑิตไปทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร (Administration and Management Position) และหลักสูตรสถาบันวิชาชีพ (Vocational Institutes) ที่มุ่งเน้นการเรียนการสอนด้านทักษะการปฏิบัติเพื่อสร้างความสามารถด้านการบริการ (Service-based capacity building) เช่น สาขาการผสมเครื่องดื่ม (Bartending) และสาขาแม่บ้าน (Housekeeping) หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและบริการที่เปิดสอนจะเน้นที่สาขา Tourism and Hospitality Management, Travel and Tour Operator Business Management, Tourism Management, Tourism and Hospitality, Tourism และ Tour Guide ยังขาดการจัดการหลักสูตรเกี่ยวกับ International Hospitality Management, MICE Tourism, Spa Management หรือ Marine Tourism Management

จากผลการศึกษาของทีม มาร์ติน (Martin, T, 2007) พบว่า จำนวนนักศึกษาที่คาดว่าจะจบการศึกษาในปี ค.ศ. 2010 จากหลักสูตรมหาวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนจำนวน 19 แห่งที่ตั้งอยู่ในเมืองท่องเที่ยวหลักของประเทศกัมพูชาคือ กรุงพนมเปญ เสียมราฐ สีหนุวิลล์ มีจำนวนทั้งสิ้น 5,921 คน, หลักสูตรสถาบันวิชาชีพ จำนวน 3,671 คน และจากการฝึกอบรมของกระทรวงต่างๆ เช่น Ministry of Tourism ในสาขามัคคุเทศก์ จำนวน 1,200 คน ดังนั้นภาคการศึกษาในประเทศกัมพูชาสามารถผลิตบุคลากรให้แก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้รวมทั้งสิ้น 10,792 คน การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชาประสบกับอุปสรรคที่ทำหลายประการ เช่น

1. อัตราการเติบโตของการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเอกชนที่เกินจุดอิ่มตัวของตลาดการศึกษา

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997 รัฐบาลกัมพูชาได้เปิดเสรีทางด้านเศรษฐกิจ (Economic liberalization) ส่งผลให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเอกชนขึ้นเป็นจำนวนมาก และเริ่มมีการเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาครั้งแรกสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งแรกในประเทศกัมพูชาคือ Norton University ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1997 และมหาวิทยาลัยแห่งนี้ได้เปิดสอนหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและบริการ (Tourism and Hospitality Management) อย่างไรก็ตามจำนวนมหาวิทยาลัยที่ก่อตั้งขึ้นมีมากกว่าความต้องการของตลาดการศึกษาหรืออาจจะเรียกว่าเกินจุดอิ่มตัว ส่งผลให้มหาวิทยาลัยหลายแห่งไม่สามารถรับนักศึกษาได้ตามจำนวนที่กำหนดไว้ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาของกัมพูชาเริ่มจากมหาวิทยาลัยของรัฐจำนวน 8 แห่งที่เริ่มก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา ในปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยทั้งหมดจำนวน 89 แห่ง เป็นสถาบันเอกชนประมาณ 53 แห่ง (Innes-Brown, 2006 อ้างใน Martin, T, 2007; Bunnara, K, 2010) ซึ่งมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชนที่เปิดสอนหลักสูตรด้านการบริการและการท่องเที่ยวจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการศึกษา เยาวชนและกีฬา (Ministry of Education, Youth and Sport)

จากผลการศึกษาของอินส์ บราวน์ (Innes-Brown, 2006) พบว่าไม่มีสถาบันการศึกษาเอกชนแห่งใดในระดับอุดมศึกษาของประเทศกัมพูชาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานประกันคุณภาพภายนอก นอกจากนี้มหาวิทยาลัยเอกชนต้องเผชิญกับภาวะการแข่งขันที่สูงมากในการรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยหลายแห่งประสบความล้มเหลวในการ

รับนักศึกษาให้ได้ตามจำนวนที่กำหนดไว้ ดังนั้นมหาวิทยาลัยเหล่านี้จึงใช้วิธีการลดราคา ค่าธรรมเนียมการศึกษาและใช้มาตรการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการเรียนการสอน วิธีที่ใช้ โดยทั่วไปคือ จัดรายวิชาทั่วไป (common classes) ให้แก่นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในระดับปริญญาตรีและระดับคุณวุฒิที่เทียบเท่าปริญญาตรีให้เรียนด้วยกัน ส่งผลให้การจัดการศึกษาไม่สามารถบรรลุมาตรฐานการศึกษาในระดับนานาชาติได้

2. การควบคุมคุณภาพการศึกษา

สืบเนื่องจากปัญหาการควบคุมคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศกัมพูชา ในปีค.ศ. 2003 ธนาคารโลก (World Bank) สนับสนุนให้มีการจัดตั้งคณะทำงานในการควบคุม และตรวจสอบมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา เรียกว่า Accreditation Committee of Cambodia (ACC) ถึงแม้ว่าธนาคารโลกจะแนะนำว่าคณะทำงานนี้ควรจะเป็นอิสระจากรัฐบาลกัมพูชาและควรประกอบด้วยภาคีหลายฝ่ายเช่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรม บุคลากรมหาวิทยาลัย อาจารย์และนักศึกษา คณะทำงานนี้ก็ยังขาดอิสระในการทำงานและอยู่ภายใต้การกำกับของคณะรัฐมนตรีโดยรัฐบาลกัมพูชา

3. การพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยง

หลักสูตรการท่องเที่ยงในมหาวิทยาลัยหลายแห่งมีอยู่แต่ในประกาศและบนหน้าเว็บไซต์ แต่ไม่มีการรับนักศึกษาเข้ามาเรียน ด้วยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มชื่อเสียงของสถาบันว่ามีการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่หลากหลาย (Innes-Brown, 2006 อ้างใน Martin, T, 2007) หลักสูตรการท่องเที่ยงเปรียบเสมือนไฟหลักในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาศึกษาในมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหลายแห่งเปิดหลักสูตรการท่องเที่ยงตามกระแสนิยม (ad-hoc fashion) ขาดการวางแผนและการปรึกษากับภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งส่งผลกระทบต่อมาตรฐานของการเรียนการสอนและคุณภาพบัณฑิตที่ผลิตออกมา มหาวิทยาลัยหลายแห่งในกรุงพนมเปญมักจะเชิญอาจารย์จากมหาวิทยาลัยในต่างประเทศมาร่วมพิจารณาหลักสูตรและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน แต่อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์นี้ไม่ได้เพิ่มโอกาสแก่นักศึกษาชาวกัมพูชาเกี่ยวกับทุนการศึกษาหรือการแลกเปลี่ยนนักศึกษา

4.1.1.2. จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชา

จากผลการศึกษาของทิม มาร์ติน (Martin, T, 2007) เรื่อง A review of Cambodian tourism capacity builders and their curricula, อินส์ บราวน์ (Innes-Brown, 2006) เรื่อง Higher Education, Cambodia และ UNESCO (2006) เรื่อง Higher Education in South East Asia พบว่าการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชามีจุดอ่อนและจุดแข็งดังนี้

จุดแข็ง

1. การปฏิรูปการศึกษาหลังสิ้นสุดยุคเขมรแดงส่งผลให้การจัดการศึกษาแก่เยาวชนมีอัตราการเติบโตอย่างเห็นได้ชัด
2. รัฐบาลให้การสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งผลให้หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนให้เปิดสอนได้อย่างเสรีในมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน
3. มหาวิทยาลัยมีเสรีภาพในการพัฒนาหลักสูตร ในการออกแบบหลักสูตรมหาวิทยาลัยหลายแห่งจะมีความร่วมมือกับภาคเอกชน เช่น โรงแรมใหญ่ๆ หรืออาศัยคำแนะนำจากมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ หรือปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ แต่โดยทั่วไปการพัฒนาหลักสูตรจะเป็นการพัฒนาหลักสูตรภายในสถาบันเอง (In-house curriculum development) โดยอาศัยความสามารถ ความรู้ คสามสนใจ และทักษะของบุคลากรสายอาจารย์ของสถาบัน
4. มหาวิทยาลัยหลายแห่งมีการเปิดสอนรายวิชาด้านการท่องเที่ยวยั่งยืนเพื่อตอบสนองนโยบายการพัฒนาแห่งชาติ
5. หลักสูตรมีการเชิญอาจารย์พิเศษซึ่งมีประสบการณ์เกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมาสอน เช่นบุคลากรจากกระทรวงการท่องเที่ยว (Ministry of Tourism)
6. หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวมีการจัดประสบการณ์การฝึกงานให้นักศึกษาส่งผลให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์และทักษะการทำงานจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยตรง

7. มีองค์กรหน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันวิชาชีพต่างๆที่ให้ความร่วมมือในการรับนักศึกษาเข้าฝึกงาน
8. นักศึกษามีความสนใจสูงที่จะศึกษาในด้านการบริการและการท่องเที่ยว
9. นักศึกษาที่จบการศึกษามีโอกาสได้รับการจ้างงานสูง ผลการศึกษาของ ADB (2005) พบว่า ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทุกๆ 1,000 ดอลลาร์ ก่อให้เกิดการจ้างงานใหม่ 0.26 คนในอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการคาดการณ์อัตราการเติบโตของการท่องเที่ยวในประเทศไทยกัมพูชาในปี.ศ. 2010 นั้น นักท่องเที่ยวจะใช้จ่ายเงินทั้งสิ้นประมาณ 1,345.7 ล้านล้านดอลลาร์ ซึ่งจะก่อให้เกิดการจ้างงานสูงถึง 349,882 คน
10. นักศึกษาที่จบการศึกษามีความสามารถพัฒนาเป็นผู้บริหารได้

จุดอ่อน

1. ระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษามีการครอบงำของระบบราชการมากเกินไป
2. มหาวิทยาลัยได้รับเงินงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลในการบริหารจัดการหลักสูตรไม่เพียงพอ
3. มหาวิทยาลัยเอกชนประสบภาวะการแข่งขันที่สูงมากในการรับนักศึกษาส่งผลให้ไม่สามารถรับนักศึกษาให้ได้ตามจำนวนที่กำหนดไว้ ดังนั้นมหาวิทยาลัยเหล่านี้จึงใช้วิธีการลดราคาค่าธรรมเนียมการศึกษาและใช้มาตรการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการเรียนการสอนด้วยการจ้างอาจารย์ผู้สอนจำนวนน้อยและมีคุณสมบัติต่ำกว่าเกณฑ์ รวมถึงจัดรายวิชาทั่วไปให้นักศึกษาในระดับปริญญาตรีและระดับคุณวุฒิที่เทียบเท่าปริญญาตรีเรียนด้วยกัน เพื่อลดต้นทุนการจัดการส่งผลให้การจัดการศึกษาไม่สามารถบรรลุมาตรฐานการศึกษาในระดับนานาชาติได้
4. อัตราค่าตอบแทนของอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาอยู่ในอัตราที่ต่ำ ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวจึงมักเป็นอาจารย์ที่รับสอนเป็นอาชีพเสริม เช่น บุคลากรจากกระทรวงการท่องเที่ยว (Ministry of Tourism) ภาคเอกชน หรือ NGO ทำให้ขาดความต่อเนื่องในด้านคุณภาพการเรียนการสอน นอกจากนี้อัตราค่าตอบแทนอาจารย์จะจ่ายตามภาระงานสอน และไม่มีค่าตอบแทนใดๆ

- เพิ่มเติมในงานที่ไม่ใช่การเรียนการสอน เช่นการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นจึงมีนักการศึกษาจำนวนน้อยที่อุทิศเวลาให้แก่การทำงานพัฒนาหลักสูตรระดับมหาวิทยาลัย
5. การจัดโครงสร้างหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยหลายแห่งมีการระบุเฉพาะรายวิชาที่เปิดสอนรวมถึงแผนการศึกษา แต่ขาดคำอธิบายรายวิชา คณะที่รับผิดชอบในการสร้างหลักสูตรจะออกแบบหลักสูตรว่ามีรายวิชาใดบ้างที่นักศึกษาต้องเรียน อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาจะออกแบบเนื้อหาที่จะสอนเองโดยขาดคำอธิบายรายวิชาที่ชัดเจน ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนขาดความต่อเนื่อง หากเปลี่ยนอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา และคำอธิบายรายวิชาจะไม่มีมีการแลกเปลี่ยนกัน ยกเว้น Royal University of Phnom Penh ที่แขวนข้อมูลคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรไว้บนเว็บไซต์ ด้วยอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาที่สอนจะรับเป็นอาจารย์พิเศษในสถาบันการศึกษาอื่นด้วย ก็จะส่งวนลิขสิทธิ์เนื้อหาและคำอธิบายรายวิชาเป็นของตนเพื่อไม่ให้ผู้อื่นลอกเลียนแบบ
  6. รายวิชาในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในระดับอุดมศึกษามีเนื้อหาค่อนข้างซ้ำซ้อน นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการท่องเที่ยวและการบริการในภาพกว้างแต่ขาดการพัฒนาทักษะที่ทางอุตสาหกรรมต้องการ
  7. หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนทั่วประเทศไม่ได้ตอบสนองต่อการขาดแคลนบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศอย่างแท้จริงด้วยหลักสูตรส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการเรียนการสอนด้านการจัดการ (Management Focus) ที่มุ่งเน้นเตรียมบัณฑิตไปทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร ในขณะที่ผู้จ้างงานต้องการบัณฑิตที่มีความสามารถในทักษะด้านภาษาอังกฤษ ทักษะการบริการ (Service skills) ทักษะการจัดการส่วนหน้า (Front office skills) ความรู้ด้านการตลาด (Market knowledge) และทักษะด้านคอมพิวเตอร์
  8. หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวขาดการสร้างการแข่งขันทางวิชาการ ทักษะและคุณภาพบัณฑิตเพื่อให้สอดคล้องกับความตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangements on Tourism Professional) ซึ่งหลักสูตรการฝึกอบรมของวิทยาลัย (Vocational Training) จะจัดการหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตได้ตรงสาขาของความตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียนมากกว่า

9. ตำรา วารสารทางวิชาการและการเข้าถึงข้อมูลของนักศึกษาในหลักสูตรมีจำกัด เนื่องจากหลักสูตรมีงบประมาณในการบริหารหลักสูตรไม่เพียงพอ

41.1.3.การบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคม ประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรการ บริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชา

จากการวิเคราะห์หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยของรัฐและ เอกชนของประเทศกัมพูชาจำนวน 13 หลักสูตร พบว่าหลักสูตรของมหาวิทยาลัยต่างๆมีความ คล้ายคลึงกันในโครงสร้างหลักสูตรและรายวิชาที่เปิดสอน โดยหลักสูตรมุ่งเน้นการเรียนการสอน ด้านการจัดการการท่องเที่ยวและบริการ เช่น สาขา Tourism, Tourism and Hospitality Business management, Travel and Tour Operator Business Management, Tour Guide, Tourism Management, Tourism and Hospitality, Tourism and Hospitality Management และ Hotel and Tourism Management

โครงสร้างหลักสูตรของแต่ละมหาวิทยาลัยจะแตกต่างกันในเรื่องจำนวนหน่วยกิตรวม ตลอดหลักสูตร คือจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 112-161หน่วยกิต และ กลุ่มรายวิชา แบ่งได้เป็น 8 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มสังคมศาสตร์
2. กลุ่มวิชาภาษา
3. กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์และสถิติ
4. กลุ่มวิชาการเงินและเศรษฐศาสตร์
5. กลุ่มวิชาบริหารธุรกิจ
6. กลุ่มวิชาการบริการและการท่องเที่ยว
7. กลุ่มวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ
8. กลุ่มวิชาสหวิทยาการ วิจัยและการฝึกงาน

จากโครงสร้างหลักสูตรจะเห็นว่า จำนวนสัดส่วนรายวิชาในหลักสูตรการบริการและการ ท่องเที่ยวจะเน้นที่รายวิชาเฉพาะในกลุ่มวิชาการบริการและการท่องเที่ยวมากที่สุด เช่น Tour operations, Travel agency and tour operations, Hotel Management, Hotel and Resort Management, Visitor and attraction management รองลงมาจะเป็นรายวิชาในกลุ่มวิชา

บริหารธุรกิจและกลุ่มวิชาการเงินและเศรษฐศาสตร์ ที่มุ่งเตรียมนักศึกษาให้มีความรู้และทักษะทางปัญญาในด้านการจัดการ และหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งหมด 13 หลักสูตรไม่มีการบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) หรือ ASEAN Culture รวมถึงวิชา International Communication for Tourism ไว้ในหลักสูตรเลย ยกเว้นมหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียวเท่านั้นคือ Royal University of Phnom Penh ที่เปิดสอนรายวิชาที่ใกล้เคียงคือ Communication Skills for Tourism

4.1.2. การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม

4.1.2.1. สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม

ในช่วงปีค.ศ. 2006-2010 อัตราการเติบโตของผลผลิตมวลรวม (GDP) ของประเทศเวียดนามมีอัตราการเติบโตอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเปรียบเทียบกับผลผลิตมวลรวมของประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) คือ ผลผลิตมวลรวมของประเทศเติบโตร้อยละ 8.5 ในปี ค.ศ.2006, ร้อยละ 8.2 ในปี ค.ศ.2007, และร้อยละ 8.5 ในปี ค.ศ.2009 และร้อยละ 6.5 ในปี ค.ศ.2010 (www.business-in-asia.com) จากการพยากรณ์การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเวียดนามโดย Deutsche Bank Research ประเทศเวียดนามจะมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับเดียวกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศอินเดียจนกระทั่งปีค.ศ.2020 ด้วยมีตัวขับเคลื่อนพื้นฐานที่มีศักยภาพ มีอัตราการลงทุนสูง ภาคธุรกิจที่ดึงดูดนักลงทุนจากต่างชาติประกอบด้วยอุตสาหกรรมเบา การท่องเที่ยว เทคโนโลยีสารสนเทศ การธนาคาร และระบบสาธารณูปโภค (www.dbresearch.com)

จากแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวแห่งชาติปี 2006-2010 (The National Tourism Action Plans 2006-2010) รัฐบาลเวียดนามได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวดังนี้ เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้สูงขึ้นร้อยละ 10-20 ต่อปีและนักท่องเที่ยวภายในประเทศร้อยละ 15-20 ต่อปีรวมถึงรายได้จากการท่องเที่ยว 4-5 ล้านล้านดอลลาร์ในปีค.ศ.2010, พัฒนาคุณภาพการบริการและความหลากหลายของสินค้าและบริการการท่องเที่ยว, ส่งเสริมให้ประเทศ

เวียดนามเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (VNAT, 2006) ดังนั้นการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวและการเพิ่มอัตราการเติบโตของผลผลิตมวลรวม (GDP) ของประเทศขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ได้รับการฝึกอบรมทักษะต่างๆ และทักษะด้านภาษาจากระบบการศึกษาที่ทันสมัย

ประเทศเวียดนามเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 1995 และเป็นสมาชิกขององค์การค้าโลก (WTO) เป็นลำดับที่ 110 ในปี 2007 ประเทศเวียดนามมีประชากรทั้งหมดประมาณ 86 ล้านคน ประชากรมากกว่าร้อยละ 60 มีอายุน้อยกว่า 35 ปี ดังนั้นการจัดการศึกษาให้แก่ประชากรกลุ่มนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อประเทศเวียดนาม ประเทศเวียดนามให้ความสำคัญต่อการศึกษาเป็นลำดับต้นซึ่งรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณที่ใช้ในการจัดการศึกษาประมาณทั้งสิ้นร้อยละ 20 ของงบประมาณรัฐหรือคิดเป็น ร้อยละ 5.5 ของผลผลิตมวลรวมของประเทศ (www.business-in-asia.com)

การศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศเวียดนามมีการพัฒนาอย่างเห็นได้ชัดในช่วงปลายปีค.ศ. 1993 เป็นต้นมาภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรม (Ministry of Education and Training: MOET) กระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรมมีหน้าที่ในการกำหนดหลักสูตรหลัก (Core curriculum) สำหรับการศึกษารวมไป พิธีกรรมสาขาวิชาใหม่ กำหนดกฎระเบียบในการสอบและการกำหนดปริญญา การควบคุมคุณภาพการเรียนการสอน รวมถึงควบคุมการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย (www.unesdoc.unesco.org, www.business-in-asia.com)

วาระการปฏิรูปการอุดมศึกษาปี 2006-2020 (The Higher Education Reform Agenda 2006-2020) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการศึกษาอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเห็นได้จากจำนวนสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับอุดมศึกษาที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเอกชนมีจำนวนมากกว่า 40 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 25 ของจำนวนมหาวิทยาลัยทั้งหมด (www.business-in-asia.com) ปัจจุบันมหาวิทยาลัยได้เปิดสอนสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบริการและการท่องเที่ยวภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรม (Ministry of Education and Training) รวมทั้งสิ้น 40 แห่ง ซึ่งการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นในด้านการบริหารธุรกิจ (Business Administration) เพื่อผลิตบัณฑิตไปทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร โดยโปรแกรมที่เปิดสอนประกอบด้วย Vietnamese Program, English Program และ International Program (ซึ่งหมายถึงโปรแกรมที่เน้นการเรียนการสอนด้านธุรกิจนานาชาติ (International

Business) หรือโปรแกรมที่ดำเนินการโดยมีนักศึกษาในโปรแกรมมาจากหลายประเทศ หรือโปรแกรมที่จัดการการเรียนการสอนร่วมกับสถาบันในต่างประเทศ โดยใช้การเรียนทางไกล หรือเป็นโปรแกรมดำเนินการโดยแฟรนไชส์ หรือเป็นโปรแกรมที่มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษากับสถาบันในต่างประเทศหรือเป็นโปรแกรมที่มีการเรียนการสอนบางส่วนซึ่งนักศึกษาต้องไปศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่เป็นภาคี เช่น ไปทำโครงการหรือรายงานในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ โดยทั่วไปสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ในระดับอุดมศึกษาจะเปิดสอนเป็น Vietnamese Program (Nguyen Thi My Hanh และมนัส ชัยสวัสดิ์, 2551)

การเรียนการสอนด้านการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามแบ่งเป็น 3 ระดับ คือระดับประกาศนียบัตร (Diploma Program) ระดับปริญญาตรี (Undergraduate Program) และระดับบัณฑิตศึกษา (Postgraduate Program) ประกอบด้วยระดับปริญญาโทและเอก การเรียนในสาขาการบริการและการท่องเที่ยวจัดอยู่ในกลุ่มสังคมศาสตร์ (Social Sciences) และมนุษยวิทยา (Humanities) (Nguyen Thi My Hanh และมนัส ชัยสวัสดิ์, 2551) การศึกษาในระดับปริญญาตรีด้านการบริการและการท่องเที่ยวจะบริหารจัดการภายใต้ความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยสหวิทยาการ (Multi-disciplinary university) ใช้ระยะเวลาการศึกษา 4 ปีตลอดหลักสูตรหรือ 4 ปีครึ่งในบางสถาบัน โดยรับการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ กล่าวคือ

ระยะที่ 1: 2 ปีแรกเป็นการศึกษาพื้นฐานทั่วไป (General Education)

ระยะที่ 2: 2-4 ปีหลังเป็นการศึกษาเฉพาะสาขาวิชาชีพ (Professional Education)

มีจัดการศึกษาเป็นระบบหน่วยกิตและแบบรายวิชาโดยหนึ่งรายวิชาจะมีการจัดการเรียนการสอนประมาณ 14-16 สัปดาห์ และมีการประเมินคุณภาพซึ่งแต่ละรายวิชาต้องมีเกณฑ์กำหนดที่ชัดเจนในการสอบวัดผลในรายวิชา (www.onec.go.th; www.business-in-asia.com)

หลักสูตรด้านการบริการและการท่องเที่ยวที่เปิดสอนในประเทศเวียดนามมีทั้งสิ้น 103 โปรแกรมด้วยแต่ละสถาบันเปิดสอนมากกว่าหนึ่งโปรแกรมโดยให้ปริญญาที่แตกต่างกัน (ดังตารางที่ 4-1) (Nguyen Thi My Hanh และมนัส ชัยสวัสดิ์, 2551)

โอกาสทางการศึกษาในประเทศเวียดนามมีค่อนข้างจำกัด ประเทศเวียดนามมีความต้องการแรงงานที่จบการศึกษาจากสาขาการบริการและการท่องเที่ยวประมาณ 10,000-15,000 คนต่อปี แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันสถาบันการศึกษาสามารถผลิตบุคลากรเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้เพียง 40-60%เท่านั้น (www.nesovietnam.org) การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามประสบกับอุปสรรคที่ทำทนาย

หลายประการ เช่น หลักสูตรขาดความทันสมัย สิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์เครื่องมือในการฝึกอบรมมีไม่เพียงพอ ขาดแคลนอาจารย์และบุคลากรที่มีความสามารถในทุกระดับ การประกันคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงและนักศึกษาที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาประมาณร้อยละ 50 จะตัดสินใจศึกษาต่อในสาขาเศรษฐศาสตร์และการจัดการธุรกิจ (www.buyusa.gov; www.business-in-asia.com)

ตารางที่ 4-1 โปรแกรมด้านการบริการและการท่องเที่ยวที่เปิดสอนในประเทศเวียดนาม

โปรแกรม (Major)	ปริญญา
1.Tourism	B.B.A
2.Tourism Management	B.B.A
3.Hospitality Management	B.B.A
4.Travel Management	B.B.A
5.Tourism and Hospitality Management (Vice versa)	B.A
6.Tour Guide	B.A
7.Cultural Tourism	B.A
8.Tourism Geography	B.A
9.English in Tourism	B.A
10.อื่นๆ เช่น Tourism-Service Management	B.A/ B.B.A

4.1.2.2. จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว ในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม

จากผลการศึกษาเอกสาร เช่น งานวิจัย บทความและสิ่งตีพิมพ์ที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวของ พบว่าการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามมีจุดอ่อนและจุดแข็งดังนี้

จุดแข็ง

1. รัฐบาลให้การสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งผลให้หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนให้เปิดสอนได้อย่างเสรีในมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน
2. มหาวิทยาลัยพยายามที่จะปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เช่น คุณภาพอาจารย์ มีการปรับปรุงใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการเรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาหลักสูตร
3. ในการพัฒนาหลักสูตรมหาวิทยาลัยหลายแห่งจะมีความร่วมมือกับภาคเอกชน เช่น โรงแรมใหญ่ๆ หรืออาศัยคำแนะนำจากมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ หรือปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ
4. มหาวิทยาลัยจำนวนร้อยละ 25 มหาวิทยาลัยทั้งหมดให้ความสนใจในการเปิดหลักสูตรด้านการบริการและการท่องเที่ยวเพื่อผลิตบุคลากรให้แก่อุตสาหกรรมซึ่งมีอุปสงค์ด้านทรัพยากรมนุษย์ในด้านการท่องเที่ยวและบริการอยู่ในอัตราที่สูง
5. หลักสูตรมีการเชิญอาจารย์พิเศษซึ่งมีประสบการณ์เกี่ยวกับอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวมาสอน
6. หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวมีการจัดประสบการณ์การฝึกงานให้แก่นักศึกษาส่งผลให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์และทักษะการทำงานจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยตรง
7. มีองค์กรหน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันวิชาชีพต่างๆ ที่ให้ความร่วมมือในการรับนักศึกษาเข้าฝึกงาน
8. นักศึกษามีความสนใจสูงที่จะศึกษาในด้านการบริการและการท่องเที่ยว

9. นักศึกษาที่จบการศึกษามีโอกาสได้รับการจ้างงานสูง ด้วยรัฐบาลให้การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมมีความต้องการแรงงานที่มีทักษะสูงถึง 10,000-15,000 คนต่อปี
10. นักศึกษาที่จบการศึกษสามารถพัฒนาเป็นผู้บริหารได้ด้วยการเรียนการสอนจะ มุ่งเน้นในด้านการบริหารธุรกิจ (Business Administration)

จุดอ่อน

1. การสอนและการฝึกอบรมบัณฑิตในระดับมหาวิทยาลัยไม่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือมหาวิทยาลัยไม่สามารถผลิตบุคลากรที่มีความสามารถได้เพียงพอต่อการจ้างงาน ส่งผลให้ภาคธุรกิจประสบปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ในภาคธุรกิจการท่องเที่ยวของเวียดนามมีบุคลากรที่มีความรู้และได้รับการอบรมเพียงร้อยละ 30 เท่านั้น นอกจากนี้ อัตราของบัณฑิตที่ผลิตออกมาตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันมีน้อยมาก
2. การประกันคุณภาพการศึกษาควรได้รับการปรับปรุง (www.business-in-asia.com)
3. การผลิตบัณฑิตจากคณะที่สอนด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยทั้งหมดประมาณ 40 แห่งและวิทยาลัยอีก 83 แห่ง ประสบความล้มเหลวในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ เมื่อนายจ้างรับบัณฑิตเข้าทำงานในภาคการบริการและการท่องเที่ยวจะต้องอบรมบัณฑิตใหม่อีกครั้งเพื่อสอนงานเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1-3 ปีโดยประมาณเกี่ยวกับความรู้เฉพาะวิชาชีพ ทักษะคติในการทำงาน ทักษะที่จำเป็น เช่น ทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะการสื่อสาร ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ (www.vietnamoperator.com.vn)
4. การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับทฤษฎีมากเกินไป ขาดการพัฒนาทักษะด้านการปฏิบัติและกระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน (www.vdf.org.vn)
5. กระบวนการจัดการในระดับอุดมศึกษาขาดความคล่องตัวในการปรับเปลี่ยนโปรแกรมการฝึกอบรม (Training programs) และโปรแกรมการสอนด้วยกระบวนการจัดการในระดับอุดมศึกษาขาดความคล่องตัวในการปรับเปลี่ยนต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมการศึกษาในระดับสากล (www.vdf.org.vn)

6. คุณภาพการศึกษา (Quality of education) ควรได้รับการปรับปรุง เช่น หลักสูตรขาดความทันสมัยและเหมาะสม (outdated and improper curricula), ขาดบุคลากรอาจารย์ผู้สอนที่มีคุณภาพและประสบการณ์ตรงจากการทำงานในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว, ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการฝึกอบรม, มีข้อจำกัดในการจัดการของสถาบัน และได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลในการบริหารการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และขาดกระบวนการที่จะตรวจสอบคุณภาพ (Quality control) ของโปรแกรมการศึกษา (www.vdf.org.vn; Nguyen Thi My Hanh และมนัส ชัยสวัสดิ์, 2551)

4.1.2.3. การบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม

จากการวิเคราะห์หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนของประเทศเวียดนามจำนวน 16 หลักสูตร พบว่าหลักสูตรของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีความคล้ายคลึงกัน โครงสร้างหลักสูตร โดยหลักสูตรมีการเปิดสอนในสาขาด้านการจัดการการท่องเที่ยวและบริการที่ค่อนข้างหลากหลาย เช่น สาขา Hospitality Management, Hospitality and Tourism Management, Tourism and Hospitality Business management, Tourism and Hotel- Restaurant Management, Tourism and Hospitality Management, Hospitality (Hotel-Restaurant) Management, Tourism Management, และ Tourism- Service Management

โครงสร้างหลักสูตรของแต่ละมหาวิทยาลัยจะแตกต่างกันในเรื่องจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร คือจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร จำนวนไม่น้อยกว่า 127-244 หน่วยกิต และโครงสร้างหลักสูตร แบ่งได้ดังนี้

- 1) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป
  - 1) กลุ่มวิชาการทหารและกิจกรรมพลศึกษา
  - 2) กลุ่มวิชาทฤษฎีการเมือง
  - 3) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
  - 4) กลุ่มวิชาภาษา

5) กลุ่มวิชาสารสนเทศ

2) หมวดวิชาเฉพาะ

1) กลุ่มวิชาแกน

2) กลุ่มวิชาชีพ

3) กลุ่มฝึกปฏิบัติงานและวิทยานิพนธ์

จากโครงสร้างหลักสูตรจะเห็นว่า จำนวนสัดส่วนรายวิชาในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวจะเน้นที่รายวิชาเฉพาะในกลุ่มวิชาการบริการและการท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาจะเป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาบริหารธุรกิจและกลุ่มวิชาการเงินและเศรษฐศาสตร์ ที่มุ่งเตรียมนักศึกษาให้มีความรู้และทักษะทางปัญญาในด้านการจัดการ และหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งหมด 16 หลักสูตรไม่มีการบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) หรือ ASEAN Culture รวมถึงวิชา International Communication for Tourism ไว้ในหลักสูตรเลย มีบางมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนรายวิชาที่ใกล้เคียงด้านการสื่อสารและวัฒนธรรมอินโดจีน ดังนี้

รายวิชา	มหาวิทยาลัยที่เปิดสอน
Communication	Ho Chi Minh University of Technology
Communication Skills	HOA SEN University
Tourist Psychology and Communication Skills	Van Hien University
Psychology and Behaved Communicative Art in Tourism	National Economics University
Communicative and Behavior Art in Tourism Business	Thai Nguyen University of Economics and Business Administration
Indochina Civilization and Culture	Ho Chi Minh University of Foreign Studies and Informatics

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าหลักสูตรด้านการบริการและการท่องเที่ยวในบางมหาวิทยาลัยมีการสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและคุณภาพบัณฑิตเพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติบัณฑิตวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) ใน 6 สาขาหลัก คือ การจัดการส่วนหน้า (front office), แม่บ้าน (Housekeeping), การนำเที่ยว (Tour operation), บริษัทนำเที่ยว (travel agency), อาหารและเครื่องดื่ม (Food and beverage) และการจัดเลี้ยงนอกสถานที่ (Catering)

4.2. ผลการรวบรวมข้อมูลจากการประชุมเฉพาะกลุ่ม (Focus-group discussion)

จากการรวบรวมข้อมูลจากการประชุมเฉพาะกลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นอาจารย์หัวหน้าสาขาการท่องเที่ยวหรือตัวแทนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาและมีประสบการณ์การสอนในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรีอย่างน้อย 1 ปี หรือมีประสบการณ์ในการบริหารหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวหรือร่วมพัฒนาหลักสูตรมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของตัวแทนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนาม

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของตัวแทนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชา

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของตัวแทนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนาม

4.2.1.1 สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม

จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามมีอัตราเติบโตอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความต้องการบุคลากรสูงถึงปีละ 10,000 คนโดยประมาณ และสถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามยังไม่สามารถผลิตบุคลากรได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม กล่าวคือสถาบันการศึกษาผลิตบัณฑิตได้เพียงร้อยละ 50 จากความต้องการใน

เชิงปริมาณทั้งหมด จะเห็นได้ว่าภาคการศึกษาในประเทศเวียดนามสามารถผลิตบัณฑิตที่จบ การศึกษาด้านการจัดการบริการและการท่องเที่ยวให้แก่ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ เพียงปีละประมาณ 5000 คนเท่านั้น จำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการบริการและ การท่องเที่ยวไม่ใช่กลุ่มบุคลากรที่จะทำงานในตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางหรือระดับสูงด้วยขาด ประสบการณ์และทักษะด้านการปฏิบัติ ซึ่งในประเทศเวียดนามนักศึกษาที่จบจากสายอาชีพศึกษา จะได้พัฒนาเป็นผู้บริหารมากกว่า นอกจากนี้ยังมีนักศึกษาที่จบจากศาสตร์ด้านอื่นๆ เช่น ภาษาศาสตร์มาทำงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน เป็นที่น่าสนใจว่าในการจัดการ หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยในเวียดนาม เช่น Hanoi University ได้ส่งนักศึกษาที่ กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 3 ไปฝึกงานยังต่างประเทศเป็นระยะเวลา 6 เดือน เช่น ประเทศ สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และออสเตรเลียเพื่อสร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันให้แก่ศึกษา ของตนซึ่งส่งผลให้นักศึกษาบางคนได้งานทำในประเทศที่ตนไปฝึกงานทันทีเมื่อจบการศึกษา ดังนั้นจากความไม่สมดุลด้านการผลิตบุคลากรดังกล่าวข้างต้นประเทศเวียดนามจึงแก้ปัญหาด้วย การจ้างบุคลากรที่มีประสบการณ์สูงด้านการบริการและการท่องเที่ยวจากต่างประเทศให้ทำงาน ในภาคการท่องเที่ยว

4.2.1.2. จุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนาม

ด้านการจัดการด้านวิชาการ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อนและจุด แข็งในการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนาม แตกต่างกันแบ่งได้ 2 กลุ่มดังนี้

1. ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มที่ Hanoi University เห็นว่าการจัดการหลักสูตรการบริการและ การท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันมีจุดแข็งมากกว่าจุดอ่อน ซึ่งจุดแข็งของการจัดการ หลักสูตรมีดังนี้ หลักสูตรมีความทันสมัย เหมาะสมและมีเอกลักษณ์, หลักสูตรมีมาตรฐานและ ความคล้ายคลึงกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยอื่นๆ, หลักสูตรจัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัยมาใช้ในการ เรียนการสอนในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว, มีตำรา วารสารและเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง กับการบริการและการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ, มหาวิทยาลัยมีความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยน นักศึกษาและอาจารย์รวมถึงการทำวิจัยร่วมกันกับสถาบันในต่างประเทศ, หลักสูตรมีการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้นอกสถานที่แก่นักศึกษาและอาจารย์และมีการประกันโอกาสการจ้างงาน

แก่บัณฑิต, หลักสูตรสามารถรับนักศึกษาได้เพียงพอต่อการจัดการหลักสูตรและมหาวิทยาลัยมีกลไกที่ยืดหยุ่นในการพัฒนาหลักสูตร อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยก็ยังคงมีอุปสรรคหรือจุดอ่อนในการบริหารจัดการ เช่น จำนวนอาจารย์ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สูงจากภาคอุตสาหกรรมมีไม่เพียงพอ, มหาวิทยาลัยไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอจากรัฐบาล, อาจารย์ไม่ค่อยทำวิจัยและการนำผลงานวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอนมีน้อย, คณะหรือภาควิชาไม่มีงบประมาณในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่อาจารย์ผู้สอนในการเข้าร่วมงานประชุมวิชาการและการสัมมนาในด้านการบริการและการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นภายในประเทศและต่างประเทศ, มหาวิทยาลัยไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากภาคอุตสาหกรรม เช่น การสนับสนุนด้านการเงินหรือการถ่ายทอดองค์ความรู้, หลักสูตรไม่มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งประสบการณ์ด้านการปฏิบัติแก่นักศึกษา

2. ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มที่ Thai Nguyen University of Economics and Business Administration (TUEBA) เห็นว่าการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามในปัจจุบันมีจุดอ่อนมากกว่าจุดแข็ง ซึ่งจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรมีดังนี้ หลักสูตรมีความทันสมัย เหมาะสมและมีเอกลักษณ์, หลักสูตรมีมาตรฐานและความคล้ายคลึงกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยอื่นๆ, มีตำรา วารสารและเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการบริการและการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ, หลักสูตรมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นอกสถานที่แก่นักศึกษาและอาจารย์และมีการประกันโอกาสการจ้างงานแก่บัณฑิต รวมถึงหลักสูตรสามารถรับนักศึกษาได้เพียงพอต่อการจัดการหลักสูตร นอกจากนี้มหาวิทยาลัยก็ยังคงมีอุปสรรคหรือจุดอ่อนในการบริหารจัดการเช่นเดียวกับข้อคิดเห็นข้างต้นของผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มที่ Hanoi University

นอกจากนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าหากมีการถ่ายเทแรงงานอย่างเสรีจากประเทศสมาชิกในอาเซียนมายังประเทศเวียดนาม บัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวมีจุดอ่อนหลายด้านเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มแรงงานเหล่านั้น เช่น ความคิดสร้างสรรค์, ทักษะการแก้ปัญหา, ทักษะการจัดการ, ทักษะการบริการ, ทักษะการสื่อสารและความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ปัจจัยในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อจุดอ่อนดังกล่าวของบัณฑิตคือนักศึกษาที่เข้าเรียนในหลักสูตรโดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยเอกชนมีคุณภาพต่ำ, อาจารย์ผู้สอนขาดประสบการณ์และไม่มีคุณสมบัติตรงสาขาที่สอน, การเรียนการสอนเป็นการเรียนรู้แบบทางเดียว (One-way teaching), นักศึกษาขาดความเข้าใจถึงความสำคัญของงานบริการและทักษะการ

บริการเพราะการเรียนในชั้นเรียนและบรรยากาศการเรียนจะมุ่งเน้นการเรียนเกี่ยวกับทฤษฎีและกรณีศึกษา, หลักสูตรไม่ได้เน้นการปฏิบัติและมหาวิทยาลัยหลายแห่งขาดความพร้อมด้านอาคารสถานที่เรียนและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการเรียนการสอนในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว

4.2.1.3. การรับรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

(ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 และการบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัย

ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มจากมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement- MRA) และการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 ในขณะที่ผู้ร่วมประชุมกลุ่มจำนวน 3 คนเท่านั้นเห็นว่าคณะหรือภาควิชาให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าวในระดับปานกลางแม้ว่าเรื่องข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียนและการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นเรื่องใหม่สำหรับคณะของตนและการให้ความสำคัญหรือปฏิบัติตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียนเป็นสิ่งที่น่าประโยชน์มาสู่ประเทศเวียดนาม เพราะจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ การเรียนรู้และความร่วมมือระหว่างประเทศเวียดนามกับประเทศสมาชิกอื่นๆของอาเซียน แต่อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวของประเทศเวียดนามยังคงมีข้อจำกัดในการให้บริการในระดับมาตรฐานสากลและมีความจำเป็นต้องเรียนรู้จากประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวของประเทศยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังและขาดการสนับสนุนจากรัฐบาล หากมีข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียนจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในการตอบสนองนโยบายการรวมกลุ่มดังกล่าวคณะได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าการปฏิบัติตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียนแก่นักศึกษาและอาจารย์อย่างสม่ำเสมอ, ส่งเสริมให้อาจารย์เข้าร่วมประชุมงานประชุมวิชาการและการสัมมนาเกี่ยวกับข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) เพื่อรับรู้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและมีแผนที่จะปรับปรุงหลักสูตรให้ครอบคลุมสาขาหลัก 6 สาขาตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินัก

วิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) เช่น Front-office, house-keeping, tour operation, travel agency, and food and beverage นอกจากนี้คณะพยายามเพิ่มสมรรถนะของนักศึกษาในด้านทักษะการบริการ, การจัดการและการสื่อสารเพื่อให้ นักศึกษาสามารถแข่งขันได้ในตลาดอาเซียน นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มกล่าวว่าหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของคณะที่สังกัดอยู่มีเอกลักษณ์และมีประสิทธิภาพในการบรรลุเป้าหมายของข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (MRA) เพราะหลักสูตรมีพัฒนาปรับปรุงตามมาตรฐานนานาชาติ, มีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการเรียนการสอน มีการจัดประสบการณ์การฝึกงานให้แก่ นักศึกษา, มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคอุตสาหกรรมมาให้ ความรู้และร่วมสัมมนา กับนักศึกษาและมีการเพิ่มสมรรถนะทักษะต่างๆและการใช้ ภาษาต่างประเทศแก่นักศึกษา

ในแง่การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือโดยเสรีในอาเซียนนั้นผู้เข้าประชุมกลุ่มคิดว่าแรงงาน ฝีมือจะถ่ายเทไปที่ประเทศสิงคโปร์ ประเทศไทยและประเทศมาเลเซียมากที่สุด เพราะประเทศ เหล่านี้มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ดี รัฐบาลให้การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง จริงจัง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีอัตราการเติบโตสูงและการจ้างงานให้ค่าตอบแทนสูง และ แรงงานฝีมือจากประเทศเวียดนามที่จะถ่ายเทไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนน่าจะมีอัตราที่ต่ำด้วย การเรียนการสอนของประเทศเวียดนามด้านการจัดการการบริการและการท่องเที่ยวยังต้อง ปรับปรุงและนักศึกษาไม่มีความรู้และทักษะต่างๆเพียงพอต่อการไปทำงานในต่างประเทศ ผู้เข้า ประชุมกลุ่มแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าการไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนนั้นบัณฑิต จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับ ASEAN Culture, Cross-culture, Cross-cultural Communication และ/หรือ Intercultural Communication เพราะหากบัณฑิตมีความรู้ในสิ่งเหล่านี้จะทำให้สามารถ แข่งขันกับแรงงานฝีมือจากประเทศอื่นๆในอาเซียนได้, ทำให้เข้าใจเพื่อนร่วมงาน ลูกค้ำขององค์กร และสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม, การที่บัณฑิตมีความรู้เกี่ยวกับธรรมเนียมประเพณีของ ประเทศสมาชิกอาเซียนจะทำให้สามารถพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการเพื่อตอบสนอง ความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้นและสามารถให้บริการในบริบทวัฒนธรรมอาเซียนได้เป็นอย่างดี และปัจจุบันมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามได้บรรจุเนื้อหาหรือหัวข้อที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) อยู่ในรายวิชาอื่นๆแต่ไม่มากนัก เช่น International Economics, Tourism Economics, Politics, Psychology in Tourism, Tourism Management, Tour Guiding และในรายวิชา

Hospitality Management ซึ่งจะพูดถึงขนบธรรมเนียมประเพณี (Custom) และธรรมเนียมปฏิบัติ (Tradition) ของประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนว่าจะต้องบริการลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนอย่างไร นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มเห็นว่าอาเซียนควรใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสาร ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นต้องบรรจุภาษาของประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนไว้ในหลักสูตร

ผลการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการกำหนดมาตรฐานนานาชาติอาเซียนสำหรับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวพบว่าผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มมากกว่าร้อยละ 90 เห็นว่ามีความจำเป็นในการกำหนดมาตรฐานนานาชาติอาเซียนสำหรับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว โดยเกณฑ์มาตรฐานนานาชาติอาเซียนสำหรับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวควรกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอนและผู้ฝึกอบรม, เอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เช่น หลักสูตร รายละเอียดรายวิชา คำอธิบายรายวิชา คู่มือการสอน ตำรา, การวัดผลและการประเมินคุณภาพ, อุปกรณ์เครื่องใช้ในการเรียนการสอนและฝึกอบรม, การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการเรียนการสอน และการเรียนการสอนต้องมุ่งเน้นมาตรฐานวิชาชีพ การคิดวิเคราะห์ ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียนและทักษะการจัดการ อย่างไรก็ตามการผลักดันให้เกิดหลักสูตรมาตรฐานของอาเซียนน่าจะมีความยากลำบากในการปฏิบัติเพราะแต่ละประเทศจะมีจุดยืนที่ต่างกันทั้งในเรื่องปรัชญาการศึกษา การบริหารจัดการ การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ซึ่งถ้าอาเซียนจะผลักดันให้เกิดหลักสูตรมาตรฐานของอาเซียนควรจะกำหนดการจัดการเป็น 2 แบบคือ 1) การถือปฏิบัติโดยวิธีบังคับ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานโดยเลือกกรรมการจากมหาวิทยาลัยชั้นนำ 10 อันดับแรกของอาเซียน โดยให้กรรมการชุดนี้คิดกรอบหลักสูตรมาตรฐานของอาเซียนและให้แต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนนำเสนอแนวคิดดังกล่าวต่อกระทรวงศึกษาธิการของประเทศตนพิจารณาและดำเนินการผลักดันให้มีการถือปฏิบัติต่อไป และ 2) การถือปฏิบัติโดยความสมัครใจ คือ อาเซียนพยายามชี้ชวนให้มหาวิทยาลัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการมีหลักสูตรมาตรฐานอาเซียนและบรรจุรายวิชาบางรายวิชาจากหลักสูตรมาตรฐานที่มหาวิทยาลัยสนใจลงในหลักสูตรของตนและเพิ่มบริบทเนื้อหาของแต่ละประเทศในการสอน เช่น บริบทของประเทศเวียดนาม หรือบริบทของประเทศไทย

นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มได้กล่าวอย่างน่าสนใจว่าบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Tourism Professional) ควรคุณสมบัติร่วมดังนี้ มีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมอาเซียน, มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ เช่น

ภาษาอังกฤษ, มีความคิดสร้างสรรค์, มีความรู้ด้านวิชาชีพในสาขาที่ตนปฏิบัติงานเป็นอย่างดี เช่น Front-office, house-keeping, tour operation, travel agency, and food and beverage, มีทักษะด้านการบริการและมีทักษะด้านการสื่อสาร

4.2.1.4.แนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการร่วมกัน

ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มจากมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการร่วมกันมีดังนี้

1. ควรมีการสร้างเครือข่ายและพันธมิตรทางวิชาการในระดับภูมิภาคอย่างจริงจัง
2. ควรมีการหารือและสร้างความตกลงแบบทวิภาคี
3. มีการกำหนดพันธกิจและวัตถุประสงค์ระหว่างสถาบันร่วมกัน
4. ภาครัฐและหน่วยงานด้านการพัฒนาที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างจริงจัง
5. ควรมีกกลไกที่ยืดหยุ่นในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบัน
6. เพิ่มความร่วมมือในการจัดประชุมวิชาการ สัมมนาและการทำวิจัยร่วมกัน
7. มีการแลกเปลี่ยนด้านวิชาการระหว่างอาจารย์และนักศึกษาระหว่างสถาบันในอาเซียน
8. ควรมีการผลักดันข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถาบันให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น
9. บุคลากรควรมีความพร้อมในการแลกเปลี่ยน

4.2.2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของตัวแทนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชา

4.2.2.1. สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชา

จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชามีอัตราเติบโตอย่างมากด้วยรัฐบาลมีนโยบายใช้การท่องเที่ยวเป็นกลไกในการลดความยากจนของประชาชนในประเทศส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการมีความต้องการบุคลากรสูงถึงปีละ 30,000 คนโดยประมาณ และสถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชายังไม่สามารถผลิตบุคลากรได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม กล่าวคือสถาบันการศึกษาผลิตบัณฑิตได้เพียงร้อยละ 20 จากความต้องการในเชิงปริมาณทั้งหมด จะเห็นได้ว่าภาคการศึกษาในประเทศกัมพูชาสามารถผลิตบัณฑิตที่จบการศึกษาด้านการจัดการการบริการและการท่องเที่ยวให้แก่ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปี ค.ศ. 2010 ได้เพียง 6,000 คนโดยประมาณเท่านั้น ซึ่งมหาวิทยาลัย National University of Management จะผลิตบัณฑิตป้อนให้แก่ภาคอุตสาหกรรมมากที่สุดจำนวน 230-250 คนต่อปี เป็นที่น่าสนใจว่าบุคลากรที่ทำงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะจบการศึกษาจากวิทยาลัยอาชีวะ (Vocational Schools) ซึ่งใช้ระยะเวลาศึกษาตลอดหลักสูตร 1-2 ปีเท่านั้น หรือบุคลากรบางส่วนก็เข้ารับการฝึกอบรมจากกระทรวงท่องเที่ยวเป็นระยะเวลา 3-6 เดือนตามข้อกำหนดของโปรแกรมการฝึกอบรมจากนั้นก็สามารรถเข้าทำงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ จำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวโดยทั่วไปไม่ใช่กลุ่มบุคลากรที่จะทำงานในตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางหรือระดับสูงด้วยขาดประสบการณ์ ทักษะด้านการจัดการและทักษะด้านการปฏิบัติ และในประเทศกัมพูชาบุคลากรที่ทำงานในตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางหรือระดับสูงประมาณร้อยละ 90 จะเป็นแรงงานที่มาจากประเทศไทย ประเทศสิงคโปร์และประเทศฟิลิปปินส์

เป็นที่น่าสนใจว่านักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศกัมพูชานิยมเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยมากกว่าระดับอาชีวศึกษา นักศึกษาที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยจะสนใจศึกษาเกี่ยวกับสาขาการเงินและการจัดการมากกว่าสาขาธุรกิจ การจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชาก่อนหน้านี้ไม่มีหน่วยงานใดของภาครัฐที่กำกับดูแลคุณภาพ

หลักสูตรและมหาวิทยาลัยจะขอความร่วมมือจากภาคเอกชนในการออกแบบหลักสูตร ต่อมา กระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรม (MOET) ได้เข้ามากำกับดูแลการจัดการหลักสูตรของ มหาวิทยาลัยที่สอนด้านการบริการและการท่องเที่ยว ในปัจจุบันประเทศกัมพูชาได้มีการออกกฎหมายด้านการท่องเที่ยว (The laws for tourism) โดยกระทรวงการท่องเที่ยว (Ministry of Tourism) ซึ่งจากข้อกฎหมายนี้จะต้องมีการระบุกฎบังคับมหาวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนด้านการจัดการบริการและการท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและกระทรวงการท่องเที่ยวจะมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการกำกับดูแลคุณภาพการศึกษาและหลักสูตร

4.2.2.2. จุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชา

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการด้านวิชาการ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่าการจะเปิดหลักสูตรใดๆในประเทศกัมพูชา มหาวิทยาลัยจะต้องปรึกษากับกระทรวงการท่องเที่ยว กระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรมและคณะทำงานที่ควบคุมและตรวจสอบมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Accreditation Committee of Cambodia – ACC) ก่อนเพื่อขออนุมัติจากนั้นจึงจะทำงานในระดับคณะซึ่งการออกแบบหลักสูตรจะออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวโน้มของโลกและภูมิภาคที่มีต่ออุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวและความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และโดยทั่วไปคณะจะปรับปรุงหลักสูตรทุกปีโดยดูจากความต้องการของตลาด ในการเขียนคำอธิบายรายวิชาแต่ละรายวิชานั้นคณะจะมอบหมายให้อาจารย์ 2-3 คนเป็นผู้รับผิดชอบ

ผู้เข้าร่วมประชุมเฉพาะกลุ่มทั้งหมดเห็นพ้องกันว่าจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันประสบอุปสรรคและมีจุดอ่อนมากกว่าจุดแข็ง คือหลักสูตรขาดความทันสมัย เหมาะสมและมีเอกลักษณ์เฉพาะหลักสูตร เพราะมหาวิทยาลัยจะออกแบบหลักสูตรตามกระแสนิยมและมีความคล้ายคลึงกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยอื่นๆเป็นส่วนใหญ่ มหาวิทยาลัยไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอจากรัฐบาล, อาจารย์ไม่ค่อยทำวิจัยและการนำผลงานวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอนมีน้อย, คณะหรือภาควิชาไม่มีงบประมาณในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่อาจารย์ผู้สอนในการเข้าร่วมงานประชุมวิชาการและการสัมมนาในด้านการบริการและการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นภายในประเทศและต่างประเทศ, หลักสูตรไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอนในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว

ได้อย่างเพียงพอ, บางมหาวิทยาลัยมีตำรา วารสารและเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการบริการและการท่องเที่ยวไม่เพียงพอและการเรียนการสอนจะใช้ตำราของต่างประเทศซึ่งเนื้อหาอาจจะไม่เหมาะกับบริบทของประเทศกัมพูชา นอกจากนี้บางมหาวิทยาลัยไม่สามารถรับนักศึกษาได้เพียงพอต่อการบริหารจัดการหลักสูตร อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยหลายแห่งที่เปิดสอนด้านการจัดการบริการและการท่องเที่ยวมีจุดแข็งด้านการจัดการวิชาการ เช่น หลักสูตรมีจำนวนอาจารย์ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สูงจากภาคอุตสาหกรรมอย่างเพียงพอ, หลักสูตรมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นอกสถานที่แก่นักศึกษาและอาจารย์และมหาวิทยาลัยได้รับความร่วมมือจากภาคอุตสาหกรรมเป็นอย่างดี เช่น การสนับสนุนด้านการเงินหรือการถ่ายทอดองค์ความรู้ นอกจากนี้กลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มมีความเห็นว่าหากมีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือโดยเสรีจากประเทศสมาชิกในอาเซียนมายังประเทศกัมพูชา บัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวมีจุดอ่อนในหลายด้านเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มแรงงานเหล่านั้น เช่น ความคิดสร้างสรรค์และทักษะการวิเคราะห์เพราะการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นเรียนจากทฤษฎี อาจารย์ผู้สอนไม่ค่อยใช้กรณีศึกษาในการสอนเพื่อให้นักศึกษาหัดคิดวิเคราะห์, ทักษะการบริการ, ทักษะการแก้ปัญหาและความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ

4.2.2.3. การรับรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

(ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 และการบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัย

ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มจากมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชามีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement- MRA) และการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มแจ้งว่าประเทศกัมพูชามีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในโทรทัศน์อยู่เรื่อยๆ แต่คนกัมพูชาไม่ได้สนใจข่าวดังกล่าว ในการตอบรับนโยบายการรวมกลุ่มดังกล่าวอาจารย์ผู้สอนจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าของการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแก่นักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังไม่มีแผนที่จะปรับปรุงหลักสูตรให้ครอบคลุมสาขาหลัก

6 สาขาตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) เช่น Front-office, house-keeping, tour operation, travel agency, and food and beverage ด้วยแนวคิดเกี่ยวกับข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียนเป็นสิ่งที่ใหม่และอาจารย์จำนวนมากยังไม่มีความรู้เรื่องนี้ ดังนั้นหลักสูตรที่มีอยู่ในปัจจุบันจึงไม่ต้องสนองต่อข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มแสดงข้อคิดเห็นว่าปัจจุบันการเรียนการสอนในประเทศกัมพูชายังไม่มีหลักสูตรที่สอนและเตรียมความพร้อมด้านสมรรถนะวิชาชีพแก่นักศึกษาในการทำงานในโรงแรมข้ามชาติใหญ่ๆ (Big chain hotels) แต่จะสอนความรู้วิชาชีพพื้นฐานทั่วไปมากกว่า การจะสร้างคุณลักษณะร่วมของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียนจากมุมมองของประเทศกัมพูชานั้น มหาวิทยาลัยควรมีการทำงานร่วมกันกับภาคการบริการและโรงแรมโดยเฉพาะในเมืองเสียมราฐในการกำหนดสมรรถนะวิชาชีพหลักและแนวทางในการส่งเสริมบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว รวมถึงควรมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและการสร้างโปรแกรมการฝึกอบรมผู้บริหารในทุกระดับเพื่อพัฒนาเป็นบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียนต่อไป

ในแง่การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือโดยเสรีในอาเซียนนั้นผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มคิดว่าแรงงานฝีมือจะถ่ายเทไปที่ประเทศมาเลเซียและประเทศกัมพูชามากที่สุด เพราะประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ดี อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีอัตราการเติบโตสูงและการจ้างงานให้ค่าตอบแทนสูง ในขณะที่ประเทศกัมพูชานั้นรัฐบาลให้การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชายังคงมีอุปสงค์ด้านแรงงานฝีมืออยู่เป็นจำนวนมากและหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวไม่สามารถผลิตบุคลากรได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน

ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าการไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนนั้นบัณฑิตจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับ ASEAN Culture, Cross-culture, Cross-cultural Communication และ/หรือ Intercultural Communication โดยเฉพาะอย่างยิ่งบัณฑิตควรมีความรู้เกี่ยวกับ Cross-cultural Communication และ/หรือ Intercultural Communication ซึ่งน่าจะมีความสำคัญมากกว่าความรู้เกี่ยวกับ ASEAN Culture เพราะนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการจะมาจากประเทศต่างๆทั่วโลก และปัจจุบันมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชามีการสอดแทรกเนื้อหาหรือหัวข้อที่เกี่ยวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) อยู่ในรายวิชาอื่นๆบ้างแต่ไม่มากนัก เช่น วิชาด้าน

ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การเรียนการสอนจะเน้นวัฒนธรรมของประเทศตนมากกว่า ดังนั้น คำอธิบายรายวิชาของวิชาการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ (IT skills), สถิติและการนำไปใช้, วัฒนธรรมโลกและอาเซียน เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความเชื่อ วิถีชีวิตและแนวปฏิบัติในชีวิต, สังคมและธรรมเนียมปฏิบัติในการทำธุรกิจ

ผลการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการกำหนดมาตรฐานนานาชาติอาเซียนพบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มเห็นว่าไม่มีความจำเป็นในการกำหนดมาตรฐานนานาชาติอาเซียนสำหรับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว และอาเซียนควรใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสาร ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นต้องบรรจุภาษาของประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของประเทศกัมพูชา

4.2.2.4. แนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการร่วมกัน

ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มจากมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชามีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการร่วมกันมีดังนี้

1. ควรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษาในอาเซียน เช่น การอบรมอาจารย์ผู้สอน (Train educator) การแลกเปลี่ยนนักศึกษา
2. สร้างศูนย์ข้อมูลและเว็บไซต์ร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐในอาเซียน โดยระบุข้อมูลเกี่ยวกับชื่อบุคคลในการติดต่อ ที่อยู่ และข้อมูลทางวิชาการที่น่าสนใจของมหาวิทยาลัย
3. แต่งตั้งคณะทำงานโดยมีกรรมการที่เลือกมาจากภาครัฐและมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชนจากประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อทำงานร่วมกันเกี่ยวกับการร่างหลักสูตรและการกำหนดโปรแกรมการฝึกอบรมใน 2 ระดับคือ ระดับมหาวิทยาลัยและระดับวิทยาลัยอาชีวศึกษา
4. ควรมีการแลกเปลี่ยนด้านวิชาการระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว อาจารย์และนักศึกษาระหว่างสถาบันในอาเซียน
5. ภาครัฐและหน่วยงานด้านการพัฒนาที่เกี่ยวข้องควรมีให้การสนับสนุนงบประมาณ

อย่างจริงจังในการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้เป็นรูปธรรม

6.ควรมีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนแบบทางไกลด้านการจัดการการบริการและการท่องเที่ยว (Distance Learning Curriculum in Hospitality and Tourism Management) ร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยในอาเซียนโดยนักศึกษาจะได้รับปริญญาร่วมสาขาการท่องเที่ยวอาเซียนจากมหาวิทยาลัยในอาเซียนที่รับผิดชอบ

4.3. ผลการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

จากการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์หัวหน้าสาขาการท่องเที่ยวหรือตัวแทนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา รวมจำนวนหน่วยตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 40 ตัวอย่างสำหรับประเทศเวียดนามและ 22 ตัวอย่างสำหรับประเทศกัมพูชาซึ่งจะเก็บข้อมูลเฉพาะมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในเมืองท่องเที่ยว คือกรุงพนมเปญ เสียมราฐและสีหนุวิลล์มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

- 1.ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของตัวแทนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนาม
- 2.ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของตัวแทนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชา

4.3.1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของตัวแทนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนาม

ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ นักวิจัยได้สืบค้นข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับรายชื่อและที่อยู่ของมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวจากหนังสือ “The information on enrolling students in universities of Vietnam in the academic year 2010-2011” ที่จัดพิมพ์ขึ้นทุกปี โดยกระทรวงศึกษาธิการและฝึกอบรม (Ministry of Education and Training) และพบว่ามียุโรปมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 48 แห่ง และมีมหาวิทยาลัยเพียง 40 แห่งที่เปิดสอนหลักสูตรดังกล่าวในระดับปริญญาตรี นอกจากนั้นจะเป็นมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในระดับที่ต่ำกว่า

ระดับปริญญาตรีหรือเปิดสอนสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural tourism) สาขาการจัดการการเดินทาง (Travel management) และอื่นๆ จำนวนแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษามีทั้งหมด 40 ชุด ได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา 27 ชุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 67.5 ผลการวิเคราะห์จากการวิจัยสรุปได้ดังนี้

4.3.1.1. สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม

4.3.1.1.1. ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว

ผลการวิจัยสถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม พบว่ามหาวิทยาลัยกลุ่มตัวอย่างที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวร้อยละ 59.0 เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชนร้อยละ 41.0 (ดังตารางที่ 4-2)

ตารางที่ 4-2 ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัย

ประเภทของมหาวิทยาลัย	จำนวน	ร้อยละ
มหาวิทยาลัยของรัฐ	16	59.0
มหาวิทยาลัยเอกชน	11	41.0
รวม	27	100.0

ปัจจุบันหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามจะจัดสอนโดยคณะการท่องเที่ยว (Faculty of Tourism) หรือรับผิดชอบโดยภาควิชา (Division) ภายใต้คณะบริหารธุรกิจ (faculty of Business Administration) หรือคณะเวียดนามศึกษา (Faculty of Vietnamese studies) และอื่นๆ นอกจากนี้ในบางมหาวิทยาลัยยังไม่มีการจัดตั้งภาควิชาการท่องเที่ยวเป็นทางการ การจัดการการท่องเที่ยวและการบริการจะเป็นวิชาเอกของคณะหรือภาควิชาใดที่รับผิดชอบ ผลการศึกษาพบว่ามามีมหาวิทยาลัยจำนวน 13 แห่งที่จัดตั้งคณะการท่องเที่ยว (Faculty

of Tourism) และมีมหาวิทยาลัยอีกจำนวน 13 แห่งที่จัดตั้งภาควิชาการท่องเที่ยวและศูนย์การศึกษาจำนวน 1 แห่งที่เปิดสอนด้านการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัย ระบบการศึกษาอุดมศึกษาของประเทศเวียดนามได้เริ่มจัดตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวและภาควิชาการท่องเที่ยวตั้งแต่ปี ค.ศ. 1966 จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.7 และจัดตั้งเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 12.0 ในปี ค.ศ. 2006 และปี ค.ศ. 2009 ตามลำดับ ซึ่งจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเป็นสาขาวิชาที่ได้รับความสนใจและมีความสำคัญในระดับอุดมศึกษาของประเทศเวียดนาม (ดังตารางที่ 4-3)

ตารางที่ 4-3 จำนวนมหาวิทยาลัยและปีที่จัดตั้งคณะหรือภาควิชาด้านการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการ

ปีที่จัดตั้งคณะหรือภาควิชา	จำนวนมหาวิทยาลัย (แห่ง)	ร้อยละ
1966	1	3.7
1976	1	3.7
1980	1	3.7
1989	1	3.7
1993	1	3.7
1994	2	7.4
1995	2	7.4
1996	1	3.7
1999	2	7.4
2000	1	3.7
2002	1	3.7

ตารางที่ 4-3 (ต่อ)

ปีที่จัดตั้งคณะหรือ ภาควิชา	จำนวนมหาวิทยาลัย (แห่ง)	ร้อยละ
2003	1	3.7
2004	1	3.7
2006	3	11.1
2007	1	3.7
2008	3	11.1
2009	1	3.7
รวม	25	92.6
ไม่ตอบแบบสอบถาม	2	7.4
รวมทั้งสิ้น	27	100.0

4.3.1.1.2. การจัดการด้านวิชาการ

จากตารางที่ 4-4 แสดงผลการวิจัยการจัดการด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยที่จัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการทั้งหมด 27 แห่งของประเทศเวียดนาม สามารถอธิบายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาพบว่าหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการของประเทศเวียดนามใช้ชื่อปริญญาดังนี้ Bachelors of Economics และ Bachelors of Business Administration (BBA) โดยมีมหาวิทยาลัยจำนวน 12 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 44.4 ที่ใช้ชื่อปริญญา Bachelors of Economics และมหาวิทยาลัยจำนวน 13 แห่งหรือคิดเป็นร้อยละ 48.2 ที่ใช้ชื่อปริญญา Bachelors of Business Administration (BBA)

การเรียนการสอนส่วนใหญ่จะเป็นหลักสูตรภาษาเวียดนาม (Vietnamese Program) เป็นที่น่าสนใจว่าคณะการท่องเที่ยวและการบริการ (Faculty of Tourism and Hospitality) มหาวิทยาลัย National Economics University ได้จัดการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรภาษาเวียดนาม และปรับปรุงหลักสูตรมาจากหลักสูตรอุดมศึกษา POHE project (Profession

Oriented Higher Education) ภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ โดยมีจุดเด่นคือการจัดการหลักสูตรตามแนวหลักสูตรอุดมศึกษา POHE project นั้นจะปรับปรุงให้มีลักษณะเฉพาะและเหมาะสมกับสถานการณ์ของแต่ละมหาวิทยาลัยในแต่ละประเทศ การเรียนการสอนของหลักสูตรนี้จะมีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอนในบางรายวิชา นอกจากนี้บางมหาวิทยาลัยจะเปิดสอนเป็นหลักสูตรภาษาอังกฤษ (English Program) ซึ่งสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการเรียนการสอนทั้งหมดหรือสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นบางส่วน นอกจากนี้มีศูนย์การศึกษาจำนวน 1 แห่ง คือ International Training Center ตั้งอยู่ที่ Thai Nguyen University of Agriculture and Forestry ที่สอนเป็นหลักสูตรนานาชาติ (International Program)

จากการจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามชื่อสาขาวิชา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 59.3 เปิดสอนสาขาการจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management Program) รองลงมาร้อยละ 37.0 เปิดสอนสาขาการจัดการการบริการและการท่องเที่ยว (Hospitality and Tourism Management Program)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 92.6 จะจัดหลักสูตรโดยมีระยะเวลาการศึกษาตลอดหลักสูตร รวม 4 ปี และมีบางมหาวิทยาลัย เช่น Hanoi University จะจัดหลักสูตรโดยมีระยะเวลาการศึกษาตลอดหลักสูตร รวม 4 ปีครึ่ง หรือเก้าภาคการศึกษา นอกจากนี้มีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 3.7 ที่จัดหลักสูตรโดยมีระยะเวลาการศึกษาตลอดหลักสูตร รวม 5 ปี ซึ่งเป็นหลักสูตรนานาชาติ (International Program) คือ นักศึกษาต้องเรียนภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมความพร้อม 1 ปี และวิชาอื่นๆตามหลักสูตรอีก 4 ปี ดังนั้นนักศึกษาที่จะเข้าเรียนในหลักสูตรนานาชาติจะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างเหมาะสมหรือต้องสอบภาษาอังกฤษผ่านตามเกณฑ์ของหลักสูตร

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรการจัดการการบริการและการท่องเที่ยว (Hospitality and Tourism Management Program) ค่อนข้างจะเป็นศาสตร์ใหม่สำหรับประเทศไทย เวียดนาม มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เปิดสอนกลุ่มสาขาวิชาดังกล่าวหลังจากปี ค.ศ. 2000 เป็นต้นมา

ตารางที่ 4-4 การจัดการด้านวิชาการ

ชื่อปริญญา	จำนวนมหาวิทยาลัย (แห่ง)	ร้อยละ
Bachelors of Economics	12	44.4
Bachelors of Business Administration (BBA)	13	48.2
รวม	25	92.6
ไม่ตอบแบบสอบถาม	2	7.4
รวมทั้งสิ้น	27	100
ชื่อสาขาวิชา		
ชื่อสาขาวิชา	จำนวนมหาวิทยาลัย (แห่ง)	ร้อยละ
การจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management Program)	16	59.3
การจัดการการบริการ (Hospitality Management)	1	3.7
การจัดการการบริการและการท่องเที่ยว (Hospitality and Tourism Management)	10	37.0
รวม	27	100.0
ระยะเวลาการศึกษาตลอดหลักสูตร (ปี)		
ระยะเวลาการศึกษาตลอดหลักสูตร (ปี)	จำนวนมหาวิทยาลัย (แห่ง)	ร้อยละ
4	25	92.6
4.5	1	3.7
5	1	3.7
รวม	27	100.0

ตารางที่ 4-4 (ต่อ)

ปีที่จัดตั้งคณะหรือภาควิชา	จำนวนมหาวิทยาลัย (แห่ง)	ร้อยละ
1989	1	3.7
1993	1	3.7
1994	1	3.7
1995	1	3.7
1996	3	11.1
1999	1	3.7
2000	2	7.4
2002	1	3.7
2003	1	3.7
2004	1	3.7
2005	2	7.4
2006	3	11.1
2007	2	7.4
2008	2	7.4
2009	2	7.4
2010	2	7.4
รวม	26	96.3
ไม่ตอบแบบสอบถาม	1	3.7
รวมทั้งสิ้น	27	100.0

4.3.1.1.3. จำนวนนักศึกษาชาวเวียดนามที่ศึกษาหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวและการบริการ

จากตารางที่ 4-5 แสดงผลการวิจัยจำนวนนักศึกษาชาวเวียดนามที่ศึกษาหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวและการบริการของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่งประจำปีการศึกษา 2008-2009 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 5,525 คน แบ่งได้ดังนี้

- 1.มหาวิทยาลัยจำนวน 5 แห่ง (ร้อยละ 18.5) มีจำนวนนักศึกษาน้อยกว่า 100 คน
- 2.มหาวิทยาลัยจำนวน 6 แห่ง (ร้อยละ 22.2) มีจำนวนนักศึกษา 100 - 200 คน
- 3.มหาวิทยาลัยจำนวน 4 แห่ง (ร้อยละ 14.8) มีจำนวนนักศึกษา 201 - 300 คน
- 4.มหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 11.1) มีจำนวนนักศึกษา 301 - 400 คน
- 5.มหาวิทยาลัยจำนวน 1 แห่ง (ร้อยละ 3.7) มีจำนวนนักศึกษา 401 - 500 คน
- 6.มหาวิทยาลัยจำนวน 1 แห่ง (ร้อยละ 3.7) มีจำนวนนักศึกษา 501 - 600 คน
- 7.มหาวิทยาลัยจำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 7.4) มีจำนวนนักศึกษามากกว่า 600 คน

จากการจำแนกกลุ่มตัวอย่างพบว่าจำนวนนักศึกษาชาวเวียดนามที่ศึกษาหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวและการบริการของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่งประจำปีการศึกษา 2009-2010 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 5,573 คน แบ่งได้ดังนี้

- 1.มหาวิทยาลัยจำนวน 6 แห่ง (ร้อยละ 22.2) มีจำนวนนักศึกษาน้อยกว่า 100 คน
- 2.มหาวิทยาลัยจำนวน 9 แห่ง (ร้อยละ 33.3) มีจำนวนนักศึกษา 100 - 200 คน
- 3.มหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 11.1) มีจำนวนนักศึกษา 201 - 300 คน
- 4.มหาวิทยาลัยจำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 7.4) มีจำนวนนักศึกษา 301 - 400 คน
- 5.มหาวิทยาลัยจำนวน 1 แห่ง (ร้อยละ 3.7) มีจำนวนนักศึกษา 550 คน
- 6.มหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 11.1) มีจำนวนนักศึกษามากกว่า 600 คน

จำนวนนักศึกษาชาวเวียดนามที่ศึกษาหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวและการบริการของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2010-2011 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 6,298 คน แบ่งได้ดังนี้

- 1.มหาวิทยาลัยจำนวน 7 แห่ง (ร้อยละ 25.9) มีจำนวนนักศึกษาน้อยกว่า 100 คน
- 2.มหาวิทยาลัยจำนวน 7 แห่ง (ร้อยละ 25.9) มีจำนวนนักศึกษา 100 - 200 คน
- 3.มหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 11.1) มีจำนวนนักศึกษา 201 - 300 คน
- 4.มหาวิทยาลัยจำนวน 4 แห่ง (ร้อยละ 14.8) มีจำนวนนักศึกษา 301 - 400 คน

5.มหาวิทยาลัยจำนวน 4 แห่ง (ร้อยละ 14.8) มีจำนวนนักศึกษา 600-900 คน

ตารางที่ 4-5 จำนวนนักศึกษาชาวเวียดนามที่ศึกษาหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวและการบริการ

ปีการศึกษา 2008-2009			ปีการศึกษา 2009-2010			ปีการศึกษา 2010-2011		
จำนวน น.ศ	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน น.ศ	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน น.ศ	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%
0	4	14.8	0	2	7.4	0	1	3.7
28	1	3.7	32	1	3.7	27	1	3.7
55	1	3.7	42	1	3.7	30	1	3.7
70	2	7.4	52	1	3.7	49	1	3.7
80	1	3.7	70	1	3.7	50	1	3.7
108	1	3.7	74	1	3.7	78	1	3.7
160	1	3.7	87	1	3.7	80	1	3.7
170	1	3.7	100	1	3.7	95	1	3.7
192	1	3.7	110	1	3.7	100	1	3.7
200	2	7.4	120	1	3.7	120	1	3.7
219	1	3.7	136	1	3.7	150	1	3.7
240	1	3.7	198	1	3.7	200	4	14.8
270	1	3.7	200	4	14.8	210	1	3.7
273	1	3.7	220	1	3.7	212	1	3.7
360	1	3.7	247	1	3.7	212	1	3.7
400	2	7.4	255	1	3.7	250	1	3.7
500	1	3.7	380	1	3.7	315	1	3.7
600	1	3.7	400	1	3.7	340	1	3.7
800	1	3.7	550	1	3.7	380	1	3.7
900	1	3.7	600	1	3.7	400	1	3.7
รวม	26	96.3	800	1	3.7	600	1	3.7

ตารางที่ 4-5 (ต่อ)

ปีการศึกษา 2008-2009			ปีการศึกษา 2009-2010			ปีการศึกษา 2010-2011		
จำนวน น.ศ	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน น.ศ	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน น.ศ	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%
ไม่ตอบ	1	3.7	900	1	3.7	700	1	3.7
รวม	27	100.0	รวม	26	96.3	รวม	1	3.7
			ไม่ตอบ	1	3.7	900	1	3.7
			รวม	27	100.0	รวม	26	96.3
						ไม่ตอบ	1	3.7
						รวม	27	100.0

4.3.1.1.4. จำนวนนักศึกษาชาวต่างชาติที่ศึกษาในหลักสูตรการจัดการ การท่องเที่ยวและการบริการ

จากตารางที่ 4-6 แสดงผลการวิจัยจำนวนนักศึกษาชาวต่างชาติที่ศึกษาในหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2008-2009, 2009-2010 และ 2010-2011 พบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ร้อยละ 92.6 ไม่มีนักศึกษาชาวต่างชาติเข้าศึกษาในหลักสูตร มีมหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียวเท่านั้นซึ่งคิดเป็นร้อยละ 3.7 ที่มีนักศึกษาชาวต่างชาติเข้าศึกษาในหลักสูตรประจำปีการศึกษา 2008-2009 และ ปีการศึกษา 2009-2010

ตารางที่ 4-6 จำนวนนักศึกษาชาวต่างชาติที่ศึกษาหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการ

ปีการศึกษา 2008-2009			ปีการศึกษา 2009-2010			ปีการศึกษา 2010-2011		
จำนวน น.ศ	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน น.ศ	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน น.ศ	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%
0	25	92.6	0	25	92.6	0	25	92.6
3	1	3.7	3	1	3.7	ไม่ตอบ	2	7.4
รวม	26	96.3	รวม	26	96.3	รวม	27	100.0
ไม่ตอบ	1	3.7	ไม่ตอบ	1	3.7			
รวม	27	100.0	รวม	27	100.0			

4.3.1.1.5. จำนวนอาจารย์ชาวเวียดนามประจำหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวและการบริการ

ผลการศึกษาดังตารางที่ 4-7 พบว่าจำนวนอาจารย์ชาวเวียดนามประจำหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวและการบริการของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2008-2009 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 189 คนแบ่งได้ดังนี้

1.มหาวิทยาลัยจำนวน 7 แห่ง (ร้อยละ 25.9) มีจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตรน้อยกว่า 10 คน

2.มหาวิทยาลัยจำนวน 13 แห่ง (ร้อยละ 48.1) มีจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตร 10 – 20 คน

3.มหาวิทยาลัยจำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 7.4) มีจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตร 21 - 40 คน
จากการจำแนกกลุ่มตัวอย่างพบว่าจำนวนอาจารย์ชาวเวียดนามประจำหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวและการบริการของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2009-2010 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 244 คน แบ่งได้ดังนี้

1.มหาวิทยาลัยจำนวน 9 แห่ง (ร้อยละ 33.3) มีจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตรน้อยกว่า 10 คน

2.มหาวิทยาลัยจำนวน 10 แห่ง (ร้อยละ 37.0) มีจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตร

10 - 20 คน

3.มหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 11.1) มีจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตร

20 - 40 คน

4.มหาวิทยาลัยจำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 7.4) มีจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตรมากกว่า 40

คน

จำนวนอาจารย์ชาวเวียดนามประจำหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและบริการของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2010-2011 จำนวนรวมทั้งสิ้น 290 คนแบ่งได้ดังนี้

1.มหาวิทยาลัยจำนวน 10 แห่ง (ร้อยละ 37.0) มีจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตรน้อยกว่า

10 คน

2.มหาวิทยาลัยจำนวน 8 แห่ง (ร้อยละ 29.6) มีจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตร 10 –

20 คน

3.มหาวิทยาลัยจำนวน 6 แห่ง (ร้อยละ 22.2) มีจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตร 20 - 40

คน

4.มหาวิทยาลัยจำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 7.4) มีจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตรมาก

กว่า 40 คน

ตารางที่ 4-7 จำนวนอาจารย์ชาวเวียดนามประจำหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการ

ปีการศึกษา 2008-2009			ปีการศึกษา 2009-2010			ปีการศึกษา 2010-2011		
จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%
0	4	14.8	0	2	7.4	3	1	3.7
2	1	3.7	3	1	3.7	5	3	11.1
4	3	11.1	4	1	3.7	6	2	7.4
5	2	7.4	5	6	22.2	7	3	11.1
6	1	3.7	8	1	3.7	9	1	3.7
10	1	3.7	12	1	3.7	12	1	3.7
12	4	14.8	13	2	7.4	13	1	3.7
13	1	3.7	14	2	7.4	15	4	14.8
16	1	3.7	15	1	3.7	18	2	7.4
17	1	3.7	18	3	11.1	20	3	11.1
18	3	11.1	19	1	3.7	22	1	3.7
19	2	7.4	22	1	3.7	26	1	3.7
27	1	3.7	29	2	7.4	32	1	3.7
40	1	3.7	40	1	3.7	42	1	3.7
รวม	26	96.3	42	1	3.7	60	1	3.7
ไม่ตอบ	1	3.7	รวม	26	96.3	รวม	26	96.3
รวม	27	100.0	ไม่ตอบ	1	3.7	ไม่ตอบ	1	3.7
			รวม	27	100.0	รวม	27	100.0

4.3.1.1.6. จำนวนอาจารย์ชาวต่างชาติประจำหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการ

จากตารางที่ 4-8 แสดงผลการวิจัยจำนวนอาจารย์ชาวต่างชาติประจำหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2008-2009, 2009-2010 และ 2010-2011 แบ่งได้ดังนี้

ในปีการศึกษา 2008-2009 ผลการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ร้อยละ 85.2 ไม่มีอาจารย์ชาวต่างชาติประจำในหลักสูตร รองลงมามีมหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่งหรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11.1 ที่มีอาจารย์ชาวต่างชาติประจำในหลักสูตรจำนวน 7 คน

ในปีการศึกษา 2009-2010 ผลการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ร้อยละ 85.2 ไม่มีอาจารย์ชาวต่างชาติประจำในหลักสูตร รองลงมามีมหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่งหรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11.1 ที่มีอาจารย์ชาวต่างชาติประจำในหลักสูตรจำนวน 10 คน

ในปีการศึกษา 2010-2011 ผลการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ร้อยละ 85.2 ไม่มีอาจารย์ชาวต่างชาติประจำในหลักสูตร รองลงมามีมหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่งหรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11.1 ที่มีอาจารย์ชาวต่างชาติประจำในหลักสูตรจำนวน 12 คน

ตารางที่ 4-8 จำนวนอาจารย์ชาวต่างชาติประจำหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการ

ปีการศึกษา 2008-2009			ปีการศึกษา 2009-2010			ปีการศึกษา 2010-2011		
จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%
0	23	85.2	0	23	85.2	0	23	85.2
2	2	7.4	2	1	3.7	3	1	3.7
5	1	3.7	3	1	3.7	4	1	3.7
รวม	26	96.3	5	1	3.7	5	1	3.7
ไม่ตอบ	1	3.7	รวม	26	96.3	รวม	26	96.3
รวม	27	100.0	ไม่ตอบ	1	3.7	ไม่ตอบ	1	3.7
			รวม	27	100.0	รวม	27	100.0

4.3.1.1.7. จำนวนอาจารย์ประจำสังกัดหลักสูตรการจัดการการ

ท่องเที่ยวและบริการ

จากตารางที่ 4-9 แสดงผลการวิจัยจำนวนอาจารย์ประจำสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและบริการของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2008-2009, 2009-2010 และ 2010-2011 แบ่งได้ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่าจำนวนอาจารย์ประจำสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและบริการประจำปีการศึกษา 2008-2009 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 189 คนแบ่งได้ดังนี้

- 1.มหาวิทยาลัยจำนวน 7 แห่ง (ร้อยละ 25.9) มีจำนวนอาจารย์ประจำน้อยกว่า 10 คน
- 2.มหาวิทยาลัยจำนวน 13 แห่ง (ร้อยละ 48.1) มีจำนวนอาจารย์ประจำ 10 - 20 คน
- 3.มหาวิทยาลัยจำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 7.4) มีจำนวนอาจารย์ประจำ 21 - 40 คน

จากการจำแนกกลุ่มตัวอย่างพบว่าจำนวนอาจารย์ประจำสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและบริการประจำปีการศึกษา 2009-2010 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 236 คน แบ่งได้ดังนี้

- 1.มหาวิทยาลัยจำนวน 9 แห่ง (ร้อยละ 33.3) มีจำนวนอาจารย์ประจำน้อยกว่า 10 คน
- 2.มหาวิทยาลัยจำนวน 10 แห่ง (ร้อยละ 37.0) มีจำนวนอาจารย์ประจำ 10 - 20 คน
- 3.มหาวิทยาลัยจำนวน 4 แห่ง (ร้อยละ 14.8) มีจำนวนอาจารย์ประจำ 21 - 40 คน
- 4.มหาวิทยาลัยจำนวน 1 แห่ง (ร้อยละ 3.7) มีจำนวนอาจารย์ประจำมากกว่า 40 คน

จำนวนอาจารย์ประจำสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและบริการประจำปีการศึกษา 2010-2011 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 290 คน แบ่งได้ดังนี้

- 1.มหาวิทยาลัยจำนวน 10 แห่ง (ร้อยละ 37.0) มีจำนวนอาจารย์ประจำน้อยกว่า 10 คน
- 2.มหาวิทยาลัยจำนวน 11 แห่ง (ร้อยละ 40.7) มีจำนวนอาจารย์ประจำ 10 - 20 คน
- 3.มหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 11.1) มีจำนวนอาจารย์ประจำ 21 - 40 คน
- 4.มหาวิทยาลัยจำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 7.4) มีจำนวนอาจารย์ประจำมากกว่า 40 คน

ตารางที่ 4-9 จำนวนอาจารย์ประจำสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและบริการ

ปีการศึกษา 2008-2009			ปีการศึกษา 2009-2010			ปีการศึกษา 2010-2011		
จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%
0	4	14.8	0	2	7.4	3	2	7.4
2	2	7.4	3	2	7.4	5	4	14.8
4	2	7.4	4	2	7.4	6	1	3.7
5	2	7.4	5	4	14.8	7	2	7.4
6	2	3.7	8	1	3.7	9	1	3.7
10	1	3.7	12	1	3.7	12	1	3.7
12	4	14.8	13	2	7.4	13	1	3.7
13	1	3.7	14	2	7.4	15	4	14.8
16	1	3.7	15	1	3.7	18	2	7.4
17	1	3.7	18	3	11.1	20	3	11.1
18	3	11.1	19	1	3.7	22	1	3.7
19	2	7.4	22	1	3.7	26	1	3.7
27	1	3.7	29	2	7.4	32	1	3.7
40	1	3.7	40	1	3.7	42	1	3.7
รวม	26	96.3	42	1	3.7	60	1	3.7
ไม่ตอบ	1	3.7	รวม	26	96.3	รวม	26	96.3
รวม	27	100.0	ไม่ตอบ	1	3.7	ไม่ตอบ	1	3.7
			รวม	27	100.0	รวม	27	100.0

4.3.1.1.8. จำนวนอาจารย์พิเศษสังกัดหลักสูตรการจัดการการ

ท่องเที่ยวและบริการ

จากตารางที่ 4-10 แสดงผลการวิจัยจำนวนอาจารย์พิเศษสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและบริการของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2008-2009, 2009-2010 และ 2010-2011 แบ่งได้ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่าจำนวนอาจารย์พิเศษสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและบริการประจำปีการศึกษา 2008-2009 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 318 คนแบ่งได้ดังนี้

- 1.มหาวิทยาลัยจำนวน 9 แห่ง (ร้อยละ 33.3) มีจำนวนอาจารย์พิเศษน้อยกว่า 10 คน
- 2.มหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 11.1) มีจำนวนอาจารย์พิเศษ 10 - 20 คน
- 3.มหาวิทยาลัยจำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 7.4) มีจำนวนอาจารย์พิเศษ 21 - 40 คน
- 4.มหาวิทยาลัยจำนวน 4 แห่ง (ร้อยละ 14.8) มีจำนวนอาจารย์พิเศษ 41-100 คน

จากการจำแนกกลุ่มตัวอย่างพบว่าจำนวนอาจารย์พิเศษสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและบริการประจำปีการศึกษา 2009-2010 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 387 คน แบ่งได้ดังนี้

- 1.มหาวิทยาลัยจำนวน 11 แห่ง (ร้อยละ 40.7) มีจำนวนอาจารย์พิเศษน้อยกว่า 10 คน
- 2.มหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 11.1) มีจำนวนอาจารย์พิเศษ 10 - 20 คน
- 3.มหาวิทยาลัยจำนวน 1 แห่ง (ร้อยละ 3.7) มีจำนวนอาจารย์พิเศษ 21 - 40 คน
- 4.มหาวิทยาลัยจำนวน 5 แห่ง (ร้อยละ 18.5) มีจำนวนอาจารย์พิเศษ 41-100 คน

จำนวนอาจารย์ประจำพิเศษหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและบริการประจำปีการศึกษา 2010-2011 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 321 คน แบ่งได้ดังนี้

- 1.มหาวิทยาลัยจำนวน 9 แห่ง (ร้อยละ 33.3) มีจำนวนอาจารย์พิเศษน้อยกว่า 10 คน
- 2.มหาวิทยาลัยจำนวน 4 แห่ง (ร้อยละ 14.8) มีจำนวนอาจารย์พิเศษ 10 - 20 คน
- 3.มหาวิทยาลัยจำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 7.4) มีจำนวนอาจารย์พิเศษ 21 - 40 คน
- 4.มหาวิทยาลัยจำนวน 4 แห่ง (ร้อยละ 14.8) มีจำนวนอาจารย์พิเศษ 41-100 คน

ตารางที่ 4-10 จำนวนอาจารย์พิเศษสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและบริการ

ปีการศึกษา 2008-2009			ปีการศึกษา 2009-2010			ปีการศึกษา 2010-2011		
จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%
0	7	25.9	0	5	18.5	0	5	18.5
2	2	7.4	1	1	3.7	2	2	7.4
3	2	7.4	2	3	11.1	3	1	3.7
4	2	7.4	3	1	3.7	4	3	11.1
5	2	7.4	4	1	3.7	5	3	11.1
8	1	3.7	5	4	14.8	12	4	14.8
10	3	11.1	9	1	3.7	30	1	3.7
30	1	3.7	10	3	11.1	40	1	3.7
39	1	3.7	30	1	3.7	60	2	7.4
57	1	3.7	43	1	3.7	65	1	3.7
60	2	7.4	58	1	3.7	100	1	3.7
100	1	3.7	60	1	3.7	รวม	24	88.9
รวม	25	92.6	62	1	3.7	ไม่ตอบ	3	11.1
ไม่ตอบ	2	7.4	100	1	3.7	รวม	27	100.0
รวม	27	100.0	รวม	25	92.6			
			ไม่ตอบ	2	7.4			
			รวม	27	100.0			

4.3.1.1.9. จำนวนอาจารย์ตามระดับคุณวุฒิสังกัดหลักสูตรการจัดการ การท่องเที่ยวและการบริการ

จากตารางที่ 4-11 แสดงผลการวิจัยจำนวนอาจารย์ตามระดับคุณวุฒิสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่งแบ่งเป็นคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก แบ่งได้ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่าจำนวนอาจารย์ตามระดับคุณวุฒิระดับปริญญาตรี มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 91 คนแบ่งได้ดังนี้

1.มหาวิทยาลัยจำนวน 14 แห่ง (ร้อยละ 51.8) มีจำนวนอาจารย์ตามระดับคุณวุฒิระดับปริญญาตรี น้อยกว่า 10 คน

2.มหาวิทยาลัยจำนวน 6 แห่ง (ร้อยละ 22.2) มีจำนวนอาจารย์ตามระดับคุณวุฒิระดับปริญญาตรี 10 - 20 คน

3.มหาวิทยาลัยจำนวน 1 แห่ง (ร้อยละ 3.7) มีจำนวนอาจารย์ตามระดับคุณวุฒิระดับปริญญาตรี 21 - 30 คน

จากการจำแนกกลุ่มตัวอย่างพบว่าจำนวนอาจารย์ตามระดับคุณวุฒิระดับปริญญาโท มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 154 คน แบ่งได้ดังนี้

1.มหาวิทยาลัยจำนวน 14 แห่ง (ร้อยละ 51.8) มีจำนวนอาจารย์ตามระดับคุณวุฒิระดับปริญญาโท น้อยกว่า 10 คน

2.มหาวิทยาลัยจำนวน 8 แห่ง (ร้อยละ 29.6) มีจำนวนอาจารย์ตามระดับคุณวุฒิระดับปริญญาโท 10 - 20 คน

3.มหาวิทยาลัยจำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 7.4) มีจำนวนอาจารย์ตามระดับคุณวุฒิระดับปริญญาโท 21 - 30 คน

จำนวนอาจารย์ประจำตามระดับคุณวุฒิระดับปริญญาเอกมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 36 คน แบ่งได้ดังนี้

1.มหาวิทยาลัยจำนวนร้อยละ 25.9 ไม่มีอาจารย์ตามระดับคุณวุฒิระดับปริญญาเอก สังกัดในหลักสูตร

2.มหาวิทยาลัยจำนวน 13 แห่ง (ร้อยละ 48.1) มีจำนวนอาจารย์ตามระดับคุณวุฒิระดับปริญญาเอก น้อยกว่า 5 คน

3.มหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 11.1) มีจำนวนอาจารย์ตามระดับคุณวุฒิ
ระดับปริญญาเอก 5-7 คน

4.มหาวิทยาลัยจำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 7.4) มีจำนวนอาจารย์ตามระดับคุณวุฒิ
ระดับปริญญาเอก 8 คน

ตารางที่ 4-11 จำนวนอาจารย์ตามระดับคุณวุฒิสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยว
และการบริการ

คุณวุฒิระดับปริญญาตรี			คุณวุฒิระดับปริญญาโท			คุณวุฒิระดับปริญญาเอก		
จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%
0	7	25.9	2	2	7.4	0	7	25.9
1	4	14.8	3	3	11.1	1	8	29.6
2	1	3.7	4	3	11.1	2	2	7.4
3	1	3.7	5	2	7.4	3	2	7.4
4	3	11.1	7	1	3.7	4	1	3.7
5	2	7.4	8	1	3.7	5	1	3.7
6	3	11.1	9	2	7.4	6	1	3.7
12	1	3.7	11	3	11.1	7	1	3.7
13	1	3.7	12	1	3.7	8	2	7.4
17	1	3.7	15	4	14.8	รวม	25	92.6
28	1	3.7	16	1	3.7	ไม่ตอบ	2	7.4
รวม	25	92.6	22	1	3.7	รวม	27	100.0
ไม่ตอบ	2	7.4	25	1	3.7			
รวม	27	100.0	รวม	25	92.6			
			ไม่ตอบ	2	7.4			
			รวม	27	100.0			

4.3.1.1.10. จำนวนอาจารย์ตามตำแหน่งทางวิชาการสังกัดหลักสูตร การจัดการการท่องเที่ยวและการบริการ

จากตารางที่ 4-12 แสดงผลการวิจัยจำนวนอาจารย์ตามตำแหน่งทางวิชาการสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่งแบ่งเป็นตำแหน่งอาจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ แบ่งได้ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่าจำนวนอาจารย์ในตำแหน่งอาจารย์ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 295 คนแบ่งได้ดังนี้

1.มหาวิทยาลัยจำนวน 8 แห่ง (ร้อยละ 29.6) มีจำนวนอาจารย์ในตำแหน่งอาจารย์ น้อยกว่า 10 คน

2.มหาวิทยาลัยจำนวน 11 แห่ง (ร้อยละ 40.7) มีจำนวนอาจารย์ในตำแหน่งอาจารย์ 10 - 20 คน

3.มหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 11.1) มีจำนวนอาจารย์ในตำแหน่งอาจารย์ 21 - 30 คน

4.มหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 11.1) มีจำนวนอาจารย์ในตำแหน่งอาจารย์ มากกว่า 30 คน

จากการจำแนกกลุ่มตัวอย่างพบว่าจำนวนอาจารย์ตามในตำแหน่งรองศาสตราจารย์ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 13 คน แบ่งได้ดังนี้

1.มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ร้อยละ 51.9 ไม่มีอาจารย์ในตำแหน่งรองศาสตราจารย์สังกัดในหลักสูตร

2.มหาวิทยาลัยจำนวน 9 แห่ง (ร้อยละ 33.3) มีจำนวนอาจารย์ในตำแหน่งรองศาสตราจารย์ 1 คน

3.มหาวิทยาลัยจำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 7.4) มีจำนวนอาจารย์ในตำแหน่งรองศาสตราจารย์ 2 คน

ผลการศึกษพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ร้อยละ 85.2 ไม่มีอาจารย์ในตำแหน่งรองศาสตราจารย์สังกัดในหลักสูตร และมีมหาวิทยาลัยจำนวน 2 แห่งเท่านั้นที่มีอาจารย์ในตำแหน่งรองศาสตราจารย์ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4

ตารางที่ 4-12 จำนวนอาจารย์ตามตำแหน่งทางวิชาการสังกัดหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวและการบริการ

อาจารย์			รองศาสตราจารย์			ศาสตราจารย์		
จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน อาจารย์	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%
0	1	3.7	0	14	51.9	0	23	85.2
3	2	7.4	1	9	33.3	2	2	7.4
4	1	3.7	2	2	7.4	รวม	25	92.6
5	2	7.4	รวม	25	92.6	ไม่ตอบ	2	7.4
7	2	7.4	ไม่ตอบ	2	7.4	รวม	27	100.0
9	1	3.7	รวม	27	100.0			
10	1	3.7						
13	2	7.4						
15	4	14.8						
17	2	7.4						
18	1	3.7						
19	1	3.7						
22	1	3.7						
26	1	3.7						
29	1	3.7						
39	1	3.7						
59	1	3.7						
รวม	25	92.6						
ไม่ตอบ	2	7.4						
รวม	27	100.0						

4.3.1.1.11. จำนวนนักศึกษาสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยว และการบริการที่คาดว่าจะจบการศึกษาในปีการศึกษา 2011

จากตารางที่ 4-13 แสดงผลการวิจัยจำนวนนักศึกษาสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการที่คาดว่าจะจบการศึกษาในปีการศึกษา 2011 ของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่งแบ่งเป็น 3 หลักสูตร คือ หลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยว หลักสูตรการจัดการบริการ และหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยว แบ่งได้ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวที่คาดว่าจะจบการศึกษาในปีการศึกษา 2011 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 782 คนแบ่งได้ดังนี้

- 1.มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 ไม่มีบัณฑิตที่จบการศึกษาในปีการศึกษา 2011
- 2.มหาวิทยาลัยจำนวน 4 แห่ง (ร้อยละ 14.8) ผลิตจำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษาได้น้อยกว่า 100 คน
- 3.มหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 11.1) ผลิตจำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษาได้ 100 - 150 คน
- 4.มหาวิทยาลัยจำนวน 1 แห่ง (ร้อยละ 3.7) ผลิตจำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษาได้ 290 คน จากการจำแนกกลุ่มตัวอย่างพบว่านักศึกษาสังกัดหลักสูตรการจัดการบริการที่คาดว่าจะจบการศึกษาในปีการศึกษา 2011 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 974 คน แบ่งได้ดังนี้
  - 1.มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ร้อยละ 74.1 ไม่มีบัณฑิตที่จบการศึกษาในปีการศึกษา 2011
  - 2.มหาวิทยาลัยจำนวน 1 แห่ง (ร้อยละ 3.7) ผลิตจำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษาได้น้อยกว่า 100 คน
  - 3.มหาวิทยาลัยจำนวน 1 แห่ง (ร้อยละ 3.7) ผลิตจำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษาได้ 100 - 150 คน
  4. .มหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 11.1) ผลิตจำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษาได้ 151 - 200 คน
  - 5.มหาวิทยาลัยจำนวน 1 แห่ง (ร้อยละ 3.7) ผลิตจำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษาได้ 260 คน นักศึกษาสังกัดหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวที่คาดว่าจะจบการศึกษาในปีการศึกษา 2011 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,181 คน แบ่งได้ดังนี้
    - 1.มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ร้อยละ 70.4 ไม่มีบัณฑิตที่จบการศึกษาในปีการศึกษา 2011

2.มหาวิทยาลัยจำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 7.4) ผลิตจำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษาได้น้อยกว่า 100 คน

3.มหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 11.1) ผลิตจำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษาได้ 100 - 150 คน

4. .มหาวิทยาลัยจำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 7.4) ผลิตจำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษาได้ 300- 400 คน

จากผลการศึกษารูปได้ว่าในปีการศึกษา 2011 มหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่งของ ประเทศเวียดนามที่เปิดสอนหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยว หลักสูตรการจัดการบริการ และ หลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวสามารถผลิตบัณฑิตได้รวมทั้งสิ้น 2,937 คน

ตารางที่ 4-13 จำนวนนักศึกษาสังกัดหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการที่ คาดว่าจะจบการศึกษาในปีการศึกษา 2011

หลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยว			หลักสูตรการจัดการบริการ			หลักสูตรการจัดการบริการ และการท่องเที่ยว		
จำนวน น.ศ.	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน น.ศ.	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน น.ศ.	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%
0	18	66.7	0	20	74.1	0	19	70.4
70	2	7.4	92	1	3.7	29	1	3.7
80	2	7.4	100	1	3.7	55	1	3.7
100	1	3.7	152	1	3.7	120	1	3.7
102	1	3.7	180	1	3.7	127	1	3.7
140	1	3.7	190	1	3.7	130	1	3.7
290	1	3.7	260	1	3.7	320	1	3.7
รวม	26	96.3	รวม	26	96.3	400	1	3.7

ตารางที่ 4-13 (ต่อ)

หลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยว			หลักสูตรการจัดการบริการ			หลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยว		
จำนวน น.ศ.	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน น.ศ.	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%	จำนวน น.ศ.	จำนวน มหาวิทยาลัย (แห่ง)	%
ไม่ตอบ	1	3.7	ไม่ตอบ	1	3.7	รวม	26	96.3
รวม	27	100.0	รวม	27	100.0	ไม่ตอบ	1	3.7
						รวม	27	100.0

4.3.1.1.12. การพัฒนาหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยว

จากตารางที่ 4-14 แสดงผลการวิจัยปัจจัยการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่งของประเทศเวียดนามที่เปิดสอนหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยว สามารถอธิบายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

ผลการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 พัฒนาหลักสูตรเองโดยคณะหรือภาควิชา รองลงมาคือพัฒนาโดยวิธีอื่นๆ เช่นการบูรณาการการพัฒนาหลักสูตรโดยคณะหรือภาควิชา กระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรม (MOET) และความต้องการของภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 22.2

2) ความถี่ในการพัฒนาหลักสูตร

ผลการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 พัฒนาหลักสูตรทุกปี รองลงมาคือพัฒนาหลักสูตรทุก 2 ปี (ร้อยละ 11.1) และทุก 3 ปี (ร้อยละ 11.1) ตามลำดับ

3) การประกันคุณภาพหลักสูตร และความถี่ในการประกันคุณภาพหลักสูตร

ผลการศึกษาพบว่าหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการประกันคุณภาพหลักสูตรโดยมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยร้อยละ 40.7 รองลงมาจะประกันคุณภาพหลักสูตรโดยคณะหรือภาควิชาร้อยละ 33.3 นอกจากนี้มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ร้อยละ 88.9 จะดำเนินการประกันคุณภาพหลักสูตรทุกปี

4) การออกแบบหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการบริการและการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่าคณะหรือภาควิชาส่วนใหญ่ ร้อยละ 74.1 จะออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวโน้มของโลกและภูมิภาคที่มีต่ออุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวและความต้องการของภาคอุตสาหกรรม รองลงมาคณะหรือภาควิชา ร้อยละ 7.4 จะออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับปรัชญาคณะหรือมหาวิทยาลัย

5) ผู้รับผิดชอบการเขียนคำอธิบายรายวิชา

ผลการศึกษาพบว่าอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาส่วนใหญ่ ร้อยละ 74.1 จะเป็นผู้เขียนคำอธิบายรายวิชา รองลงมาคณะหรือภาควิชา ร้อยละ 7.4 จะเป็นผู้รับผิดชอบการเขียนคำอธิบายรายวิชา

ตารางที่ 4-14 การพัฒนาหลักสูตรการจัดการการบริการและการท่องเที่ยว

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร	จำนวนมหาวิทยาลัย (แห่ง)	ร้อยละ
พัฒนาหลักสูตรโดยคณะหรือภาควิชา	18	66.7
พัฒนาหลักสูตรโดยความร่วมมือระหว่างคณะหรือภาควิชากับภาคอุตสาหกรรม	1	3.7
พัฒนาหลักสูตรโดยกระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรม (MOET)	2	7.4
อื่นๆ เช่นการบูรณาการการพัฒนาหลักสูตรโดยคณะหรือภาควิชา กระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรม (MOET) และความต้องการของภาคอุตสาหกรรม	6	22.2
รวมทั้งสิ้น	27	100

ตารางที่ 4-14 (ต่อ)

ความถี่ในการพัฒนาหลักสูตร	จำนวนมหาวิทยาลัย (แห่ง)	ร้อยละ
ทุกปี	18	66.7
ทุก 2 ปี	3	11.1
ทุก 3 ปี	3	11.1
ทุก 4 ปี	1	3.7
อื่นๆ	1	3.7
รวม	26	96.3
ไม่ตอบแบบสอบถาม	1	3.7
รวม	27	100.0
การประกันคุณภาพหลักสูตร		
การประกันคุณภาพหลักสูตร	จำนวนมหาวิทยาลัย (แห่ง)	ร้อยละ
ประกันคุณภาพหลักสูตรโดยคณะหรือภาควิชา	9	33.3
ประกันคุณภาพหลักสูตรโดยความร่วมมือระหว่างคณะหรือภาควิชากับภาคอุตสาหกรรม	2	7.4
ประกันคุณภาพหลักสูตรโดยมหาวิทยาลัย	11	40.7
ประกันคุณภาพหลักสูตรโดยกระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรม (MOET)	1	3.7
อื่นๆ	4	14.8
รวม	27	100.0

ตารางที่ 4-14 (ต่อ)

ความถี่ในการประกันคุณภาพหลักสูตร	จำนวนมหาวิทยาลัย (แห่ง)	ร้อยละ
ทุกปี	24	88.9
ทุก 2 ปี	1	3.7
ทุก 3 ปี	0	0.0
ทุก 4 ปี	1	3.7
อื่นๆ	1	3.7
รวม	27	100.0
การออกแบบหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการบริการและการท่องเที่ยว		
การออกแบบหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการบริการและการท่องเที่ยว	จำนวนมหาวิทยาลัย (แห่ง)	ร้อยละ
ออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวโน้มของโลกและภูมิภาคที่มีต่ออุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวและความต้องการของภาคอุตสาหกรรม	20	74.1
ออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับปรัชญา คณะหรือมหาวิทยาลัย	2	7.4
ออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาแห่งชาติและความต้องการของประเทศ	1	3.7
ออกแบบหลักสูตรตามกระแสนิยมเช่น มหาวิทยาลัยอื่นๆ	1	3.7
รวม	24	88.9
ไม่ตอบแบบสอบถาม	3	11.1
รวม	27	100.0

ตารางที่ 4-14 (ต่อ)

ผู้รับผิดชอบการเขียนคำอธิบายรายวิชา	จำนวนมหาวิทยาลัย (แห่ง)	ร้อยละ
คณะหรือภาควิชา	2	7.4
อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา	20	74.1
ใช้หลักสูตรของมหาวิทยาลัยอื่นๆเป็นเกณฑ์ มาตรฐาน	1	3.7
รวม	23	85.2
ไม่ตอบแบบสอบถาม	4	14.8
รวม	27	100.0

4.3.1.2. จุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรการจัดการบริการและการ
ท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม

4.3.1.2.1. จุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรการจัดการ
บริการและการท่องเที่ยว

จากตารางที่ 4-15 แสดงผลการวิจัยปัจจัยจุดอ่อนหรืออุปสรรคและจุดแข็งในการจัดการ
หลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่งของประเทศ
เวียดนามที่เปิดสอนหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยว สามารถอธิบายผลการวิจัย
ได้ดังต่อไปนี้

1) จุดแข็ง

ผลการศึกษาพบว่าคณะหรือสาขาวิชาส่วนใหญ่ที่เปิดสอนหลักสูตรการจัดการ
บริการและการท่องเที่ยวเห็นว่าหลักสูตรของตนมีจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรคือ หลักสูตรมีการ
จัดประสบการณ์การเรียนรู้นอกสถานที่แก่นักศึกษาและอาจารย์, หลักสูตรมีการเสริมสร้าง
ประสบการณ์ด้านการปฏิบัติแก่นักศึกษา, คณะหรือสาขาวิชาที่มีจำนวนนักศึกษาที่เพียงพอต่อการ
จัดการหลักสูตร (ร้อยละ 70.4) รองลงมาคณะหรือสาขาวิชาที่มีจำนวนอาจารย์ผู้สอนประจำ
หลักสูตรที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สูงจากภาคอุตสาหกรรมที่เพียงพอ, หลักสูตรมี

ความทันสมัย เหมาะสมและมีเอกลักษณ์ (ร้อยละ 63.0) และหลักสูตรมีมาตรฐานและความคล้ายคลึงกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยอื่นๆ, หลักสูตรมีความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์รวมถึงการทำวิจัยร่วมกันกับสถาบันในต่างประเทศและหลักสูตรมีการประกันโอกาสการจ้างงานแก่บัณฑิต (ร้อยละ 59.3) ตามลำดับ

2) จุดอ่อน

ผลการศึกษาพบว่าคณะหรือสาขาวิชาส่วนใหญ่ที่เปิดสอนหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวเห็นว่าหลักสูตรของตนประสบอุปสรรคหรือมีจุดอ่อนในการจัดการหลักสูตรคือคณะหรือสาขาวิชาส่วนใหญ่ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอจากรัฐบาลในการบริหารจัดการหลักสูตร, คณะหรือภาควิชาไม่ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่อาจารย์ผู้สอนในการเข้าร่วมงานประชุมวิชาการและการสัมมนาในด้านการบริการและการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอื่นๆ (ร้อยละ 88.9) รองลงมาคณะหรือภาควิชาไม่ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่อาจารย์ผู้สอนในการเข้าร่วมงานประชุมวิชาการและการสัมมนาในด้านการบริการและการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นในประเทศเวียดนาม (ร้อยละ 66.7) และสถาบันไม่มีอิสระในการบริหารจัดการรวมถึงกลไกที่ยืดหยุ่นในการพัฒนาหลักสูตร (ร้อยละ 55.6) ตามลำดับ

ตารางที่ 4-15 จุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยว

ปัจจัยการจัดการหลักสูตรจัดการบริการและการท่องเที่ยว	จุดอ่อน	จุดแข็ง	ไม่ตอบแบบสอบถามจำนวน (ร้อยละ)	รวมจำนวน (ร้อยละ)
	จำนวนมหาวิทยาลัย (ร้อยละ)	จำนวนมหาวิทยาลัย (ร้อยละ)		
1.จำนวนอาจารย์ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สูงจากภาคอุตสาหกรรมที่เพียงพอ	9 (33.3)	17 (63.0)	1 (3.7)	27 (100.0)
2.หลักสูตรที่ทันสมัย เหมาะสมและมีเอกลักษณ์	9 (33.3)	17 (63.0)	1 (3.7)	27 (100.0)
3.หลักสูตรมีมาตรฐานความคล้ายคลึงกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยอื่นๆ	9 (33.3)	16 (59.3)	2 (7.4)	27 (100.0)
4.ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอจากรัฐบาล	24 (88.9)	2 (7.4)	2 (7.4)	27 (100.0)
5.มีจำนวนนิสิตที่เพียงพอซึ่งศึกษาโดยอาจารย์ประจำคณะและมีการนำผลงานวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอน	12 (44.4)	14 (51.9)	1 (3.7)	27 (100.0)
6.คณะหรือภาควิชามีการสนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่อาจารย์ผู้สอนในการเข้าร่วมงานประชุมวิชาการและการสัมมนาในด้านการบริการและการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นในประเทศเวียดนาม	18 (66.7)	7 (25.9)	2 (7.4)	27 (100.0)
7.คณะหรือภาควิชามีการสนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่อาจารย์ผู้สอนในการเข้าร่วมงานประชุมวิชาการและการสัมมนาในด้านการบริการและการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอื่นๆ	24 (88.9)	1 (3.7)	2 (7.4)	27 (100.0)

ตารางที่ 4-15 (ต่อ)

ปัจจัยการจัดการหลักสูตรจัดการกรบริการและการท่องเที่ยว	จุดอ่อน	จุดแข็ง	ไม่ตอบ แบบ สอบถาม จำนวน (ร้อยละ)	รวม จำนวน (ร้อยละ)
	จำนวน มหาวิทยาลัย (ร้อยละ)	จำนวน มหาวิทยาลัย (ร้อยละ)		
8.มีอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการเรียนการสอน ในหลักสูตรกรบริการและการท่องเที่ยว	12 (44.4)	14 (51.9)	1 (3.7)	27 (100.0)
9.เป็นสถาบันที่มีอิสระในการบริหาร จัดการ	15 (55.6)	11 (40.7)	1 (3.7)	27 (100.0)
10.ความสะดวกในการขอความร่วมมือ จากภาคอุตสาหกรรม เช่น การสนับสนุน ด้านการเงินหรือการถ่ายทอดองค์ความรู้	12 (44.4)	14 (51.9)	1 (3.7)	27 (100.0)
11.มีตำรา วารสารและเอกสารอื่นๆที่ เกี่ยวข้องกับการบริการและการท่องเที่ยว อย่างเพียงพอ	11 (40.7)	12 (44.4)	3 (11.1)	27 (100.0)
12.มีความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยน นักศึกษาและอาจารย์รวมถึงการทำวิจัย ร่วมกันกับสถาบันในต่างประเทศ	10 (37.0)	16 (59.3)	1 (3.7)	27 (100.0)
13.มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นอก สถานที่แก่นักศึกษาและอาจารย์	7 (25.9)	19 (70.4)	1 (3.7)	27 (100.0)
14.มีการประกันโอกาสการจ้างงานแก่ บัณฑิต	10 (37.0)	16 (59.3)	1 (3.7)	27 (100.0)
15.มีการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ประสบการณ์ด้านการปฏิบัติแก่นักศึกษา	7 (25.9)	19 (70.4)	1 (3.7)	27 (100.0)
16. มีจำนวนนักศึกษาที่เพียงพอต่อการ จัดการหลักสูตร	7 (25.9)	19 (70.4)	1 (3.7)	27 (100.0)
17.มีกลไกที่ยืดหยุ่นในการพัฒนา หลักสูตร	15 (55.6)	10 (37.0)	2 (7.4)	27 (100.0)

4.3.1.2.2. คุณสมบัตินี้คาดหวังของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยว

จากตารางที่ 4-16 ผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณสมบัตินี้คาดหวังของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่งของประเทศเวียดนามพบว่าหลักสูตรมีความคาดหวังว่าบัณฑิตที่จบการศึกษาคควมีความรู้ด้านวิชาชีพ ร้อยละ 25.64 รองลงมาบัณฑิตควรมีทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพและมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ร้อยละ 17.95 และบัณฑิตควรพกพ่อกฎหมายและมีจริยธรรมที่ดี ร้อยละ 14.10

ตารางที่ 4-16 คุณสมบัตินี้คาดหวังของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยว

คุณสมบัตินี้คาดหวัง	จำนวนความคิดเห็น	ร้อยละ
1.มีทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ	14	17.95
2.มีความรู้ด้านวิชาชีพ	20	25.64
3.เป็นบุคคลที่กระตือรือร้น	5	6.41
4.มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ	14	17.95
5.มีความคิดสร้างสรรค์	2	2.56
6.มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์	3	3.85
7.เคารพต่อกฎหมายและมีจริยธรรมที่ดี	11	14.10
8.สามารถทำงานในตำแหน่งอาชีพทุกระดับในอุตสาหกรรมได้	6	7.69
9.รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	3	3.85
รวม	78	100.0

4.3.1.2.3. ระดับสมรรถนะ, คุณสมบัติและจุดอ่อนของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการจัดการการบริการและการท่องเที่ยวในการแข่งขันและประกอบอาชีพในต่างประเทศ

จากตารางที่ 4-17 ผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับสมรรถนะ, คุณสมบัติและจุดอ่อนของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการจัดการการบริการและการท่องเที่ยวในการแข่งขันและประกอบอาชีพในต่างประเทศจากมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่งของประเทศเวียดนามพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่แสดงความเห็นว่าบัณฑิตที่จบการศึกษามีสมรรถนะและคุณสมบัติในการแข่งขันและประกอบอาชีพในต่างประเทศในระดับปานกลาง ร้อยละ 55.6 รองลงมาบัณฑิตมีสมรรถนะและคุณสมบัติในการแข่งขันและประกอบอาชีพในระดับดี ร้อยละ 37.0

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าหากมีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือโดยเสรีจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนไปยังประเทศเวียดนาม จุดอ่อนของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการจัดการการบริการและการท่องเที่ยวเมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานเหล่านั้นคือทักษะการแก้ปัญหา ร้อยละ 20.5 รองลงมาคือความคิดสร้างสรรค์ ร้อยละ 16.9 ทักษะการสื่อสาร ร้อยละ 13.3 และทักษะการบริการและจิตบริการ ร้อยละ 10.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-17 ระดับสมรรถนะ, คุณสมบัติและทักษะของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการจัดการการบริการและการท่องเที่ยวในการแข่งขันและประกอบอาชีพในต่างประเทศ

ข้อความคำถาม	จำนวนมหาวิทยาลัย	ร้อยละ
บัณฑิตที่จบการศึกษามีสมรรถนะและคุณสมบัติในการแข่งขันและประกอบอาชีพในต่างประเทศหรือไม่และในระดับใด		
-ระดับยอดเยี่ยม	1	3.7
-ระดับดี	10	37.0
-ระดับปานกลาง	15	55.6
-ระดับต่ำและจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุง	0	0.0
รวม	26	96.3
ไม่ตอบแบบสอบถาม	1	3.7
รวม	27	100.0

ตารางที่ 4-17 (ต่อ)

ข้อคำถาม	จำนวน มหาวิทยาลัย	ร้อยละ
หากมีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือโดยเสรีจากกลุ่มประเทศอาเซียนไปยังประเทศเวียดนาม ข้อใดคือจุดอ่อนของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรจัดการการบริการและการท่องเที่ยวเมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานเหล่านั้น		
-ความคิดสร้างสรรค์	14	16.9
-ทักษะการจัดการ	5	6.0
-ทักษะการวิเคราะห์	7	8.4
-ทักษะการบริการ	9	10.8
-ทักษะด้านคอมพิวเตอร์	2	2.4
-ทักษะการแก้ปัญหา	17	20.5
-ทักษะการสื่อสาร	11	13.3
-ความสามารถด้านภาษา	7	8.4
-บุคลิกภาพ	2	2.4
-จิตบริการ	9	10.8
รวม	83	100.0

4.3.1.3.การบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม

4.3.1.3.1.การบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว

จากตารางที่ 4-18 ผลการวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่งของประเทศเวียดนามพบว่าคณะหรือภาควิชาส่วนใหญ่มีการเปิดสอนเนื้อหารายวิชาที่เกี่ยวข้องกับ ASEAN Culture,

Cross-Culture และ Cross-cultural Communication ร้อยละ 74.1 และคณะหรือภาควิชาที่มีแผนบูรณาการการศึกษาด้านวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในสาขาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการ ร้อยละ 81.5 โดยจะบูรณาการการศึกษาด้านวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมไว้ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ร้อยละ 25.9 และในหมวดวิชาชีพ ร้อยละ 48.1 คณะหรือภาควิชาแสดงความคิดเห็นว่าเนื้อหาที่ควรบรรจุในคำอธิบายรายวิชาวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Culture) ประกอบด้วยประวัติศาสตร์ของประเทศสมาชิกกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) และวัฒนธรรมอาเซียนในสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 38.64 นอกจากนี้คณะหรือภาควิชาส่วนใหญ่คิดว่าไม่จำเป็นต้องบรรจุรายวิชาภาษาอาเซียนไว้ในหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการ ร้อยละ 77.8 ด้วยภาษาอังกฤษควรเป็นภาษาร่วมของกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ร้อยละ 92.6 รองลงมา มีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 7.4 แสดงความคิดเห็นว่าควรบรรจุรายวิชาภาษาอาเซียนไว้ในหลักสูตรโดยที่ตนมีแผนเปิดสอนภาษาบาฮาซา (Bahasa) แก่นักศึกษาในหลักสูตร

ตารางที่ 4-18 การบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม

ข้อคำถาม	จำนวนมหาวิทยาลัย	ร้อยละ
คณะ หรือภาควิชาที่มีการเปิดสอนเนื้อหาวิชา ASEAN Culture, Cross-Culture และ Cross-cultural Communication หรือไม่		
-มีการเปิดสอน	20	74.1
-ไม่มีการเปิดสอน	4	14.8
รวม	24	88.9
ไม่ตอบแบบสอบถาม	3	11.1
รวม	27	100.0

ตารางที่ 4-18 (ต่อ)

ข้อคำถาม	จำนวน มหาวิทยาลัย	ร้อยละ
คณะ หรือภาควิชา มีแผนในการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในสาขาการจัดการการท่องเที่ยวและบริการหรือไม่		
-มี	22	81.5
-ไม่มี	2	7.4
รวม	24	88.9
ไม่ตอบแบบสอบถาม	3	11.1
รวม	27	100.0
คณะ หรือภาควิชา จะบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในสาขาการจัดการการท่องเที่ยวและบริการอย่างไร		
-ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป	7	25.9
-ในหมวดวิชาชีพ	13	48.1
-ในกลุ่มวิชาเลือก	2	7.4
รวม	23	81.5
ไม่ตอบแบบสอบถาม	4	14.8
รวม	27	100.0
เนื้อหาใดที่ควรบรรจุในคำอธิบายรายวิชาวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Culture)		
-ประวัติศาสตร์ของประเทศสมาชิกกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน)	17	38.64
-วัฒนธรรมอาเซียน	17	38.64
-ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว	5	11.36
-แนวโน้มการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน)	5	11.36
รวม	44	100.0

ตารางที่ 4-18 (ต่อ)

ข้อคำถาม	จำนวน มหาวิทยาลัย	ร้อยละ
คณะ หรือภาควิชาคิดว่าจำเป็นต้องบรรจุรายวิชาภาษาอาเซียนไว้ในหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการหรือไม่		
-จำเป็น	2	7.4
-ไม่จำเป็น	21	77.8
รวม	23	81.5
ไม่ตอบแบบสอบถาม	4	14.8
รวม	27	100.0
คณะ หรือภาควิชาที่มีแผนเปิดสอนภาษาของอาเซียนภาษาใด		
-ภาษาจีน	0	0.0
-ภาษาอังกฤษ	0	0.0
-ภาษาไทย	0	0.0
-ภาษาเวียดนาม	0	0.0
-ภาษาชะแมร์	0	0.0
-ภาษาฟิลิปปินส์	0	0.0
-ภาษาบาฮาซา (Bahasa)	2	0.0
-ภาษาพม่า	0	7.4
-ภาษามาเลย์	0	0.0
-ภาษาลาว	0	0.0
		0.0
รวม	2	7.4
ไม่ตอบแบบสอบถาม	25	92.6
รวม	27	100.0

ตารางที่ 4-18 (ต่อ)

ข้อคำถาม	จำนวน มหาวิทยาลัย	ร้อยละ
ภาษาใดควรเป็นภาษาร่วมของภาษาอาเซียน		
-ภาษาจีน	0	0.0
-ภาษาอังกฤษ	25	92.6
-ภาษาไทย	0	0.0
-ภาษาเวียดนาม	0	0.0
-ภาษาชเวแมร์	0	0.0
-ภาษาฟิลิปปินส์	0	0.0
-ภาษาบาฮาซา (Bahasa)	0	0.0
-ภาษาพม่า	0	0.0
-ภาษามาลายู	0	0.0
-ภาษาลาว	0	0.0
รวม	25	92.6
ไม่ตอบแบบสอบถาม	2	7.4
รวม	27	100.0

4.3.1.3.2. การรับรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020

จากตารางที่ 4-19 ผลการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 ของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่งของประเทศเวียดนามพบว่าคณะหรือภาควิชาส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.0 ตระหนักถึงการทำข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) และความตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangements on Tourism Professional) ในการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 โดยให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN

Mutual Recognition Arrangement) และการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)ดังกล่าวในระดับปานกลาง ร้อยละ 74.1

ตารางที่ 4-19 การรับรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020

ข้อคำถาม	จำนวนมหาวิทยาลัย	ร้อยละ
คณะ หรือภาควิชาตระหนักถึงการทำข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) และความตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangements on Tourism Professional)ในการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)ในปี ค.ศ. 2020 หรือไม่		
-ตระหนัก	17	63.0
-ไม่ตระหนัก	7	25.9
รวม	24	88.9
ไม่ตอบแบบสอบถาม	3	11.1
รวม	27	100.0
คณะ หรือภาควิชาให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) และการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)ในปี ค.ศ. 2020 หรือไม่ และในระดับใด		
-ให้ความสำคัญมากที่สุด	3	11.1
-ให้ความสำคัญปานกลาง	20	74.1
-ให้ความสำคัญต่ำ	0	0.0
รวม	23	85.2
ไม่ตอบแบบสอบถาม	4	14.8
รวม	27	100.0

4.3.1.3.3. การตอบรับนโยบายการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 ของมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม

จากตารางที่ 4-20 ผลการวิจัยเกี่ยวกับการตอบรับนโยบายการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 ของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่งของประเทศเวียดนามพบว่าคณะหรือภาควิชาส่วนใหญ่ตอบรับนโยบายการรวมกลุ่มดังกล่าวโดยมีแนวคิดส่งเสริมให้อาจารย์เข้าร่วมงานประชุมวิชาการและการสัมมนาเกี่ยวกับข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักศึกษาซีพีแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) เพื่อรับรู้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและมีแผนที่จะปรับปรุงหลักสูตรให้ครอบคลุมสาขาหลัก 6 สาขาตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักศึกษาซีพีแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) เช่น Front-office, house-keeping, tour operation, travel agency, and food and beverage ร้อยละ 14.9 รองลงมาคณะหรือภาควิชาพยายามเพิ่มสมรรถนะของนักศึกษาในด้านทักษะการสื่อสารและความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ร้อยละ 14.2 และได้ปรับปรุงหลักสูตรให้ครอบคลุมสาขาหลัก 6 สาขาตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักศึกษาซีพีแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) เช่น Front-office, house-keeping, tour operation, travel agency, and food and beverage และให้ความรู้แก่นักศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ร้อยละ 12.8 ตามลำดับ

นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่าคณะหรือภาควิชาส่วนใหญ่คิดว่าหลักสูตรของตนมีเอกลักษณ์และมีประสิทธิภาพในการบรรลุเป้าหมายของข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักศึกษาซีพีแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) เพราะหลักสูตรมีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการเรียนการสอน ร้อยละ 28.99 รองลงมาคือหลักสูตรมีความทันสมัยและหลักสูตรเน้นการปฏิบัติ ร้อยละ 24.44

ตารางที่ 4-20 การตอบรับนโยบายการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020ของมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนาม

ข้อคำถาม	จำนวน ความคิดเห็น	ร้อยละ
คณะหรือภาควิชาที่มีการตอบรับต่อการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 อย่างไร		
-ให้ข้อมูลแก่นักศึกษาและอาจารย์เกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักศึกษาซีพีแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement)	8	5.4
-เข้าร่วมงานประชุมวิชาการและการสัมมนาเกี่ยวกับข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักศึกษาซีพีแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) เพื่อรับรู้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน	22	14.9
-ปรับปรุงหลักสูตรให้ครอบคลุมสาขาหลัก 6 สาขาตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักศึกษาซีพีแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) เช่น Front- office, house- keeping, tour operation, travel agency, and food and beverage	19	12.8
-มีแผนที่จะปรับปรุงหลักสูตรให้ครอบคลุมสาขาหลัก 6 สาขาตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักศึกษาซีพีแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) เช่น Front- office, house- keeping, tour operation, travel agency, and food and beverage	22	14.9
-เพิ่มสมรรถนะของนักศึกษาในด้านทักษะการบริการเช่น bartending, front office operation, etc	10	6.8
-เพิ่มสมรรถนะของนักศึกษาในด้านทักษะการจัดการ	8	5.4
-เพิ่มสมรรถนะของนักศึกษาในด้านทักษะการสื่อสารและความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ	21	14.2
-ให้ความรู้แก่นักศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียน	19	12.8
-ให้ความรู้แก่นักศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม	19	12.8
รวม	148	100.0

ตารางที่ 4-20 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน ความคิดเห็น	ร้อยละ
ข้อใดทำให้หลักสูตรของคณะหรือภาควิชามีเอกลักษณ์และมี ประสิทธิภาพในการบรรลุเป้าหมายของข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติ นักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement)		
-เป็นหลักสูตรชั้นสูง	5	11.11
-หลักสูตรมีความทันสมัย	11	24.44
-มีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการเรียนการสอน	13	28.89
-หลักสูตรเน้นการปฏิบัติ	11	24.44
-อ้างอิงหลักสูตรจากประเทศที่พัฒนาแล้ว	5	9.11
รวม	45	97.99

4.3.1.3.4. ความคิดเห็นต่อการกำหนดมาตรฐานนานาชาติอาเซียน สำหรับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว

จากตารางที่ 4-21 ผลการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการกำหนดมาตรฐานนานาชาติอาเซียนสำหรับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่งของประเทศเวียดนามพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 70.4 เห็นว่ามีความจำเป็นในการกำหนดมาตรฐานนานาชาติอาเซียนสำหรับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว รองลงมาร้อยละ 18.5 เห็นว่าไม่มีความจำเป็นในการกำหนดมาตรฐานหลักสูตร

นอกจากนี้คณะหรือภาควิชาแสดงความเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานนานาชาติอาเซียนสำหรับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว (ดังตารางที่ 4-22) ดังนี้

- 1.ให้ทุกมหาวิทยาลัยในอาเซียนจัดการหลักสูตรให้สอดคล้องกับความเป็นจริงและสถานการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 34.29)
- 2.หลักสูตรต้องมีมาตรฐาน (ร้อยละ 17.14)
3. อาจารย์ต้องมีความรู้และประสบการณ์ตามมาตรฐานวิชาชีพ (ร้อยละ 17.14)
- 4.มีการกำหนดคุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอนให้ชัดเจน (ร้อยละ 11.43)
- 5.หลักสูตรต้องมีการตรวจสอบคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 11.43)

6.หลักสูตรควรใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการเรียนการสอน (ร้อยละ 8.57)

ตารางที่ 4-21 ความคิดเห็นต่อการกำหนดมาตรฐานนานาชาติอาเซียนสำหรับหลักสูตร
การบริการและการท่องเที่ยว

ข้อคำถาม	จำนวน มหาวิทยาลัย	ร้อยละ
คณะ หรือภาควิชาคิดว่าจำเป็นหรือไม่ในการกำหนดมาตรฐานนานาชาติ อาเซียนสำหรับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวหรือไม่		
-คิดว่าจำเป็น	19	70.4
-คิดว่าไม่จำเป็น	5	18.5
รวม	24	88.9
ไม่ตอบแบบสอบถาม	3	11.1
รวม	27	100.0

ตารางที่ 4-22 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานนานาชาติอาเซียนสำหรับหลักสูตร
การบริการและการท่องเที่ยว

เกณฑ์มาตรฐานนานาชาติอาเซียน	จำนวน ความคิดเห็น	ร้อยละ
1.ให้ทุกมหาวิทยาลัยในอาเซียนจัดการหลักสูตรให้สอดคล้องกับความเป็นจริงและสถานการณ์ปัจจุบัน	12	34.29
2.หลักสูตรต้องมีมาตรฐาน	6	17.14
3.อาจารย์ผู้สอนต้องมีความรู้และประสบการณ์ตามมาตรฐานวิชาชีพ	6	17.14
4.มีการกำหนดคุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอนให้ชัดเจน		
5.หลักสูตรต้องมีการตรวจสอบคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ	4	11.43
6.หลักสูตรควรใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการเรียนการสอน	4	11.43
	3	8.57
รวม	45	100.0

4.3.1.4. แนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือของสถาบัน การศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยน ทางวิชาการร่วมกัน

จากตารางที่ 4-23 ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการร่วมกันจากมหาวิทยาลัยทั้งหมด 27 แห่งของประเทศเวียดนามพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เห็นว่าการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีนั้นควรเพิ่มความร่วมมือในการจัดประชุมวิชาการและสัมมนาร่วมกัน ร้อยละ 18.18 รองลงมาควรมีการแลกเปลี่ยนอาจารย์ระหว่างสถาบันในอาเซียน ร้อยละ 16.36 และควรมีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างสถาบันและใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสาร ร้อยละ 14.55 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-23 แนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาใน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ ร่วมกัน

แนวทางที่เหมาะสม	จำนวน ความคิดเห็น	ร้อยละ
สถาบันควรมีการพัฒนาภาษาอังกฤษของอาจารย์และนักศึกษา	5	9.09
เพิ่มความร่วมมือในการจัดประชุมวิชาการและสัมมนาร่วมกัน	10	18.18
ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสาร	8	14.55
สถาบันใช้หลักสูตรร่วมกัน	5	9.09
มีการแลกเปลี่ยนอาจารย์ระหว่างสถาบัน	9	16.36
มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างสถาบัน	8	14.55
ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง	3	5.45
มีการกำหนดพันธกิจและวัตถุประสงค์ระหว่างสถาบันร่วมกัน	2	3.64
ส่งเสริมความร่วมมือและการแลกเปลี่ยน	5	9.09
รวม	55	100.0

4.3.2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของตัวแทนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชา

ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ นักวิจัยได้สืบค้นข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับรายชื่อและที่อยู่ของมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวจากเว็บไซต์และการศึกษาของทิม มาร์ติน (2007) เรื่อง A Review of Cambodia Tourism Capacity Builders and Their Curricula (www.mekongtourism.org) พบว่ามีมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ในเมืองท่องเที่ยว คือกรุงพนมเปญ เสียมราฐและสีหนุวิลล์ทั้งสิ้น 22 แห่ง จำนวนแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษามีทั้งหมด 22 ชุด ได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา 21 ชุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 95.4 และแนวคำถามในแบบสอบถามบางส่วนไม่สามารถใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ด้วยผู้ตอบแบบสอบถามตอบคำถามไม่ครบถ้วน ผลการวิเคราะห์จากการวิจัยสรุปได้ดังนี้

4.3.2.1. สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชา

4.3.2.1.1. ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว

จากตารางที่ 4-24 ผลการวิจัยสถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชาในกรุงพนมเปญ เสียมราฐและสีหนุวิลล์จำนวน 21 แห่ง พบว่ามหาวิทยาลัยกลุ่มตัวอย่างที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนร้อยละ 80.9 และเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ร้อยละ 19.1

ผลการศึกษายังพบว่าระบบการศึกษาคู่มือศึกษาของประเทศกัมพูชาจัดตั้งมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวมากที่สุดในปี ค.ศ. 2002 จำนวน 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาคือจัดตั้งมหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่ง ในปี ค.ศ. 2005 และปี ค.ศ. 2007 ในสัดส่วนที่เท่ากันคิดเป็นร้อยละ 14.3 จะเห็นได้ว่าประเทศกัมพูชามีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวทุกปีตั้งแต่ปี ค.ศ. 2002 เป็นต้นมาแสดงให้เห็นว่าระดับอุดมศึกษาของประเทศกัมพูชาให้ความสนใจและให้ความสำคัญต่อสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและบริการ

ตารางที่ 4-24 ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัย

ประเภทของมหาวิทยาลัย	จำนวน	ร้อยละ
มหาวิทยาลัยของรัฐ	4	19.1
มหาวิทยาลัยเอกชน	17	80.9
รวม	21	100.0
ปีที่จัดตั้งมหาวิทยาลัย	จำนวน	ร้อยละ
1985	1	4.8
1997	1	4.8
1998	1	4.8
2000	1	4.8
2002	7	33.3
2003	1	4.8
2004	2	9.5
2005	3	14.3
2006	1	4.8
2007	3	14.3
รวม	21	100.0

4.3.2.1.2. การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว

จากตารางที่ 4-25 แสดงผลการวิจัยการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชาทั้งหมด 21 แห่ง ในกรุงพนมเปญ เสียมราฐและสีหนุวิลล์ สามารถอธิบายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

ผลการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ร้อยละ 52.4 พัฒนาหลักสูตรโดยความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัย รองลงมาคือพัฒนาหลักสูตรเองโดยคณะหรือภาควิชา ร้อยละ 19.0

2) ความถี่ในการพัฒนาหลักสูตร

ผลการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ร้อยละ 61.9 พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรทุกปี รองลงมาคือพัฒนาหลักสูตรทุก 2 ปี ร้อยละ 24.0 และมีมหาวิทยาลัยจำนวน 2 แห่งไม่เคยปรับปรุงหลักสูตรเลย ร้อยละ 9.5 ตามลำดับ

3) กิจกรรมการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ออกแบบหลักสูตรการจัดการการบริการและการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแนวโน้มของโลกและภูมิภาคที่มีต่ออุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวและความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 71.4 รองลงมามหาวิทยาลัยจะออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาแห่งชาติและความต้องการของประเทศ ร้อยละ 52.4 และมีมหาวิทยาลัยบางแห่งออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับปรัชญาคณะหรือมหาวิทยาลัย ร้อยละ 33.3

ในการจัดการหลักสูตรมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ไม่ได้ส่งเสริมให้อาจารย์ทำวิจัยและใช้ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในการเรียนการสอน ร้อยละ 81.0, มหาวิทยาลัยไม่มีความร่วมมือกับสถาบันในต่างประเทศในการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ ร้อยละ 71.4, มหาวิทยาลัยไม่ได้จัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการเรียนการสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวและไม่ได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้นอกสถานที่เพิ่มเติมแก่นักศึกษาและอาจารย์ ร้อยละ 66 และ เป็นที่น่าสนใจว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่คิดว่าอาจารย์ที่สอนในหลักสูตรของตนไม่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์จากภาคอุตสาหกรรมสูงถึงร้อยละ 61.9 และมหาวิทยาลัยไม่ได้จัดให้มีการประเมินการเรียนการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษาและคณะเมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษา ร้อยละ 57.1

ผลการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่สนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่อาจารย์ผู้สอนในการเข้าร่วมงานประชุมวิชาการและการสัมมนาในด้านการบริการและการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นในประเทศ กัมพูชา ร้อยละ 61.9 แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยไม่สนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่อาจารย์ผู้สอนในการเข้าร่วมงานประชุมวิชาการและการสัมมนาในด้านการบริการและการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอื่นๆ ร้อยละ 85.7

ตารางที่ 4-25 การพัฒนาหลักสูตรการจัดการการบริการและการท่องเที่ยว

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร	จำนวนมหาวิทยาลัย (แห่ง)	ร้อยละ
พัฒนาหลักสูตรโดยคณะหรือภาควิชา	4	19.0
พัฒนาหลักสูตรโดยความร่วมมือระหว่างคณะหรือภาควิชากับภาคอุตสาหกรรม	3	14.3
พัฒนาหลักสูตรโดยมหาวิทยาลัย	11	52.4
พัฒนาหลักสูตรโดยกระทรวงศึกษาธิการ เยาวชนและการกีฬา	2	9.5
อื่นๆ	1	4.8
รวม	21	100.0
ความถี่ในการพัฒนาหลักสูตร		
ไม่เคยพัฒนา	2	9.5
ทุกปี	13	61.9
ทุก 2 ปี	5	24.0
ทุก 3 ปี	0	0.0
ทุก 4 ปี	0	0.0
อื่นๆ	1	4.8
รวม	21	100.0

ตารางที่ 4-25 (ต่อ)

กิจกรรมการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว	จำนวนมหาวิทยาลัย (แห่ง)	ร้อยละ
มหาวิทยาลัยออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวโน้มของโลกและภูมิภาคที่มีต่ออุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวและความต้องการของภาคอุตสาหกรรม		
-ใช่	15	71.4
-ไม่ใช่	6	28.6
รวม	21	100.0
มหาวิทยาลัยออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับปรัชญาคณะหรือมหาวิทยาลัย		
-ใช่	7	33.3
-ไม่ใช่	14	66.7
รวม	21	100.0
มหาวิทยาลัยออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาแห่งชาติและความต้องการของประเทศ		
-ใช่	11	52.4
-ไม่ใช่	10	47.6
รวม	21	100.0
มหาวิทยาลัยมีความร่วมมือกับสถาบันในต่างประเทศในการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์		
-ใช่	6	28.6
-ไม่ใช่	15	71.4
รวม	21	100.0

ตารางที่ 4-25 (ต่อ)

กิจกรรมการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว	จำนวนมหาวิทยาลัย (แห่ง)	ร้อยละ
มหาวิทยาลัยจัดการเรียนการสอนโดยอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์จากภาคอุตสาหกรรม		
-ใช่	8	38.1
-ไม่ใช่	13	61.9
รวม	21	100.0
มหาวิทยาลัยส่งเสริมให้อาจารย์ทำวิจัยและใช้ความรู้ที่ได้ในการเรียนการสอน		
-ใช่	4	19.0
-ไม่ใช่	17	81.0
รวม	21	100.0
มหาวิทยาลัยมีการสนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่อาจารย์ผู้สอนในการเข้าร่วมงานประชุมวิชาการและการสัมมนาในด้านการบริการและการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นในประเทศกัมพูชา		
-ใช่	13	61.9
-ไม่ใช่	8	38.1
รวม	21	100.0
มหาวิทยาลัยมีการสนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่อาจารย์ผู้สอนในการเข้าร่วมงานประชุมวิชาการและการสัมมนาในด้านการบริการและการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอื่นๆ		
-ใช่		
-ไม่ใช่	3	14.3
	18	85.7
รวม	21	100.0

ตารางที่ 4-25 (ต่อ)

กิจกรรมการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว	จำนวนมหาวิทยาลัย (แห่ง)	ร้อยละ
มหาวิทยาลัยจัดอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการเรียนการสอนในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว		
-ใช่	7	33.3
-ไม่ใช่	14	66.7
รวม	21	100.0
มหาวิทยาลัยจัดให้มีการประเมินอาจารย์ผู้สอนโดยนักศึกษาและคณะ		
-ใช่	9	42.9
-ไม่ใช่	12	57.1
รวม	21	100.0
มหาวิทยาลัยมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นอกสถานที่แก่นักศึกษาและอาจารย์		
-ใช่	7	33.3
-ไม่ใช่	14	66.7
รวม	21	100.0

4.3.2.2. จุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชา

4.3.2.2.1. จุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยว

จากตารางที่ 4-26 แสดงผลการวิจัยปัจจัยจุดอ่อนหรืออุปสรรคและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 21 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร เสียมราฐและสีหนุวิลล์ สามารถอธิบายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1) จุดแข็ง

ผลการศึกษาพบว่าคณะหรือสาขาวิชาส่วนใหญ่ที่เปิดสอนหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวเห็นว่าหลักสูตรของตนมีจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรคือหลักสูตรมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นอกสถานที่แก่นักศึกษาและอาจารย์ (ร้อยละ 81.0), หลักสูตรมีมาตรฐานและความคล้ายคลึงกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยอื่นๆ (ร้อยละ 76.2), หลักสูตรมีความทันสมัย เหมาะสมและมีเอกลักษณ์ (ร้อยละ 66.7) และหลักสูตรมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งประสบการณ์ด้านการปฏิบัติแก่นักศึกษา (ร้อยละ 57.1)

2) จุดอ่อน

ผลการศึกษาพบว่าคณะหรือสาขาวิชาส่วนใหญ่ที่เปิดสอนหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวเห็นว่าหลักสูตรของตนประสบอุปสรรคหรือมีจุดอ่อนในการจัดการหลักสูตรคือคณะหรือสาขาวิชาไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอจากรัฐบาล (ร้อยละ 76.2), มหาวิทยาลัยไม่มีอิสระในการบริหารจัดการ, คณะหรือสาขาวิชาไม่มีความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ร่วมกันกับสถาบันในต่างประเทศและมีจำนวนนักศึกษาที่ไม่เพียงพอต่อการจัดการหลักสูตร (ร้อยละ 66.7) และคณะหรือสาขาวิชาที่มีจำนวนอาจารย์ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สูงจากภาคอุตสาหกรรมไม่เพียงพอ (ร้อยละ 61.9) ตามลำดับ

นอกจากนี้ผลการศึกษา ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่าปัจจัยเหล่านี้ เช่น คณะหรือสาขาวิชา มีอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการเรียนการสอนในหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยว และหลักสูตรมีการประกันโอกาสการทำงานแก่บัณฑิต เป็นทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรในสัดส่วนที่เท่ากันคือ 10: 10 หรือร้อยละ 47.6

ตารางที่ 4-26 จุดอ่อนและจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวของประเทศไทย

ปัจจัยการจัดการหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยว	จุดอ่อน	จุดแข็ง	ไม่ตอบแบบสอบถามจำนวน (ร้อยละ)	รวมจำนวน (ร้อยละ)
	จำนวนมหาวิทยาลัย (ร้อยละ)	จำนวนมหาวิทยาลัย (ร้อยละ)		
1.จำนวนอาจารย์ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สูงจากภาคอุตสาหกรรมที่เพียงพอ	13 (61.9)	5 (23.8)	3 (14.3)	21 (100.0)
2.หลักสูตรที่ทันสมัย เหมาะสมและมีเอกลักษณ์	7 (33.3)	14 (66.7)	0 (0.00)	21 (100.0)
3.หลักสูตรมีมาตรฐานและความคล้ายคลึงกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยอื่นๆ	5 (23.8)	16 (76.2)	0 (0.00)	21 (100.0)
4.ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอจากรัฐบาล	16 (76.2)	3 (14.3)	2 (9.5)	21 (100.0)
5.มีอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการเรียนการสอนในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว	10 (47.6)	10 (47.6)	1 (4.8)	21 (100.0)
6.เป็นสถาบันที่มีอิสระในการบริหารจัดการ	14 (66.7)	3 (14.3)	4 (19.0)	21 (100.0)
7.ความสะดวกในการขอความร่วมมือจากภาคอุตสาหกรรม เช่น การสนับสนุนด้านการเงินหรือการถ่ายทอดองค์ความรู้	9 (42.9)	10 (47.6)	2 (9.5)	21 (100.0)
8.มีตำรา วารสารและเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการบริการและการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ	9 (42.9)	10 (47.6)	2 (9.5)	21 (100.0)
9.มีความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ร่วมกันกับสถาบันในต่างประเทศ	14 (66.7)	5 (23.8)	2 (9.5)	21 (100.0)

ตารางที่ 4-26 (ต่อ)

ปัจจัยการจัดการหลักสูตรการจัดการ การบริการและการท่องเที่ยว	จุดอ่อน	จุดแข็ง	ไม่ตอบ แบบ สอบถาม จำนวน (ร้อยละ)	รวม จำนวน (ร้อยละ)
	จำนวน มหาวิทยาลัย (ร้อยละ)	จำนวน มหาวิทยาลัย (ร้อยละ)		
10.มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นอก สถานที่แก่นักศึกษาและอาจารย์	4 (19.0)	17 (81.0)	0 (0.0)	21 (100.0)
11.มีการประกันโอกาสการจ้างงานแก่ บัณฑิต	10 (47.6)	10 (47.6)	1 (4.8)	21 (100.0)
12.มีการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ประสบการณ์ด้านการปฏิบัติแก่นักศึกษา	8 (38.1)	12 (57.1)	1 (4.8)	21 (100.0)
13.มีจำนวนนักศึกษาที่เพียงพอต่อการ จัดการหลักสูตร	14 (66.7)	7 (33.3)	0 (0.0)	21 (100.0)
14.มีกลไกที่ยืดหยุ่นในการพัฒนา หลักสูตร	9 (42.9)	10 (47.6)	2 (9.5)	21 (100.0)

4.3.2.2.2. ระดับสมรรถนะและคุณสมบัติของบัณฑิตที่จบการศึกษา

จากหลักสูตรการจัดการการบริการและการท่องเที่ยวในการแข่งขันและประกอบอาชีพใน
ต่างประเทศ

จากตารางที่ 4-27 ผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับสมรรถนะและคุณสมบัติของบัณฑิตที่จบ
การศึกษาจากหลักสูตรการจัดการการบริการและการท่องเที่ยวในการแข่งขันและประกอบอาชีพ
ในต่างประเทศจากมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และสึหนุวิลล์ จำนวนทั้งหมด 21 แห่ง
พบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ร้อยละ 81.0 แสดงความเห็นว่างบัณฑิตที่จบการศึกษามีสมรรถนะ
และคุณสมบัติในการแข่งขันและประกอบอาชีพในต่างประเทศ รongลงมาร้อยละ 14.3 แสดง
ความเห็นว่างบัณฑิตที่จบการศึกษามีสมรรถนะในการแข่งขันและประกอบอาชีพ และกลุ่ม

ตัวอย่างร้อยละ 52.4 เชื่อว่าบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรจัดการการบริการและการท่องเที่ยวมีสมรรถนะและคุณสมบัติในการแข่งขันและประกอบอาชีพในต่างประเทศได้ในระดับดี

ตารางที่ 4-27 ระดับสมรรถนะ, คุณสมบัติและทักษะของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรจัดการการบริการและการท่องเที่ยวในการแข่งขันและประกอบอาชีพในต่างประเทศ

ข้อความ	จำนวน มหาวิทยาลัย	ร้อยละ
บัณฑิตที่จบการศึกษามีสมรรถนะและคุณสมบัติในการแข่งขันและประกอบอาชีพในต่างประเทศหรือไม่		
-มี	17	81.0
-ไม่มี	3	14.3
รวม	20	95.3
ไม่ตอบแบบสอบถาม	1	4.8
รวม	21	100.0
บัณฑิตที่จบการศึกษามีสมรรถนะและคุณสมบัติในการแข่งขันและประกอบอาชีพในต่างประเทศในระดับใด		
-ระดับยอดเยี่ยม	2	9.5
-ระดับดี	11	52.4
-ระดับปานกลาง	4	19.0
-ระดับต่ำและจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุง	0	0.0
รวม	17	80.9
ไม่ตอบแบบสอบถาม	4	19.0
รวม	21	100.0

4.3.2.3. การบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชา

4.3.2.3.1. การบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว

จากตารางที่ 4-28 ผลการวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 21 แห่งในกรุงพนมเปญ สืบค้นจากวารสารและสื่อมวลชน พบว่าคณะหรือภาควิชาจำนวน 2 แห่งหรือร้อยละ 9.5 ได้บูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขณะที่คณะหรือภาควิชาส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 มีแผนในการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในสาขาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการ โดยจะบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมไว้ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ร้อยละ 33.3 และในหมวดวิชาชีพ ร้อยละ 28.6

ตารางที่ 4-28 การบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชา

ข้อคำถาม	จำนวนมหาวิทยาลัย	ร้อยละ
คณะหรือภาควิชาที่มีแผนในการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในสาขาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการหรือไม่		
-มี	14	66.7
-ไม่มี	3	14.3
-อื่นๆ เช่นได้บูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในสาขาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการแล้ว	2	9.5
รวม	19	90.5
ไม่ตอบแบบสอบถาม	2	9.5
รวม	21	100.0

ตารางที่ 4-28 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน มหาวิทยาลัย	ร้อยละ
คณะหรือภาควิชาจะบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียน และการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในสาขาการจัดการการ ท่องเที่ยวและการบริการอย่างไร		
-ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป	7	33.3
-ในหมวดวิชาชีพ	6	28.6
-ในกลุ่มวิชาเลือก	2	9.5
รวม	15	71.4
ไม่ตอบแบบสอบถาม	6	28.6
รวม	21	100.0

4.3.2.3.2. การรับรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

(ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020

จากตารางที่ 4-29 ผลการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 ของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 21 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร เชียงราย และ สิบสองทิวทิศ พบว่าคณะหรือภาควิชาส่วนใหญ่ร้อยละ 76.2 ตระหนักถึงการทำข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) และความตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangements on Tourism Professional) ในการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 90.5 ได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) และการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ดังกล่าว

ตารางที่ 4-29 การรับรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020

ข้อความคำถาม	จำนวนมหาวิทยาลัย	ร้อยละ
คณะหรือภาควิชาตระหนักถึงการทำข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) และความตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangements on Tourism Professional) ในการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 หรือไม่	16	76.2
-ตระหนัก	4	19.0
-ไม่ตระหนัก		
รวม	20	95.2
ไม่ตอบแบบสอบถาม	1	4.8
รวม	21	100.0
คณะหรือภาควิชาให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) และการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 หรือไม่	19	90.5
-ให้ความสำคัญ	2	9.5
-ไม่ให้ความสำคัญ		
รวม	21	100.0

4.3.2.3.3.การตอบรับนโยบายการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
(ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 ของมหาวิทยาลัยของประเทศ
กัมพูชา

จากตารางที่ 4-30 ผลการวิจัยเกี่ยวกับการตอบรับนโยบายการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 ของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 21 แห่ง ในกรุงพนมเปญ เสียมราฐและสีหนุวิลล์ พบว่าคณะหรือภาควิชาส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 ตอบรับนโยบายการรวมกลุ่มดังกล่าวโดยมีส่งเสริมให้ข้อมูลแก่นักศึกษาและอาจารย์เกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติบัณฑิตวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) เท่านั้น

ตารางที่ 4-30 การตอบรับนโยบายการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020ของมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชา

นโยบายการตอบรับต่อการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020	จำนวนมหาวิทยาลัย	ร้อยละ
ให้ข้อมูลแก่นักศึกษาและอาจารย์เกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติบัณฑิตวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement)		
-ใช่	14	66.7
-ไม่ใช่	7	33.3
รวม	21	100.0
เข้าร่วมประชุมงานประชุมวิชาการและการสัมมนาเกี่ยวกับข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติบัณฑิตวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) เพื่อรับรู้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน		
-ใช่	7	33.3
-ไม่ใช่	14	66.7
รวม	21	100.0

ตารางที่ 4-30 (ต่อ)

นโยบายการตอบรับต่อการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020	จำนวนมหาวิทยาลัย	ร้อยละ
ปรับปรุงหลักสูตรให้ครอบคลุมสาขาหลัก 6 สาขาตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) เช่น Front-office, house-keeping, tour operation, travel agency, and food and beverage	9	42.9
-ใช่	12	57.1
-ไม่ใช่		
รวม	21	100.0
มีแผนที่จะปรับปรุงหลักสูตรให้ครอบคลุมสาขาหลัก 6 สาขาตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) เช่น Front-office, house-keeping, tour operation, travel agency, and food and beverage	3	14.3
-ใช่	18	85.7
-ไม่ใช่		
รวม	21	100.0
เพิ่มสมรรถนะของนักศึกษาในด้านทักษะการบริการเช่น bartending, front office operation, etc		
-ใช่	10	47.6
-ไม่ใช่	11	52.4
รวม	21	100.0

ตารางที่ 4-30 (ต่อ)

นโยบายการตอบรับต่อการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020	จำนวนมหาวิทยาลัย	ร้อยละ
เพิ่มสมรรถนะของนักศึกษาในด้านทักษะการจัดการ		
-ใช่	10	47.6
-ไม่ใช่	11	52.4
รวม	21	100.0
เพิ่มสมรรถนะของนักศึกษาในด้านทักษะการสื่อสารและความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ		
-ใช่	9	42.9
-ไม่ใช่	12	57.1
รวม	21	100.0
ให้ความรู้แก่นักศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียน		
-ใช่	4	19.0
-ไม่ใช่	17	81.0
รวม	21	100.0
ให้ความรู้แก่นักศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม		
-ใช่	6	28.6
-ไม่ใช่	15	71.4
รวม	21	100.0

4.3.2.4. แนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษา ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ ร่วมกัน

จากตารางที่ 4-31 ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการร่วมกันจากมหาวิทยาลัยทั้งหมด 21 แห่งในกรุงเทพมหานคร เสียมราษฎร์และสีหนุวิลล์ พบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ได้เสนอแนะแนวทางในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาดังนี้

- 1.รัฐบาลของประเทศสมาชิกอาเซียนควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยในอาเซียนในทุกด้าน
- 2.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีการฝึกอบรมบุคลากรสายอาจารย์ให้มีทักษะทุกด้านในระดับที่ดีเพื่อให้การแลกเปลี่ยนทางวิชาการบรรลุเป้าหมายสูงสุด
- 3.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีการเตรียมความพร้อมแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยสายสนับสนุนและสายอาจารย์ในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา
- 4.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรเพิ่มความร่วมมือในการจัดประชุมวิชาการและสัมมนา ร่วมกันทุกปี
- 5.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีการลงนามความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนอาจารย์และ นักศึกษาร่วมกัน
- 6.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีการประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการ ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ
- 7.ภาคการศึกษาควรสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการจัดการ การบริการและการท่องเที่ยวในอาเซียน
- 8.อาเซียนควรมีการให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณ เทคโนโลยีและวิชาการแก่ มหาวิทยาลัยในประเทศที่ด้อยกว่า
- 9.อาเซียนควรมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนให้การแลกเปลี่ยนด้านวิชาการเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมีบรรทัดฐาน เดียวกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

5.1. สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา เป็นการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณและดำเนินงานด้วยการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิโดยวิธีการศึกษาจากเอกสาร เช่นหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา โดยกำหนดขนาดตัวอย่างหลักสูตรที่ใช้ในการศึกษาของแต่ละประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของหลักสูตรทั้งหมด คือ ขนาดตัวอย่างหลักสูตรประเทศเวียดนาม รวม 16 หลักสูตรและขนาดตัวอย่างหลักสูตรประเทศกัมพูชา รวม 13 หลักสูตร และการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิด้วยการสำรวจตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลและใช้การศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (Census study) สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์หัวหน้าสาขาการท่องเที่ยวหรือตัวแทนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา รวมจำนวนหน่วยตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 40 ตัวอย่างสำหรับประเทศเวียดนามและ 22 ตัวอย่างสำหรับประเทศกัมพูชาโดยเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในกรุงพนมเปญ เมืองเสียมราฐและเมืองสีหนุวิลล์เท่านั้น และการจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group Meeting) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์การสอนในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรีอย่างน้อย 1 ปี หรือมีประสบการณ์ในการบริหารหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวหรือร่วมพัฒนาหลักสูตรโดยจัดที่ประเทศเวียดนาม จำนวน 2 ครั้งมีผู้ทรงคุณวุฒิร่วมให้ข้อมูลรวมทั้งสิ้น 14 คน และจัดที่ประเทศกัมพูชา จำนวน 1 ครั้งมีผู้ทรงคุณวุฒิร่วมให้ข้อมูลรวมทั้งสิ้น 12 คน เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา

2. เพื่อศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา

3. เพื่อศึกษาแนวทางบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา

4. เพื่อหาแนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นในประเด็นต่างๆโดยใช้โปรแกรมสถิติทางคอมพิวเตอร์ด้วยการคำนวณค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอผลการวิจัยโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและผลการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอเป็นคำบรรยายสามารถสรุปผลการวิจัยในภาพรวมจากการศึกษาเอกสาร การสำรวจตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม และการจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group Meeting) ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่ได้มีข้อมูลสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันในแต่ละประเด็นศึกษาได้ดังนี้

5.1.1. สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา

ประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาได้ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนภายในประเทศ และได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติและรายได้จากการท่องเที่ยวรวมถึงส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้นความสำเร็จของทั้งประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพได้รับการฝึกอบรมทักษะต่างๆและทักษะด้านภาษาจากระบบการศึกษาที่ทันสมัย ระบบการศึกษาจึงต้องเร่งผลิตบุคลากรที่มีทักษะความสามารถเพื่อทำงานในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตราการเติบโตของการท่องเที่ยวในภูมิภาค

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาได้ให้ความสนใจในการเปิดสอนหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการบริการและการท่องเที่ยวโดยที่ประเทศเวียดนามมีมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรดังกล่าวในระดับปริญญาตรีรวมทั้งสิ้น 40 แห่ง ซึ่งการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นใน

ด้านการบริหารธุรกิจ (Business Administration) เพื่อผลิตบัณฑิตไปทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร และปัจจุบันมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบริการและการท่องเที่ยวอยู่ ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรม (Ministry of Education and Training) สำหรับประเทศกัมพูชามีจำนวนมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชาประมาณ 25 แห่ง ปัจจุบันมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบริการและการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ เยาวชนและการกีฬา (Ministry of Education, Youth and Sports) การจัดหลักสูตรดังกล่าวในปัจจุบันจะกระจุกตัวอยู่เฉพาะสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในเมืองท่องเที่ยวหลักมากกว่า 20 แห่ง เช่น ในกรุงพนมเปญ เสียมราฐ สีหนุวิลล์ พระวิหาร บันเตียเมียนเจยและพระตะบอง ซึ่งการกระจายตัวของสถาบันที่สอนด้านนี้ไปยังเมืองท่องเที่ยวที่กำลังได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเช่นทางภาคอีสานของกัมพูชายังมีน้อย อภิปรายผลการศึกษาได้ว่า ถึงแม้ว่ารัฐบาลของประเทศกัมพูชาจะประสบปัญหาด้านงบประมาณที่จะจัดสรรเพื่อการศึกษาด้วยประเทศอยู่ในช่วงกำลังพัฒนาและฟื้นฟูประเทศหลังจากสิ้นสุดยุคสงครามเขมรแดง แต่รัฐบาลได้แก้ไขอุปสรรคดังกล่าวโดยเปิดเสรีการลงทุนในด้านต่างๆรวมถึงด้านการศึกษา อย่างไรก็ตามการศึกษาในประเทศกัมพูชายังคงกระจุกตัวอยู่ที่เมืองหลวงและเมืองใหญ่ที่มีอัตราการพัฒนาก่อสร้างในระดับสูงเช่นกรุงพนมเปญ เมืองเสียมราฐและเมืองสีหนุวิลล์เป็นหลัก ด้วยมหาวิทยาลัยเอกชนเล็งเห็นถึงศักยภาพในการรับนักศึกษาและความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการหลักสูตร เช่น การหาบุคลากรสายวิชาการ การได้รับความอนุเคราะห์จากภาคอุตสาหกรรม ปัจจุบันอาจารย์ที่สอนในด้านการบริการและการท่องเที่ยวยังคงมีไม่มากนัก มหาวิทยาลัยจะเชิญบุคลากรที่มีประสบการณ์จากภาคอุตสาหกรรมและกระทรวงท่องเที่ยวและอาจารย์ในมหาวิทยาลัยอื่นมาสอนในหลักสูตรของตน จะเห็นได้ว่าอาจารย์ที่สอนในมหาวิทยาลัยจะรับงานสอนในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง นอกจากนี้การเปิดหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยเอกชนอย่างต่อเนื่องแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรนี้เป็นที่นิยมในตลาดการศึกษาเป็นอย่างมาก

มหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามส่วนใหญ่มุ่งพัฒนาหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและการบริการโดยคณะหรือภาควิชา ในขณะที่มหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชาส่วนใหญ่มุ่งพัฒนาหลักสูตรโดยความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยเอง มหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาจะออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวโน้มของโลกและภูมิภาคที่มีต่ออุตสาหกรรมการ

บริการและการท่องเที่ยวและความต้องการของภาคอุตสาหกรรม เป็นที่น่าสนใจว่ามหาวิทยาลัย คณะหรือภาควิชาส่วนใหญ่ในประเทศเวียดนามจะพัฒนาหลักสูตรทุกปีและจะประกันคุณภาพ หลักสูตรทุกปีโดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบเช่นกัน สำหรับมหาวิทยาลัย คณะหรือภาควิชา ส่วนใหญ่ในประเทศกัมพูชาจะพัฒนาหลักสูตรทุกปีและมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งมากกว่ากึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ดำเนินการประกันคุณภาพหลักสูตรทุกปีรวมถึงไม่ได้จัดให้มีการประเมิน อาจารย์ผู้สอนโดยนักศึกษาและคณะซึ่งการประเมินนี้ถือเป็นกระบวนการหนึ่งในการประกันคุณภาพเช่นกัน รูปแบบการเรียนการสอนในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและบริการในระดับอุดมศึกษามุ่งเน้นการเรียนการสอนด้านการจัดการ (Management Focus) เพื่อเตรียมบัณฑิตไปทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร (Administration and Management Position) อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามละประเทศกัมพูชาโดยมีความถี่ในการดำเนินการทุกปีน่าจะเป็นการปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันและความต้องการของอุตสาหกรรมและไม่ใช้การปรับปรุงหลักสูตรตามวาระสิ้นสุดอายุของหลักสูตรเช่นในประเทศไทย อย่างไรก็ตามยังคงมีมหาวิทยาลัยจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งที่ไม่เคยพัฒนาหลักสูตรซึ่งถือเป็นจุดอ่อนในการจัดการหลักสูตรเพราะหลักสูตรที่ใช้อยู่ อาจจะไม่ทันสมัย การจัดการเรียนการสอนอาจไม่สามารถผลิตบุคลากรได้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต นอกจากนี้หลักสูตรของทั้งสองประเทศมีปรัชญาหลักสูตรที่เหมือนกันคือมุ่งเน้นด้านการจัดการเพื่อผลิตผู้บริหารซึ่งเป็นการจัดหลักสูตรที่เน้นความต้องการของตลาดเป็นหลัก เพราะการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาเพิ่งจะพัฒนาและเติบโตอย่างเห็นได้ชัดในทศวรรษที่ผ่านมาจึงมีความต้องการเร่งด่วนในการผลิตผู้บริหารมาตอบสนองการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว ประกอบกับทัศนคติของผู้เรียนที่ต้องการพัฒนาเป็นผู้บริหารมากกว่าเป็นผู้ปฏิบัติการในระดับล่าง การจัดการหลักสูตรแบบนี้มีลักษณะเหมือนกับการจัดการหลักสูตรของประเทศไทยในระยะเวลา 18 ปีที่ผ่านมาที่เน้นหลักสูตรด้านการบริการและการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศเช่นกัน

ปัจจุบันการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามมีอัตราเติบโตอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความต้องการบุคลากรสูงถึงปีละ 10,000 คนโดยประมาณ และสถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามยังไม่สามารถผลิตบุคลากรได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม กล่าวคือผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มแสดงความคิดเห็นว่าสถาบันการศึกษาผลิตบัณฑิตได้เพียงปีละ

ประมาณ 5,000 คนเท่านั้นหรือร้อยละ 50 จากความต้องการในเชิงปริมาณทั้งหมด ในทางตรงกันข้ามผลจากแบบสอบถามพบว่าสถาบันการศึกษาผลิตบัณฑิตได้เพียงปีละประมาณ 2,900-3,000 คนเท่านั้นหรือร้อยละ 30 จากความต้องการในเชิงปริมาณทั้งหมด เช่นเดียวกับประเทศกัมพูชาที่ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการมีความต้องการบุคลากรสูงถึงปีละ 30,000 คนโดยประมาณ แต่มหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชาสามารถผลิตบัณฑิตได้เพียงปีละ 6,000 คนโดยประมาณเท่านั้นหรือร้อยละ 20 จากความต้องการในเชิงปริมาณทั้งหมด อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้าได้ว่าหากเปรียบเทียบสถานการณ์การผลิตบัณฑิตหรือบุคลากรให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชากับผลการศึกษาของ ADB (2005) ซึ่งกล่าวว่าค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทุกๆ 1,000 ดอลลาร์จะก่อให้เกิดการจ้างงานใหม่ 0.26 คนในอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมนั้น จะเห็นว่าถึงแม้หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวจะได้รับความนิยมจากนักศึกษาทั้งในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาเป็นอย่างมากแต่จำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษาต่อปียังมีจำนวนไม่เพียงพอหรืออยู่ในภาวะวิกฤตต่อการตอบสนองอุปสงค์ด้านแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ หากมีเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือโดยเสรีในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ค.ศ. 2020 อาจจะทำให้เกิดวิกฤตด้านความพอเพียงบุคลากรได้ในหลายกรณี เช่น 1) มีแรงงานฝีมือจากประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาถ่ายเทไปยังประเทศสมาชิกอื่นๆในอาเซียนจำนวนน้อย 2) มีแรงงานฝีมือจากประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาถ่ายเทไปยังประเทศสมาชิกอื่นๆในอาเซียนจนทำให้เกิดภาวะขาดแคลนแรงงานฝีมือในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศด้วยค่าตอบแทนการจ้างงานและสวัสดิการอื่นๆ รวมถึงความก้าวหน้าในอาชีพในประเทศสมาชิกอื่นๆในอาเซียนที่มีอัตราที่สูงกว่าและดีกว่าผลตอบแทนการจ้างงานภายในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา และ 3) การขาดแคลนแรงงานฝีมือภายในสองประเทศนี้อาจส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมจ้างแรงงานฝีมือจากประเทศสมาชิกอื่นๆในอาเซียนมาทดแทนมากขึ้นหากมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชายังคงไม่สามารถผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพได้เพียงพอต่อความต้องการซึ่งส่งผลต่อการรั่วไหลของเงินตราต่างประเทศ

การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามจะใช้อาจารย์ที่มีคุณวุฒิการศึกษาขั้นต่ำคือปริญญาตรี แต่จากผลการศึกษาพบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่จะจบการศึกษาในระดับปริญญาโท และมีจำนวนอาจารย์ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาเอกและมีตำแหน่งวิชาการ เช่น รองศาสตราจารย์หรือศาสตราจารย์ไม่มากนัก ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจาก

เงื่อนไขการขอตำแหน่งทางวิชาการของระบบการศึกษาในประเทศเวียดนาม กล่าวคือ การที่อาจารย์จะมีตำแหน่งทางวิชาการได้ อาจารย์ผู้นั้นจะต้องเป็นอาจารย์ประจำที่ทำงานเต็มเวลาในมหาวิทยาลัยที่สังกัดอยู่ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีผลงานวิชาการตีพิมพ์ในระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากการศึกษาพบว่าอาจารย์ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกยังมีจำนวนไม่มากนัก และเป็นที่น่าสนใจว่าระบบการศึกษาในประเทศกัมพูชา จะไม่มีการกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวจะมีอาจารย์ประจำหลักสูตรในจำนวนที่เพียงพอเป็นส่วนใหญ่ แม้ผลการศึกษาจะพบว่าอาจารย์ที่ประจำอยู่ในหลักสูตรหลายท่านมีคุณวุฒิไม่ตรงสาขาที่สอนและยังขาดความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ตรงจากภาคอุตสาหกรรม ในขณะที่มหาวิทยาลัยเอกชนมักจะใช้บุคลากรภายนอกองค์กรในการจัดการหลักสูตรโดยเชิญบุคลากรจากอุตสาหกรรม กระทรวงการท่องเที่ยว หรืออาจารย์ประจำหลักสูตรในมหาวิทยาลัยของรัฐหรืออาจารย์ที่เกษียณอายุราชการแล้วมาเป็นอาจารย์พิเศษซึ่งอาจารย์เหล่านี้จะเป็นอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาสูง อภิปรายผลการศึกษาได้ว่ามหาวิทยาลัยไม่ได้มีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรเพื่อดำเนินการเรียนการสอนด้านการบริการและการท่องเที่ยวมาก่อน เมื่อการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาจากภาครัฐและภาคเอกชนส่งผลให้มีความต้องการแรงงานด้านการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยจึงใช้การบริหารจัดการคือใช้อาจารย์ที่มีศักยภาพในการพัฒนา เช่น อาจารย์ที่สอนในกลุ่มภาษาศาสตร์ หรือกลุ่มบริหารธุรกิจเป็นอาจารย์ผู้สอน พร้อมกับการพัฒนาอาจารย์โดยส่งอาจารย์ไปศึกษาต่อในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องหรือรับสมัครอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ตรงจากอุตสาหกรรมเพื่อพัฒนาให้คุณภาพหลักสูตรและบัณฑิตสามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงาน

5.1.2. จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา

การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาประสบกับอุปสรรคที่ทำหลายหลายประการคล้ายคลึงกันในเรื่องบุคลากรงบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดหาตำราและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน ดังจะเห็นได้ว่าการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชาประสบปัญหาหลายด้านซึ่งส่งผลกระทบต่อมาตรฐานของการเรียนการสอนและคุณภาพบัณฑิตที่

ผลิตออกมา เช่น อัตราการเติบโตของการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศกัมพูชาที่เกินจุดอิ่มตัวของตลาดการศึกษา, ปัญหาการควบคุมคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศกัมพูชา, มหาวิทยาลัยหลายแห่งพัฒนาและเปิดหลักสูตรการท่องเที่ยวดำเนินตามกระแสนิยม (ad-hoc fashion) และขาดการวางแผนและการปรึกษากับภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ผลการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามที่เปิดสอนด้านการท่องเที่ยวและการบริการเห็นว่าหลักสูตรของตนมีจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรคือ มหาวิทยาลัยพยายามที่จะปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เช่น คุณภาพอาจารย์ มีการปรับปรุงใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการเรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาหลักสูตร, หลักสูตรมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นอกสถานที่แก่นักศึกษาและอาจารย์, หลักสูตรมีการเสริมสร้างประสบการณ์ด้านการปฏิบัติแก่นักศึกษา, คณะหรือสาขาวิชาที่มีจำนวนนักศึกษาที่เพียงพอต่อการจัดการหลักสูตร รองลงมา คณะหรือสาขาวิชาที่มีจำนวนอาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตรที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สูงจากภาคอุตสาหกรรมที่เพียงพอ, หลักสูตรมีความทันสมัย เหมาะสมและมีเอกลักษณ์ ซึ่งการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนบุคลากรอาจารย์ผู้สอนที่มีคุณภาพและประสบการณ์ตรงจากการทำงานในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวและความทันสมัย เหมาะสมและมีเอกลักษณ์ของหลักสูตรนั้นไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nguyen Thi My Hanh และมันส์ ซัย สวีส์ดี, (2551) ซึ่งกล่าวว่าคุณภาพการศึกษา (Quality of education) ควรได้รับการปรับปรุง เช่น หลักสูตรขาดความทันสมัยและเหมาะสม (outdated and improper curricula), ขาดบุคลากรอาจารย์ผู้สอนที่มีคุณภาพและประสบการณ์ตรงจากการทำงานในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว สามารถอธิบายผลการศึกษาได้ว่าประเทศเวียดนามในปัจจุบันมีการแข่งขันระหว่างมหาวิทยาลัยสูงมาก มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งพยายามที่จะปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ดังจะเห็นได้ว่าอาจารย์ผู้สอนด้านการบริการและการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะต้องมีคุณสมบัติตามที่มหาวิทยาลัยต้องการจึงจะสามารถสอบบรรจุเข้าเป็นอาจารย์ได้ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมากอาจารย์ส่วนใหญ่จะพยายามหาข้อมูลและเรียนรู้ทักษะด้านการปฏิบัติจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วยตนเอง และมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งจะพยายามออกแบบหลักสูตรให้ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและสร้างเอกลักษณ์ให้หลักสูตรของตน และการที่หลักสูตรมีความคล้ายคลึงกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยอื่นๆจะทำให้

ภาพลักษณ์ของการจัดการหลักสูตรของมหาวิทยาลัยดูมีความทันสมัยและจะสามารถช่วยให้มหาวิทยาลัยได้ส่วนแบ่งด้านการตลาดเพิ่มขึ้น

สำหรับจุดอ่อนของการจัดการหลักสูตรพบว่าคณะหรือสาขาวิชาส่วนใหญ่ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอจากรัฐบาลในการบริหารจัดการหลักสูตร, คณะหรือภาควิชาไม่ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่อาจารย์ผู้สอนในการเข้าร่วมงานประชุมวิชาการและการสัมมนา ในด้านการบริการและการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอื่นๆ นอกจากนี้ การประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามควรได้รับการปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับทฤษฎีมากเกินไป ขาดการพัฒนาทักษะด้านการปฏิบัติและกระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนทำให้การผลิตบัณฑิตจากคณะที่สอนด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ เมื่อนายจ้างรับบัณฑิตเข้าทำงานในภาคการบริการและการท่องเที่ยวจะต้องอบรมบัณฑิตใหม่อีกครั้ง เพื่อสอนงานเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1-3 ปีโดยประมาณเกี่ยวกับความรู้เฉพาะวิชาชีพ

การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชามีจุดแข็งคือ รัฐบาลให้การสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวส่งผลให้หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนให้เปิดสอนได้อย่างเสรีในมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยมีเสรีภาพในการพัฒนาหลักสูตรซึ่งในการออกแบบหลักสูตรมหาวิทยาลัยหลายแห่งจะมีความร่วมมือกับภาคเอกชน หลักสูตรมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นอกสถานที่แก่นักศึกษาและอาจารย์ หลักสูตรมีมาตรฐานและคล้ายคลึงกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยอื่นๆ และนักศึกษามีโอกาสได้รับการจ้างงานสูง สำหรับจุดอ่อนของการจัดการพบว่ามหาวิทยาลัยเอกชนประสบภาวะการแข่งขันที่สูงมากในการรับนักศึกษาส่งผลให้ไม่สามารถรับนักศึกษาได้ตามจำนวนที่กำหนดไว้ คณะหรือสาขาวิชาไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอจากรัฐบาล มหาวิทยาลัยไม่มีอิสระในการบริหารจัดการ คณะหรือสาขาวิชาไม่มีความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ร่วมกันกับสถาบันในต่างประเทศและมีจำนวนนักศึกษาที่ไม่เพียงพอต่อการจัดการหลักสูตร หลักสูตรที่เปิดสอนไม่ได้ตอบสนองต่อการขาดแคลนบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างแท้จริงและในมหาวิทยาลัยหลายแห่งยังคงมีข้อจำกัดในการจัดหาตำรา วารสารทางวิชาการและการเข้าถึงข้อมูลให้แก่นักศึกษาในหลักสูตรเนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ จะเห็นได้ว่าจุดอ่อนในการจัดการหลักสูตรของประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนามมีความคล้ายคลึงกัน สามารถอภิปรายผลการศึกษได้ว่าการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษา

ของประเทศที่กำลังพัฒนาโดยทั่วไปมักไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการโดยเฉพาะหลักสูตรที่มีการปฏิบัติและมีความจำเป็นต้องจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติในระหว่างเรียน จึงส่งผลให้อาจารย์มุ่งเน้นการสอนภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ การที่มหาวิทยาลัยได้รับเงินสนับสนุนที่ไม่เพียงพอประกอบกับไม่สามารถรับจำนวนนักศึกษาได้เพียงพอต่อการบริหารหลักสูตรย่อมส่งผลกระทบต่อการจัดสรรงบประมาณในด้านการพัฒนาบุคลากรในการเข้ารับการศึกษา การเข้ารับการประชุมวิชาการและสัมมนาหรือการแลกเปลี่ยนบุคลากรและนักศึกษา กับสถาบันในต่างประเทศ ถึงแม้ว่าการประชุมสัมมนาภายในประเทศจะไม่มีค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียน แต่คณะหรือภาควิชามักให้อาจารย์รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเดินทางและที่พักด้วยตนเองซึ่งเป็นข้อจำกัดของอาจารย์ส่วนใหญ่ เนื่องจากค่าตอบแทนของบุคลากรสายอาจารย์ในประเทศเหล่านี้มีอัตราค่าตอบแทนที่ต่ำ ดังนั้นอาจารย์ต้องรับงานสอนในหลายสถาบันจึงจะสามารถหารายได้ได้เพียงพอต่อการครองชีพส่งผลให้อาจารย์ไม่มีแรงจูงใจในการเข้ารับการประชุมวิชาการและสัมมนา

ผลการศึกษายังพบว่าในแง่การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือโดยเสรีในอาเซียนนั้นผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มจากมหาวิทยาลัยในประเทศไทยเวียดนามคิดว่าแรงงานฝีมือจะถ่ายเทไปที่ประเทศสิงคโปร์ ประเทศไทยและประเทศมาเลเซียมากที่สุด เพราะประเทศเหล่านี้มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ดี รัฐบาลให้การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีอัตราการเติบโตสูงและการจ้างงานให้ค่าตอบแทนสูง และแรงงานฝีมือจากประเทศเวียดนามที่จะถ่ายเทไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนน่าจะมีอัตราที่ต่ำด้วยการเรียนการสอนของประเทศเวียดนามด้านการจัดการบริการและการท่องเที่ยวยังต้องปรับปรุงและนักศึกษาไม่มีความรู้และทักษะต่างๆเพียงพอต่อการไปทำงานในต่างประเทศ ขณะที่ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มจากมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชามีความเห็นว่างานฝีมือจะถ่ายเทไปที่ประเทศมาเลเซียและประเทศกัมพูชามากที่สุด เพราะประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ดี อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีอัตราการเติบโตสูงและการจ้างงานให้ค่าตอบแทนสูง ในขณะที่ประเทศกัมพูชานั้นรัฐบาลให้การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง และอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชายังคงมีอุปสงค์ด้านแรงงานฝีมืออยู่เป็นจำนวนมากและหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวไม่สามารถผลิตบุคลากรได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน แต่ถ้าหากมีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีจากกลุ่มประเทศอาเซียนไปยังประเทศเวียดนาม จุดอ่อนของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยว

เมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานเหล่านั้นคือทักษะการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการบริการและจิตบริการ และบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชามีจุดอ่อนในหลายด้านเช่นกัน เช่น ความคิดสร้างสรรค์, ทักษะการวิเคราะห์, ทักษะการบริการ, ทักษะการแก้ปัญหาและความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ สามารถอภิปรายผลได้ว่าการท่องเที่ยวในประเทศสิงคโปร์ ประเทศไทยและประเทศมาเลเซียมีภาพลักษณ์ที่ดีในแง่ของเงื่อนไขการจ้างงาน ต่ำตบแทน การเติบโตในหน้าที่การงานและอัตราการเติบโตของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจัง ซึ่งส่งผลให้แรงงานฝีมือมีความต้องการมาทำงานในประเทศเหล่านี้แทนการทำงานในประเทศของตน นอกจากนี้การเรียนการสอนส่วนใหญ่มุ่งเน้นการเรียนการสอนภาคทฤษฎี อาจารย์ผู้สอนไม่ค่อยใช้กรณีศึกษาในการสอนเพื่อให้นักศึกษาหัดคิดวิเคราะห์ และหลักสูตรมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตไปเป็นผู้บริหารไม่ได้เน้นทักษะการปฏิบัติ และหลักสูตรส่วนใหญ่จะเป็นโปรแกรมภาษาเวียดนามและภาษาชเวแมร์ จึงส่งผลให้นักศึกษามีจุดอ่อนต่างๆดังที่กล่าวมาข้างต้น

5.1.3.แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา

การศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) หรือ ASEAN Culture รวมถึงวิชา Cross-Culture, Cross-cultural Communication และ International Communication for Tourism ไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา พบว่ากลุ่มตัวอย่างหลักสูตรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 16 หลักสูตรของประเทศเวียดนามและ 13 หลักสูตรของประเทศกัมพูชาไม่มีการบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) หรือ ASEAN Culture รวมถึงวิชา International Communication for Tourism โดยเปิดเป็นรายวิชาเดี่ยวไว้ในหลักสูตรเลย มีบางมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนรายวิชาที่ใกล้เคียงด้านการสื่อสารและวัฒนธรรมอินโดจีนหรือ Communication Skills for Tourism อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามได้บรรจุเนื้อหาหรือหัวข้อที่เกี่ยวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) อยู่ในรายวิชาอื่นๆแต่ไม่มากนัก เช่น International Economics, Tourism Economics, Politics, Psychology in Tourism, Tourism

Management, Tour Guiding และ Hospitality Management ซึ่งจะพูดถึงขนบธรรมเนียมประเพณี (Custom) และธรรมเนียมปฏิบัติ (Tradition) ของประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนและมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชามีการสอดแทรกเนื้อหาหรือหัวข้อที่เกี่ยวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติฯ อยู่ในรายวิชาอื่นๆ บางเช่นกัน เช่น วิชาด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมแต่การเรียนการสอนจะเน้นวัฒนธรรมของประเทศกัมพูชาเองมากกว่า ด้วยการเรียนการสอนทั้งในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาได้บรรจุเนื้อหาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและการเมืองการปกครองของประเทศในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ไว้ในการเรียนในระดับมัธยมศึกษาจึงส่งผลให้ไม่มีการบรรจุเนื้อหาดังกล่าวในการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านการบริการและการท่องเที่ยวอีก อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามส่วนใหญ่มีแผนบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในสาขาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการโดยจะบูรณาการเนื้อหาไว้ในหมวดวิชาชีวะและวิชาศึกษาทั่วไป ขณะที่มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศกัมพูชาเห็นว่าความรู้เกี่ยวกับ Cross-cultural Communication และ/หรือ Intercultural Communication น่าจะมีความสำคัญต่อนักศึกษามากกว่าความรู้เกี่ยวกับ ASEAN Culture เพราะนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการจะมาจากประเทศต่างๆ ทั่วโลกไม่ใช่เฉพาะจากกลุ่มอาเซียน แต่มหาวิทยาลัยบางส่วนแสดงความเห็นว่าจะพิจารณาบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป อภิปรายผลการศึกษาได้ว่าโครงสร้างหลักสูตรของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาในภาพรวมมุ่งเน้นรายวิชาด้านการบริหารและจัดการธุรกิจมากกว่ารายวิชาด้านวัฒนธรรมหรือการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม นอกจากนี้ประเทศในกลุ่มอาเซียนมีลักษณะทางกายภาพ โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีความคล้ายคลึงกัน ประกอบกับเรื่องการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นเรื่องใหม่ มหาวิทยาลัยต่างๆ จึงไม่ได้เล็งเห็นความสำคัญในการบรรจุรายวิชาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ไว้ในหลักสูตร ในขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรนอกจากนี้มหาวิทยาลัยในสองประเทศมีความคิดเห็นพ้องกันว่าอาเซียนควรใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสาร ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นต้องบรรจุภาษาของประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัย อภิปรายผลการศึกษาได้ว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารของนานาประเทศอยู่แล้วจึงเป็นการง่ายในการสื่อสารโดยใช้ภาษาสากลดังกล่าว และแม้ว่าประเทศสมาชิกในอาเซียนจะมีความร่วมมือซึ่งกันและกันแต่ก็มีการแข่งขันระหว่างประเทศในด้าน

ต่างๆในอัตราที่สูงเช่นกัน ดังนั้นแต่ละประเทศจึงมักให้ความสำคัญแก่ความเป็นชาติและวัฒนธรรมของประเทศตนค่อนข้างสูงกว่าของประเทศเพื่อนบ้าน

ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ถึงการทำข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) และการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 นั้น ผลจากแบบสอบถามพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศเวียดนามร้อยละ 74.19 ให้ความสำคัญต่อนโยบายดังกล่าวในระดับปานกลาง ขณะที่มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศกัมพูชาร้อยละ 76.2 ตระหนักถึงการทำข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) ในการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 90.5 ได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามแนวคิดดังกล่าว และเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่าผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มจากมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชามีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งค้ำกับผลของแบบสอบถาม คือผู้ร่วมประชุมกลุ่มไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement- MRA) และการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 อภิปรายผลการศึกษาได้ว่าทั้งประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาเป็นประเทศที่เปิดรับการพัฒนากองทุนที่เกี่ยวได้ไม่นานนัก อุปสงค์ด้านแรงงานในประเทศมีค่อนข้างสูง ขณะที่อุปทานด้านแรงงานที่สามารถผลิตได้เองยังมีต่ำอยู่อย่างมาก ดังนั้นการถ่ายเทแรงงานฝีมือจากประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนน่าจะมีอัตราที่ต่ำซึ่งการถ่ายเทแรงงานดังกล่าวจะไม่ส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงานในประเทศ ในทางตรงกันข้ามหากมีการถ่ายเทแรงงานฝีมือจากประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนเข้าสู่ประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาน่าจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเพราะแรงงานเหล่านี้มีประสบการณ์การทำงานและทักษะด้านต่างๆในระดับดีสามารถทำงานได้ทันทีและภาคอุตสาหกรรมไม่จำเป็นต้องจัดการอบรมอีกครั้งและบุคลากรที่ผลิตได้จากมหาวิทยาลัยของเวียดนามและประเทศกัมพูชาในปัจจุบันยังคงมีจุดอ่อนไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตได้ทั้งในด้านความรู้ด้านวิชาชีพและทักษะด้านการปฏิบัติ

อย่างไรก็ตามการถ่ายเทแรงงานฝีมือในอาเซียนโดยเฉพาะอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยว อาจก่อให้เกิดความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมและเกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะความไม่เข้าใจกันในวัฒนธรรมข้ามชาติ การวางแผนและการจัดการที่ดีผ่านกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาการท่องเที่ยวและบริการในภูมิภาคซึ่งผลิตบุคลากรให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นแนวทางที่จะช่วยสร้างความเท่าเทียมกันของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันและเป็นการช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันเพื่อสร้างรอยยิ้มแห่งอาเซียนสู่ความเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวร่วมกัน (One Region One Destination) ดังนั้นแนวทางการบูรณาการการศึกษา วัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศ เวียดนามและประเทศกัมพูชาควรมีแนวทางดังนี้

1. กระทรวงที่รับผิดชอบด้านการศึกษาของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาจะต้อง เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษารายวิชาวัฒนธรรมข้ามชาติก่อนและชี้ให้มหาวิทยาลัยในประเทศของตนตระหนักถึงความสำคัญของบรรจรายวิชาการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่ม สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ไว้ในหลักสูตรโดย มหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามอาจจะบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหมวดวิชาชีวะซึ่งเป็นกลุ่มรายวิชาที่คณะหรือสาขาวิชาสามารถออกแบบรายวิชาได้เองและมหาวิทยาลัยในประเทศ กัมพูชาอาจจะบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป โดยเฉพาะ กลุ่มสังคมศาสตร์

2. มหาวิทยาลัยในละแต่ละประเทศทั้งประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาควรร่วมมือกัน จัดการประชุม สัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและ ความสำคัญในการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติเพื่อผลักดันการบูรณาการรายวิชาให้เป็นรูปธรรม ต่อไป

3. หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวที่เปิดสอนรายวิชาการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ ในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ใน มหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา ควรมีการกำหนดคำอธิบายรายวิชาที่ ใกล้เคียงกัน คือ ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของประเทศสมาชิกกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่ง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน), วัฒนธรรมอาเซียน, ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาเซียนเชิง

เปรียบเทียบ, วัฒนธรรมโลกและอาเซียน เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความเชื่อ วิถีชีวิตและ
แนวปฏิบัติในชีวิต, สังคมและธรรมเนียมปฏิบัติในการทำธุรกิจ

นอกเหนือจากการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรของแต่ละ
มหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาโดยการดำเนินการของแต่ละประเทศแล้ว
นั้น ในภาพรวมอาเซียนควรมีการผลักดันและดำเนินการดังนี้

1.อาเซียนควรเร่งให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานเพื่อผลักดันการบูรณาการ
การศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ไว้
ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในอาเซียนโดยเลือกกรรมการจาก
มหาวิทยาลัยที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ 10 อันดับแรกของอาเซียน โดยให้กรรมการชุดนี้คิด
กรอบหลักสูตรมาตรฐานของอาเซียน แนวทางในการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ใน
หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวและเนื้อหาวิชาการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่ม
สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) และให้แต่ละ
ประเทศสมาชิกอาเซียนนำเสนอแนวคิดดังกล่าวต่อกระทรวงศึกษาธิการของประเทศตนพิจารณา
และดำเนินการผลักดันให้มีการถือปฏิบัติต่อไปอาเซียนควรจัดประชุมสัมมนาวิชาการ(
ความสำคัญของการมีหลักสูตรมาตรฐานอาเซียนและการบรรจุรายวิชา รวมถึงวิชา ASEAN
CULTURE)

2.อาเซียนควรเร่งให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานเพื่อกำหนดมาตรฐานนานาชาติ
อาเซียนสำหรับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวโดยเกณฑ์มาตรฐานนานาชาติอาเซียน
สำหรับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวควรกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอนและ
ผู้ฝึกอบรม, เอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เช่น หลักสูตร รายละเอียดรายวิชา
คำอธิบายรายวิชา คู่มือการสอน ตำรา, การวัดผลและการประเมินคุณภาพ, อุปกรณ์เครื่องใช้ใน
การเรียนการสอนและฝึกอบรม, การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการเรียนการสอน และการ
เรียนการสอนต้องมุ่งเน้นมาตรฐานวิชาชีพ การคิดวิเคราะห์ ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียนและ
ทักษะการจัดการ

5.1.4. แนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมอาเซียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ

การสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการควรได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากภาคีที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น มหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ ภาครัฐบาลและภาคธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการของแต่ละประเทศ โดยมีแนวทางดังนี้

1. รัฐบาลของประเทศสมาชิกอาเซียนควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยในอาเซียนในทุกด้าน
2. กระทรวงศึกษาธิการของประเทศสมาชิกอาเซียนควรร่วมมือกันผลักดันให้มีการสร้างเครือข่ายและพันธมิตรทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยในระดับภูมิภาคอาเซียนอย่างจริงจัง
3. ภาครัฐและหน่วยงานด้านการพัฒนาที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการสร้างเครือข่ายและพันธมิตรทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนด้านวิชาการอย่างจริงจัง
4. มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีการลงนามความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษาร่วมกันและมีการผลักดันให้ความร่วมมือนั้นได้มีการถือปฏิบัติอย่างจริงจัง
5. มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรสร้างศูนย์ข้อมูลและเว็บไซต์ที่สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายและพันธมิตรทางวิชาการร่วมกัน
6. มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีการประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ
7. มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรร่วมมือกันในการจัดตั้งกองทุนบริหารจัดการการศึกษาอาเซียนเพื่อช่วยเหลือมหาวิทยาลัยที่ด้อยโอกาสในประเทศสมาชิกอาเซียนในการพัฒนาหลักสูตร บุคลากรและนักศึกษา
8. อาเซียนควรมีการให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณ เทคโนโลยีและวิชาการแก่มหาวิทยาลัยในประเทศที่ด้อยกว่า
9. อาเซียนควรมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรการจัดการบริการและการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนให้การแลกเปลี่ยนด้านวิชาการเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมีบรรทัดฐานเดียวกัน
10. อาเซียนควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานโดยมีกรรมการที่เลือกมาจากภาครัฐและมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชนจากประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อทำงานร่วมกันเกี่ยวกับ

กำหนดมาตรฐานการศึกษาของอาเซียน ร่างหลักสูตรมาตรฐานและโปรแกรมการฝึกอบรมทั้งระดับมหาวิทยาลัยและระดับวิทยาลัยอาชีวศึกษา

11.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ร่วมกันอย่างจริงจัง เช่น การอบรมอาจารย์ผู้สอน (Train educator) การแลกเปลี่ยนนักศึกษาและบุคลากร

12.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรเพิ่มความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนด้านวิชาการ การจัดประชุมวิชาการ สัมมนาและการทำวิจัยร่วมกันระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว อาจารย์และนักศึกษาระหว่างสถาบันในอาเซียน

13.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนแบบทางไกลด้านการจัดการบริการและการท่องเที่ยว (Distance Learning Curriculum in Hospitality and Tourism Management) โดยนักศึกษาจะได้รับปริญญาร่วมสาขาการท่องเที่ยวอาเซียนจากมหาวิทยาลัยในอาเซียนที่รับผิดชอบ

บรรณานุกรม

ADB (2005). "The Greater Mekong Subregion Tourism Sector Strategy", available at
www.adb.org/Documents/Books/GMS-Tourism-Study/strategy.pdf

Choibamroong, T. (2005). A Step of Unity Forward: Collaborative Tourism Approaches
 for ASEAN One Destination. Synthesis paper, ASEAN Tourism Roadmap
 Conference Symposium 2005, Bangkok

http://202.244.105.129/English/publish/download/BRC/pdf/02_ch1.pdf

<http://www.apf2008.org/>

http://www2.oae.go.th/biae/Article/_aec15OCT50.pdf

http://www.aeu.edu.kh/schools/hotel_tourism/hotel_tourism/hotel_tourism_ management.htm

<http://www.bbu.edu.kh>

<http://www.bbcpoint.ob.tc/2551m4/12-IR.doc>

<http://www.bett-cambodia.org/en/page/education-structure-cambodia>

http://www.bsru.ac.th/bsru_thai/pundit/curriculum/silpasat/english.doc

http://www.business-in-asia.com/vietnam/education_system_in_vietnam.html

http://www.cmemployment.org/newtopic/pohots.asp?Po_noticeidpk=44

<http://www.comm-sci1.pn.psu.ac.th/index.php?file=web>.

http://www.culturalprofiles.net/Cambodia/Directories/Cambodia_Cultural_Profile/- 36.html

[http://www.ctu.edu.vn/colleges/economic/Eng/programme/bs_tourism_service
management.htm](http://www.ctu.edu.vn/colleges/economic/Eng/programme/bs_tourism_service_management.htm)

[http:// www.dbresearch.com](http://www.dbresearch.com)

<http://www.fpo.co.th>

<http://www.home.dsd.go.th/SDP/filedownload/Project/final%207%20oct%202010.doc>

<http://www.inter.mua.go.th/.../UMAP%202010%20COURSE%20SYLLABUS>

[http:// www.hru.edu.kh](http://www.hru.edu.kh)

[http://www.limkokwing.net/cambodia/courses/bachelor_of_arts_hons_in_tourism_
management2/](http://www.limkokwing.net/cambodia/courses/bachelor_of_arts_hons_in_tourism_management2/)

[http://lms.thaicyberu.go.th/officialtcu/main/advcourse/presentstu/course/ww522/non
gnara/nongnara-web2/content/asean/asean01.htm](http://lms.thaicyberu.go.th/officialtcu/main/advcourse/presentstu/course/ww522/nongnara/nongnara-web2/content/asean/asean01.htm)

http://www.measwatch.org/autopage/show_page.php?t=20&s_id=1384&d_id=1384

<http://www.mekong.edu.kh>

<http://www.mfa.go.th/internet/document/740.doc>

[http://www.ncc.or.th/index.php/component/content/article/47-economyout/363-
asdas](http://www.ncc.or.th/index.php/component/content/article/47-economyout/363-asdas)

<http://www.nesovietnam.com/dutch.../trends-in-Vietnam-education-reform>

<http://www.newsser.fda.moph.go.th/IAHCP/001/files/Annex%202.6.doc->

<http://www.npic.edu.kh/tourism.html>

http://www.num.edu.kh/academic/field_of_tourism.asp

<http://www.onec.go.th/publication/4210042/c7.htm>

http://www.opp.go.th/.../news/.../interest_20-10-52_1256022632.doc (14Nov 2010)

<http://www.ppiu.edu.kh/academic/bachHTM.php>

[http:// www.rihed.seameo.org](http://www.rihed.seameo.org)

http://www.rupp.edu.kh/fssh/tourism/course_description/course_decription1.php

<http://www.ryt9.com/s/cabt/1004722>

<http://sclaimon.wordpress.com>

<http://www.socio.tu.ac.th/outline1-50/an333.doc>

<http://www.thaipr.net/nc/readnews.aspx?newsid=E036C88DB75E89B6AED7B391DD285A06>

http://www.thaiwisdom.org/p_culture/api/api_1.htm

<http://www.tourism.go.th/2010/th/highlight/view.php?ItemID=868> (13 NOV 2010)

<http://www.tuart.netdesignhost.com/lg.doc>

<http://www.uc.edu.kh>

<http://www.unesdoc.unesco.org>

http://www.uq.edu.au/study/course.html?course_code=TOUR2000&offer=53544c554332494e&year=2008

<http://www.vietnamoperator.com.vn>

[http:// www.vdf.org.vn](http://www.vdf.org.vn)

<http://www.western.edu.kh>

<http://www.uc.edu.kh/sub/college/10/>

Innes-Brown, M (2006). *Higher Education, Cambodia*, Australian Education International, National Office of Overseas Skills Recognition, Department of Education, Science and Training, Canberra

Martin, T. (2007). "A Review of Cambodia Tourism Capacity Builders and Their Curricula", available at http://www.mekongtourism.org/site/uploads/media/SNV_Reports2.pdf

Nguyen Thi My Hanh & Chaisawat, M (2008). The Current Situation and Future Development of Hospitality and Tourism Higher Education in Vietnam, A thesis in Master of Business Administration, Prince of Songkla University.

Pham Thi Thu Huyen (200?) "Higher Education in Vietnam: A Look from Labour Market Angle", available at <http://www.vdf.org.vn>

Sloper, D (2004). Proposed Higher Education Project, Council of Ministers, MoEYS, RUPP, WB, Phnom Penh

Tirasatayapitak, A. (2005). Evaluation of an International Collaborative Tourism Development in the Mekong Delta: Southeast Asia. Published doctoral dissertation, Université de Perpignan Via Domitia.

U.S. Commercial Service (March, 2010). "Vietnam's Market for Education and Training", available at <http://www.buyusa.gov/vietnam/en/348.pdf>

VNAT (2004). Vietnam National Administration of Tourism. *Report on tourism human resource training and direction, task, and solutions by 2010.*

VNAT (2006). Vietnam National Administration of Tourism. *Vietnam tourism development strategy 2006-2010*.

VNAT. (2006). Vietnam National Administration of Tourism. Vietnam human resources development in tourism program by 2015. Department of personnel and organization

ข้อมูลจาก “การประชุมเชิงวิชาการระดับชาติ เรื่องความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาค: ส่งเสริมการขับเคลื่อนประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.w.opp.go.th/.../news/.../interest_20-10-52_1256022632.doc (วันที่ค้นข้อมูล 14 พฤศจิกายน 2553)

ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (นายกรัฐมนตรี) วันที่ 12 ตุลาคม 2553 [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.ryt9.com/s/cabt/1004722> (วันที่ค้นข้อมูล 14 พฤศจิกายน 2553)

สุวรรณา ตูลยวสินพงศ์และคณะ.โครงการศึกษารอบความร่วมมือการพัฒนาศักยภาพกำลังแรงงานไทย ใน 32 ตำแหน่งงาน ภายใต้ข้อตกลงอาเซียน.[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.home.dsd.go.th/sdp/filedownload/Project/final%207%20oct%202010.doc> (วันที่ค้นข้อมูล 13 พฤศจิกายน 2553)

รายงาน: ก้าวต่อไปของภาคประชาชนในอาเซียนยุคใหม่ โดย : ประชาไท วันที่ 6/2/2552 [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.apf2008.org/> (วันที่ค้นข้อมูล 13 พฤศจิกายน 2553)

ภาคผนวก ก บทความวิจัย

ASEAN: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว
 ในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
 กรณีศึกษาประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา
 Learning Each Other Through ASEAN Tourism Education:
 The Case of Vietnam and Cambodia

อารีย์ ธีรสัตยาพิทักษ์
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Aree Tirasatayapitak
 Prince of Songkla University

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา, จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตร, เสนอแนวทางการบูรณาการการศึกษาระหว่างวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวและแนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ โดยใช้การวิจัยเอกสาร การสำรวจตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม และการจัดประชุมเฉพาะกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวไม่สามารถผลิตบัณฑิตได้เพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การจัดการหลักสูตรประสบกับอุปสรรคคล้ายคลึงกันในเรื่องคุณภาพบุคลากร งบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตร คุณภาพการจัดเรียนการสอน และหลักสูตรที่เปิดสอนไม่ได้ตอบสนองต่อการขาดแคลนบุคลากรในอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง นอกจากนี้หลักสูตรไม่มีการบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติอาเซียน หรือ ASEAN Culture โดยเปิดเป็นรายวิชาเดียวไว้ในหลักสูตร แนวทางการบูรณาการการศึกษาระหว่างวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวคือ บูรณาการการศึกษาดังกล่าวไว้ในหมวดวิชาสี่สำหรับประเทศเวียดนามและในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

สำหรับประเทศกัมพูชา นอกจากนี้มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีการประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและจัดหลักสูตรการเรียนการสอนแบบทางไกลด้านการจัดการบริการและการท่องเที่ยว (Distance Learning Curriculum in Hospitality and Tourism Management) ร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการร่วมกัน

คำสำคัญ: การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม, กลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว

ABSTRACT

This research was qualitative and quantitative study, aimed to examine the current management situations of the hospitality and tourism curricula of universities in Vietnam and Cambodia by analyzing the weaknesses and strengths of the curriculum management and propose the guidelines to integrate the study of ASEAN culture in the hospitality and tourism curricula of the universities in Vietnam and Cambodia as well as the guidelines to establish the collaboration among universities in ASEAN to strengthen the good understanding and academic exchange. The documentary research, questionnaires and the focus group meetings, were used as the research tools. The Computer Statistical Analysis Program was employed to analyze the quantitative data and content analysis was used to study the qualitative data.

The results of the study currently revealed that the number of graduates from universities in Vietnam and Cambodia are inadequately supply the needs for the tourism industry. The curricula management of the universities in both countries has encountered the comparable difficulties in terms of the quality of instructors, inadequate budget for the curricula management and administration, the quality of teaching arrangements and the improper curricula designed to fulfill the shortage of professional capacity in the industry. In addition, the overall exemplars of the hospitality and tourism

curricula do not include the ASEAN culture as a distinct subject in the curricula. The guidelines to integrate the study of ASEAN culture in the hospitality and tourism curricula are to integrating such subject in the professional knowledge for Vietnam and in the general education for Cambodia. Nevertheless, the hospitality and tourism curricula that provide the subject of ASEAN Culture in both countries should establish the comparable course description. Universities in ASEAN should collaborate in doing the public relations and exchanging regularly the academic data resources and providing distance learning curriculum with the joint degree in Hospitality and Tourism Management to strengthen the good understanding and academic exchange.

Key words: ASEAN culture, The ASEAN Economic Community, Hospitality and Tourism curricula

คำนำ

เป็นระยะเวลาที่ทศวรรษประเทศสมาชิกในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวว่าเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของสินค้า ผู้ค้า การลงทุน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเพิ่มมาตรฐานการครองชีพ หลังจากการลงนามความร่วมมือของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ในปีค.ศ. 1976 การท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วตั้งแต่ปีค.ศ. 1980 เป็นต้นมา ประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาซึ่งเป็นประเทศสมาชิกในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ได้พยายามเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศจากระบบเศรษฐกิจเชิงเกษตรกรรมเป็นระบบเศรษฐกิจเชิงอุตสาหกรรม ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงเป็นกลไกหนึ่งที่ทั้งสองประเทศใช้ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจไปสู่ระบบเศรษฐกิจเชิงอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง (Tirasatayapitak, 2005)

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ได้เปิดเสรีด้านการค้าสินค้า (ASEAN Free Trade Area: AFTA) เมื่อปี 1992 มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายการค้าในภูมิภาค ดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และเพิ่มอำนาจต่อรองของกลุ่มประชาคมอาเซียนในเวทีโลกโดยกำหนดมาตรการการลดอัตราอากรศุลกากร (Tariff) ระหว่างกันเป็นร้อยละ 0 ครอบคลุมทุก

รายการสินค้าซึ่งจะมีผลบังคับใช้กับกลุ่มประเทศสมาชิกเดิมในปี.ศ.2010 และกลุ่มประเทศสมาชิกสมาชิกใหม่ในปี.ศ.2015 จากยุทธศาสตร์การเปิดเสรีด้านการค้าสินค้าได้มีการกำหนดกลุ่มสินค้าประเภทการบริการที่จะเปิดเสรีก่อนคือ การท่องเที่ยว การบิน สำหรับสาขาบริการอื่นๆที่เหลือทั้งหมดให้เปิดเสรีภายในปี.ศ. 2015 การเปิดเสรีด้านการค้าสินค้านี้จะส่งเสริมให้สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) พัฒนาเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) (www.fpo.go.th) ภายใต้แนวคิดความร่วมมือภาคีอาเซียนในการพัฒนาเชิงรุก (ASEAN Partnership in Dynamic Development) อาเซียนยังได้จัดทำความตกลงการยอมรับร่วม (Mutual recognition Arrangements: MRAs) รวมทั้งความตกลงยอมรับร่วมด้านการท่องเที่ยว (Mutual recognition Arrangements for Tourism Professional) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า การเคลื่อนย้ายทรัพยากรมนุษย์อย่างเสรี การปรับปรุงประสิทธิภาพและการแข่งขันเพื่อเปลี่ยนกำลังการผลิตและอุปทาน รวมถึงการกระจายบริการผ่านคู่ค้าทั้งภายในและภายนอกอาเซียน จากบริบทการพัฒนาการท่องเที่ยวอาเซียนในเชิงรุกจะเห็นได้ว่าธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชามีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องทั้งรายได้จากการท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดก่อให้เกิดความต้องการบุคลากรที่มีความสามารถจำนวนมากไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว ดังนั้นมหาวิทยาลัยต่างๆในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาได้เปิดสอนหลักสูตรด้านการบริการและการท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท หลักสูตรส่วนใหญ่มุ่งเน้นการเรียนการสอนด้านธุรกิจ การตลาดและการพัฒนาทักษะด้านต่างๆของผู้เรียนเพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในงานบริการให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน (Choibamroong, 2005)

การสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) รวมทั้งการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้าและบริการผ่านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี.ศ. 2015 เป็นต้นไป จะส่งผลให้เกิดการถ่ายเทแรงงานด้านต่างๆในอาเซียนโดยเฉพาะอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น แต่อาจเกิดความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมและเกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมได้โดยเฉพาะความไม่เข้าใจกันในวัฒนธรรมข้ามชาติเมื่อเกิดการไหลของแรงงานจากประเทศที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าไปสู่ประเทศที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจที่สูงกว่า เช่นในสหภาพยุโรป ดังนั้นประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจจะประสบปัญหาดังที่กล่าวแล้วหากขาดซึ่งการวางแผนและการจัดการที่ดีผ่าน

กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาการท่องเที่ยวและบริการในภูมิภาคซึ่งผลิตบุคลากรให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การบูรณาการการศึกษาข้ามวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการหาแนวทางในการสร้างความเท่าเทียมกันของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและเป็นการช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันเพื่อสร้างรอยยิ้มแห่งอาเซียนสู่ความเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวร่วมกัน (One Region One Destination) ซึ่งมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการหลักสูตรการศึกษาการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา
2. เพื่อศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการศึกษาการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา
3. เพื่อศึกษาแนวทางบูรณาการการศึกษาระหว่างวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการศึกษาและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา
4. เพื่อหาแนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ

เครื่องมือและวิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่องการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณและดำเนินการด้วยการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิโดยวิธีการศึกษาจากเอกสาร เช่นหลักสูตรการศึกษาและการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา โดยกำหนดขนาดตัวอย่างหลักสูตรที่ใช้ในการศึกษาของแต่ละประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของหลักสูตรทั้งหมด คือ ขนาดตัวอย่างหลักสูตรประเทศเวียดนาม รวม 16 หลักสูตรและขนาดตัวอย่างหลักสูตรประเทศกัมพูชา รวม 13 หลักสูตร และการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิด้วยการสำรวจตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลและใช้การศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (Census study) สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์หัวหน้าสาขาการท่องเที่ยวหรือตัวแทนหลักสูตรการศึกษาและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา รวมจำนวนหน่วยตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 40 ตัวอย่างสำหรับประเทศเวียดนามและ

22 ตัวอย่างสำหรับประเทศกัมพูชาโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่ทำงานในมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในกรุงพนมเปญ เมืองเสียมราฐและเมืองสีหนุวิลล์เท่านั้น และการจัดประชุมเฉพาะกลุ่ม (Focus Group Meeting) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Techniques) และ สุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิไว้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก นักวิจัยรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์การสอนในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรีอย่างน้อย 1 ปี หรือมีประสบการณ์ในการบริหารหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวหรือร่วมพัฒนาหลักสูตรโดยจัดที่ประเทศเวียดนาม จำนวน 2 ครั้งมีผู้ทรงคุณวุฒิร่วมให้ข้อมูลรวมทั้งสิ้น 14 คน และจัดที่ประเทศกัมพูชา จำนวน 1 ครั้งมีผู้ทรงคุณวุฒิร่วมให้ข้อมูลรวมทั้งสิ้น 12 คน เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ โดยใช้โปรแกรมสถิติทางคอมพิวเตอร์ด้วยการคำนวณค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอผลการวิจัยโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและผลการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอเป็นคำบรรยาย

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามและการจัดประชุมเฉพาะกลุ่ม (Focus Group Meeting) ได้ผลการศึกษามีข้อมูลสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันและแตกต่างกันบ้างในแต่ละประเด็นศึกษาดังนี้

1. สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาได้ให้ความสนใจในการเปิดสอนหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการบริการและการท่องเที่ยวโดยที่ประเทศเวียดนามมีมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรดังกล่าวในระดับปริญญาตรีรวมทั้งสิ้น 40 แห่ง ซึ่งการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นในด้านการบริหารธุรกิจ (Business Administration) เพื่อผลิตบัณฑิตไปทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร

และปัจจุบันมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบริการและการท่องเที่ยวของประเทศเวียดนามอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรม (Ministry of Education and Training) สำหรับประเทศกัมพูชามีจำนวนมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวประมาณ 25 แห่งซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการเยาวชนและการกีฬา (Ministry of Education, Youth and Sports) ปัจจุบันการจัดหลักสูตรดังกล่าวในปัจจุบันจะกระจุกตัวอยู่เฉพาะสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในเมืองท่องเที่ยวหลักมากกว่า 20 แห่ง เช่น ในกรุงพนมเปญ เสียมราฐ สีหนุวิลล์ พระวิหาร บันเตียเมียนเจยและพระตะบอง ซึ่งการกระจายตัวของสถาบันที่สอนด้านนี้ไปยังเมืองท่องเที่ยวที่กำลังได้รับการส่งเสริมและพัฒนา เช่นทางภาคอีสานของกัมพูชายังมีน้อย ประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาได้ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศรวมถึงส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้นความสำเร็จของทั้งสองประเทศในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ระบบการศึกษาจึงต้องเร่งผลิตบุคลากรที่มีทักษะความสามารถเพื่อทำงานในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตราการเติบโตของการท่องเที่ยวในภูมิภาค จะเห็นได้ว่ารัฐบาลเวียดนามให้ความสำคัญต่อการศึกษาโดยจัดสรรงบประมาณให้เป็นลำดับต้นสูงถึงร้อยละ 20 โดยประมาณของงบประมาณรัฐ (www.business-in-asia.org) นอกจากนี้ถึงแม้ว่ารัฐบาลของประเทศกัมพูชาจะประสบปัญหาด้านงบประมาณที่จะจัดสรรเพื่อการศึกษาด้วยประเทศอยู่ในช่วงกำลังพัฒนาและฟื้นฟูประเทศหลังจากสิ้นสุดยุคสงครามเขมรแดง แต่รัฐบาลได้แก้ไขอุปสรรคดังกล่าวโดยเปิดเสรีการลงทุนในด้านต่างๆรวมถึงด้านการศึกษา อย่างไรก็ตามการศึกษาในประเทศกัมพูชายังคงกระจุกตัวอยู่ที่เมืองหลวงและเมืองใหญ่ที่มีอัตราการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับสูงเช่นกรุงพนมเปญ เมืองเสียมราฐและเมืองสีหนุวิลล์เป็นหลัก ด้วยมหาวิทยาลัยเอกชนเล็งเห็นถึงโอกาสในการรับนักศึกษาและความเป็นไปได้ในการบริหารและจัดการหลักสูตร เช่น การหาบุคลากรสายวิชาการมาสอนในหลักสูตร การได้รับความอนุเคราะห์จากภาคอุตสาหกรรมในเรื่องสถานที่ฝึกงานแก่นักศึกษา การเปิดหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยเอกชนอย่างต่อเนื่องแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรนี้เป็นที่นิยมในตลาดการศึกษาเป็นอย่างมาก

ด้านการพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยวและบริการมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามส่วนใหญ่จะพัฒนาหลักสูตรโดยคณะหรือภาควิชาซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Vietnam National Administration of Tourism เกี่ยวกับ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเวียดนามด้านการ

ท่องเที่ยวในปี 2015 (Vietnam human resources development in tourism program by 2015) ในขณะที่มหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชาส่วนใหญ่จะพัฒนาหลักสูตรโดยความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยเองเป็นหลัก มหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาส่วนใหญ่จะออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวโน้มของโลกและภูมิภาคที่มีต่ออุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวและความต้องการของภาคอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยบางส่วนซึ่งเป็นจำนวนน้อยยังคงออกแบบหลักสูตรโดยยึดถือปรัชญาของคณะหรือมหาวิทยาลัยเป็นหลัก มหาวิทยาลัย, คณะหรือภาควิชาส่วนใหญ่ในประเทศเวียดนามจะพัฒนาหลักสูตรและประกันคุณภาพหลักสูตรทุกปีโดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการดังกล่าว ขณะที่มหาวิทยาลัย, คณะหรือภาควิชาส่วนใหญ่ในประเทศกัมพูชาจะพัฒนาหลักสูตรทุกปีเช่นกันแต่มีมหาวิทยาลัยหลายแห่งมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนมหาวิทยาลัยทั้งหมดที่ไม่ได้ดำเนินการประกันคุณภาพหลักสูตรรวมถึงไม่ได้จัดให้มีการประเมินผลการสอนของอาจารย์ผู้สอนโดยนักศึกษาและคณะซึ่งการประเมินนี้ถือเป็นกระบวนการหนึ่งในการประกันคุณภาพ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยในสองประเทศโดยมีความถี่ในการดำเนินการทุกปีคงจะเป็นการปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันและความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและไม่ใช้การปรับปรุงหลักสูตรตามวาระสิ้นสุดอายุของหลักสูตรเช่นในประเทศไทยคือทุก 4 ปี อย่างไรก็ตามยังคงมีมหาวิทยาลัยจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งที่ไม่เคยพัฒนาหลักสูตรเลยซึ่งถือเป็นจุดอ่อนในการจัดการหลักสูตรเพราะหลักสูตรที่ใช้อยู่อาจจะขาดความทันสมัยส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนอาจไม่สามารถผลิตบุคลากรได้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต นอกจากนี้หลักสูตรของทั้งสองประเทศมีปรัชญาหลักสูตรที่เหมือนกันคือมุ่งเน้นการเรียนการสอนด้านการจัดการ (Management Focus) เพื่อผลิตผู้บริหาร (Administration and Management Position) ให้แก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวซึ่งเป็นการจัดหลักสูตรที่เน้นความต้องการของตลาดเป็นหลักเพราะการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาเพิ่งจะพัฒนาและเติบโตอย่างเห็นได้ชัดในทศวรรษที่ผ่านมาและยังขาดบุคลากรในระดับบริหารจึงมีความต้องการเร่งด่วนในการผลิตผู้บริหารมาตอบสนองการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว ประกอบกับทัศนคติของผู้เรียนที่ต้องการประกอบอาชีพและพัฒนาเป็นผู้บริหารมากกว่าเป็นผู้ปฏิบัติการในระดับล่าง การจัดการหลักสูตรแบบนี้มีลักษณะเหมือนกับการจัดการหลักสูตรของประเทศไทยในระยะเวลา 18 ปีที่ผ่านมาที่เน้นหลักสูตรด้านการบริการและการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศเช่นกัน

ปัจจุบันการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามมีอัตราเติบโตอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความต้องการบุคลากรสูงถึงปีละ 10,000 คนโดยประมาณ และสถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามยังไม่สามารถผลิตบุคลากรได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม กล่าวคือผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มแสดงความคิดเห็นว่าสถาบันการศึกษาผลิตบัณฑิตได้เพียงปีละประมาณ 5,000 คนเท่านั้นหรือร้อยละ 50 จากความต้องการในเชิงปริมาณทั้งหมด ในทางตรงกันข้ามผลจากแบบสอบถามพบว่าสถาบันการศึกษาผลิตบัณฑิตได้เพียงปีละประมาณ 2,900-3,000 คนเท่านั้นหรือร้อยละ 30 จากความต้องการในเชิงปริมาณทั้งหมด เช่นเดียวกับประเทศกัมพูชาที่ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการมีความต้องการบุคลากรสูงถึงปีละ 30,000 คนโดยประมาณ แต่มหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชาสามารถผลิตบัณฑิตได้เพียงปีละ 6,000 คนโดยประมาณเท่านั้นหรือร้อยละ 20 จากความต้องการในเชิงปริมาณทั้งหมด อภิปรายผลการศึกษาได้ว่าหากเปรียบเทียบสถานการณ์การผลิตบัณฑิตหรือบุคลากรให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชากับผลการศึกษาของ ADB (2005) ซึ่งกล่าวว่าค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทุกๆ 1,000 ดอลลาร์จะก่อให้เกิดการจ้างงานใหม่ 0.26 คนในอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมนั้น จะเห็นว่าถึงแม้หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวจะได้รับความนิยมจากนักศึกษาทั้งในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาเป็นอย่างมากแต่จำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษาต่อปียังมีจำนวนไม่เพียงพอหรืออยู่ในภาวะวิกฤตต่อการตอบสนองอุปสงค์ด้านแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ หากมีเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือโดยเสรีในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ค.ศ. 2020 อาจจะทำให้เกิดวิกฤตด้านความพอเพียงบุคลากรได้ในหลายกรณี การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามจะใช้อาจารย์ที่มีคุณวุฒิการศึกษาขั้นต่ำคือปริญญาตรี แต่จากผลการศึกษาพบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่จะจบการศึกษาในระดับปริญญาโท และมีจำนวนอาจารย์ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาเอกไม่มากนัก ดังจะเห็นได้ว่าอาจารย์ชาวเวียดนามในมหาวิทยาลัยทั้งหมดที่จบการศึกษาในระดับปริญญาเอกมีเพียงร้อยละ 13.86 เท่านั้น (www.nesovietnam.org) และอาจารย์มีตำแหน่งวิชาการ เช่น รองศาสตราจารย์หรือศาสตราจารย์จำนวนน้อยเช่นกันซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากเงื่อนไขการขอตำแหน่งทางวิชาการของระบบการศึกษาในประเทศเวียดนามและเป็นที่น่าสนใจว่าระบบการศึกษาในประเทศกัมพูชาจะไม่มีกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและ

การท่องเที่ยวจะมีอาจารย์ประจำหลักสูตรในจำนวนที่เพียงพอเป็นส่วนใหญ่มิฉะนั้นแม้ผลการศึกษาคือพบว่ามีอาจารย์ที่ประจำอยู่ในหลักสูตรหลายท่านมีคุณวุฒิไม่ตรงสาขาที่สอนและยังขาดความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ตรงจากภาคอุตสาหกรรม ในขณะที่มหาวิทยาลัยเอกชนมักจะใช้บุคลากรภายนอกองค์กรในการจัดการหลักสูตรโดยเชิญบุคลากรจากอุตสาหกรรม กระทรวงการท่องเที่ยว หรืออาจารย์ประจำหลักสูตรในมหาวิทยาลัยของรัฐหรืออาจารย์ที่เกษียณอายุราชการแล้วมาเป็นอาจารย์พิเศษซึ่งอาจารย์เหล่านี้จะเป็นอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาสูง ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการที่มหาวิทยาลัยของทั้งสองประเทศไม่ได้มีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้รับผิดชอบการเรียนการสอนด้านการบริการและการท่องเที่ยวมาก่อน เมื่อการท่องเที่ยวได้รับการส่งเสริมและพัฒนาจากภาครัฐและภาคเอกชนส่งผลให้มีความต้องการแรงงานด้านการบริการและการท่องเที่ยวอย่างสูงในช่วงทศวรรษ มหาวิทยาลัยจึงใช้การบริหารจัดการคือใช้อาจารย์ที่มีศักยภาพในการพัฒนา เช่น อาจารย์ที่สอนในกลุ่มภาษาศาสตร์ หรือกลุ่มบริหารธุรกิจมาพัฒนาเป็นอาจารย์ผู้สอนด้านการบริการและการท่องเที่ยว พร้อมกับการพัฒนาอาจารย์โดยส่งอาจารย์ไปศึกษาต่อในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องหรือรับสมัครอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ตรงจากอุตสาหกรรมเพื่อพัฒนาให้คุณภาพหลักสูตรและบัณฑิตสามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงาน

2. จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา

การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาประสบกับอุปสรรคที่ทำหลายประการในเรื่องบุคลากร งบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดหาตำราและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามที่เปิดสอนด้านการท่องเที่ยวและการบริการเห็นว่าหลักสูตรของตนมีจุดแข็งในการจัดการหลักสูตรคือ มหาวิทยาลัยพยายามที่จะปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เช่น คุณภาพอาจารย์ มีการปรับปรุงใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการเรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาหลักสูตร, หลักสูตรมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นอกสถานที่แก่นักศึกษาและอาจารย์, หลักสูตรมีการเสริมสร้างประสบการณ์ด้านการปฏิบัติแก่นักศึกษา, คณะหรือสาขาวิชาที่มีจำนวนนักศึกษาที่เพียงพอต่อการจัดการหลักสูตร รองลงมาคณะหรือสาขาวิชาที่มีจำนวนอาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตรที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สูงจาก

ภาคอุตสาหกรรมที่เพียงพอ, หลักสูตรมีความทันสมัย เหมาะสมและมีเอกลักษณ์ ซึ่งการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรในปัจจุบันจำนวนบุคลากรอาจารย์ผู้สอนที่มีคุณภาพและประสบการณ์ตรงจากการทำงานในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวและความทันสมัย เหมาะสมและมีเอกลักษณ์ของหลักสูตรนั้นไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nguyen Thi My Hanh และมนัส ชัยสวัสดิ์, (2551) ซึ่งกล่าวว่าคุณภาพการศึกษา (Quality of education) ควรได้รับการปรับปรุง เช่น หลักสูตรขาดความทันสมัยและเหมาะสม (outdated and improper curricula), ขาดบุคลากรอาจารย์ผู้สอนที่มีคุณภาพและประสบการณ์ตรงจากการทำงานในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว

สำหรับจุดอ่อนของการจัดการหลักสูตรพบว่าคณะหรือสาขาวิชาส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอจากรัฐบาลในการบริหารจัดการหลักสูตร, คณะหรือภาควิชาไม่ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่อาจารย์ผู้สอนในการเข้าร่วมงานประชุมวิชาการและการสัมมนาในด้านการบริการและการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นในทวีปเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้และอื่นๆ นอกจากนี้การประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามควรได้รับการปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับทฤษฎีมากเกินไป ขาดการพัฒนาทักษะด้านการปฏิบัติและกระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนทำให้การผลิตบัณฑิตจากคณะที่สอนด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยวประสบความล้มเหลวในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ เมื่อนายจ้างรับบัณฑิตเข้าทำงานในภาคการบริการและการท่องเที่ยวจะต้องอบรมบัณฑิตใหม่อีกครั้งเพื่อสอนงานเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1-3 ปีโดยประมาณเกี่ยวกับความรู้เฉพาะวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Pham Thi Thu Huyen (www.vdf.org.vn) เกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาคือหลักสูตรขาดความทันสมัย, ขาดเครื่องอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม, ขาดกระบวนการที่จะตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมการศึกษาและสถาบันที่เปิดสอนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองความต้องการการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก และขาดอาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชามีจุดแข็งคือ รัฐบาลให้การสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวส่งผลให้หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนให้เปิดสอนได้อย่างเสรีในมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยมีเสรีภาพในการพัฒนาหลักสูตรซึ่งในการออกแบบหลักสูตรมหาวิทยาลัยหลายแห่งจะมีความร่วมมือกับภาคเอกชน หลักสูตรมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นอกสถานที่แก่นักศึกษาและอาจารย์ หลักสูตรมี

มาตรฐานและคล้ายคลึงกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยอื่นๆ และนักศึกษามีโอกาสได้รับการจ้างงานสูง สำหรับจุดอ่อนของการจัดการพบว่าการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชาประสบปัญหาหลายด้านซึ่งส่งผลกระทบต่อมาตรฐานของการเรียนการสอนและคุณภาพบัณฑิตที่ผลิตออกมา เช่น อัตราการเติบโตของการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศกัมพูชาที่เกินจุดอิ่มตัวของตลาดการศึกษาส่งผลให้ไม่สามารถรับนักศึกษาได้ตามจำนวนที่กำหนดไว้, ปัญหาการควบคุมคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา, มหาวิทยาลัยหลายแห่งพัฒนาและเปิดหลักสูตรการท่องเที่ยวตามกระแสนิยม (ad-hoc fashion) และขาดการวางแผนและการปรึกษากับภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา, คณะหรือสาขาวิชาไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอจากรัฐบาล, มหาวิทยาลัยไม่มีอิสระในการบริหารจัดการ, คณะหรือสาขาวิชาไม่มีความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ร่วมกันกับสถาบันในต่างประเทศและมีจำนวนนักศึกษาที่ไม่เพียงพอต่อการจัดการหลักสูตร, หลักสูตรที่เปิดสอนไม่ได้ตอบสนองต่อการขาดแคลนบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างแท้จริงและในมหาวิทยาลัยหลายแห่งยังคงมีข้อจำกัดในการจัดหาตำรา วารสารทางวิชาการและการเข้าถึงข้อมูลให้แก่นักศึกษาในหลักสูตรเนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ จะเห็นได้ว่าจุดอ่อนในการจัดการหลักสูตรของประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนามมีความคล้ายคลึงกันในด้านการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาเช่นประเทศที่กำลังพัฒนาโดยทั่วไปซึ่งมักไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการโดยเฉพาะหลักสูตรที่มีการปฏิบัติและมีความจำเป็นต้องจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติในระหว่างเรียน จึงส่งผลให้อาจารย์มุ่งเน้นการสอนภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ การที่มหาวิทยาลัยได้รับเงินสนับสนุนที่ไม่เพียงพอประกอบกับไม่สามารถรับจำนวนนักศึกษาได้เพียงพอต่อการบริหารหลักสูตรย่อมส่งผลกระทบต่อการจัดสรรงบประมาณในด้านการพัฒนาอาจารย์หรือการแลกเปลี่ยนบุคลากรและนักศึกษากับสถาบันในต่างประเทศ

ผลการศึกษายังพบว่าในแง่การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือโดยเสรีในอาเซียนนั้นผู้เข้าร่วมประชุมเฉพาะกลุ่มจากมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามคิดว่าแรงงานฝีมือจะถ่ายเทไปที่ประเทศสิงคโปร์ ประเทศไทยและประเทศมาเลเซียมากที่สุด เพราะประเทศเหล่านี้มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ดี รัฐบาลให้การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีอัตราการเติบโตสูงและการจ้างงานให้ค่าตอบแทนสูง และแรงงานฝีมือจากประเทศเวียดนามที่จะถ่ายเทไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนน่าจะมีอัตราที่ต่ำด้วยการเรียนการสอนของ

ประเทศเวียดนามด้านการจัดการการบริการและการท่องเที่ยวยังต้องปรับปรุงและนักศึกษาไม่มีความรู้และทักษะต่างๆเพียงพอต่อการไปทำงานในต่างประเทศซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Faculty of Tourism and Hospitality, National Economics University (2006) พบว่าบัณฑิตที่จบจากหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวไม่สามารถทำงานได้ตามเงื่อนไขของงานและความต้องการของอุตสาหกรรม ด้วยยังขาดซึ่งทักษะที่จำเป็นในการทำงานเฉพาะด้าน เช่น ทักษะด้านการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาด การเงิน การบัญชีและบัณฑิตขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน มีทัศนคติและจิตบริการในการทำงานที่ไม่สูงนัก

นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มจากมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชามีความเห็นที่แรงงานฝีมือจะย้ายไปที่ประเทศมาเลเซียและประเทศกัมพูชามากที่สุด เพราะประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ดี อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีอัตราการเติบโตสูงและการจ้างงานให้ค่าตอบแทนสูง ในขณะที่ประเทศกัมพูชานั้นรัฐบาลให้การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชายังคงมีอุปสงค์ด้านแรงงานฝีมืออยู่เป็นจำนวนมากและหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวไม่สามารถผลิตบุคลากรได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน แต่ถ้าหากมีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีจากกลุ่มประเทศอาเซียนไปยังประเทศเวียดนาม จุดอ่อนของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการจัดการการบริการและการท่องเที่ยวเมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานเหล่านั้นคือทักษะการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการบริการและจิตบริการ และบัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชามีจุดอ่อนในหลายด้านเช่นกัน เช่น ความคิดสร้างสรรค์, ทักษะการวิเคราะห์, ทักษะการบริการ, ทักษะการแก้ปัญหาและความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ

3.แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา

การศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) หรือ ASEAN Culture รวมถึงวิชา Cross-Culture, Cross-cultural Communication และ International Communication for Tourism ไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา พบว่ากลุ่มตัวอย่างหลักสูตรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 16 หลักสูตรของประเทศเวียดนามและ 13 หลักสูตร

ของประเทศกัมพูชาไม่มีการบูรณาการการเรียนรู้อัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) หรือ ASEAN Culture รวมถึงวิชา International Communication for Tourism โดยเปิดเป็นรายวิชาเดี่ยวไว้ในหลักสูตรเลย มีบางมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนรายวิชาที่ใกล้เคียงด้านการสื่อสารและวัฒนธรรมอินโดจีนหรือ Communication Skills for Tourism อย่างไรก็ตามผู้เข้าร่วมประชุมเฉพาะกลุ่มจากมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามให้ข้อมูลว่าอาจารย์ผู้สอนได้บรรจุเนื้อหาหรือหัวข้อที่เกี่ยวกับการเรียนรู้อัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) อยู่ในรายวิชาอื่นๆ ของหลักสูตรแต่ไม่มากนัก เช่น ในรายวิชา International Economics, Tourism Economics, Politics, Psychology in Tourism, Tourism Management, Tour Guiding และ Hospitality Management ซึ่งจะพูดถึงขนบธรรมเนียมประเพณี (Custom) และธรรมเนียมปฏิบัติ (Tradition) ของประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามส่วนใหญ่มีแผนบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในสาขาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการโดยจะบูรณาการเนื้อหาไว้ในหมวดวิชาชีพและวิชาศึกษาทั่วไป ขณะที่ผู้เข้าร่วมประชุมเฉพาะกลุ่มจากมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชาเห็นว่าความรู้เกี่ยวกับ Cross-cultural Communication และ/หรือ Intercultural Communication น่าจะมีความสำคัญต่อนักศึกษามากกว่าความรู้เกี่ยวกับ ASEAN Culture เพราะนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการจะมาจากประเทศต่างๆ ทั่วโลกไม่ใช่เฉพาะจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน และมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชามีการสอดแทรกเนื้อหาหรือหัวข้อที่เกี่ยวกับการเรียนรู้อัฒนธรรมข้ามชาติ อยู่ในรายวิชาอื่นๆ บ้างเช่นกัน เช่น วิชาด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมแต่การเรียนการสอนจะเน้นวัฒนธรรมของประเทศกัมพูชาเองมากกว่า อย่างไรก็ตามผลการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยบางส่วนแสดงความเห็นว่าจะพิจารณาบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป การที่หลักสูตรในระดับปริญญาตรีของทั้งสองประเทศไม่มีการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในสาขาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการสืบเนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น การด้วยการเรียนการสอนทั้งในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาได้บรรจุเนื้อหาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและการเมืองการปกครองของประเทศในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ไว้ในการเรียนในระดับมัธยมศึกษาจึงส่งผลให้ไม่มีการบรรจุเนื้อหาดังกล่าวในการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านการบริการและการท่องเที่ยวอีก ทั้งนี้ประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนามได้เร่งพัฒนา

ประเทศจากระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นด้านการเกษตรมาเป็นระบบที่มุ่งเน้นด้านการอุตสาหกรรม และธุรกิจ การพัฒนาประเทศจึงเร่งพัฒนาในระดับมหภาคส่งผลให้โครงสร้างหลักสูตรของ มหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาในภาพรวมมุ่งเน้นรายวิชาด้านการบริหาร และจัดการธุรกิจมากกว่ารายวิชาด้านวัฒนธรรมหรือการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองต่อ แนวทางในการพัฒนาประเทศ การออกแบบหลักสูตรที่ใช้หลักสูตรของประเทศที่พัฒนาแล้วเป็น แนวเทียบซึ่งหลักสูตรการท่องเที่ยวมักเน้นด้านการจัดการและการบริหารธุรกิจ แนวคิดในการ ดำเนินธุรกิจของภาคีภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นตลาดกลุ่มเป้าหมายจากทวีปอื่นๆ มากกว่านักท่องเที่ยวจากประเทศในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ด้วยกันซึ่งตลาดกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวมีกำลังซื้อที่สูงกว่า การจัดการเรียนการสอนที่ มุ่งเน้นการบริการและการจัดการนักท่องเที่ยวมากกว่าการมุ่งเน้นบริบทของผู้ร่วมงาน นอกจากนี้ ประเทศในกลุ่มอาเซียนมีลักษณะทางกายภาพ โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีความ คล้ายคลึงกัน ประกอบกับเรื่องการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นเรื่องใหม่ มหาวิทยาลัยต่างๆจึงไม่ได้เล็งเห็นความสำคัญในการบรรจุรายวิชาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่ม สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ไว้ในหลักสูตรในขั้นตอนการออกแบบ และพัฒนาหลักสูตรนอกจากนี้มหาวิทยาลัยในสองประเทศมีความคิดเห็นพ้องกันว่าอาเซียนควร ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสาร ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นต้องบรรจุภาษาของ ประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัย ด้วย ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารของนานาประเทศอยู่แล้วจึงเป็นการง่ายในการสื่อสาร โดยใช้ภาษาสากลดังกล่าว และแม้ว่าประเทศสมาชิกในอาเซียนจะมีความร่วมมือซึ่งกันและกันแต่ ก็มีการแข่งขันระหว่างประเทศในด้านต่างๆในอัตราที่สูงเช่นกัน ดังนั้นแต่ละประเทศจึงมักให้ ความสำคัญแก่ความเป็นชาติและวัฒนธรรมของประเทศตนค่อนข้างสูงกว่าของประเทศเพื่อนบ้าน

ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ถึงการทำข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติ นัก วิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) และการรวมกลุ่มประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 นั้น ผลจาก แบบสอบถามพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศเวียดนามร้อยละ 74.19 ให้ความสำคัญต่อ นโยบายดังกล่าวในระดับปานกลาง ขณะที่มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศกัมพูชาร้อยละ 76.2 ตระหนักถึงการทำข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติ นักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) ในการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic

Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 90.5 ได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามแนวคิดดังกล่าว และเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่าผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มจากมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชามีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งค้ำกับผลของแบบสอบถาม คือผู้ร่วมประชุมกลุ่มไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement- MRA) และการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 กล่าวคือประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาเป็นประเทศที่เปิดรับการพัฒนากองทัพที่เกี่ยวข้องได้ไม่นานนัก อุปสงค์ด้านแรงงานในประเทศมีค่อนข้างสูง ขณะที่อุปทานด้านแรงงานที่สามารถผลิตได้เองยังมีต่ำอยู่มาก ดังนั้นการถ่ายเทแรงงานฝีมือจากประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนน่าจะมีอัตราที่ต่ำซึ่งการถ่ายเทแรงงานดังกล่าวจะไม่ส่งผลกระทบต่อการขาดแคลนแรงงานในประเทศ ในทางตรงกันข้ามหากมีการถ่ายเทแรงงานฝีมือจากประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนเข้าสู่ประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาน่าจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะแรงงานเหล่านี้มีประสบการณ์การทำงานและทักษะด้านต่างๆในระดับดีสามารถทำงานได้ทันทีและภาคอุตสาหกรรมไม่จำเป็นต้องจัดการอบรมอีกครั้งและบุคลากรที่ผลิตได้จากมหาวิทยาลัยของเวียดนามและประเทศกัมพูชาในปัจจุบันยังคงมีจุดอ่อนไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตได้ทั้งในด้านความรู้ด้านวิชาชีพและทักษะด้านการปฏิบัติ

อย่างไรก็ตามการถ่ายเทแรงงานฝีมือในอาเซียนโดยเฉพาะอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวอาจก่อให้เกิดความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมและเกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะความไม่เข้าใจกันในวัฒนธรรมข้ามชาติ การวางแผนและการจัดการที่ดีผ่านกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษากองทัพและการบริการในภูมิภาคซึ่งผลิตบุคลากรให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นแนวทางที่จะช่วยสร้างความเท่าเทียมกันของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ดังนั้นแนวทางการบูรณาการการศึกษาวรรณกรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาควรมีแนวทางดังนี้

1. กระทรวงที่รับผิดชอบด้านการศึกษาของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาจะต้องเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษารายวิชาวัฒนธรรมข้ามชาติก่อนและชี้ให้มหาวิทยาลัยในประเทศของตนตระหนักถึงความสำคัญของบรรจรายวิชาการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่ม

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture)ไว้ในหลักสูตรโดยมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามจะบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหมวดวิชาชีวะซึ่งเป็นกลุ่มรายวิชาที่คณะหรือสาขาวิชาสามารถออกแบบรายวิชาได้เองและมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชาอาจจะบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป โดยเฉพาะกลุ่มสังคมศาสตร์

2.มหาวิทยาลัยในละแวกประเทศทั้งประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาควรร่วมมือกันจัดการประชุม สัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและความสำคัญในการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติเพื่อผลักดันการบูรณาการรายวิชาให้เป็นรูปธรรมต่อไป

3.หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวที่เปิดสอนรายวิชาการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture)ในมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา ควรมีการกำหนดคำอธิบายรายวิชาที่ใกล้เคียงกัน คือ ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของประเทศสมาชิกกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน), วัฒนธรรมอาเซียน, ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาเซียนเชิงเปรียบเทียบ, วัฒนธรรมโลกและอาเซียน เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความเชื่อ วิถีชีวิตและแนวปฏิบัติในชีวิต, สังคมและธรรมเนียมปฏิบัติในการทำธุรกิจ

นอกเหนือจากการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรของแต่ละมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาโดยการดำเนินการของแต่ละประเทศแล้วนั้น ในภาพรวมอาเซียนควรมีการผลักดันและดำเนินการดังนี้

1.อาเซียนควรเร่งให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานเพื่อผลักดันการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในอาเซียนโดยเลือกกรรมการจากมหาวิทยาลัยที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ 10 อันดับแรกของอาเซียน โดยให้กรรมการชุดนี้คิดกรอบหลักสูตรมาตรฐานของอาเซียน แนวทางในการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวและเนื้อหาวิชาการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) และให้แต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนนำเสนอแนวคิดดังกล่าวต่อกระทรวงศึกษาธิการของประเทศตนพิจารณาและดำเนินการผลักดันให้มีการถือปฏิบัติต่อไปอาเซียนควรจัดประชุมสัมมนาวิชาการ(

ความสำคัญของการมีหลักสูตรมาตรฐานอาเซียนและการบรรจุรายวิชา รวมถึงวิชา ASEAN CULTURE)

2.อาเซียนควรเร่งให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานเพื่อกำหนดมาตรฐานนานาชาติอาเซียนสำหรับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวโดยเกณฑ์มาตรฐานนานาชาติอาเซียนสำหรับหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวควรกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอนและผู้ฝึกอบรม, เอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เช่น หลักสูตร รายละเอียดรายวิชา คำอธิบายรายวิชา คู่มือการสอน ตำรา, การวัดผลและการประเมินคุณภาพ, อุปกรณ์เครื่องใช้ในการเรียนการสอนและผู้ฝึกอบรม, การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการเรียนการสอน และการเรียนการสอนต้องมุ่งเน้นมาตรฐานวิชาชีพ การคิดวิเคราะห์ ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียนและทักษะการจัดการ

4.แนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ

การสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการควรได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากภาคีที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น มหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ ภาครัฐบาลและภาคธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการของแต่ละประเทศ โดยมีแนวทางดังนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการของประเทศสมาชิกอาเซียนควรร่วมมือกันผลักดันให้มีการสร้างเครือข่าย

และพันธมิตรทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยในระดับภูมิภาคอาเซียนอย่างจริงจัง

2.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรสร้างศูนย์ข้อมูลและเว็บไซต์ที่สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายและพันธมิตรทางวิชาการร่วมกันและแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

3.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรร่วมมือกันในการจัดตั้งกองทุนบริหารจัดการการศึกษอาเซียนเพื่อช่วยเหลือมหาวิทยาลัยที่ด้อยโอกาสในประเทศสมาชิกอาเซียนในการพัฒนาหลักสูตร บุคลากรและนักศึกษา

4.อาเซียนควรมีการให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณ เทคโนโลยีและวิชาการแก่มหาวิทยาลัยในประเทศที่ด้อยกว่า

5. อาเซียนควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานโดยมีกรรมการที่เลือกมาจากภาครัฐและมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชนจากประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อทำงานร่วมกันเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของอาเซียน ร่างหลักสูตรมาตรฐานและโปรแกรมการฝึกอบรมทั้งระดับมหาวิทยาลัยและระดับวิทยาลัยอาชีวศึกษา

6. มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรเพิ่มความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนด้านวิชาการ การจัดการประชุมวิชาการ สัมมนาและการทำวิจัยร่วมกันระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว อาจารย์ และนักศึกษาระหว่างสถาบันในอาเซียน

7. มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนแบบทางไกลด้านการจัดการบริการและการท่องเที่ยว (Distance Learning Curriculum in Hospitality and Tourism Management) โดยนักศึกษาจะได้รับปริญญาร่วมสาขาการท่องเที่ยวอาเซียนจากมหาวิทยาลัยในอาเซียนที่รับผิดชอบ

สรุป

การสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) รวมทั้งการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้าและบริการผ่านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปีค.ศ. 2015 จะประสบความสำเร็จได้นั้น ปัจจัยส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับการวางแผนและการจัดการที่ดีผ่านกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาการท่องเที่ยวและบริการในภูมิภาค ดังนั้นการบูรณาการการศึกษาข้ามวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการหาแนวทางในการสร้างความเท่าเทียมกันของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและเป็นการช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันเพื่อสร้างรอยยิ้มแห่งอาเซียนสู่ความเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวร่วมกัน (One Region One Destination)

บรรณานุกรม

[http:// www.business-in-asia.com/vietnam/education_system_in_vietnam.htm](http://www.business-in-asia.com/vietnam/education_system_in_vietnam.htm)

<http://www.fpo.go.th>

<http://www.nesovietnam.com/dutch.../trends-in-Vietnam-education-reform>

Nguyen Thi My Hanh & Chaisawat, M (2008). The Current Situation and Future Development of Hospitality and Tourism Higher Education in Vietnam, A thesis in Master of Business Administration, Prince of Songkla University.

Pham Thi Thu Huyen (200?) "Higher Education in Vietnam: A Look from Labour Market Angle", available at <http://www.vdf.org.vn>

Tirasatayapitak, A. (2005). Evaluation of an International Collaborative Tourism Development in the Mekong Delta: Southeast Asia. Published doctoral dissertation, Université de Perpignan Via Domitia.

ภาคผนวก ข แบบสรุปโครงการวิจัย

<p>สัญญาเลขที่ TRI/ASEAN/0001</p> <p>ชื่อโครงการ โครงการ “ASEAN: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา”</p> <p>หัวหน้า ดร.อารีย์ ธีรสัตยาพิทักษ์   หน่วยงาน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต</p> <p>โทรศัพท์ 089-645-3539   โทรสาร 076-27-6203   อีเมล aree2507@gmail.com</p>
<p>ความสำคัญของปัญหา/ ความเป็นมา</p> <p>เป็นระยะเวลาที่มากกว่าทศวรรษที่ประเทศสมาชิกในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวว่าเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของสินค้า ผู้ค้า การลงทุน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเพิ่มมาตรฐานการครองชีพ อาเซียนได้เปิดเสรีด้านการค้าสินค้า (ASEAN Free Trade Area: AFTA) เมื่อปี 1992 มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายการค้าในภูมิภาค ดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของประเทศสมาชิกและเพิ่มอำนาจต่อรองของกลุ่มประชาคมอาเซียนในเวทีโลก จากยุทธศาสตร์การเปิดเสรีด้านการค้าสินค้านี้ได้ส่งผลให้อาเซียนพัฒนาเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ภายในปีค.ศ. 2015 และอาเซียนได้จัดทำความตกลงการยอมรับร่วม (Mutual recognition Arrangements: MRAs) รวมทั้งความตกลงยอมรับร่วมด้านการท่องเที่ยว (Mutual recognition Arrangements for Tourism Professional) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า การเคลื่อนย้ายทรัพยากรมนุษย์อย่างเสรี การปรับปรุงประสิทธิภาพและการแข่งขันเพื่อเปลี่ยนกำลังการผลิตและอุปทาน รวมถึงการกระจายบริการผ่านคู่ค้าทั้งภายในและภายนอกอาเซียน นโยบายการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้า ความตกลงการยอมรับร่วมและความตกลงยอมรับร่วมด้านการท่องเที่ยวจะส่งผลให้เกิดการถ่ายเทแรงงานด้านต่างๆในอาเซียนโดยเฉพาะอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น แต่อาจเกิดความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมและเกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมได้โดยเฉพาะความไม่เข้าใจกันในวันวัฒนธรรมข้ามชาติเมื่อเกิดการไหลของแรงงานจากประเทศที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าไปสู่ประเทศที่มี</p>

<p>โอกาสทางเศรษฐกิจที่สูงกว่า ดังนั้นประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจจะประสบปัญหาดังที่กล่าวแล้วหากขาดซึ่งการวางแผนและการจัดการที่ดีผ่านกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาการท่องเที่ยวและโรงแรมในภูมิภาคซึ่งผลิตบุคลากรให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การบูรณาการการศึกษาข้ามวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการหาแนวทางในการสร้างความเท่าเทียมกันของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและเป็นการช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันเพื่อสร้างรอยยิ้มแห่งอาเซียนสู่ความเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวร่วมกัน (One Region One Destination)</p>
<p>วัตถุประสงค์โครงการ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา 2. เพื่อวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา 3. เพื่อหาแนวทางบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา 4. เพื่อหาแนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี
<p>ผลการวิจัย</p> <p>ปัจจุบันประเทศเวียดนามมีมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรีรวม 40 แห่งและประเทศกัมพูชามีมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรนี้รวม 25 แห่ง หลักสูตรของมหาวิทยาลัยทั้งสองประเทศจะมุ่งเน้นในด้านการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชาไม่สามารถผลิตบัณฑิตได้เพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การจัดการหลักสูตรในมหาวิทยาลัยของทั้งสองประเทศประสบกับอุปสรรคคล้ายคลึงกันในเรื่องคุณภาพบุคลากร งบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตรคุณภาพการจัดเรียนการสอน และหลักสูตรที่เปิดสอนไม่ได้ตอบสนองต่อการขาดแคลนบุคลากรในอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง นอกจากนี้ตัวอย่างหลักสูตรที่ใช้ในการศึกษานี้ทั้งหมดไม่มีการบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) หรือ ASEAN Culture โดยเปิดเป็นรายวิชาเดี่ยวไว้ในหลักสูตร อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามส่วนใหญ่มีแผนบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนและการ</p>

สื่อสารข้ามวัฒนธรรมในสาขาการจัดการการท่องเที่ยวและบริการโดยจะบูรณาการเนื้อหาไว้ในหมวดวิชาชีพและวิชาศึกษาทั่วไป ขณะที่มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศกัมพูชาเห็นว่าคุณค่าเกี่ยวกับ Cross-cultural Communication และ/หรือ Intercultural Communication น่าจะมีความสำคัญต่อนักศึกษามากกว่าความรู้เกี่ยวกับ ASEAN Culture แต่มหาวิทยาลัยบางส่วนแสดงความเห็นว่าจะพิจารณาบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

ผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ถึงการทำข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) และการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 นั้น ผลจากแบบสอบถามพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศเวียดนามร้อยละ 74.19 ให้ความสำคัญต่อนโยบายดังกล่าวในระดับปานกลาง ขณะที่มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศกัมพูชาร้อยละ 76.2 ตระหนักถึงการทำข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) ในการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 90.5 ได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามแนวคิดดังกล่าว และเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่าผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มจากมหาวิทยาลัยของประเทศกัมพูชามีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งค้านกับผลของแบบสอบถาม คือผู้ร่วมประชุมกลุ่มไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพแห่งอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement- MRA) และการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ค.ศ. 2020

การวางแผนและการจัดการที่ดีผ่านกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาร่วมกันและการท่องเที่ยวและโรงแรมในภูมิภาคซึ่งผลิตบุคลากรให้แก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะช่วยสร้างความเท่าเทียมกันของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและเป็นการช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันเพื่อสร้างรอยยิ้มแห่งอาเซียนสู่ความเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวร่วมกัน (One Region One Destination) ได้ โดยมีแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา ดังนี้

- 1.อาเซียนควรเร่งให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานเพื่อผลักดันการบูรณาการ

การศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในอาเซียนโดยเลือกกรรมการจากมหาวิทยาลัยชั้นนำ 10 อันดับแรกที่ทำให้ความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตร โดยให้กรรมการชุดนี้คิดกรอบหลักสูตรมาตรฐานของอาเซียน แนวทางในการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวและเนื้อหารายวิชาการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) และให้แต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนนำเสนอแนวคิดดังกล่าวต่อกระทรวงศึกษาธิการของประเทศตนพิจารณาและดำเนินการผลักดันให้มีการถือปฏิบัติต่อไป

2.อาเซียนควรจัดประชุมสัมมนาวิชาการและชี้ให้มหาวิทยาลัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการมีหลักสูตรมาตรฐานอาเซียนและการบรรจุรายวิชาบางรายวิชาจากหลักสูตรมาตรฐานที่มหาวิทยาลัยสนใจลงในหลักสูตรของตนรวมถึงรายวิชาการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture)

3.หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยวที่เปิดสอนรายวิชาการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) (ASEAN Culture) ควรมีการกำหนดคำอธิบายรายวิชาที่ใกล้เคียงกัน คือ ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของประเทศสมาชิกกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน), วัฒนธรรมอาเซียน, ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาเซียนเชิงเปรียบเทียบ, วัฒนธรรมโลกและอาเซียน เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความเชื่อ วิถีชีวิตและแนวปฏิบัติในชีวิต, สังคมและธรรมเนียมปฏิบัติในการทำธุรกิจ

นอกจากนี้การสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการควรมีแนวทางดังนี้

1. รัฐบาลของประเทศสมาชิกอาเซียนควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยในอาเซียนในทุกด้าน

2. กระทรวงศึกษาธิการของประเทศสมาชิกอาเซียนควรร่วมมือกันผลักดันให้มีการสร้างเครือข่ายและพันธมิตรทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยในระดับภูมิภาคอาเซียนอย่างจริงจัง

3. ภาครัฐและหน่วยงานด้านการพัฒนาที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการสร้างเครือข่ายและพันธมิตรทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนด้านวิชาการอย่างจริงจัง

4. มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรสร้างศูนย์ข้อมูลและเว็บไซต์ที่สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายและพันธมิตรทางวิชาการร่วมกัน

<p>5.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรมีการประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>6.มหาวิทยาลัยในอาเซียนควรร่วมมือกันในการจัดตั้งกองทุนบริหารจัดการการศึกษาอาเซียนเพื่อช่วยเหลือมหาวิทยาลัยที่ด้อยโอกาสในประเทศสมาชิกอาเซียนในการพัฒนาหลักสูตรบุคลากรและนักศึกษา</p>
<p>การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์/ หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์</p> <p>1.มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรด้านการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนามสามารถนำข้อมูลจากผลงานวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี</p> <p>2.มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรด้านการบริการและการท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนามสามารถนำข้อมูลจากผลงานวิจัยไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรมในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนร่วมกันซึ่งเป็นการบูรณาการการศึกษาวัดมนธรรมข้ามชาติ</p> <p>3.กระทรวงการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอาเซียนสามารถนำข้อมูลจากผลงานวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการป้องกันการเคลื่อนย้ายแรงงานด้านการท่องเที่ยวที่อาจส่งผลเสียต่อกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระยะยาว</p>
<p>การประชาสัมพันธ์</p> <p>ดำเนินการโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.นำเสนอผลงานในงานประชุมวิชาการ 2.เผยแพร่ในรูปแบบบทความวิจัย
<p>Keyword: การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม, กลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, หลักสูตรการบริการและการท่องเที่ยว</p>

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามสำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศกัมพูชา

No.....

Learning Each Other Through ASEAN Tourism Education: The Case of Cambodia

---

Clarification: The information from your responses will be used as a primary data to reference in studying the measures to integrate the study of intercultural communication (ASEAN culture) in Tourism and Hospitality Management Programs in the universities of Cambodia and the measures to strengthen the collaboration among universities and institutes for better understanding and mutual academic exchange.

The researcher would like to confirm that the contributions provided by the respondents in this questionnaire would have absolutely no negative impact on these individuals and the data collected will be used for academic purpose only. In addition, the researcher is extremely grateful for their assistance.

Dr. Aree Tirasatayapitak
Faculty of Hospitality and
Tourism
Prince of Songkla University
Phuket Campus

Part 1: General information

1. Name of university/

Institute:.....

2. Type of institute:

 Public university Private university Others (please specify).....

3. Faculty/

Department:.....

4. Opening year:.....

Part 2: Academic management**1. Degree/Program/ Majors of study related to Tourism and Hospitality Management offered or planned to offer**

Name of Degree	Program	Majors of study	Duration of study
Bachelor of Art (BA)	1..... 2..... 3.....	1..... 2..... 3.....	....
Bachelor of Business Administration (BBA)	1..... 2..... 3.....	1..... 2..... 3.....	....

2. Type of program provided

Type of program provided	YES	NO	Number of programs related to Tourism and Hospitality available
Khmer Program			
English Program			
International Program			

3. The current number of students, teaching staff and the future plan of development

Academic Year	The number of students		The number of teaching staff			
	Cambodian student	International student	Cambodian	Foreigner	Total of full-time teaching staff	Guest lecturers from the industry
2008-2009						
2009-2010						
2010-2011						
2011-2012						

4. The number of graduations in the year 2011:.....persons.

5. Qualifications and academic rank of teaching staff in the Program

Qualification of teaching staff	The number of teaching staff with qualification
Under Bachelor Degree	
Bachelor Degree	
Master Degree	
Doctoral Degree	

6. How do your Faculty/ Department develop the curriculum of the program? (Choose only one answer that is best match with your Faculty/ Department).

- In-house development
- Cooperation between in-house team and the industry
- Outsourcing
- Development by the Ministry of Education, Youth and Sport
- Others (Please specify).....

7. How often will your Faculty/ Department develop the curriculum of the program? (Choose only one answer that is best match with your Faculty/ Department).

- Never Every year
- Every two years Every three years
- Every four years Every five years
- Others (Please specify).....

8. How do your Faculty/ Department conduct the quality assurance of the curriculum of the program? (Choose only one answer that is best match with your Faculty/ Department).

- By the faculty itself

- By the cooperation between in-house team and the industry
- By the university
- By the Ministry of Education, Youth and Sport
- Others (Please specify).....

9. How often will your Faculty/ Department conduct the quality assurance of the curriculum of the program? (Choose only one answer that is best match with your Faculty/ Department).

- Never
- Every year
- Every two years
- Every three years
- Every four years
- Every five years
- Others (Please specify).....

10. Do your Faculty/ Department manage the programs with the following activity? (You can answer more than one answer)

- Design the curriculum to response to the current regional or world trends of the hospitality and tourism industry and the industry needs
- Design the curriculum based on the Faculty/ University philosophy
- Design the curriculum based on the National Development Plan and the needs of the country
- Collaborate with other international institutes to exchange students and teaching staff
- Provide lectures by teaching staff that are qualified and have the experiences from the industry
- Encourage the teaching staff to conduct research and apply the knowledge gained with the lectures
- Financially support the teaching staff to attend the conferences and seminars in hospitality and tourism in Cambodia
- Financially support the teaching staff to attend the conferences and seminars in hospitality and tourism in Southeast Asia and other regions

Provide the modern equipments serving for the teaching and learning in hospitality and tourism program

Evaluate teaching performance by students and the Faculty

Provide the exposure learning activities to students and teaching staff

11. Are the following issues the strengths or the constraints in managing the Hospitality and Tourism Program of your Faculty/ Department? (You can answer more than one answer)

Issues in managing program	Strengths	Constraints
1. Adequate number of teaching staff that are qualified and have the high experiences from the industry		
2. Proper and updated curriculum		
3. Standardized curriculum		
4. Adequate financial support from the government		
5. Provision of modern equipments serving for the teaching and learning in hospitality and tourism program		
6. Autonomous institute		
7. The ease to get industry collaboration such as financial support and knowledge transfer		
8. Adequate updated text books, journals and other related documents in hospitality and tourism		
9. Collaboration with the international institutes to exchange students and teaching staff		
10. Provision of exposure learning activities to students and teaching staff		
11. Guarantee of employment opportunity to graduates		
12. Strengthening practical experience of student body		
13. Adequate number of students to run the program		
14. Flexible mechanism to develop the programs governed by the government		
15. Others (Please specify)		

12. Are your Faculty/ Department aware of the establishment of the Mutual Recognition Arrangement (MRA) and the Mutual Recognition Arrangement (MRA) in Tourism Professionals to promote the ASEAN Economic Community in 2015?

Yes

No

13. Do your Faculty/ Department give importance to the implementation of the ASEAN Mutual Recognition Arrangement (MRA) and the ASEAN Economic Community in 2015?

- Yes (Please go to question No. 14,15,16)   No

14. How do your Faculty/ Department response to this policy? (You can answer more than one answer)

- Continuously inform the students and teaching staff about the implementation of the ASEAN Mutual Recognition Arrangement (MRA)
- Attend the conferences and seminars on the ASEAN Mutual Recognition Arrangement (MRA) to keep update related information
- Develop the curriculum to serve the six areas covered by the MRA agreement such as
front office, house- keeping, tour operation, travel agency, and food and beverage
- Plan to develop the curriculum to serve the six areas covered by the MRA agreement such as
Front-office, house- keeping, tour operation, travel agency, and food and beverage
- Increase the competency of students in services-based skills
- Increase the competency of students in management-based skills
- Increase the competency of students in communication skills and foreign languages proficiency
- Provide your students the knowledge about the ASEAN culture
- Provide your students the knowledge about the intercultural communication
- Others (Please specify).....

15. Do your graduates hold the competency and qualification to compete and work in the field overseas?

- No
- Yes at excellent level
 good level
 moderate level
 poor level and need time to improve their competency and qualification

16. Do your Faculty/ Department have any plan to integrate the study of intercultural communication (ASEAN culture) in Tourism and Hospitality Management Program?

- Yes (Please go to question No. 17)
- No
- The program has already integrated the study of intercultural communication (ASEAN culture)

17. How will your Faculty/ Department integrate the study of intercultural communication (ASEAN culture) in Tourism and Hospitality Management Program?

- In the general education
- In the professional education
- In the elective courses
- Others (Please specify).....

18. What are the appropriate measures to strengthen the collaboration among universities and institutes in ASEAN for better understanding and mutual academic exchange?

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Thank you very much for your cooperation.

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามสำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยเวียดนาม

No.....

Learning Each Other Through ASEAN Tourism Education: The Case of Vietnam

---

Clarification: The information from your responses will be used as a primary data to reference in studying the measures to integrate the study of ASEAN culture and intercultural communication in **Tourism and Hospitality Management Programs** (such as Tourism management, Hospitality management, Hospitality and Tourism management and other majors related to tourism) in the universities of Vietnam and the measures to strengthen the collaboration among universities and institutes for better understanding and mutual academic exchange in ASEAN.

The researcher would like to confirm that the contributions provided by the respondents in this questionnaire would have absolutely no negative impact on these individuals and the data collected will be used for academic purpose only. In addition, the researcher is extremely grateful for your assistance.

Dr. Aree Tirasatayapitak
Faculty of Hospitality and Tourism
Prince of Songkla University
Phuket Campus

Part 1: General information

1. Name of university/

Institute:.....

2. Type of institute:

 Public university Private university Others (please specify).....

3. Faculty/ Division:.....

4. Opening year:.....

Part 2: Academic management**1. Degree/Program/ Majors of study related to Tourism and Hospitality Management offered or planned to offer by your Faculty/ Division**

Name of Degree	Program	Majors of study	Duration of study	Opening Year
Bachelor of	1..... 2..... 3.....	1..... 2..... 3.....	....	....
	Types of Program 1. Vietnamese Program ..... 2. English Program ..... 3. International Program			

2. Number of students, teaching staff and the future plan of development

Academic Year	The number of students		The number of teaching staff			
	Vietnamese	International Students and their countries of origin	Vietnamese	Foreigners and their countries of origin	Total of full-time teaching staff	Total of non-full time teaching staff such as guest lecturers from the industry and other universities
2008-2009						
2009-2010						
2010-2011						
2011-2012						

3. The number of graduates from the Programs related to tourism and hospitality management in the year 2011.....persons.

4. Qualifications and academic rank of teaching staff in the Program

Qualification of teaching staff	Total
Bachelor Degree	
Master Degree	
Doctoral Degree	

Academic rank	Total
Lecturer	
Assistant Professor	
Associate Professor	
Professor	

**5. How do your Faculty/ Division develop the curriculum of the program?
(Choose only one answer that is best match with your Faculty/ Division).**

- In-house development
- Cooperation between in-house team and the industry
- Outsourcing
- Development by the MOET
- Others (Please specify).....
.....
.....

**6. How often will your Faculty/ Division develop the curriculum of the program?
(Choose only one answer that is best match with your Faculty/ Division).**

- Never Every year
- Every two years Every three years
- Every four years Every five years
- Others (Please specify).....

7. How do your Faculty/ Division conduct the assessment of the quality assurance of the program? (Choose only one answer that is best match with your Faculty/ Division).

- By the faculty itself
- By the cooperation between in-house team and the industry
- By the university
- By the MOET
- Others (Please specify).....

8. How often will your Faculty/ Division conduct the assessment of the quality assurance of the program? (Choose only one answer that is best match with your Faculty/ Division).

- Never
- Every year
- Every two years
- Every three years
- Every four years
- Every five years
- Others (Please specify).....

9. How did your faculty/ Division design the curriculum related to tourism and hospitality? (Choose only one answer that is best match with your Faculty/ Division).

- Design the curriculum to response to the current regional or world trends of the hospitality and tourism industry and the industry needs
- Design the curriculum based on the Faculty/ University philosophy
- Design the curriculum based on the National Development Plan and the needs of the country
- Design the curriculum based on ad-hoc fashion as other universities do

10. Who did design the course description of each subject for your Program?

- The Faculty/ Division
- Lecturer who will teach that subject
- Benchmark from other universities' curricula

11. Are the following issues considered as strengths or constraints in managing the Hospitality and Tourism Program of your Faculty/ Division?

Issues in managing program	Strengths	Constraints
1. Adequate number of teaching staff that are qualified and have the high experiences from the industry		
2. Unique, proper and updated curricula		
3. Standardized curricula similarly to other universities		
4. Adequate financial support from the government		
5. Adequate number of research conducted by the Faculty's staff and application of research results with their lectures		
6. Financial support by the Faculty/ Division to the teaching staff to attend the conferences and seminars in hospitality and tourism in Vietnam		
7. Financial support by the Faculty/ Division to the teaching staff to attend the conferences and seminars in hospitality and tourism in Southeast Asia and other regions		
8. Provision of modern equipments serving for the teaching and learning in hospitality and tourism program		
9. Autonomous institute		
10. The ease to get industry collaboration such as financial support and knowledge transfer		
11. Adequate updated text books, journals and other related documents in hospitality and tourism		
12. Collaboration with the international institutes to exchange students and teaching staff and joint research		
13. Provision of exposure learning activities to students and teaching staff		
14. Guarantee of employment opportunity to graduates		
15. Strengthening practical experience of students		
16. Adequate number of students to run the program		
17. Flexible mechanism to develop the programs		

12. Do your graduates hold the competency and qualifications to compete and work abroad?

- No
- Yes at excellent level
- good level
- moderate level
- poor level and need time to improve their competency and qualification

Part 3: Opinion on ASEAN tourism education

13. Is there any subject provided by your Faculty/ Division with title “ASEAN Culture, Cross-culture, Cross-cultural communication and intercultural communication”?

- Yes (Please specify the name of subject).....
- No (Please go to question No. 14)

14. Do your Faculty/ Division have any plan to integrate the study of ASEAN culture and intercultural communication in Tourism and Hospitality Management Program?

- Yes (Please go to question No. 15)   No

15. How will your Faculty/ Division integrate the study of ASEAN culture and intercultural communication in Tourism and Hospitality Management Program?

- In the general education   In the professional education
- In the elective courses   Others (Please specify).....

21. Do your Faculty/ Division give importance to the implementation of the ASEAN Mutual Recognition Arrangement (MRA) and the ASEAN Economic Community in 2015?

- No
- Yes (Please go to question No. 22) at serious level
 moderate level
 poor level

22. How do your Faculty/ Division response to this policy? (You can answer more than one answer.)

- Continuously inform the students and teaching staff about the implementation of the ASEAN Mutual Recognition Arrangement (MRA)
- Attend the conferences and seminars on the ASEAN Mutual Recognition Arrangement (MRA) to keep update related information
- Develop the curriculum to serve the six areas covered by the MRA agreement such as
Front- office, house- keeping, tour operation, travel agency, and food and beverage
- Plan to develop the curriculum to serve the six areas covered by the MRA agreement such as
Front-office, house- keeping, tour operation, travel agency, and food and beverage
- Increase the competency of students in services-based skills such as bartending, front office operation, etc
- Increase the competency of students in management-based skills
- Increase the competency of students in communication skills and foreign languages proficiency
- Provide your students the knowledge about the ASEAN culture
- Provide your students the knowledge about the intercultural communication
- Others (Please specify).....

23. What are the appropriate measures to strengthen the collaboration among universities and institutes in ASEAN for better understanding and mutual academic exchange?

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Thank you very much for your cooperation.

ภาคผนวก จ

แนวคำถามการประชุมกลุ่มในประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา

Learning Each Other Through ASEAN Tourism Education: The Case of Cambodia

---

Part1: Academic management

1. How many graduates in Hospitality and Tourism Management Program can the Faculty produce each year?

2. How many employees does the tourism industry need each year?

3. How did your faculty/ Division design the curriculum related to tourism and hospitality?

( ) Design the curriculum to response to the current regional or world trends of the hospitality and tourism industry and the industry needs

( ) Design the curriculum based on the Faculty/ University philosophy

( ) Design the curriculum based on the National Development Plan and the needs of the country

( ) Design the curriculum based on ad-hoc fashion as other universities do

4. Are the following issues considered as strengths or constraints in managing the Hospitality and Tourism Program of your Faculty/ Division?

Issues in managing program	Strengths	Constraints
1. Adequate number of teaching staff that are qualified and have the high experiences from the industry		
2. Unique, proper and updated curriculum		
3. Standardized curriculum similar to other universities		
4. Adequate financial support from the government		
5. Adequate number of research conducted by the Faculty's staff and application of research results with their lectures		

6. Financial support by the Faculty/ Division to the teaching staff to attend the conferences and seminars in hospitality and tourism in Cambodia		
7. Financial support by the Faculty/ Division to the teaching staff to attend the conferences and seminars in hospitality and tourism in Southeast Asia and other regions		
8. Provision of modern equipments serving for the teaching and learning in hospitality and tourism program		
9. Autonomous institute		
10. The ease to get industry collaboration such as financial support and knowledge transfer		
11. Adequate updated text books, journals and other related documents in hospitality and tourism		
12. Collaboration with the international institutes to exchange students and teaching staff and joint research		
13. Provision of exposure learning activities to students and teaching staff		
14. Guarantee of employment opportunity to graduates		
15. Strengthening practical experience of students		
16. Adequate number of students to run the program		
17. Flexible mechanism to develop the programs		

5. If there is the free flow of skilled labors from the ASEAN member countries to Vietnam, what are the weak points of your graduates comparing to the competency of those labors?

☐ Creative thinking	☐ Management skills
☐ Analysis skill	☐ Service-based skills
☐ Language proficiency	☐ Personality
☐ Computer skill	☐ Service mind
☐ Problem solving skill	☐ Communicative skills

5.1. What are the crucial factors affected on these weaknesses?

Part 2: Opinion on ASEAN tourism education

1. To work in another ASEAN country, is it necessary for the graduates to know about “ASEAN culture, cross-culture, cross-cultural communication and/ or intercultural communication”?

1.1. Why?

2. Is there any topic related to ASEAN culture provided by lecturers in the TRM/ HPM Program? Which subject?

3. Do your Faculty/ Division give importance to the implementation of the ASEAN Mutual Recognition Arrangement (MRA) and the ASEAN Economic Community in 2015?

No

Yes (at which level?)

3.1. Why?

4. How do your Faculty/ Division response to this policy?

Continuously inform the students and teaching staff about the implementation of the ASEAN Mutual Recognition Arrangement (MRA)

Attend the conferences and seminars on the ASEAN Mutual Recognition Arrangement (MRA) to keep update related information

Develop the curriculum to serve the six areas covered by the MRA agreement such as

Front- office, house- keeping, tour operation, travel agency, and food and beverage

Plan to develop the curriculum to serve the six areas covered by the MRA agreement such as

Front-office, house- keeping, tour operation, travel agency, and food and beverage

Increase the competency of students in services-based skills such as bartending, front office operation, etc

Increase the competency of students in management-based skills

Increase the competency of students in communication skills and foreign languages proficiency

Provide your students the knowledge about the ASEAN culture

Provide your students the knowledge about the intercultural communication

4. What makes the curriculum of your Faculty/ Division unique and effective in achieving the goals of the ASEAN Mutual Recognition Arrangement (MRA)?
5. In your opinion, which country will attract the flow of skilled labors from the ASEAN member countries the most?
6. Which language should be the common ASEAN language?
- ( ) Chinese   ( ) English   ( ) Thai   ( ) Lao
- ( ) Vietnamese   ( ) Cambodian   ( ) Pilipino   ( ) Malay
- ( ) Bahasa   ( ) Burmese
7. Is it necessary to establish the ASEAN International Standards in Tourism and Management Study Program?
8. What should be the common characteristics of ASEAN Tourism Professionals?
9. What are the appropriate measures to strengthen the collaboration among universities and institutes in ASEAN for better understanding and mutual academic exchange?

Thank you for your cooperation

ภาคผนวก ฉ

มาตรฐานสมรรถนะแรงงาน (Competency standard) ของบุคลากรวิชาชีพ
ท่องเที่ยวในระดับอาเซียน

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 1 - Hotel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Titles	Item	Competency Standards
HOTEL						Core Competencies <ol style="list-style-type: none"> 1 Work effectively with colleagues and customers 2 Work in a socially diverse environment 3 Implement occupational health and safety procedures 4 Comply with workplace hygiene procedures 5 Maintain hospitality industry knowledge
	1.1	FRONT OFFICE				Generic Competencies <ol style="list-style-type: none"> 1 Communicate effectively on the telephone 2 Promote hospitality products and services 3 Perform basic clerical procedures 4 Use common business tools and technology 5 Access and retrieve computer-based data 6 Develop and update local knowledge 7 Manage and resolve conflict situations 8 Speak English at a basic operational level 9 Perform basic First Aid procedures
				Front Office Manager		Functional Competencies <ol style="list-style-type: none"> 1 Establish and maintain a safe and secure workplace
			HFO.01			

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 1 - Hotel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Titles	Item	Competency Standards
					2	Manage quality customer/guest services
					3	Prepare and monitor operational budgets
					4	Manage financial performance within a budget
					5	Manage stock purchases and inventories
					6	Manage legal requirements for business compliance
					7	Establish and maintain a business relationship
					8	Monitor and manage workplace relations and diversity
					9	Manage the effective use of human resources
					10	Recruit and select staff
					11	Monitor staff performance standards
					12	Conduct a staff performance assessment process
					13	Prepare and deliver training sessions
					14	Conduct training for a small group
					15	Monitor and evaluate the effectiveness of training outcomes
					16	Plan, manage and conduct meetings
					17	Maintain financial standards and records
					18	Plan and conduct an evacuation of premises
					19	Plan and establish systems and procedures
					20	Read and write English at an advanced level
				Front Office Supervisor		
			HFO.02	Supervisor		Functional Competencies
					1	Provide accommodation services
					2	Receive and process reservations
					3	Operate a computerised reservation system
					4	Process a financial transaction for services rendered
					5	Maintain a paper-based filing and retrieval system
					6	Process transactions for purchase of goods or services
					7	Maintain guests' financial records
					8	Prepare routine financial statements
					9	Establish and maintain a safe and secure workplace
					10	Manage quality customer/guest services
					11	Receive and securely store in-coming goods
					12	Monitor and manage workplace relations and

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 1 - Hotel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Titles	Item	Competency Standards
						diversity
					13	Roster staff
					14	Monitor routine workplace operations
					15	Coach others in job skills
					16	Provide for the safety of VIPs
					17	Manage intoxicated persons
					18	Conduct a night audit
					19	Maintain financial standards and records
			HFO.03	Receptionist <i>Front Office Attendant</i>		Functional Competencies
					1	Provide accommodation services
					2	Receive and process reservations
						Process a financial transaction for services rendered
					3	rendered
					4	Maintain a paper-based filing and retrieval system
						Process transactions for purchase of goods or services
					5	services
					6	Maintain guests' financial records
					7	Prepare routine financial statements
				Telephone Operator <i>Telephonist Switchboard Operator</i>		Functional Competencies
			HFO.04		1	Operate a (PABX) switchboard
					2	Receive and place in-coming phone calls
					3	Facilitate out-going phone calls
					4	Provide information about in-house services
					5	Provide international (IDD) service information
			HFO.05	Bell Boy <i>Porter Concierge Bellhop</i>		Functional Competencies
					1	Provide Bell Boy / Porter services
					2	Provide a lost and found facility
					3	Escort, carry and store valuable items
					4	Provide a lost and found facility

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 1 - Hotel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards

HOTEL**Core Competencies**

- Work effectively with colleagues and customers
- 1
- 2 Work in a socially diverse environment
- Implement occupational health and safety procedures
- 3
- 4 Comply with workplace hygiene procedures
- 5 Maintain hospitality industry knowledge

1.2 **HOUSEKEEPING****Generic Competencies**

- Communicate effectively on the telephone
- 1
- 2 Perform basic clerical procedures
- Use common business tools and technology
- 3
- 4 Promote hospitality products and services
- 5 Manage and resolve conflict situations
- 6 Speak English at a basic operational level

Executive

HHK.01 **Housekeeper**
Housekeeping Manager

Functional Competencies

- Manage physical assets and infrastructure
- 1
- 2 Prepare and monitor operational budgets
- Manage financial performance within a budget
- 3
- 4 Manage physical assets and infrastructure
- 5 Manage stock purchases and inventories
- Manage legal requirements for business compliance
- 6
- 7 Manage the effective use of human resources
- 8 Recruit and select staff

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 1 - Hotel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards
					9	Conduct a staff performance assessment process
					10	Prepare and deliver training sessions
					11	Conduct training for a small group
					12	Monitor and evaluate the effectiveness of training outcomes
					13	Access and retrieve computer-based data
					14	Start conversations and develop good relations with guests
					15	Read and write English at an advanced level
			HHK.02	Laundry Manager		Functional Competencies
					1	Establish and maintain a safe and secure workplace
					2	Manage quality customer/guest services
					3	Prepare and monitor operational budgets
					4	Manage stock purchases and inventories
					5	Monitor, control and order new stock
					6	Receive and securely store in-coming goods
					7	Manage legal requirements for business compliance
					8	Monitor and manage workplace relations and diversity
					9	Manage the effective use of human resources
					10	Recruit and select staff
					11	Roster staff
					12	Monitor routine workplace operations
					13	Monitor staff performance standards
					14	Conduct a staff performance assessment process
					15	Prepare and deliver training sessions
					16	Coach others in job skills
					17	Conduct training for a small group
					18	Monitor and evaluate the effectiveness of training outcomes
					19	Access and retrieve computer-based

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 1 - Hotel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards
					20	data Plan, manage and conduct meetings Read and write English at an advanced level
					21	level
					22	Perform basic First Aid procedures
				Floor		
			HHK.03	Supervisor		Functional Competencies
				<i>Housekeeping Supervisor</i>	1	Establish and maintain a safe and secure workplace
				<i>Room Inspector</i>	2	Manage quality customer/guest services
				<i>Shift Leader</i>	3	Monitor, control and order new stock Receive and securely store in-coming goods
					4	Monitor and manage workplace relations and diversity
					5	Monitor routine workplace operations
					6	Roster staff
					7	Monitor staff performance standards
					8	Conduct a staff performance assessment process
					9	Coach others in job skills
					10	Plan, manage and conduct meetings
					11	Perform basic First Aid procedures
					12	
			HHK.04	Laundry Attendant		Functional Competencies
				<i>Checker</i>	1	Maintain and operate an industrial laundry facility
				<i>Washer</i>	2	Clean and maintain industrial work area and equipment
				<i>Ironer</i>	3	Launder linen and guests' clothes
				<i>Valet</i>	4	Provide a lost and found facility
				<i>Dry Clean Attendant</i>		
			HHK.05	Room Attendant		Functional Competencies
				<i>Room Assistant</i>	1	Provide housekeeping services to guests

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 1 - Hotel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards
				<i>Housekeeping Attendant Room Steward</i>	2 3 4	Clean and prepare rooms for in-coming guests Provide a lost and found facility Develop and update local knowledge
			HHK.06	Public Area Cleaner <i>Cleaner Public Area Attendant</i>	Functional Competencies 1 2 3 4	Provide housekeeping services to guests Clean public areas, facilities and equipment Provide a lost and found facility Clean and maintain industrial work area and equipment

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals

Division 1 - Hotel Services - Front Office and Housekeeping

CODE (proposal)

COMPETENCY STANDARDS MENU

CLUSTER 1

D1.HOT.CL1.01
D1.HOT.CL1.02
D1.HOT.CL1.03
D1.HOT.CL1.04
D1.HOT.CL1.05
D1.HOT.CL1.06
D1.LAN.CL1.01
D1.HOT.CL1.07
D1.HOT.CL1.08
D1.HOT.CL1.09
D1.HOT.CL1.10
D1.HOT.CL1.11
D1.HOT.CL1.12

COMMON CORE COMPETENCIES

Work effectively with colleagues and customers
Work in a socially diverse environment
Implement occupational health and safety procedures
Comply with workplace hygiene procedures
Perform basic clerical procedures
Access and retrieve computer-based data
Speak English at a basic operational level
Communicate effectively on the telephone
Maintain hospitality industry knowledge
Develop and update local knowledge
Promote hospitality products and services
Manage and resolve conflict situations
Perform basic First Aid procedures

CLUSTER 2

D1.HFO.CL2.01

HOTEL FRONT OFFICE

Receive and process reservations

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals

Division 1 - Hotel Services - Front Office and Housekeeping

D1.HFO.CL2.02	Operate a computerised reservation system
D1.HFO.CL2.03	Provide accommodation services
D1.HFO.CL2.04	Maintain guests' financial records
D1.HFO.CL2.05	Process a financial sale transaction
D1.HFO.CL2.06	Conduct a night audit
D1.HFO.CL2.07	Provide Bell Boy / Porter services
D1.HFO.CL2.08	Operate a (PABX) switchboard
D1.HFO.CL2.09	Receive and place in-coming phone calls
D1.HFO.CL2.10	Facilitate out-going phone calls
D1.HFO.CL2.11	Provide information about in-house services
D1.HFO.CL2.12	Provide international (IDD) service information
CLUSTER 3	HOUSEKEEPING
D1.HHK.CL3.01	Provide housekeeping services to guests
D1.HHK.CL3.02	Clean public areas, facilities and equipment
D1.HHK.CL3.03	Clean and prepare rooms for in-coming guests
D1.HHK.CL3.04	Maintain and operate an industrial laundry facility
D1.HHK.CL3.05	Launder linen and guests' clothes
D1.HHK.CL3.06	Provide valet services to guests
D1.HHK.CL3.07	Clean and maintain industrial work area and equipment
CLUSTER 4	SECURITY SERVICES
D1.HSS.CL4.01	Establish and maintain a safe and secure workplace
D1.HSS.CL4.02	Maintain the security of premises and property
D1.HSS.CL4.03	Operate basic security equipment
D1.HSS.CL4.04	Maintain the safety of premises and personnel
D1.HSS.CL4.05	Observe and monitor people
D1.HSS.CL4.06	Provide for the safety of VIPs
D1.HSS.CL4.07	Manage intoxicated persons
D1.HSS.CL4.08	Escort, carry and store valuable items
D1.HSS.CL4.09	Provide a lost and found facility
D1.HSS.CL4.10	Plan and conduct an evacuation of premises
CLUSTER 5	CUSTOMER SERVICE, SALES AND MARKETING
D1.HSM.CL5.01	Organise functions
D1.HSM.CL5.02	Plan and implement sales activities or campaigns
D1.HSM.CL5.03	Coordinate a marketing strategy and activities
D1.HSM.CL5.04	Develop and update local knowledge
D1.HSM.CL5.05	Prepare and deliver a presentation
D1.HSM.CL5.06	Establish and maintain a business relationship
D1.HSM.CL5.07	Develop and implement a business plan
CLUSTER 6	GENERAL ADMINISTRATION
D1.HGA.CL6.01	Plan and establish systems and procedures

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals

Division 1 - Hotel Services - Front Office and Housekeeping

D1.HGA.CL6.02	Work cooperatively in a general administration environment
D1.HGA.CL6.03	Maintain a paper-based filing and retrieval system
D1.HGA.CL6.04	Gather and present product information
D1.HGA.CL6.05	Plan, manage and conduct meetings
D1.HGA.CL6.06	Prepare business documents
D1.HGA.CL6.07	Produce various types of form documents on a computer
D1.HGA.CL6.08	Design, prepare and present various types of reports
D1.HGA.CL6.09	Monitor, control and order new stock
D1.HGA.CL6.10	Receive and securely store in-coming goods
D1.HGA.CL6.11	Manage and implement small projects
D1.HGA.CL6.12	Use common business tools and technology

CLUSTER 7

FINANCIAL ADMINISTRATION

D1.HFA.CL7.01	Process a financial transaction for services rendered
D1.HFA.CL7.02	Process transactions for purchase of goods or services
D1.HFA.CL7.03	Maintain financial standards and records
D1.HFA.CL7.04	Prepare routine financial statements
D1.HFA.CL7.05	Audit financial procedures
D1.HFA.CL7.06	Manage payroll records
D1.HFA.CL7.07	Prepare and monitor operational budgets
D1.HFA.CL7.08	Manage financial performance within a budget

CLUSTER 8

HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT

D1.HHR.CL8.01	Develop performance assessment procedures
D1.HHR.CL8.02	Plan a staff performance review
D1.HHR.CL8.03	Conduct a staff performance assessment process
D1.HHR.CL8.04	Evaluate a staff performance assessment
D1.HHR.CL8.05	Conduct a training needs analysis
D1.HHR.CL8.06	Coach others in job skills
D1.HHR.CL8.07	Prepare and deliver training sessions
D1.HHR.CL8.08	Conduct training for a small group
D1.HHR.CL8.09	Plan and implement a series of training events
D1.HHR.CL8.10	Manage an assessment system for training outcomes
D1.HHR.CL8.11	Monitor and evaluate the effectiveness of training outcomes
D1.HHR.CL8.12	Evaluate the effectiveness of an assessment system

CLUSTER 9

RESOURCE MANAGEMENT

D1.HRM.CL9.01	Manage the effective use of human resources
D1.HRM.CL9.02	Monitor and manage workplace relations and diversity
D1.HRM.CL9.03	Monitor routine workplace operations
D1.HRM.CL9.04	Monitor staff performance standards
D1.HRM.CL9.05	Provide professional support to business colleagues
D1.HRM.CL9.06	Manage quality customer/guest services
D1.HRM.CL9.07	Manage special events

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals

Division 1 - Hotel Services - Front Office and Housekeeping

D1.HRM.CL9.08	Develop and supervise operational approaches
D1.HRM.CL9.09	Roster staff
D1.HRM.CL9.10	Recruit and select staff
D1.HRM.CL9.11	Manage physical assets and infrastructure
D1.HRM.CL9.12	Manage stock purchases and inventories
D1.HRM.CL9.13	Manage and maintain a computer system / network
D1.HRM.CL9.14	Manage legal requirements for business compliance

CLUSTER 10 ENGLISH LANGUAGE PROFICIENCY

Speaking and Listening

D1.LAN.CL10.01	Converse in English at a basic operational level
D1.LAN.CL10.02	Respond effectively to instructions given in English
D1.LAN.CL10.03	Start conversations and develop good relations with guests
D1.LAN.CL10.04	Communicate effectively in English on a telephone
D1.LAN.CL10.05	Use oral English to convey a complex exchange of ideas
D1.LAN.CL10.06	Deliver a short oral presentation in English
D1.LAN.CL10.07	Read and write English at an advanced level

Reading

D1.LAN.CL10.08	Read and interpret basic directions and/or diagrams
D1.LAN.CL10.09	Read general information texts or media

Writing

D1.LAN.CL10.10	Write a short message in English
D1.LAN.CL10.11	Prepare a business letter in advanced English

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals

Division 1 - Hotel Services

Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards
-------------------------	------	---------------------------	------------------------	-----------	------	----------------------

HOTEL

Core Competencies

- 1 Work effectively with colleagues and customers
- 2 Work in a socially diverse environment
- 3 Implement occupational health and safety procedures
- 4 Comply with workplace hygiene procedures
- 5 Maintain hospitality industry knowledge

1.3

FOOD

Generic Competencies

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 1 - Hotel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards

PRODUCTION

- 1 Communicate effectively on the telephone
- 2 Perform basic clerical procedures
- 3 Promote hospitality products and services
- 4 Clean and maintain kitchen equipment and utensils
- 5 Prepare and store food in a safe and hygienic manner
- 6 Apply basic techniques of commercial cookery
- 7 Apply standard safety procedures for handling foodstuffs
- 8 Organise and prepare food products and meals
- 9 Present and display food products
- 10 Receive and securely store in-coming goods
- 11 Receive and store kitchen supplies and food stock
- 12 Receive and resolve customer complaints
- 13 Read and interpret basic directions and/or diagrams
- 14 Speak English at a basic operational level
- 15 Perform basic First Aid procedures

Executive

HFP.01

Chef

Head

Chef

Functional Competencies

- 1 Establish and maintain a safe and secure workplace
- 2 Manage quality customer/guest services
- 3 Prepare and monitor operational budgets
- 4 Manage financial performance within a budget
- 5 Manage stock purchases and inventories
- 6 Manage legal requirements for business compliance

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 1 - Hotel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards
					7	Monitor and manage workplace relations and diversity
					8	Manage the effective use of human resources
					9	Recruit and select staff
					10	Roster staff
					11	Conduct a staff performance assessment process
					12	Prepare and deliver training sessions
					13	Conduct training for a small group
					14	Monitor and evaluate the effectiveness of training outcomes
					15	Apply catering control principles and procedures
					16	Develop a marketing strategy and coordinate sales activities
					17	Design meals to meet specific dietary or cultural needs
					18	Design menus to meet specific market requirements
					19	Develop and supervise operational approaches
					20	Establish and maintain quality control in food production
					21	Manage special events
					22	Monitor catering revenue and costs
					23	Monitor and maintain a business computer system
					24	Organise food service operations
					25	Select catering systems
					26	Plan and manage menu-based catering
					27	Provide professional support to business colleagues
					28	Read and write English at an advanced level
					29	Use oral English to convey a complex exchange of ideas
				Demi Chef		Functional Competencies
			HFP.02			

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 1 - Hotel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards
					1	Establish and maintain a safe working environment
					2	Establish and maintain quality control in food production
					3	Monitor, control and order new stock
					4	Monitor routine workplace operations
					5	Maintain strategies for safe storage of prepared foods
					6	Plan, prepare and display a buffet service
					7	Prepare soups
					8	Prepare appetizers and salads
					9	Prepare portion-controlled meat cuts
					10	Prepare and cook poultry and game meats
					11	Prepare vegetables, eggs, and farinaceous dishes
					12	Prepare a variety of sandwiches
					13	Prepare and cook seafood
					14	Prepare chocolate-based dishes and confectionery
					15	Prepare hot and cold dessert dishes
					16	Coach others in job skills
				Commis		
			HFP.03	Chef		Functional Competencies
					1	Monitor routine workplace operations
					2	Identify and prepare various meats
					3	Maintain strategies for safe storage of prepared foods
					4	Prepare soups
					5	Prepare vegetables, eggs, and farinaceous dishes
					6	Prepare a variety of sandwiches
					7	Prepare portion-controlled meat cuts
					8	Prepare and cook poultry and game meats
					9	Prepare and cook seafood
					10	Prepare hot and cold dessert dishes
			HFP.04	Chef de		Functional Competencies

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 1 - Hotel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards
				Partie		
				<i>Pastry Chef</i>	1	Establish and maintain a safe working environment
					2	Manage quality customer/guest services
					3	Prepare and monitor operational budgets
					4	Manage financial performance within a budget
					5	Manage stock purchases and inventories
					6	Monitor, control and order new stock
					7	Receive and securely store in-coming goods
					8	Roster staff
					9	Monitor routine workplace operations
					10	Monitor staff performance standards
					11	Conduct a staff performance assessment process
					12	Coach others in job skills
					13	Prepare and display petits fours
					14	Prepare and display sugar work
					15	Prepare and model marzipan
					16	Prepare and present chocolate goods
					17	Prepare and present desserts
					18	Prepare and present gateaux, torten and cakes
					19	Prepare and produce cakes and pastries
					20	Prepare and produce yeast goods
					21	Prepare bakery products for patisserie
				Commis		
			HFP.05	Pastry		Functional Competencies
					1	Prepare and display petits fours
					2	Prepare and display sugar work
					3	Prepare and model marzipan
					4	Prepare and present chocolate goods
					5	Prepare and present desserts
					6	Prepare and present gateaux, torten and cakes
					7	Prepare and produce cakes and pastries
			HFP.06	Baker		Functional Competencies

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 1 - Hotel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards
					1	Prepare and produce yeast goods
					2	Prepare bakery products for patisserie
			HFP.07	Butcher	Functional Competencies	
					1	Identify and prepare various meats
					2	Prepare portion-controlled meat cuts

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 1 - Hotel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards

HOTEL**Core Competencies**

- Work effectively with colleagues and customers
- 1
- 2 Work in a socially diverse environment
- 3 Implement occupational health and safety procedures
- 4 Comply with workplace hygiene procedures
- 5 Maintain hospitality industry knowledge

1.4 **FOOD &
BEVERAGE
SERVICE**

Generic Competencies

- 1 Communicate effectively on the telephone
- 2 Perform basic clerical procedures
- 3 Promote hospitality products and services
- 4 Receive and securely store in-coming goods
- 5 Process a financial transaction for services rendered
- 6 Provide a link between kitchen and service area
- 7 Provide food and beverage services
- 8 Develop and maintain food & beverage product knowledge
- 9 Receive and resolve customer complaints

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 1 - Hotel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards

10 Speak English at a basic operational level

F & B
HFBS.01 **Director**

Functional Competencies

- 1 Manage physical assets and infrastructure
- 2 Prepare and monitor operational budgets
- 3 Manage financial performance within a budget
- 4 Prepare routine financial statements
- 5 Maintain financial standards and records
- 6 Audit financial procedures
- 7 Develop and implement a business plan or campaign
- 8 Develop a marketing strategy and coordinate sales activities
- 9 Establish and maintain a business relationship
- 10 Manage legal requirements for business compliance
- 11 Develop and supervise operational approaches
- 12 Lead and manage people
- 13 Recruit and select staff
- 14 Prepare and deliver training sessions
- 15 Monitor and evaluate the effectiveness of training outcomes
- 16 Monitor staff performance standards
- 17 Plan a staff performance review
- 18 Conduct staff performance assessment processes
- 19 Work cooperatively in a general administration environment
- 20 Design, prepare and present various types of reports
- 21 Maintain a paper-based filing and retrieval system
- 22 Gather and present product information
- 23 Read and write English at an advanced level

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 1 - Hotel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards

F & B Outlet		
HFBS.02	Manager	Functional Competencies
	<i>Restaurant</i>	Establish and maintain a safe working environment
	<i>Manager</i>	1
	<i>Outlet</i>	2
	<i>Manager</i>	3
		4
		5
		6
		7
		8
		9
		10
		11
		12
		13
		14
		15
		16
		17
		18
		19
		20
		21
		22
		23
		24

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 1 - Hotel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards
					25	Recruit and select staff
					26	Roster staff
					27	Use oral English to convey a complex exchange of ideas
					28	Read and write English at an advanced level
					29	Perform basic First Aid procedures
				Head		
			HFBS.03	Waiter		Functional Competencies
				<i>Captain</i>	1	Establish and maintain a safe working environment
				<i>Restaurant Supervisor</i>	2	Manage quality customer service
				<i>Asst. Rest. Manager</i>	3	Provide gueridon service
				<i>Shift Leader</i>	4	Provide silver service
				<i>Team Leader</i>	5	Serve a range of wine products
					6	Prepare and serve cocktails
					7	Coach others in job skills
					8	Monitor staff performance standards
					9	Monitor routine workplace operations
					10	Roster staff
					11	Start conversations and develop good relations with guests
				Bar		
			HFBS.04	Tender		Functional Competencies
				<i>Barmaid</i>	1	Clean and tidy bar and food service areas
				<i>Barman</i>	2	Operate a bar facility
				<i>Bar Person</i>	3	Operate a cellar system
					4	Prepare and serve cocktails
					5	Serve a range of wine products
					6	Process liquor sales at a bar facility
					7	Manage responsible service of alcohol
					8	Prepare and serve non-alcoholic beverages

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 1 - Hotel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards

HFBS.05	Waiter	Functional Competencies
	<i>Server</i>	1 Take food orders and provide courteous table service
	<i>Restaurant Steward</i>	2 Provide advice to patrons on food and beverage services
	<i>Waitress</i>	3 Process transactions for purchase of goods or services
	<i>Wait Person</i>	4 Prepare and serve non-alcoholic beverages
		5 Clean and tidy bar and food service areas
		6 Provide room service

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals

Division 1 - Hotel Services - Restaurant Services

CODE (*proposed*)

COMPETENCY STANDARDS MENU

CLUSTER 1

RESTAURANT SERVICES - COMMON CORE

D1.HRS.CL1.01	Access and retrieve computer-based data
D1.HRS.CL1.02	Apply standard safety procedures for handling foodstuffs
D1.HRS.CL1.03	Clean and maintain kitchen equipment and utensils
D1.HRS.CL1.04	Communicate effectively on the telephone
D1.HRS.CL1.05	Comply with workplace hygiene procedures
D1.HRS.CL1.06	Develop and update local knowledge
D1.HRS.CL1.07	Implement occupational health and safety procedures
D1.HRS.CL1.08	Maintain hospitality industry knowledge
D1.HRS.CL1.09	Manage and resolve conflict situations
D1.HRS.CL1.10	Organise and prepare food products and meals
D1.HRS.CL1.11	Perform basic clerical procedures
D1.HRS.CL1.12	Perform basic First Aid procedures
D1.HRS.CL1.13	Promote hospitality products and services
D1.HRS.CL1.14	Read and interpret basic directions and/or diagrams
D1.HRS.CL1.15	Receive and resolve customer complaints
D1.HRS.CL1.16	Receive and store kitchen supplies and food stock
D1.HRS.CL1.17	Speak English at a basic operational level
D1.HRS.CL1.18	Work effectively with colleagues and customers
D1.HRS.CL1.19	Work in a socially diverse environment

CLUSTER 2

COMMERCIAL COOKERY

D1.HCC.CL2.01	Apply basic techniques of commercial cookery
D1.HCC.CL2.02	Establish and maintain quality control in food production
D1.HCC.CL2.03	Identify and prepare various meats
D1.HCC.CL2.04	Maintain strategies for safe storage of prepared foods
D1.HCC.CL2.05	Organise food service operations
D1.HCC.CL2.06	Plan and manage menu-based catering
D1.HCC.CL2.07	Plan, prepare and display a buffet service
D1.HCC.CL2.08	Prepare a variety of sandwiches
D1.HCC.CL2.09	Prepare and cook poultry and game meats
D1.HCC.CL2.10	Prepare and cook seafood
D1.HCC.CL2.11	Prepare and store food in a safe and hygienic manner
D1.HCC.CL2.12	Prepare appetizers and salads
D1.HCC.CL2.13	Prepare chocolate-based dishes and confectionery
D1.HCC.CL2.14	Prepare hot and cold dessert dishes
D1.HCC.CL2.15	Prepare portion-controlled meat cuts
D1.HCC.CL2.16	Prepare soups
D1.HCC.CL2.17	Prepare stock and sauces
D1.HCC.CL2.18	Prepare vegetables, eggs, and farinaceous dishes

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals

Division 1 - Hotel Services - Restaurant Services

D1.HCC.CL2.19	Present and display food products
D1.HCC.CL2.20	Select, prepare and serve special cuisines
D1.HCC.CL2.21	Store, prepare and serve various cheeses
CLUSTER 3	COMMERCIAL CATERING
D1.HCA.CL3.01	Apply catering control principles and procedures
D1.HCA.CL3.02	Design a concept for a major event or function
D1.HCA.CL3.03	Design meals to meet specific dietary or cultural needs
D1.HCA.CL3.04	Design menus to meet specific market requirements
D1.HCA.CL3.05	Operate a fast food outlet
D1.HCA.CL3.06	Prepare tenders for catering contracts
D1.HCA.CL3.07	Select catering systems
CLUSTER 4	PÂTISSERIE
D1.HPA.CL4.01	Manage and operate a coffee shop
D1.HPA.CL4.02	Prepare and display petits fours
D1.HPA.CL4.03	Prepare and display sugar work
D1.HPA.CL4.04	Prepare and model marzipan
D1.HPA.CL4.05	Prepare and present chocolate goods
D1.HPA.CL4.06	Prepare and present desserts
D1.HPA.CL4.07	Prepare and present gateaux, torten and cakes
D1.HPA.CL4.08	Prepare and produce cakes and pastries
D1.HPA.CL4.09	Prepare and produce yeast goods
D1.HPA.CL4.10	Prepare bakery products for patisserie
CLUSTER 5	FOOD AND BEVERAGE SERVICE
D1.HBS.CL5.01	Clean and tidy bar and food service areas
D1.HBS.CL5.02	Develop and maintain food & beverage product knowledge
D1.HBS.CL5.03	Manage responsible service of alcohol
D1.HBS.CL5.04	Operate a bar facility
D1.HBS.CL5.05	Operate a cellar system
D1.HBS.CL5.06	Prepare and serve cocktails
D1.HBS.CL5.07	Prepare and serve non-alcoholic beverages
D1.HBS.CL5.08	Process liquor sales at a bar facility
D1.HBS.CL5.09	Provide a link between kitchen and service area
D1.HBS.CL5.10	Provide advice to patrons on food and beverage services
D1.HBS.CL5.11	Provide gueridon service
D1.HBS.CL5.12	Provide food and beverage services
D1.HBS.CL5.13	Provide room service
D1.HBS.CL5.14	Provide silver service
D1.HBS.CL5.15	Serve a range of wine products
D1.HBS.CL5.16	Take food orders and provide courteous table service
CLUSTER 6	CUSTOMER SERVICE, SALES AND MARKETING

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals

Division 1 - Hotel Services - Restaurant Services

D1.HCS.CL6.01	Develop a marketing strategy and coordinate sales activities
D1.HCS.CL6.02	Develop and update local knowledge
D1.HCS.CL6.03	Establish and maintain a business relationship
D1.HCS.CL6.04	Manage quality customer service
D1.HCS.CL6.05	Organise functions at a hotel or restaurant
D1.HCS.CL6.06	Develop and implement a business plan or campaign
D1.HCS.CL6.07	Prepare and deliver a marketing presentation

CLUSTER 7

D1.HGE.CL7.01	Design, prepare and present various types of reports
D1.HGE.CL7.02	Gather and present product information
D1.HGE.CL7.03	Maintain a paper-based filing and retrieval system
D1.HGE.CL7.04	Manage and implement small projects
D1.HGE.CL7.05	Monitor and maintain a business computer system
D1.HGE.CL7.06	Monitor, control and order new stock
D1.HGE.CL7.07	Plan and establish systems and procedures
D1.HGE.CL7.08	Plan, manage and conduct meetings
D1.HGE.CL7.09	Prepare business documents
D1.HGE.CL7.10	Produce various types of form documents on a computer
D1.HGE.CL7.11	Receive and securely store in-coming goods
D1.HGE.CL7.12	Use common business tools and technology
D1.HGE.CL7.13	Work cooperatively in a general administration environment

GENERAL ADMINISTRATION

CLUSTER 8

D1.HFI.CL8.01	Audit financial procedures
D1.HFI.CL8.02	Maintain financial standards and records
D1.HFI.CL8.03	Manage financial performance within a budget
D1.HFI.CL8.04	Manage payroll records
D1.HFI.CL8.05	Prepare and monitor operational budgets
D1.HFI.CL8.06	Prepare routine financial statements
D1.HFI.CL8.07	Process a financial transaction for services rendered
D1.HFI.CL8.08	Process transactions for purchase of goods or services
D1.HFI.CL8.09	Monitor catering revenue and costs

FINANCIAL ADMINISTRATION

CLUSTER 9

D1.HRD.CL9.01	Coach others in job skills
D1.HRD.CL9.02	Conduct staff performance assessment processes
D1.HRD.CL9.03	Conduct a training needs analysis
D1.HRD.CL9.04	Conduct training for a small group
D1.HRD.CL9.05	Develop performance assessment procedures
D1.HRD.CL9.06	Evaluate staff performance assessment
D1.HRD.CL9.07	Evaluate the effectiveness of an assessment system
D1.HRD.CL9.08	Manage an assessment system for training outcomes
D1.HRD.CL9.09	Monitor and evaluate the effectiveness of training outcomes

HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals

Division 1 - Hotel Services - Restaurant Services

D1.HRD.CL9.10	Plan a staff performance review
D1.HRD.CL9.11	Plan and implement a series of training events
D1.HRD.CL9.12	Prepare and deliver training sessions

CLUSTER 10

MANAGEMENT AND LEADERSHIP (HRM)

D1.HML.CL10.01	Develop and supervise operational approaches
D1.HML.CL10.02	Establish and maintain a safe working environment
D1.HML.CL10.03	Lead and manage people
D1.HML.CL10.04	Manage and maintain a computer system / network
D1.HML.CL10.05	Manage legal requirements for business compliance
D1.HML.CL10.06	Manage physical assets and infrastructure
D1.HML.CL10.07	Manage quality customer/guest services
D1.HML.CL10.08	Manage special events
D1.HML.CL10.09	Manage stock purchases and inventories
D1.HML.CL10.10	Manage the effective use of human resources
D1.HML.CL10.11	Monitor and manage workplace relations and diversity
D1.HML.CL10.12	Monitor routine workplace operations
D1.HML.CL10.13	Monitor staff performance standards
D1.HML.CL10.14	Provide professional support to business colleagues
D1.HML.CL10.15	Recruit and select staff
D1.HML.CL10.16	Roster staff

CLUSTER 10/11

ENGLISH LANGUAGE PROFICIENCY

Speaking and Listening

D1.LAN.CL10.01	Converse in English at a basic operational level
D1.LAN.CL10.02	Respond effectively to instructions given in English
D1.LAN.CL10.03	Start conversations and develop good relations with guests
D1.LAN.CL10.04	Communicate effectively in English on a telephone
D1.LAN.CL10.05	Use oral English to convey a complex exchange of ideas
D1.LAN.CL10.06	Deliver a short oral presentation in English
D1.LAN.CL10.07	Read and write English at an advanced level

Reading

D1.LAN.CL10.08	Read and interpret basic directions and/or diagrams
D1.LAN.CL10.09	Read general information texts or media

Writing

D1.LAN.CL10.10	Write a short message in English
D1.LAN.CL10.11	Prepare a business letter in advanced English

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 2 - Travel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards

TRAVEL**Core Competencies**

- 1 Work effectively with colleagues and customers
- 2 Work in a socially diverse environment
- 3 Implement occupational health and safety procedures
- 4 Follow safety and security procedures
- 5 Develop and update tourism industry knowledge

2.1 **TRAVEL AGENCIES**

Generic Competencies

- 1 Communicate effectively on the telephone
- 2 Perform clerical procedures
- 3 Use common business tools and technology
- 4 Access and retrieve computer-based data
- 5 Promote products and services to customers
- 6 Process financial transactions
- 7 Manage and resolve conflict situations
- 8 Speak English at a basic operational level

TTA.01 **General Manager**
Branch Manager
Travel Manager

Functional Competencies

- 1 Establish and maintain a safe and secure workplace
- 2 Manage financial operations within a budget
- 3 Develop and implement a business plan
- 4 Prepare financial statements
- 5 Manage physical assets
- 6 Manage operational risk

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 2 - Travel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards
					7	Coordinate production of brochures and marketing materials
					8	Operate a computerised reservation system
					9	Manage and maintain an operational computer system
					10	Design computer documents, reports and worksheets
					11	Operate an automated information system
					12	Manage, control and order stock
					13	Prepare and submit quotations
					14	Manage and maintain effective workplace relations
					15	Build and maintain a team approach to service delivery
					16	Monitor work operations
					17	Monitor staff performance
					18	Coach others in job skills
					19	Roster staff
					20	Minimize theft
					21	Provide First Aid
					22	Read and write English at an advanced level
			TTA.03	Senior Travel Consultant <i>Snr. Ticketing Officer</i> <i>Snr. Travel Advisor</i>		Functional Competencies
					1	Access and interpret product information
					2	Apply advance airfare rules and procedures
					3	Book and coordinate supplier services
					4	Coordinate marketing and promotional activities
					5	Create promotional display stand
					6	Compile and update tourism industry knowledge
					7	Plan and implement sales activities

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 2 - Travel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards
					8	Read and write English at a basic operational level
			TTA.04	Travel Consultant		Functional Competencies
				<i>Ticketing Officer</i>	1	Receive and process a reservation
				<i>Reservations Clerk</i>	2	Operate a computerised reservation system
				<i>Ticketing Clerk</i>	3	Construct and ticket domestic airfares
				<i>Travel Advisor</i>	4	Construct and ticket a non-air travel plan
					5	Construct and ticket promotional international airfares
					6	Construct and ticket regular international airfares
					7	Develop and update local knowledge
					8	Source and package tourism products and services
					9	Source and provide destination information and advice

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 2 - Travel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards

TRAVEL

2.2 TOUR OPERATIONS

Generic Competencies

1 Communicate effectively on the telephone

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 2 - Travel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards
					2	Perform clerical procedures
					3	Access and retrieve computer-based data
					4	Use common business tools and technology
					5	Promote products and services to customers
					6	Process financial transactions
					7	Manage and resolve conflict situations
					8	Speak English at a basic operational level
			TTO.0	Product Manager		Functional Competencies
			1	<i>Travel Planner</i>	1	Access and interpret product information
				<i>Product Designer</i>	2	Book and coordinate supplier services
					3	Construct and apply tourism product research
					4	Coordinate marketing activities
					5	Coordinate production of brochures and marketing materials
					6	Create, implement and evaluate strategic product initiatives
					7	Develop, implement and evaluate regional tourism plans
					8	Develop and monitor culturally appropriate tourism activity
					9	Prepare and submit quotations
					10	Manage innovative tourism projects and programs
					11	Manage operational risk
					12	Plan and implement package sales activities
					13	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
					14	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
					15	Source and package tourism products

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 2 - Travel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards

and service

Source and provide destination information and advice

16 Develop host community awareness programs

17 Develop/monitor ecologically sustainable tourism operations

18 Develop, implement and evaluate sponsorship plans

19 Implement/monitor event management systems and procedures

20 Establish and maintain a safe and secure workplace

21 Lead and manage a development team

22 Coach others in job skills

23 Manage and maintain effective workplace relations

24 Develop and implement a business plan

25 Establish and maintain a business relationship

26 Prepare and monitor budgets

27 Manage financial operations within a budget

28 Maintain legal knowledge required for business compliance

29 Read and write English at a supervisory level

30

Management TTO.0 **Contracts Manager**
 2 **Sales and Marketing Manager**
Option 1
If the post is attached to Sales and Marketing Dept.

Functional Competencies

- 1 Develop, implement and evaluate regional tourism plans
- 2 Coordinate production of brochures and marketing materials
- 3 Create, implement and evaluate strategic product initiatives
- 4 Manage and monitor tourism programs and projects
- 5 Establish and maintain a business

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 2 - Travel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards
						relationship
					6	Maintain legal knowledge required for business compliance
					7	Develop and manage business strategies
					8	Develop and implement a business plan
					9	Manage and control operational costs
					10	Manage financial operations within a budget
					11	Manage contractual agreements/commitments
					12	Organise and coordinate meetings
					13	Prepare business documents
					14	Establish and maintain a safe and secure workplace
					15	Lead and manage people
					16	Recruit and select staff
					17	Read and write English at an advanced level
			TTO.0 3	Contracts Manager		
		<i>Option 2</i>		<i>Credit Manager</i>		
		<i>If the post is attached to Accounts Dept.</i>				
						Functional Competencies
					1	Manage contractual agreements/commitments
					2	Establish and maintain a business relationship
					3	Maintain a secure financial accounting system
					4	Maintain legal knowledge required for business compliance
					5	Manage quality customer service
					6	Establish and maintain a safe and secure workplace
					7	Prepare business documents
					8	Lead and manage people
					9	Recruit and select staff
					10	Read and write English at an advanced level

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 2 - Travel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards
			TTO.0 4	Ticketing Manager		Functional Competencies Administer a billing and settlement plan 1 Apply advance airfare rules and procedures 2 Book and coordinate supplier services 3 Build and maintain a team approach to service delivery 4 Construct and ticket domestic airfares 5 Construct and ticket promotional international airfares 6 Construct and ticket regular international airfares 7 Construct and ticket a non-air travel plan 8 Create, implement and evaluate strategic product initiatives 9 Operate a computerised reservation system 10 Produce travel documentation on a computer 11 Access and interpret product information 12 Receive and process a reservation 13 Source and package tourism products and services 14 Source and provide destination information and advice 15 Establish and maintain a safe and secure workplace 16 Manage and maintain effective workplace relations 17 Coach others in job skills 18 Provide monitoring support to business colleagues 19 Read and write English at a supervisory level 20
		Inbound	TTO.0	Tour		Functional Competencies

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 2 - Travel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards
		Operations	5	Manager		
				<i>Ticketing Supervisor</i>	1	Coordinate marketing and promotional activities
				<i>Reservations Manager</i>	2	Develop and implement operational plans
					3	Interpret financial statements and reports
					4	Operate an automated information system
					5	Assess and plan tourism opportunities for local communities
					6	Coordinate and operate a day-tour (or short excursions)
					7	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
					8	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
					9	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
					10	Allocate tour resources
					11	Promote tourism products and services
					12	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
					13	Source and provide destination information and advice
					14	Establish and maintain a safe and secure workplace
					15	Build and maintain a team approach to service delivery
					16	Lead and manage people
					17	Monitor work operations
					18	Monitor staff performance
					19	Roster staff
					20	Coach others in job skills
					21	Provide camp site catering
					22	Minimize theft
					23	Use English at a supervisory or senior operational level

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals						
Division 2 - Travel Services						
Primary Labour Division	Item	Secondary Labour Division	Job Index Number (JIN)	Job Title	Item	Competency Standards

6

				<i>(incl. Senior Tour Guide)</i>	1	Work as a Tour Guide
				<i>Tour Leader</i>	2	Conduct pre-departure checks
				<i>Tour Supervisor</i>	3	Allocate tour resources
				<i>Resort Representative</i>	4	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
					5	Coordinate and operate a day-tour (or short excursions)
					6	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
					7	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
					8	Manage and execute a detailed tour itinerary
					9	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
					10	Compile and update tourism industry knowledge
					11	Book and coordinate supplier services
					12	Promote tourism products and services
					13	Set up and operate a camp site
					14	Provide camp site catering
					15	Follow workplace hygiene procedures
					16	Provide First Aid

For Eco tours or extended excursions to remote areas

Functional Competencies (NB: *Not for all states*)

E1	Operate tours in remote areas
E2	Maintain tourism vehicles in safe and clean operational condition
E3	Operate and maintain a 4WD vehicle in safe working condition

**ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals
Division 2 - Travel Services (Travel and Tour)**

CODE (<i>proposed</i>)	COMPETENCY STANDARDS MENU
CLUSTER 1	COMMON CORE COMPETENCIES
D2.TCC.CL1.01	Work effectively with colleagues and customers
D2.TCC.CL1.02	Work in a socially diverse environment
D2.TCC.CL1.03	Implement occupational health and safety procedures
D2.TCC.CL1.04	Follow safety and security procedures
D2.TCC.CL1.05	Communicate effectively on the telephone
D2.TCC.CL1.06	Manage and resolve conflict situations
D2.TCC.CL1.07	Develop and update tourism industry knowledge
D2.TCC.CL1.08	Promote products and services to customers
D2.TCC.CL1.09	Perform clerical procedures
D2.TCC.CL1.10	Access and retrieve computer-based data
D2.TCC.CL1.11	Speak English at a basic operational level
D2.TCC.CL1.12	Process financial transactions
D2.TCC.CL1.13	Use common business tools and technology
CLUSTER 2	TRAVEL AGENCY – TICKETING
D2.TTA.CL2.01	Access and interpret product information
D2.TTA.CL2.02	Administer a billing and settlement plan
D2.TTA.CL2.03	Apply advance airfare rules and procedures
D2.TTA.CL2.04	Book and coordinate supplier services
D2.TTA.CL2.05	Construct and ticket a non-air travel plan
D2.TTA.CL2.06	Construct and ticket domestic airfares
D2.TTA.CL2.07	Construct and ticket promotional international airfares
D2.TTA.CL2.08	Construct and ticket regular international airfares
D2.TTA.CL2.09	Coordinate marketing and promotional activities
D2.TTA.CL2.10	Create promotional display stand
D2.TTA.CL2.11	Develop and update local knowledge
D2.TTA.CL2.12	Maintain product information inventory
D2.TTA.CL2.13	Operate a computerised reservation system
D2.TTA.CL2.14	Operate an automated information system
D2.TTA.CL2.15	Produce travel documentation on a computer
D2.TTA.CL2.16	Prepare quotations
D2.TTA.CL2.17	Read/write English at a basic operational level
D2.TTA.CL2.18	Receive and process a reservation
D2.TTA.CL2.19	Source and package tourism products and services
D2.TTA.CL2.20	Source and provide destination information and advice
CLUSTER 3	TOUR GUIDE SERVICES
D2.TTG.CL3.01	Work as a Tour Guide
D2.TTG.CL3.02	Allocate tour resources

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals

Division 2 - Travel Services (Travel and Tour)

D2.TTG.CL3.03	Conduct interpretive activities in the field
D2.TTG.CL3.04	Conduct pre-departure checks
D2.TTG.CL3.05	Coordinate and operate a day-tour (or short excursions)
D2.TTG.CL3.06	Demonstrate/observe respect for indigeneous cultures
D2.TTG.CL3.07	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
D2.TTG.CL3.08	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
D2.TTG.CL3.09	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
D2.TTG.CL3.10	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
D2.TTG.CL3.11	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
D2.TTG.CL3.12	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
D2.TTG.CL3.13	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
D2.TTG.CL3.14	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
D2.TTG.CL3.15	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
D2.TTG.CL3.16	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
D2.TTG.CL3.17	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
D2.TTG.CL3.18	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity
D2.TTG.CL3.19	Develop and coordinate appropriate cultural tourism activity

CLUSTER 4

TOUR OPERATIONS

D2.TTO.CL4.01	Allocate tour resources
D2.TTO.CL4.02	Carry out vehicle maintenance or minor repairs
D2.TTO.CL4.03	Clean premises and equipment
D2.TTO.CL4.04	Conduct pre-departure checks
D2.TTO.CL4.05	Demonstrate climbing skills at a basic level
D2.TTO.CL4.06	Develop and implement operational plans
D2.TTO.CL4.07	Develop interpretive content for Eco Tourism activities
D2.TTO.CL4.08	Drive large tour buses or coaches
D2.TTO.CL4.09	Manage and execute a detailed tour itinerary
D2.TTO.CL4.10	Follow workplace hygiene procedures
D2.TTO.CL4.11	Manage operational risk
D2.TTO.CL4.12	Monitor tourism operations
D2.TTO.CL4.13	Maintain tourism vehicles in safe and clean operational condition
D2.TTO.CL4.14	Operate and maintain a 4WD vehicle in safe working condition
D2.TTO.CL4.15	Operate tours in remote areas
D2.TTO.CL4.16	Set up and operate a camp site
D2.TTO.CL4.17	Plan and implement package sales activities
D2.TTO.CL4.18	Provide camp site catering
D2.TTO.CL4.19	Provide First Aid

CLUSTER 5

CUSTOMER SERVICE, SALES, AND MARKETING

D2.TCS.CL5.01	Apply point of sale handling techniques
D2.TCS.CL5.02	Assess and plan tourism opportunities for local communities
D2.TCS.CL5.03	Build and maintain a team approach to service delivery
D2.TCS.CL5.04	Compile and update tourism industry knowledge
D2.TCS.CL5.05	Construct and apply tourism product research

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals
Division 2 - Travel Services (Travel and Tour)

D2.TCS.CL5.06	Coordinate marketing activities
D2.TCS.CL5.07	Coordinate production of brochures and marketing materials
D2.TCS.CL5.08	Create, implement and evaluate strategic product initiatives
D2.TCS.CL5.09	Develop and monitor culturally appropriate tourism activity
D2.TCS.CL5.10	Develop conference programs
D2.TCS.CL5.11	Develop host community awareness programs
D2.TCS.CL5.12	Develop, implement and evaluate regional tourism plans
D2.TCS.CL5.13	Develop, implement and evaluate sponsorship plans
D2.TCS.CL5.14	Develop, manage and evaluate local marketing strategies
D2.TCS.CL5.15	Develop/monitor ecologically sustainable tourism operations
D2.TCS.CL5.16	Establish and maintain a business relationship
D2.TCS.CL5.17	Implement/monitor event management systems and procedures
D2.TCS.CL5.18	Manage quality customer service
D2.TCS.CL5.19	Plan and implement sales activities
D2.TCS.CL5.20	Prepare and deliver presentations
D2.TCS.CL5.21	Prepare and submit quotations
D2.TCS.CL5.22	Promote tourism products and services
D2.TCS.CL5.23	Source and package tourism products and service

CLUSTER 6

D2.TGA.CL6.01	Create and update a tourism website
D2.TGA.CL6.02	Design computer documents, reports and worksheets
D2.TGA.CL6.03	Develop and manage business strategies
D2.TGA.CL6.04	Manage and monitor tourism programs and projects
D2.TGA.CL6.05	Manage, control and order stock
D2.TGA.CL6.06	Minimize theft
D2.TGA.CL6.07	Operate an automated information system
D2.TGA.CL6.08	Organise and coordinate meetings
D2.TGA.CL6.09	Plan and establish systems and procedures
D2.TGA.CL6.10	Prepare business documents
D2.TGA.CL6.11	Produce documents on a computer
D2.TGA.CL6.12	Receive and store stock
D2.TGA.CL6.13	Source and present information

GENERAL ADMINISTRATION**CLUSTER 7**

D2.TFA.CL7.01	Audit financial procedures
D2.TFA.CL7.02	Interpret financial statements and reports
D2.TFA.CL7.03	Maintain a secure financial accounting system
D2.TFA.CL7.04	Manage contractual agreements/commitments
D2.TFA.CL7.05	Manage and control operational costs
D2.TFA.CL7.06	Prepare financial statements
D2.TFA.CL7.07	Process financial transactions

FINANCIAL ADMINISTRATION**CLUSTER 8**

D2.TRD.CL8.01	Analyse competency requirements
---------------	---------------------------------

HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT

ASEAN Common Competency Standards Framework for Tourism Professionals
Division 2 - Travel Services (Travel and Tour)

D2.TRD.CL8.02	Coach others in job skills
D2.TRD.CL8.03	Conduct an individual performance assessment
D2.TRD.CL8.04	Deliver training sessions
D2.TRD.CL8.05	Design and establish a training system
D2.TRD.CL8.06	Design training courses
D2.TRD.CL8.07	Develop assessment tools and procedures
D2.TRD.CL8.08	Establish a performance assessment system
D2.TRD.CL8.09	Implement a staff performance assessment plan
D2.TRD.CL8.10	Implement a training and development program
D2.TRD.CL8.11	Monitor and evaluate a training and development program
D2.TRD.CL8.12	Plan and promote a training program
D2.TRD.CL8.13	Review performance assessment outcomes
D2.TRD.CL8.14	Review training outcomes
D2.TRD.CL8.15	Train selected small groups

CLUSTER 9**RESOURCE MANAGEMENT**

D2.TRM.CL9.01	Apply industry standards to team supervision
D2.TRM.CL9.02	Develop and implement a business plan
D2.TRM.CL9.03	Develop and implement operational plans
D2.TRM.CL9.04	Develop and manage business strategies
D2.TRM.CL9.05	Establish and maintain a safe and secure workplace
D2.TRM.CL9.06	Lead and manage a development team
D2.TRM.CL9.07	Lead and manage people
D2.TRM.CL9.08	Maintain legal knowledge required for business compliance
D2.TRM.CL9.09	Manage and purchase stocks
D2.TRM.CL9.10	Manage financial operations within a budget
D2.TRM.CL9.11	Manage innovative tourism projects and programs
D2.TRM.CL9.12	Manage physical assets
D2.TRM.CL9.13	Manage quality customer service
D2.TRM.CL9.14	Manage workplace diversity
D2.TRM.CL9.15	Manage and maintain effective workplace relations
D2.TRM.CL9.16	Manage and maintain an operational computer system
D2.TRM.CL9.17	Monitor staff performance
D2.TRM.CL9.18	Monitor work operations
D2.TRM.CL9.19	Prepare and monitor budgets
D2.TRM.CL9.20	Provide monitoring support to business colleagues
D2.TRM.CL9.21	Recruit and select staff
D2.TRM.CL9.22	Roster staff

CLUSTER 10**ENGLISH LANGUAGE PROFICIENCY**

D2.LAN.CL10.01	Read and write English at a basic operational level
D2.LAN.CL10.02	Use English effectively at a supervisory level
D2.LAN.CL10.03	Read and write English at a supervisory level
D2.LAN.CL10.04	Use English at a supervisory or senior operational level
D2.LAN.CL10.05	Read and write English at an advanced level

ภาคผนวก ช

ภาพกิจกรรมการประชุมกลุ่ม (Focus Group Meeting)

Hanoi University ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทยเวียดนาม

วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2553

ภาคผนวก ซ

ภาพกิจกรรมการประชุมกลุ่ม (Focus Group Meeting)

Thainguyen University of Economics and Business

ณ เมือง Thainguyen ประเทศเวียดนาม

วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2553

ภาคผนวก ฅ

ภาพกิจกรรมการประชุมกลุ่ม (Focus Group Meeting)

University of Puthisastra

ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2553

CURRICULUM VITAE

Name: Aree TIRASATAYAPITAK **Sex:** Female
Date of Birth: 24 December 1964
Home Address: 10/50 Maeluan Rd, Muang, Phuket 83000, Thailand
Language: Thai, English and French
E-mail address: aree2507@gmail.com
 aree.ti@phuket.psu.ac.th

Education:

2002-2005 Ph.D. Degree (Discipline: Tourismologie)
 Mention: Très honorable avec félicitations
 Université de Perpignan Via Domitia, France
 1999 - 2000 Master Degree (DESS Formation en Ingénierie
 Touristique: Option Tourisme et Hôtellerie Internationale)
 Université de Perpignan Via Domitia, France
 1982 – 1986 Bachelor of Arts (French)
 Prince of Songkla University, Pattani Campus
 1978 - 1982 Satee Phuket Secondary School, Phuket, Thailand

Professional Experiences:

September 1996 to present University Professor in Tourism
 Management
 Faculty of Hospitality and Tourism
 Prince of Songkla University, Phuket
 Campus

August 1993 – August 1996	Marketing Department Union Bank of Bangkok, Phuket Branch
October 1991 – July 1993	Chief Operation, Group Reservation Turismo Thai Company, Phuket
October 1990 – September 1991	Chief Operation Yacht Charter Company, Phuket
August 1987 – September 1990	Chief Operation Turismo Thai Company, Phuket
September 1986 – July 1987	Counter Clerk Diethelm Travel Company, Phuket
March 1986 – August 1986	Tour Guide Bhuket Travel & Tours, Phuket

Additional Professional Activities (Training):

July 30 – August 4, 2007	Certificate awarded by UNESCAP-UNESCO GMS Training -of- Trainers Workshop on Cultural Tourism Sites Management and Guiding
March 25 – April 5, 2002	Certificate awarded by Airline Training Centre For training program “Ticketing and Reservation”
November 5-7, 2001	Certificate awarded by ABACUS Distribution Systems (Thailand) LTD For training program “Fare and Ticketing Printing”
August 6-9, 2001	Certificate awarded by Thai – Amadeus Southeast Asia For training program “Basic reservation”

July 24- August 2, 2000	Certificate awarded with Distinction by International Air Transport Association For training program “Basic Fares & Ticketing”
June 15- 19, 1998	Certificate awarded by the World Tourism Organization For training program “Educating the Educators”
May 28- 30, 1997	Certificate awarded by the American Express For “Sawasdee Host” Leaders Training

Other Appointments:

September 30 – November 12, 1998	Visiting University Professor, Université de Perpignan Via Domitia, France
September 2001-August 2002	Secretary of the Committee to establishing the “Standard Curriculum in Tourism, Hotel and Hospitality”, sponsored by Commission on Higher Education, Ministry of Education
August 2006 -2007	Committee to restructuring the Curriculum for Master Degree Program in Hospitality and Tourism Management (International Program), Faculty of Service Industries, Prince of Songkla University, Phuket Campus

August 4, 2006	Manuscript reviewer for Publications in the Fifth Asia Pacific Forum for Graduate Student Research in Tourism 2006
August 15, 2006	Committee to evaluating the research projects "The Information Data Bank for Sustainable Area-based Development and Management, The Eastern Provinces (Koh Chang): 11 projects, sponsored by Thailand Research Funds
2006 -2007	Committee of Master Degree Program in Hospitality and Tourism Management (International Program), Faculty of Service Industries, Prince of Songkla University, Phuket Campus
September 20-22, 2006	Session Chairman The Fifth Asia Pacific Forum for Graduate Student Research in Tourism 2006 Siam City Hotel, Bangkok
October 2006 – October 2008	Committee of FSI Research Fund, Faculty of Service Industries, Prince of Songkla University, Phuket Campus
October 30, 2006	Committee to evaluating the "The Information Data Bank for Sustainable Area-based Development and Management, Andaman Cluster (Phuket, Phang Nga, Krabi), phase 2: 9 projects, sponsored by Thailand Research Funds

November 21, 2006	Reader for Publication of Journal of Thai Hospitality & Tourism, sponsored by Tourism Academic Association Thailand on the article "Knowledge, Attitude and Eco-tourism Behaviour of Youths in Thailand"
November 30, 2006	Speaker at the Annual Tourism Conference 2006 on "Partnership in Vietnam's Tourism Human Resources Development, sponsored by Vietnam Administration of Tourism Association and the European Union, Danang, Vietnam
December 2006 -31 August 2007	Assistant Vice-President for International Affairs, Prince of Songkla University, Phuket Campus
September 2007 -15 March 2010	Assistant President for International Affairs, Prince of Songkla University, Phuket Campus
February 2007- 15 March 2010	Committee to evaluating risk management, Prince of Songkla University, Phuket Campus
October 1, 2007 – September 30, 2008	Committee of PSU Research Fund, Prince of Songkla University, Phuket Campus
December 1, 2007 – November 30, 2009	Committee to monitoring the academic standard, Hospitality and Tourism Program, Tapee College

December 1, 2007 – November 30, 2009	External committee for the final examination of the 4 year curriculum, Hospitality and Tourism Program, Tapee College
November 2010 – present	Chair of Tourism Management Program Faculty of Hospitality and Tourism Prince of Songkla University, Phuket Campus
Additional Academic Activities:	
October 15 - November 15, 2005	Course coordinator of the subject “Environmental and Cultural Management in Hospitality and Tourism” Master Degree Program, Faculty of Service Industries
May 1-24, 2006	Trainer for International Training on Tourism in Thailand: Development, Management and Sustainability, organized by Faculty of Service Industries, Prince of Songkla University and Thailand International Development Cooperation Agency (TICA), Ministry of Foreign Affairs, Kingdom of Thailand
June 2006 – May 2007	Advisor of Theses Master Degree Program in Hospitality and Tourism Management (International Program), Faculty of Service Industries

Theses Topics
1. Sustainable Tourism Planning and Management: The Case of Virachey National park, Ratanakiri and Steung Treng Provinces, Cambodia
2. The Nature-based Tourism Development in Muang District, Suratthani Province and Khnom District, Nakhon Srithammarat Province
3. Sustainable Tourism Satisfaction among Local Residents in Koh Panyi, Phang Nga Province

June 2006 – May 2007

Co-advisor of Theses

Master Degree Program in Hospitality and

Tourism Management (International Program)

Theses Topics
1. Sustainable Tourism Planning and Management at Local Administration Organization: The Case of Tambon Sakhu, Amphur Muang, Changwat Phuket
2. Sustainable Tourism Planning and Management at Local Administration Organization: The Case of Tambon Maikhao, Amphur Thalang, Changwat Phuket
3. Sustainable Tourism Planning and Management at Local Administration Organization: The Case of Tambon Kamala, Amphur Thalang, Changwat Phuket
4. Sustainable Tourism Planning and Management at Local Administration Organization: The Case of Tambon Paklok, Amphur Thalang, Changwat Phuket

Theses Topics
5. Sustainable Tourism Planning and Management at Local Administration Organization: The Case of Tambon Cherngtalay, Amphur Thalang, Changwat Phuket
6. Sustainable Tourism Planning and Management at Local Administration Organization: The Case of Tambon Chalong, Amphur Muang, Changwat Phuket
7. Sustainable Tourism Planning and Management at Local Administration Organization: The Case of Tambon Karon, Amphur Muang, Changwat Phuket
8. Sustainable Tourism Planning and Management at Local Administration Organization: The Case of Tambon Rawai, Amphur Muang, Changwat Phuket
9. Sustainable Tourism Planning and Management at Local Administration Organization: The Case of Tambon Vichit, Amphur Muang, Changwat Phuket
10. Environmental Impact of Adventure Tourism in Krabi, Thailand

October 2006 –September 2008

Advisor of Theses

Master Degree Program in Hospitality and
Tourism Management (International Program)
Faculty of Service Industries

Theses Topics	
1. Tourism impact in rural communities: The case of four districts in Songkram River Basin, North-eastern Thailand	
2. The sustainable tourism elimination poverty (ST-EP) in Ubon Ratchathani Province: The case study of Khong Jiam District	
3. An assessment of skills requirement of the employees in inbound tour operators in Andaman Cluster, Thailand	
4. The challenges and opportunities of the market for sustainable natural heritage tourism: The case of Sihanouk Ville, Kingdom of Cambodia	
5. The potential to position Phuket, Thailand as a wedding destination	
6. The potential of special interest tourism in Trang, Thailand	
7. The socio-cultural impacts of tourism development on sea gypsy communities, Phuket	

October 2006 –September 2008	Committee of Theses Master Degree Program in Hospitality and Tourism Management (International Program) Faculty of Service Industries
October 14- November 4, 2006	Course coordinator of the subject “Environmental and Cultural Management in Hospitality and Tourism” Master Degree Program, Faculty of Service Industries

Medical Tourism in Thailand: Meeting Better the Needs of Japanese Tourists and Patients, supported by the Sumitomo Foundation, 2006.

The Feasibility Study of Social Impact Assessment of Phuket City Bay Project, supported by Phuket Provincial Administration, 2006.

The Study of Social Carrying Capacity in Community-based Tourism in Koh Lanta Area, Krabi Province, supported by Commission Higher of Education, 2007-2008.

Learning Each Other through ASEAN Tourism Education: The Case of Vietnam and Cambodia, supported by Thailand Research Funds 2010-2011.

The Conservation of Social Identity and Environment of Tambon Songpraek Community, Phang-Nga Province to Cope with the Future Change from Tourism, supported by Faculty of Hospitality and Tourism 2010 (on process).

The Study of Service Quality of White Rafting at Baan Songpraek, Phang-Nga Province, supported by Faculty of Hospitality and Tourism 2010 (on process).

Publications:**Papers in Refereed Journal**

Tirasatayapitak, A. and Laws, E. 2003. Developing a new multi-nation tourism region, Thai perspectives on the Mekong initiatives. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 8 (1): 48-57

Tirasatayapitak, A. 2006. Developing a Sub-regional Sustainable Tourism: Lesson Learned from Thailand. *Journal of Thai Hospitality & Tourism*, 1 (1): 97-119.

Other Publications

Tirasatayapitak, A. 2009. ASEAN Image Positioning: The Case of Cambodia. *E-Journal of International Thai Tourism*, 2009, Special edition.
http://www.ttresearch.org/home/images/2553_4/1.pdf.

Tirasatayapitak, A. 2009. ASEAN Image Positioning: The Case of Vietnam. *E-Journal of International Thai Tourism*, 2009, Special edition.
http://www.ttresearch.org/home/images/2553_4/8.pdf.

Tirasatayapitak, A. and Laws, E. 2002. "The Mekong sub-region, a Thai perspective on the development of a multi-nation tourism region", *Tourism Development in the Asia Pacific Region: Worldwide Views & Multidimensional Perspective*. 8th Annual Asia Pacific Tourism Association Conference, Dalian, China. (10-13 July).

Tirasatayapitak, A. 2005. "Evaluation of an international collaborative tourism development in the Mekong Delta: Southeast Asia", *Proceedings of the 2005 ASAIHL Seminar on Hospitality and Tourism Education*, Phuket, Thailand.

Tirasatayapitak, A. 2006 "Regional collaboration to tourism development: The case of Southern Economic Corridor in the Greater Mekong Sub-region", Proceedings of the Fifth Asia Pacific Forum for Graduate Student Research in Tourism, Bangkok, Thailand.

Sok Vanna and Tirasatayapitak, A. 2006. "Sustainable Tourism Planning and Management: The Case of Virachey National Park, Ratanakiri and Steung Treng Provinces, Kingdom of Cambodia", Proceedings of the Fifth Asia Pacific Forum for Graduate Student Research in Tourism, Bangkok, Thailand.

Thirakanon, K and Tirasatayapitak, A. 2006. "The Nature-Based Tourism Development in Muang District, Suratthani Province and Khanom District, Nakhon Srithammarat Province", Proceedings of the Fifth Asia Pacific Forum for Graduate Student Research in Tourism, Bangkok, Thailand.

Tirasatayapitak, A. 2006. "Best Practices in Human Resource Development in the Hotel and Tourism Sector in Asia: Success Stories from Public Sector", Proceedings of the Annual Tourism Conference 2006 on Partnership in Vietnam's Tourism Human Resources Development, Danang, Vietnam.

Assenov, I, Suthin, K and Tirasatayapitak, A. 2007. "Medical Travel: Can Supply Keep Up with the Demand?", Proceedings of the 5th APAC-CHRIE and the 13th Asia Pacific Tourism Association Joint Conference, Beijing, China.

Sittha, C and Tirasatayapitak, A. 2007. "An Assessment of Skills Requirements of the Employees in Inbound Tour Operators in Andaman Cluster: Thailand", Proceedings of the 6th Asia Pacific Forum for Graduate Students Research in Tourism, Xiamen, China.

Inthisang, P and Tirasatayapitak, A. 2007. "Tourism Impact on Rural Community: the Case of Four Districts in Songkhram River Basin, Northeastern Thailand", Proceedings of the 6th Asia Pacific Forum for Graduate Students Research in Tourism, Xiamen, China.

Boonyakiat, K and Tirasatayapitak, A. 2007. "Sustainable Tourism Satisfaction among Local Residents of Koh Pan Yi, Phang Nga Province", Proceedings of the 8th National Grad Research Conference "Thai Graduate Studies under His Royal Beneficence", Bangkok, Thailand.

Kanchai, T and Tirasatayapitak, A. 2008. "Socio-Cultural Impacts of Tourism development on the Sea Gypsy Communities of Phuket", Proceedings of the 9th National Grad Research Conference, Bangkok, Thailand.

Jaijong, S and Tirasatayapitak, A. 2008. "The Potential of Special Interest Tourism Market in Trang Province, Thailand", Proceedings of the 9th National Grad Research Conference, Bangkok, Thailand.

Jangjul, O and Tirasatayapitak, A. 2008. "The potential to Position Phuket, Thailand as a Wedding Destination", Proceedings of the 9th National Grad Research Conference, Bangkok, Thailand.

Kang Santran and Tirasatayapitak, A. 2008. "Community Participation for Sustainable Tourism in Heritage Site: A Case of Angkor, Siem Reap Province, Cambodia", Proceedings of the 7th Asia Pacific Forum for Graduate Students Research in Tourism, Selangor, Malaysia.